

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

494. plenárne zasadnutie EHSV z 10. a 11. decembra 2013

2014/C 170/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvoriť makroregionálnu stratégiu EÚ na rozvoj hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Stredozemí“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2014/C 170/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Štatistické nástroje na posudzovanie dobrovoľníckej činnosti“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	11
2014/C 170/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Meranie sociálneho vplyvu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	18
2014/C 170/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky minimálny príjem a ukazovateľ chudoby“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	23
2014/C 170/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Výzvy v európskom strojárskom priemysle (strojárstvo, elektrotechnický a elektronický priemysel a kovovýroba) v meniacom sa globálnom hospodárstve (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	32
2014/C 170/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európske odvetvie údržby, opráv a konverzie lodí: odvetvie, ktoré je odolné, konkurencieschopné vo svetovom meradle a zohľadňuje politiky EÚ na podporu udržateľného rastu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	38

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

494. plenárne zasadnutie EHSV z 10. a 11. decembra 2013

2014/C 170/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2012/2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie“ COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD).	45
---------------	--	----

2014/C 170/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o fondoch peňažného trhu“ COM(2013) 615 <i>final</i> – 2013/0306 (COD)	50
2014/C 170/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: „Tieňové bankovníctvo – reakcia na nové zdroje rizík vo finančnom sektore“ COM(2013) 614 <i>final</i>	55
2014/C 170/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Investičný balík v oblasti inovácií“ COM(2013) 494 <i>final</i> COM(2013) 493 <i>final</i> – 2013/0232 (COD) COM(2013) 495 <i>final</i> – 2013/0240 (NLE) COM(2013) 496 <i>final</i> – 2013/0241 (NLE) COM(2013) 497 <i>final</i> – 2013/0242 (COD) COM(2013) 498 <i>final</i> – 2013/0243 (COD) COM(2013) 500 <i>final</i> – 2013/0233 (COD) COM(2013) 501 <i>final</i> – 2013/0234 (NLE) COM(2013) 503 <i>final</i> – 2013/0237 (NLE) COM(2013) 505 <i>final</i> – 2013/0244 (NLE) COM(2013) 506 <i>final</i> – 2013/0245 (NLE).	61
2014/C 170/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“ COM(2013) 401 <i>final</i>	68
2014/C 170/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS“ COM(2013) 512 <i>final</i> – 2013/0246 (COD).	73
2014/C 170/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o výmenných poplatkoch za platobné transakcie viazané na kartu“ COM(2013) 550 <i>final</i> – 2013/0265 (COD) „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2013/36/EÚ a 2009/110/ES a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES“ COM(2013) 547 <i>final</i> – 2013/0264 (COD).	78
2014/C 170/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry“ COM(2013) 534 <i>final</i>	85
2014/C 170/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Akčný plán pre európsky oceľarsky priemysel“ COM(2013) 407 <i>final</i>	91
2014/C 170/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky rok rozvoja (2015)“ .	98
2014/C 170/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zdraví zvierat COM(2013) 260 <i>final</i> – 2013/0136 (COD) Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o produkcii rastlinného rozmnožovacieho materiálu a jeho sprístupňovaní na trhu (právna úprava v oblasti rastlinného rozmnožovacieho materiálu) COM(2013) 262 <i>final</i> – 2013/0137 (COD) Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín COM(2013) 267 <i>final</i> – 2013/0141 (COD)	104
2014/C 170/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“ COM(2013) 0521 <i>final</i> – 2013/0247 (COD)	110
2014/C 170/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu“ COM(2013) 516 <i>final</i> – 2013/0239 (COD)	113
2014/C 170/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 216/2008 v oblasti letísk, manažmentu letovej prevádzky a leteckých navigačných služieb, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o implementácii jednotného európskeho neba (prepracované znenie) a oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Urýchlenie zavedenie iniciatívy Jednotné európske nebo“ COM(2013) 408 <i>final</i> , COM(2013) 409 <i>final</i> – 2013/0187 (COD) a COM(2013) 410 <i>final</i> – 2013/0186 (COD)	116

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

494. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 10. A 11. DECEMBRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vytvoriť makroregionálnu stratégiu EÚ na rozvoj hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Stredozemí“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/01)

Spravodajca: **STEFANO MALLIA**Pomocný spravodajca: **STEFANO PALMIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vytvoriť makroregionálnu stratégiu EÚ na rozvoj hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Stredozemí“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 121 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

Glosár:

Skratka	
MS	Makroregión Stredozemie
MSS	Makroregionálna stratégia pre Stredozemie
PRS	Pobrežný región Stredozemia
ESMF	Euro-stredozemské makroregionálne fórum

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa domnieva, že región Stredozemia potrebuje makroregionálnu stratégiu EÚ pre Stredozemie (MSS EÚ), aby dokázal čeliť výzvam, ktoré jednotlivé regióny či krajiny nedokážu uspokojivo zvládnuť zvyčajnými prostriedkami. Takáto stratégia by príslušným regiónom pomohla riešiť príčiny neistoty, ktorá v regióne Stredozemia prevláda, a to zvýšením prínosu úspechov prebiehajúcich iniciatív a cieľov stratégie Európa 2020. Úspech MSS bude mať kladný vplyv na EÚ ako celok.

1.2 Pobrežné regióny Stredozemia v EÚ (PRS EÚ) majú všetky predpoklady na to, aby vytvorili platformu pre spoluprácu, ktorá by mohla zohrávať strategickú úlohu pri upevňovaní ich hospodárskych, sociálnych a politických väzieb s krajinami okolo Stredozemného mora, ktoré nie sú členmi EÚ, a to v konkrétnych otázkach, ako je prisťahovalectvo, námorná doprava, námorná bezpečnosť, ochrana životného prostredia atď. PRS EÚ majú potenciál jedinečným a inovátivným spôsobom urýchľovať proces hospodárskeho rastu a transformácie.

1.3 Vzhľadom na rozľahlosť EÚ výbor ďalej navrhuje, aby sa MSS EÚ rozdelila na tri menšie makroregióny vymedzené na zemepisnom základe (blízkosť regiónov) a začala uplatňovať prostredníctvom akčných plánov vychádzajúcich z praktického prístupu k riešeniu spoločných výziev.

1.4 EHSV je zástancom MSS EÚ založenej na pravidle „trikrát áno“ (viac doplnkového financovania, viac inštitucionálnej koordinácie a viac nových projektov), ktoré posilňuje súčinnosť medzi rôznymi oblasťami politiky EÚ a koordinuje úsilie širokého spektra zainteresovaných strán, ktoré sa nachádzajú v PRS EÚ.

1.5 EHSV podporuje vypracovanie MSS EÚ, v ktorej sa zohľadnia všetky ciele stratégie Európa 2020, a predovšetkým priority ako *inteligentný rast* (rozvoj znalostného hospodárstva podporujúceho inovácie a nové technológie), *udržateľný rast* (podpora udržateľnejšieho, ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva), *inkluzívny rast* (podpora hospodárstva so silným dôrazom na tvorbu pracovných miest a odstraňovanie chudoby v záujme podpory sociálnej a územnej súdržnosti).

1.6 EHSV identifikoval päť *hnacích síl zmeny*, ktoré môžu prispieť k úspešnej implementácii európskej politiky súdržnosti v Stredozemí v rokoch 2014 – 2020:

- podpora polycentrického, vyrovnaného a integrovaného rozvoja,
- podnecovanie územnej spolupráce v PRS EÚ,
- zaistenie globálnej konkurencieschopnosti PRS vychádzajúcej zo silného miestneho hospodárstva,
- zlepšenie územného prepojenia pre jednotlivcov, spoločenstvá a podniky,
- riadenie a prepájanie ekologických, krajinných a kultúrnych hodnôt.

1.7 EHSV upozorňuje na rozhodujúci význam podpory stratégie tzv. *modrého rastu*, ktorá má potenciál zvýšiť konkurencieschopnosť v oblasti Stredozemia, uľahčovať implementáciu ekologickejších opatrení a posun smerom k hospodárstvu s nízkymi emisiami CO₂ vo všetkých odvetviach. Výbor tiež schvaľuje princíp MSS EÚ, ktorý okrem iného zohľadňuje *Európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia* ⁽¹⁾ a *Stratégiu rovnosti žien a mužov* ⁽²⁾. Tieto tri stratégie by sa v procese implementácie mali navzájom posilňovať.

1.8 EHSV víta návrh Európskej komisie pre oblasť Stredozemia v spojitosti s integrovanou námornou politikou. Chcel by však navrhnuť ambicióznejší prístup tvorený makroregionálnou stratégiou, ktorej súčasťou sú územné a námorné piliere, pričom by sa zohľadnili skúsenosti získané v Pobaltí a Podunajsku, ako aj správa Európskeho parlamentu o vývoji makroregionálnej stratégie EÚ v Stredozemí a správa Európskej komisie o prínose makroregionálnych stratégií.

1.9 EHSV poznamenáva, že riadiaca štruktúra MSS EÚ by mala byť založená na viacúrovňovom prístupe zahŕňajúcom regionálne, celoštátne a európske inštitúcie a nemala by sa považovať za doplnkovú činnosť alebo úsilie týchto inštitúcií.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér*, COM(2010) 636 final.

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Stratégia rovnosti žien a mužov*, COM(2010) 491 final.

1.10 EHSV sa domnieva, že základnou zásadou implementácie MSS EÚ je integrovaný prístup, ktorý by sa v prvom rade mal vymedziť za okrúhlym stolom a následne upevniť vytvorením Euro-stredozemského makroregionálneho fóra (ESMF) na podporu plného zapojenia všetkých inštitucionálnych aktérov a občianskej spoločnosti (zainteresovaných subjektov) a prepojenie existujúcej politiky s funkčnými cieľmi s cieľom vytvoriť jednotnú a spoločnú politiku. V navrhovanom ESMF sa zúročia skúsenosti získané pri vytváraní, monitorovaní a posudzovaní územných a námorných záležitostí v Stredozemí. ESMF sa stane makroregionálnym nástrojom, ktorý stanoví spoločné strategické línie opatrení a bude zohrávať aktívnu úlohu pri identifikácii prioritných projektov územnej súdržnosti v regiónoch Stredozemia.

1.11 EHSV domnieva, že vzhľadom na podporu stratégie na rozvoj súdržnosti v Stredozemí zo strany EHSV a Výboru regiónov je zo strategického hľadiska vhodné, aby tieto dve inštitúcie poskytovali SMF priestory a vedenie. Dosiahne sa to vytvorením riadiacej skupiny, v ktorej bude zastúpený Európsky parlament, Komisia, EHSV a VR. Riadiaca skupina bude poskytovať systematickú podporu v procese tvorby stratégie a pri budúcej koordinácii.

1.12 EHSV je zajedno s názorom, že stratégia nie je len dokument, je to predovšetkým proces. Znamená to, že sa implementuje v priebehu určitého časového obdobia. EHSV dúfa, že pozitívne skúsenosti, ktoré vyplynuli z implementácie makroregionálnych stratégií v Pobaltí a Podunajsku sa uplatnia v prípade Stredozemia, čo prispeje k účinnej a dobre načasovanej implementácii novej makroregionálnej stratégie pre Stredozemie so zámerom priniesť občanom dotknutých regiónov v primeranom časovom rámci konkrétny úžitok.

2. Makroregionálna stratégia EÚ pre Stredozemie

2.1 Je dôležité stanoviť spoločnú definíciu pojmu makroregión. Ako makroregión sa zvyčajne označuje oblasť tvorená územím viacerých rôznych krajín alebo regiónov, ktoré spája jedna alebo viacero spoločných črt alebo problémov zemepisnej, kultúrnej, hospodárskej alebo inej povahy⁽³⁾.

2.1.1 Komisia vytvorila rámec pre makroregionálne stratégie, ktorý zahŕňa tieto tri prvky:

- 1) integrovaný rámec vzťahujúci sa na členské štáty a tretie krajiny v tej istej zemepisnej oblasti,
- 2) riešenie spoločných výziev,
- 3) úžitok posilnenej spolupráce pre hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť.

2.2 EÚ nedávno prijala dve makroregionálne stratégie. Stratégia pre región Baltského mora bola schválená v roku 2009 a stratégia pre podunajskú oblasť v roku 2011. Stratégia pre jadransko-iónsky makroregión, ktorú pôvodne v roku 2011 navrhol Výbor regiónov⁽⁴⁾, je v procese schvaľovania, zatiaľ čo stratégia pre oblasť Atlantického oceánu je už schválená.

2.2.1 Diskusiu o makroregionálnych stratégiách treba vnímať vo vzťahu k rôznym posunom v politickom rámci EÚ: územná súdržnosť sa s príchodom Lisabonskej zmluvy stala ústredným cieľom politiky EÚ, územná správa je v rámci stratégie Európa 2020 kľúčovým faktorom, ktorý prispieva k dosiahnutiu cieľov politiky súdržnosti v nasledujúcom programovom období (viacročný finančný rámec 2014 – 2020).

2.2.2 Komisia vydala v roku 2012 oznámenie, v ktorom posudzuje potreby a potenciál činností súvisiacich s morom v regióne Jadranského a Iónskeho mora a stanovuje rámec opatrení „smerujúcich k vytvoreniu koherentnej námornej stratégie a príslušného akčného plánu do roku 2013“. Dodáva, že „ak sa členské štáty EÚ rozhodnú požiadať Komisiu o prípravu stratégie EÚ pre región Jadranského a Iónskeho mora, táto námorná stratégia sa môže stať prvou zložkou takejto makroregionálnej stratégie EÚ zahŕňajúcej aj ďalšie oblasti“⁽⁵⁾.

⁽³⁾ *Macro-regional strategies in the EU*, diskusný dokument, ktorý predstavil člen Európskej komisie Pawel Samecki v Štokholme (16. 9. 2009):http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/cooperation/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf.

⁽⁴⁾ Stanovisko Výboru regiónov z vlastnej iniciatívy na tému „Územná spolupráca v Stredozemí v rámci jadransko-iónskeho makroregiónu“, Ú. v. EÚ C 9, 11.1.2012, s. 8 – 13.

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: *Námorná stratégia pre región Jadranského a Iónskeho mora*, COM(2012) 713 final, Brusel, 30. 11. 2012.

2.3 Keďže makroregionálny prístup je čoraz častejšie prvkom politiky EÚ, EHSV sa domnieva, že pojem „makroregión“ si vyžaduje jasnejšiu definíciu. EHSV navyše v súlade s predchádzajúcimi stanoviskami ⁽⁶⁾ podporuje túto dôležitú politickú stratégiu, ako aj uznesenie Európskeho parlamentu o makroregionálnych perspektívach v oblasti Stredozemného mora ⁽⁷⁾.

2.3.1 Dva hlavné ciele makroregionálnych stratégií sú odlišné: prvý sa zameriava na problémy, ktoré regióny alebo krajiny nemôžu uspokojivo vyriešiť sami (napríklad ekologické problémy), pričom druhý sa zaoberá spoluprácou, ktorá je prínosná pre zapojené regióny a krajiny. Táto klasifikácia odráža rozdiel medzi nadnárodnou záležitosťou a spoločnou záležitosťou (používa sa v diskusii o nadnárodnosti a subsidiarite vo financovaní EÚ). Zo zemepisných, sociálno-ekonomických a administratívnych vlastností Stredozemia jasne vyplýva, že pre makroregionálne stratégie je najdôležitejšia prvá kategória cieľov.

2.4 Krajiny v oblasti Stredozemného mora majú podobné črty z hľadiska životného prostredia, dejín a kultúry, a preto by sa mali považovať za jeden makroregión ⁽⁸⁾. EHSV sa domnieva, že v oblasti Stredozemného mora sa vo všetkých 149 (vrátane 7 chorvátskych) pobrežných regiónoch Stredozemia Španielska, Francúzska, Chorvátska, Talianska, Malty, Slovinska, Grécka a Cypru definovaných ako NUTS 3 má implementovať jedna makroregionálna stratégia ⁽⁹⁾.

2.5 V roku 2009 dosahovala výška aktívnej populácie v PRS EÚ 32,4 milióny, pričom z nich približne 41 % tvorili ženy. Táto časť obyvateľstva je v priemere viac ohrozená nezamestnanosťou, keď priemerná miera nezamestnanosti v PRS EÚ v roku 2009 bola 12,9 % (priemer EÚ bol 8,9 %). Hrubý domáci produkt (HDP) v PRS EÚ v roku 2007 dosiahol výšku 1 715 miliárd vyjadrených v štandarde kúpnej sily (PPS), čiže 13,9 % HDP EÚ. Priemerný HDP na obyvateľa v týchto regiónoch bol 23 000 PPS na obyvateľa, teda nižší ako v EÚ (24 000 PPS na obyvateľa) ⁽¹⁰⁾.

2.5.1 Vzhľadom na rozlohu tejto oblasti EHSV zastáva názor, že makroregión EÚ Stredozemie (EU MS) by sa mal rozdeliť prinajmenšom na tri submakroregióny. Nedávne konzultácie o vývoji makroregiónov, ktoré uskutočnil Európsky parlament, upozornili na názor prikláňajúci sa k možnosti zachovať tri samostatné submakroregióny: i) jeden v západnom Stredozemí, ii) ďalší v centrálnej časti Stredozemia, implementujúci jadransko-iónsky makroregión, a iii) tretí vo východnom Stredozemí, s konkrétnymi, vzájomne koordinovanými akčnými plánmi.

2.5.2 S ohľadom na submakroregión v centrálnej časti Stredozemia a v súlade so stanoviskami Európskeho parlamentu a zemepisným rozdelením, ktoré zistil Eurostat, EHSV sa nazdáva, že je nevyhnutné začleniť Sicíliu a Maltu do jadransko-iónskeho makroregiónu. Čo je však podstatnejšie, krajiny a regióny, ktoré sa nachádzajú na pomyselných hraniciach submakroregiónov by mali mať tiež možnosť zapojiť sa do viac ako jedného submakroregiónu, aby sa zabezpečila lepšia koordinácia a vylúčila prebytočná duplicita a konflikty.

⁽⁶⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na žiadosť cyperského predsedníctva na tému „Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“, Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 1, Stanovisko EHSV na tému „Vypracovanie námornej stratégie pre oblasť Atlantického oceánu“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽⁷⁾ Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o vývoji makroregionálnych stratégií EÚ: súčasná prax a vyhladky do budúcnosti, najmä v oblasti Stredozemia – 2011/2179(INI), 27. 6. 2012.

⁽⁸⁾ „Stredozemné more zahŕňa všetky moria západne od Gibraltárskeho prielivu a na východ od Marmarského mora, bez Marmarského mora. Pri Stredozemnom mori leží 142 pobrežných regiónov EÚ (NUTS3).“ EUROSTAT, 2011, Statistics in focus, *The Mediterranean and Black Sea basins*.

⁽⁹⁾ Pobrežný región EÚ je štatistický región definovaný na úrovni NUTS3, ktorý spĺňa jedno z týchto kritérií:

- región s morskou hranicou (372 regiónov zodpovedá tomuto kritériu),
- región, v ktorom viac ako polovica obyvateľstva žije vo vzdialenosti do 50 km od mora (73 regiónov spĺňa toto kritérium),
- nemecký región Hamburg, ktorý nespĺňa kritériá definície bol pridaný na zoznam pobrežných regiónov EÚ vzhľadom na svoj značný námorný význam.

Zdroj: EUROSTAT, 2011, pozri vyššie.

⁽¹⁰⁾ V novej členskej krajine Chorvátsku je 7 PRS, v ktorých 5 277 000 obyvateľov (pričom 44,7 % je žien) možno zaradiť medzi aktívne obyvateľstvo, miera nezamestnanosti je 17,8 % a priemerná výška HDP je 20 785 PPS (Eurostat 2013). Ostatné krajiny: Eurostat, 2011, pozri vyššie.

3. Aké sú podmienky v súčasnosti?

3.1 Prístup Európskej únie k Stredozemiu ako celku v priebehu rokov sa vyznačuje značnými výkyvmi spojenými s rozbiehaním rozličných iniciatív a uplatňovania nástrojov. Tieto iniciatívy priniesli niekoľko pozitívnych výsledkov, avšak nevedli v plnej miere k dosiahnutiu sociálnych, politických a hospodárskych rozvojových cieľov, ktoré boli pôvodne stanovené. Nastal čas, aby EÚ doplnila prácu, ktorú odvádza prostredníctvom Únie pre Stredozemie a susedskej politiky ako súčasť svojej vonkajšej politiky, a pre svoje vlastné regióny Stredozemia začala uplatňovať integrovanejšiu politiku.

3.1.1 Jasné a spoločné stratégie pre tento región ako celok, ako aj pre subregióny, sprevádzané príslušným akčným plánom by mohli prispieť k odstráneniu niektorých nejasností regionálnej politiky, ktoré sú dôsledkom politických neúspechov spojených s vonkajšou politikou EÚ v regióne, ako je Unia pre Stredozemie a susedská politika EÚ. Takéto jednoznačné kritériá môžu tiež pomôcť začať a zachrániť niektoré pozitívne výsledky a prebiehajúce projekty jestvujúcich vonkajších politík EÚ.

3.2 EHSV uprednostňuje makroregionálny prístup, ktorý posilňuje súčinnosť medzi rôznymi oblasťami politiky a koordinuje snahy širokého spektra zainteresovaných subjektov, ktoré sa nachádzajú v PRS EÚ. Makroregionálna stratégia by vo všeobecnosti mala byť prínosom k opatreniam prebiehajúcim v makroregióne s cieľom koordinovať európske, štátne a regionálne zdroje financovania v snahe o dosiahnutie spoločných zámerov a cieľov, poskytnúť zapojeným protagonistom radosť zo spoločného úspechu a spojiť organizácie a orgány na akekoľvek úrovni pri niektorých kľúčových príležitostiach a výzvach. Konkrétnejšie možno povedať, že v tomto období značných rozpočtových obmedzení, ktoré silne ovplyvňujú schopnosť súkromného sektora znovu naštartovať motor hospodárstva, je obzvlášť potrebné dosiahnuť v čo najväčšej miere Paretoho optimum vo využívaní dostupných zdrojov.

3.3 Súčasná hospodárska situácia, ktorá je dôsledkom globálnej finančnej krízy z roku 2008, si vyžaduje neustále úsilie na podporu nových oblastí rastu, ktoré by mohli pomôcť dostať krajiny z hospodárskej krízy a umožniť im vytvoriť prepotrebné pracovné miesta. Pobrežné oblasti EÚ na juhu Európy majú predpoklady stať sa inovatívnymi centrami dynamického rastu, ak využijú svoje jedinečné vlastnosti.

3.3.1 Bude však nevyhnutné vyvinúť doposiaľ nevidané úsilie na koordináciu práce, ktorú v regióne vykonávajú hlavné zainteresované subjekty, aby sa dosiahla bližšia integrácia medzi príslušnými oblasťami, v ktorých sociálni partneri a občianska spoločnosť zohrávajú významnú úlohu.

3.3.2 Domnievame sa, že už jestvuje množstvo nástrojov a politických opatrení, ktoré by mohli významným spôsobom prispieť k implementácii makroregionálnej stratégie. V tejto súvislosti sa odkazuje na projekty financované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho sociálneho fondu (ESF), tzv. štrukturálnych fondov a fondov pridelovaných v rámci cieľov Konvergencia, Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európska územná spolupráca, z programov na rozvoj dopravy a územnej súdržnosti (prostriedky vyčlenené na stratégiu Európa 2020), najmä tých, ktoré sa orientujú konkrétne na námornú problematiku, ako Európsky námorný a rybársky fond, z Nástroja na prepojenie Európy, avšak aj zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB) a jednotlivých členských štátov.

3.3.2.1 V tejto súvislosti je vhodné upozorniť na skutočnosť, že všetky členské štáty (a konkrétnejšie 163 regiónov v oblasti Stredozemného mora) v súčasnosti pripravujú svoje individuálne partnerské dohody, v ktorých sa stanoví, ako bude každý členský štát využívať fondy spoločného strategického rámca. Takéto dohody nepochybne obsahujú aj prvok územnej spolupráce, EHSV sa však domnieva, že príležitosť na väčšiu koordináciu medzi krajinami a regiónmi v Stredozemí ostáva nevyužitá.

3.3.2.2 Výbor však trvá na tom, aby sa v rámci dočasných opatrení uprednostnila implementácia makroregionálnej stratégie a v čase strednodobého preskúmania partnerských dohôd, ktoré sa uzatvárajú s členskými štátmi, by sa takéto opatrenia už mali v plnej miere uplatňovať.

3.3.3 Na zaistenie správneho zamerania a optimalizácie týchto nástrojov je potrebná viacúrovňová koordinácia medzi zapojenými inštitúciami, aby tento proces usmerňovala a zabezpečilo sa maximálne využitie zdrojov a predchádzanie duplicit. Medziregionálna koordinácia sa stala nevyhnutnou a naliehavou, a to najmä odkedy je potrebné dosiahnuť viac s rovnakou (alebo nižšou) mierou financovania. Na zaistenie koordinácie a účinnosti je teda potrebné vytvoriť vhodné a efektívne nástroje.

3.3.3.1 V konkurencieschopnom globalizovanom svete musí byť týchto 163 regiónov pripravených čeliť blízkym i vzdialeným konkurentom, preto má rozhodujúci význam vodcovstvo a správne načasovanie rozhodnutí.

3.3.4 Odľahlé prímorské regióny, ktoré sú členom Konferencie okrajových prímorských regiónov (CPMR), spolu s VR opakovane vyzývali Európsku komisiu, aby vytvorila územnú dohodu a prispela tak k lepšiemu akceptovaniu stratégie Európa 2020 všetkými hospodárskymi skupinami v európskych regiónoch ⁽¹¹⁾.

3.4 Potrebna je kombinácia výrazných politických opatrení a decentralizovaného rozhodovania, ktorá by pomohla zaistiť koordináciu zdrojov, aby sa mohli uplatniť tam, kde budú mať s najväčšou pravdepodobnosťou maximálny dosah, pokiaľ ide o rast a zamestnanosť.

3.4.1 Iba premyslená stratégia, ktorá si zachová jednoduchosť a je založená na čo najširšom konsenze môže pomôcť ukázať cestu a rozhodnutia, pred ktorými stoja regióny, obce, mestá a prístavy PRS EÚ.

3.4.2 Rovnako je dôležité vypracovať metódu merania účinnosti politiky v makroregiónne Stredozemia, aby sa včas mohli prijať nápravné opatrenia. Chýbajúce meradlo presného posúdenia úspechu resp. neúspechu politiky spolu s nedostatočnou koordináciou, duplicitou opatrení a plytvaním, ako aj nejasná zodpovednosť bránili v minulosti včasnému prijatiu nápravných opatrení, čo v konečnom dôsledku prehlbovalo neúspechy politických opatrení.

3.4.3 Stratégiu musí sprevádzať akčný plán, ktorý jednoznačne určí vhodné projekty, predovšetkým vzhľadom na ich medziregionálny dosah a význam pre hospodársky rast, ako aj zdroje financovania potrebné na ich realizáciu. Ide o záležitosť zásadného významu, ktorá by sa mala podľa možností dosiahnuť v priebehu prvých dvoch rokov po spustení VFR na roky 2014 – 2020.

3.4.4 Je mimoriadne dôležité obmedziť byrokratické požiadavky výkazníctva a vypisovania formulárov, ktoré sa kladú na zainteresované strany a aktérov. Mimovládne organizácie, malé a stredné podniky a regionálne samosprávy, najmä tie v menších regiónoch, často odrádzajú od účasti chýbajúce kapacity a náročná úloha dodržať všetky byrokratické postupy. Hoci je kontrola a vyváženosť právomocí potrebná, je veľmi dôležité, aby príjemcovia projektov mohli venovať svoj čas a zdroje samotnému prinášaniu úžitku spoločnosti a hospodárstvu ako celku.

3.4.5 EHSV sa domnieva, že neschopnosť splniť akčné plány zabráni regiónom zúročiť príležitosti na vytvorenie rastu. V prípade neúspechu budú náklady premeškaných príležitostí, najmä v tomto krízovom období, mimoriadne vysoké. EHSV je pevne presvedčený, že vďaka inovatívnej spolupráci možno dosiahnuť značný nárast účinnosti využívania zdrojov a zaistiť tak intenzívnejší rast. Riziko neúspechu je tiež hrozivé pre regionálnych politických lídrov a ich občanov. Väčšina zapojených regiónov nemá v nasledujúcich dvoch rokoch veľmi sľubné vyhliadky rastu a tento nedostatok sa ešte prehĺbi, ak sa regióny vydajú smerom, ktorý ignoruje príležitosti poskytované makroregionálnou stratégiou, a nevyužijú svoje ľudské a prírodné zdroje účinným a udržateľným spôsobom ⁽¹²⁾.

3.4.6 Tvorba tejto stratégie by sa mala začať zmapovaním cieľov a identifikáciou programov jestvujúcich v rámci EÚ, členských štátov a regiónov, ako aj vyhľadáním regionálnych a miestnych samospráv a združení občianskej spoločnosti, ktoré by mohli zabezpečovať potrebnú koordináciu. V rámci makroregionálnej stratégie EÚ jestvuje viacero projektov financovaných z fondov EÚ, ktoré by za predpokladu správnej koordinácie mohli prinášať väčší úžitok. Takéto projekty, ktoré už prinajmenšom na papieri existujú, ako aj nové projekty, ktoré sa v budúcnosti nepochybne rozbehnú, môžu byť užitočné pri dosahovaní niektorých cieľov makroregionálnej stratégie EÚ.

4. Aký by mal byť účel?

4.1 Hlavným účelom je podporiť vymedzenie viacúrovňového MS spolu s makroregionálnou stratégiou, v rámci ktorej sa opatrenia realizujú na základe konkrétneho akčného plánu založeného na pravidle „trikrát áno“: viac doplnkového financovania, viac inštitucionálnej koordinácie a viac nových projektov.

⁽¹¹⁾ Seminár CPMR *Leading Europe out of the Crisis: initial proposals from the Regions on the future of the EU budget and policies*, Marseille, 27. novembra 2009. Výbor regiónov v prvom uznesení (CdR 199/2010) navrhuje jednoznačne podporiť návrh Európskeho parlamentu na vytvorenie „územnej dohody miestnych a regionálnych orgánov pre stratégiu Európa 2020“.

⁽¹²⁾ *Scenarios for the Mediterranean* – Svetové ekonomické fórum 2011.

4.2 Regióny v oblasti Stredozemia potrebujú spoločný záväzok spolupracovať v súlade so stratégiou na opatreniach akejkoľvek úrovne, čo umožní zúročiť ciele stratégie Európa 2020, a tak podporiť integráciu politiky a zdrojov financovania EÚ (územná spolupráca). Makroregionálna stratégia by sa mala implementovať, aby regióny a územia dokázali čeliť výzvam, ktoré nemožno vyriešiť výhradne na národnej úrovni.

4.3 EHSV sa domnieva, že rozvoj makroregionálnej stratégie pre Stredozemie by mal byť založený na troch pilieroch rastu:

— inteligentný rast (s osobitným dôrazom na modrý rast)

Rozvíjanie znalostného hospodárstva podporujúceho inováciu a nové technológie

— udržateľný rast

Podpora udržateľnejšieho, ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva

— inkluzívny rast

Podpora hospodárstva so silným dôrazom na tvorbu pracovných miest a odstraňovanie chudoby so zámerom podporiť sociálnu a územnú súdržnosť.

4.3.1 Zohľadnenie koncepcie *modrého rastu* prispeje k *inteligentnému rastu*. Európska komisia vydala 13. septembra 2012 oznámenie o modrom raste, v ktorom vymenovala 5 „hodnotových reťazcov“ s potenciálom priniesť udržateľný rast a zamestnanosť v modrom hospodárstve. Sú to: modrá energia, akvakultúra, cestovný ruch na mori, v pobrežných oblastiach a na výletných lodiach, morské nerastné zdroje a modrá biotechnológia⁽¹³⁾.

4.3.1.1 Modrý rast je odrazom rozhodnutí, ktoré námorné regióny prijali, aby využitím svojej zemepisnej polohy a špecifík, menovite morských a námorných činností, zvýšili svoju konkurencieschopnosť a zlepšili svoj hospodársky rast. Skrátka zamerala sa na to, čo im ide najlepšie.

4.3.1.2 Výzva inteligentného rastu pre pobrežné regióny MS EÚ spočíva na dvoch aspektoch:

— vytvorenie dostatočného objemu hospodárskej aktivity, ktorá v konečnom dôsledku pomôže vyviesť Európu zo súčasnej hospodárskej a sociálnej krízy,

— uskutočnenie nevyhnutných investícií do kľúčovej infraštruktúry, predovšetkým prístavov, letísk, železníc, dopravných uzlov a iného vybavenia, ktoré zaistia, že MS EÚ bude mať predpoklady zapojiť sa v plnej miere do oživenia, a to od jeho začiatku.

4.3.1.3 Udržateľné využívanie zdrojov v oblasti Stredozemného mora je príležitosťou na tvorbu blahobytu a pracovných miest. Mal by sa rozvíjať výskum v oblasti pokrokových environmentálnych systémov a technológií, aby sa podporili tradičné činnosti vykonávané v Stredozemí, ktoré sú v súčasnosti v úpadku, a vytvorili sa tak nové príležitosti.

4.3.1.4 Na splnenie týchto úloh je potrebná účasť vedeckej, technologickej i ekonomickej komunity spolu so sociálnymi partnermi. Je potrebné vziať na vedomie podporné činnosti v oblastiach ako je infraštruktúra, priemysel, vzdelávanie, politika investícií do výskumu a vývoja, spolupráca medzi univerzitami a vytváranie klastrov.

4.3.1.5 Odvetvie námornej plavby má významný vplyv a podieľa sa na uplatňovaní stratégií rozvoja. Námorný cestovný ruch vytvára hospodársku aktivitu a pracovné miesta a navyše prispieva k rozvoju euro-stredozemskej identity.

4.3.2 Hlavné prúdy smerovania *udržateľného rastu* a príslušných odvetví sú mnohými spôsobmi navzájom prepojené. Dosiahnutie udržateľnosti a implementácia ekologickej politiky, ako aj posun smerom k hospodárstvu s nižšími emisiami CO₂ vo všetkých odvetviach prispeje k dosiahnutiu cieľov v oblasti klimatických zmien a prispôsobovania sa im. Je nevyhnutné účinne využívať zdroje, posilňovať synergie, identifikovať oblasti, v ktorých sa plytvá úsilím resp. sa zbytočne viacnásobne vynakladá, a odrádzať od toho. Treba neustále aktualizovať kľúčové časti infraštruktúry, vrátane tých, ktoré sú súčasťou pozemnej a námornej dopravy, prenosu energie a sietí IT, aby sa zabránilo vzniku nepriechodných úzkych miest.

⁽¹³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – *Modrý rast: príležitosti pre udržateľný rast v morskom a námornom odvetví*, COM(2012) 494 final, Brusel, 30. 9. 2012.

4.3.2.1 Udržateľnosť pobrežných oblastí je úzko prepojená s udržateľnosťou námorných oblastí, pričom obe sú citlivé na tlak vyplývajúci z ľudskej činnosti, vrátane znečistenia krajiny, ktoré sa vodou napokon dostáva do Stredozemného mora, ako aj na emisie CO₂ z plavidiel⁽¹⁴⁾. Integrované riadenie pobrežných oblastí by sa nemalo obmedziť výhradne na pobrežnú hospodársku aktivitu a znečisťovanie. Je nutné poskytnúť všetky dostupné stimuly a podnecovať námorné odvetvie a lode plávajúce sa po Stredozemnom mori, aby prešli na najmodernejšie formy ekologických technológií.

4.3.2.2 Európska únia a osem z jej členských štátov sú signatármi Barcelonského dohovoru o ochrane Stredozemného mora pred znečisťovaním a jeho protokolov uzavretých pod záštitou UNEP. EÚ sa prostredníctvom aktu Rady schváleného na konci roka 2012 stala signatárom tzv. morského protokolu tohto dohovoru zameraného na ochranu pobrežných oblastí Stredozemia pred znečistením v dôsledku činností na mori. Tento dohovor môže byť pre regióny Stredozemia v EÚ mimoriadnym prínosom a mali by mu venovať značnú pozornosť, o. i. v rámci ich cieľa týkajúceho sa dosiahnutia tzv. modrého rastu.

4.3.2.3 Potenciál energie z obnoviteľných zdrojov v Stredozemnom mori je obrovským zdrojom čistej energie, ktorý sa dosiaľ nevyužíva. V súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 by sa do makroregionálnej stratégie EÚ mali zaradiť opatrenia na predchádzanie a prispôbovanie sa klimatickým zmenám.

4.3.2.4 Do makroregionálnej stratégie EÚ je nevyhnutné zaradiť opatrenia týkajúce sa udržateľnej dopravy, aby sa znížili emisie CO₂. Náklad prepravovaný cestnou dopravou by sa mal presunúť na námornú dopravu⁽¹⁵⁾. Námorná doprava však musí pokračovať na svojej ceste k využívaniu ekologickejších palív. Sem by sa mala zaradiť aj námorná bezpečnosť a spolupráca pri prevencii katastrof a reakcii na ne.

4.3.3 V záujme podpory *inkluzívneho rastu* v PRS EÚ by mala mať makroregionálna stratégia EÚ silný sociálny rozmer. Hospodársky rozvoj a tvorba nových pracovných miest by mali obyvateľom týchto región sprostredkovať vyššiu kvalitu života. Regionálne samosprávy by mali podporovať sociálny dialóg a zapojenie sociálnych partnerov a partnerov z občianskej spoločnosti. Na základe integrovaného prístupu k územnej súdržnosti by sa mala zohľadniť situácia v mestách a metropolitných oblastiach, vidieckych oblastiach, malých pobrežných mestách a na ostrovoch z hľadiska začlenenia. Dostupnosť infraštruktúry, technológií a služieb pre osoby s postihnutím by mala byť prepojená s udržateľným rozvojom, ako hlavným predpokladom inkluzívneho rastu.

4.3.3.1 Informačné technológie by sa mali rozvíjať tak, aby v rámci medziodborového prístupu podporovali celkovú územnú a sociálnu súdržnosť regiónov v Stredozemí, a to najmä v okrajových oblastiach prostredníctvom lepšieho pripojenia. Treba podporovať rozvoj IKT.

4.3.3.2 Rovnako je dôležité zdôrazňovať potrebu rozvíjať ďalšie letiská a letecké služby v MS, aby sa upevnila hospodárska integrácia v regióne. Letecké služby a infraštruktúra leteckej dopravy ponúkajú ešte mnoho doposiaľ nevyužitých možností a potrebujú väčšie investície.

4.3.3.3 Inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy zohrávajú kľúčovú úlohu v podporovaní inkluzívneho rastu v regióne Stredozemia. Je potrebné stanoviť spoločné ciele vzdelávania pre celý MS EÚ.

4.3.3.4 EHSV sa domnieva, že je potrebné upevniť dialóg medzi sociálnymi a občianskymi partnermi a inštitúciami vzdelávania resp. odbornej prípravy. Prioritou sa musí stať odborná príprava v námornej a morskej oblasti a spolupráca medzi univerzitami a centrami odbornej prípravy.

4.3.3.5 Pri formulácii budúcej stratégie je potrebné vypočítať aj nezamestnaných v PRS EÚ, keďže jej zámerom je poskytnúť im príležitosti na návrat na trh práce. Je takisto veľmi dôležité vyvinúť skutočné, hmatateľné úsilie na zapojenie lídrov „vylúčených“ sociálnych skupín, ako sú migrujúce komunity, ako aj osôb s postihnutím a ženských organizácií. EHSV v plnej miere podporuje politiku EÚ, ktorej cieľom je zabrániť diskriminácii na základe rasového alebo etnického pôvodu, postihnutia, veku, sexuálnej orientácie alebo pohlavia.

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

⁽¹⁵⁾ Tamže.

4.3.3.6 Vzhľadom na vyhliadky starnutia obyvateľstva v Európe je do stratégie potrebné zahrnúť konkrétne opatrenia na podporu zdravého a aktívneho starnutia v PRS EÚ. Regióny Stredozemia musia tiež začať uskutočňovať schodný dlhodobý plán kontrolovaného prisťahovalectva a prílivu sezónnych pracovníkov, aby sa vyplnili medzery vytvárané starnutím obyvateľstva a obmedzilo sa zvyšovanie miery závislosti. EHSV je za to, aby EÚ vyvíjala intenzívnejšie úsilie a pomohla regiónom Stredozemia vyrovnáť sa s problémom migrácie a začleniť migrantov do spoločnosti.

4.3.3.7 EHSV sa nazdáva, že pri rozvoji MSS EÚ je potrebné zohľadniť európske priority zamerané na zlepšovanie sociálneho začlenenia, dobrých životných podmienok úplného dodržiavania práv osôb s postihnutím, ako aj podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami v oblasti okolo Stredozemného mora. Je preto veľmi dôležité zaistiť pre osoby s postihnutím individuálnu nezávislosť, dôstojnosť a slobodu a posilniť úlohu žien na trhu práce v Stredozemí, v spoločnosti a vo vedúcich pozíciách.

5. Aké prínosy možno očakávať?

5.1 Implementácia MRS ponúka mnoho príležitostí, a to najmä vytvorením referenčného rámca súvisiaceho s politikou súdržnosti a podporou medziodvetvovej spolupráce v spoločnom priestore služieb a práce. Tento rámec môže nasmerovať investície tak, aby sa navzájom lepšie dopĺňali a môže ovplyvniť priority jednotlivých regionálnych plánov rozvoja pre európsky makroregión, a zaistiť tak prehľad a skutočnú súčinnosť v rámci integrovaného prístupu.

5.2 Makroregionálna stratégia EÚ by mohla zabezpečiť lepšie zapojenie a prehĺbiť spoluprácu medzi jednotlivými intervenčnými mechanizmami EÚ, pričom by sa neobmedzila len na prostriedky vyčlenené na politiku súdržnosti a spájala by pomocou viacúrovňového riadenia zdroje regiónov a členských štátov. Táto stratégia by bola osočná pre všetky miestne zainteresované subjekty.

5.3 Prínos MRS vyplýva do značnej miery z jej vysoko komplexného a viacúrovňového integratívneho prístupu, ktorý dokáže podporovať súčinnosť medzi politikou a programom EÚ rovnako, ako financovať doplnkovosť.

5.4 Implementácia MRS podporí vykonávanie strategickej činnosti v pobrežných a ostrovných zónach, a zároveň utuží spoluprácu medzi orgánmi, regiónmi, mestami, prístavmi v Stredozemí a podľa potreby aj medzi štátnymi orgánmi.

5.5 Budú sa realizovať činnosti spojené s integrovanou námornou politikou a modrým rastom, pričom sa zdôrazní vzájomná závislosť a súčinnosť medzi zdanlivo nesúvisiacimi činnosťami v námornom sektore.

5.6 Navrhované opatrenia sa zamerajú na už uvedené tri piliere rastu. Zvolené opatrenia musia spĺňať tieto kritériá:

- musia mať dosah na makroregión a v rozumnom časovom horizonte prinášať občanom MS EÚ konkrétny úžitok,
- musia byť v súlade so zásadou udržateľného rozvoja, čiže zamerané na vytváranie hospodárskeho rastu pri minimalizácii negatívneho dosahu na životné prostredie,
- môžu sa zrealizovať v krátkodobom časovom horizonte (maximum 7 rokov),
- dokážu pritiahnúť súkromné zdroje financovania, ktoré by doplnili verejné zdroje (EÚ a členských štátov).

6. Hnacie sily zmien

6.1 EHSV sa domnieva, že problémy v sociálnom a hospodárskom rozvoji v oblasti Stredozemia si vyžadujú spoločný a jednotný prístup, aby sa uplatnil a využil územný potenciál. EHSV identifikoval päť *hnacích síl zmeny*, ktoré môžu prispieť k úspešnej implementácii európskej politiky súdržnosti PRS EÚ v rokoch 2014 – 2020.

6.1.1 Podpora polycentrického, vyrovnaného a integrovaného rozvoja

Vyrovnaný územný rozvoj má strategický význam pre podporu sociálnej a hospodárskej súdržnosti v PRS EÚ. PRS EÚ musia navzájom spolupracovať pri vytváraní inovatívnych sietí so zámerom obmedziť územnú polarizáciu hospodárskych výsledkov, zmenšiť rozdiely medzi regiónmi a zamerať hospodársku prosperitu na udržateľný rozvoj oblasti Stredozemia.

6.1.2 Podnecovanie územnej spolupráce v PRS EÚ

Územná spolupráca je významným faktorom posilnenia konkurencieschopnosti Stredozemia, a zároveň obmedzenia hospodárskej, sociálnej a ekologickej rozdrobenosti. Je dôležité posilniť koordináciu medzi orgánmi riadiacimi cezhraničné a nadnárodné programy a zapracovať priority stanovené v národných, regionálnych a miestnych stratégiách, aby sa podporila príprava zásahov v súlade so stratégiou Európa 2020 a politikou súdržnosti na roku 2014 – 2020.

6.1.3 Zaisťovanie globálnej konkurencieschopnosti PRS EÚ vychádzajúcej zo silného miestneho hospodárstva

Svetovú konkurencieschopnosť a súdržnosť PRS EÚ možno dosiahnuť motivovaním ľudí, aby sa učili, vzdelávali a aktualizovali si svoje zručnosti, ako aj využitím trhom riadenej inovácie na vytvorenie nových produktov resp. služieb, ktoré vytvárajú rast a zamestnanosť, pričom sa zároveň pomôže miestnym spoločnostiam pri zdoľávaní sociálnych problémov. Intenzívnejšie využívanie informačných a komunikačných technológií a vytvorenie jednotného digitálneho trhu založeného na rýchlom a ultra rýchlom internete a interoperabilných aplikáciách má strategický význam pre rozvoj silných miestnych ekonomík.

6.1.4 Zlepšenie územného prepojenia pre jednotlivcov, spoločnosti a podniky

Cenovo prístupná dostupnosť služieb všeobecného záujmu, ako sú informácie, znalosti a mobilita, ako aj účinné intermodálne dopravné riešenia a výrobné systémy šetrné k životnému prostrediu sú základnými prioritami súdržnosti v Stredozemí. Posilnenie prepojenia hlavných centier PRS EÚ s interkontinentálnymi dopravnými uzlami prostredníctvom rozvoja morských diaľnic, posilnenie transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) a rozvoj sietí druhotných systémov na regionálnej a miestnej úrovni s cieľom prekonať územné prekážky, ako v prípade stredozemských ostrovov, má strategický význam pre podporu konkurencieschopnosti a súdržnosti v oblasti Stredozemného mora.

6.1.5 Riadenie a prepájanie ekologických, krajinných a kultúrnych hodnôt

Ochrana a zveľaďovanie kultúrneho a prírodného dedičstva je významným predpokladom rozvoja PRS EÚ. Je dôležité podporovať plnú integráciu chránených oblastí do miestnych spoločností a ekonomík. Vysoká hodnota prírodnej krajiny v Stredomorí by sa mala zveľaďovať z hľadiska kvality a oblastiam bohatým na prírodné a kultúrne zdroje sa musí uznať ich skutočná hodnota, ak sa tieto aktíva majú čo najlepšie využívať. Je preto dôležité rozvíjať regionálnu a miestnu identitu, a zároveň zvyšovať informovanosť a vedomie zodpovednosti komunít v Stredozemí vo vzťahu k ich životnému prostrediu, krajine, kultúre a iným jedinečným hodnotám.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Štatistické nástroje na posudzovanie dobrovoľníckej činnosti“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/02)

Spravodajca: **Krzysztof PATER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Štatistické nástroje na posudzovanie dobrovoľníckej činnosti“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 109 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Vzhľadom na to, že dobrovoľnícka práca je:

1.1.1 dôležitou hybnou silou inkluzívneho rastu, ktorá pomáha budovať sociálny a ľudský kapitál, prehlbuje solidaritu medzi generáciami a zároveň prináša veľkú hospodársku hodnotu;

1.1.2 kľúčovým faktorom mnohých opatrení sociálnej politiky a ukazovateľom dosahu verejnej politiky, ktorý by sa mal náležite posudzovať a monitorovať, aby mohol rozhodovacím orgánom poskytovať správne informácie;

1.1.3 predmetom prieskumu, ktorý sa v súčasnosti posudzuje v nedostatočnej miere pomocou nesúrodých a príliš obmedzených ankiet, kde sa opomínajú také otázky, ako je dobrovoľná pomoc poskytovaná ľuďom priamo, mimo akýchkoľvek organizačných štruktúr, a neprihliada na hospodársku hodnotu dobrovoľníckej práce;

1.2 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby:

1.2.1 vytvorila podmienky na to, aby sa mohli začať metodologické práce a pilotné prieskumy s cieľom stanoviť zásady prieskumu dobrovoľníckej práce, ktorý by vykonávali národné štatistické úrady krajín EÚ. Mala by sa pri tom využiť príručka Medzinárodnej organizácie práce *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (Príručka pre posudzovanie dobrovoľníckej práce) a doterajšie skúsenosti krajín, ktoré už takéto prieskum rozbehli na základe riešení odporúčaných v tejto príručke;

1.2.2 v priebehu niekoľkých rokov vypracovala jednotnú metodológiu prieskumu dobrovoľníckej práce a zabezpečila jej prijatie prostredníctvom príslušného nariadenia Európskej komisie na účely pravidelného prieskumu, ktorý budú vykonávať členské krajiny;

1.2.3 podnikla kroky, ktoré povzbudia národné štatistické úrady členských krajín, aby sa začali venovať prieskumu dobrovoľníckej práce ešte skôr, ako bude takéto nariadenie prijaté;

1.2.4 zhromažďovala a sprístupňovala koherentné informácie o výsledkoch prieskumov dobrovoľníckej práce, ktoré sa uskutočňujú v jednotlivých krajinách alebo na úrovni EÚ;

1.2.5 zaviedla na úrovni EÚ a v členských štátoch záväzné právne opatrenia, ktoré umožnia neziskovému sektoru spolufinancovať verejné granty, pričom sa hospodárska hodnota dobrovoľníckej práce ocení na základe spoľahlivých štatistických údajov získaných pomocou štatistických nástrojov, ktoré budú vytvorené v súlade s týmto stanoviskom.

1.3 Okrem toho EHSV využíva túto príležitosť, aby zopakoval, že je nevyhnutné podporovať dobrovoľnícke aktivity a vytvoriť pre ne priaznivé prostredie. Konkrétne návrhy v súvislosti s prostredím, ktoré by bolo priaznivé pre dobrovoľnícku činnosť, boli vypracované počas Európskeho roka dobrovoľníckej práce 2011 a zahŕňajú aj trvalú podporu pre dobrovoľnícke aktivity, ktoré podstatnou mierou prispievajú k spoločnému blahu⁽¹⁾.

(¹) Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 150.

2. Kontext

2.1 Podľa zaužívanej definície (v inštitúciách EÚ) pojem „dobrovoľnícka činnosť“ zahŕňa akúkoľvek formu dobrovoľníckych aktivít, či už formálnych alebo neformálnych, ktoré daná osoba vykonáva z vlastnej vôle, vlastného rozhodnutia a vlastných dôvodov, bez nároku na odmenu.

2.2 V podobnom duchu, hoci presnejšie, vymedzuje dobrovoľnícku prácu aj definícia použitá v príručke Medzinárodnej organizácie práce (MOP) *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, ktorá poskytuje koncepčný rámec pre posudzovanie formálnej a neformálnej dobrovoľníckej práce v rôznych kultúrnych a právnych podmienkach. Podľa tejto definície dobrovoľnícka práca označuje dobrovoľnú (nepovinnú) nezárobkovú činnosť, t. j. čas, ktorý jednotlivci bezplatne venujú na aktivity vykonávané prostredníctvom nejakej organizácie alebo priamo v prospech iných osôb mimo vlastnej domácnosti⁽²⁾. Táto definícia presne vymedzuje črty dobrovoľníckej činnosti a mala by sa používať v medzinárodnom porovnávacom prieskume. Vychádza z nevyhnutnosti zohľadniť všetky dôležité vlastnosti dobrovoľníckej práce zachytené v definíciách, ktoré sa používajú v jednotlivých štátoch, čím sa zabezpečí, že oblasť výskumu bude vymedzená jednotne, bez ohľadu na miestne špecifiká.

2.3 V uplynulých rokoch, najmä v súvislosti s Európskym rokom dobrovoľníckej práce 2011, sa v mnohých dokumentoch EK, EP a Rady, ako aj EHSV, VR a európskych organizácií občianskej spoločnosti, poukazovalo na to, že dobrovoľnícka práca je spätá so základnými hodnotami EÚ, ako je zapojenie občanov či solidarita s tými, ktorí potrebujú pomoc. Zdôrazňovalo sa, že dobrovoľnícka činnosť veľkou mierou prispieva k tej časti blahobytu spoločnosti, ktorá sa nemeria pomocou HDP, a má veľký vplyv na kvalitu života ľudí. Zo systémového hľadiska sa dobrovoľnícka práca podieľa na tvorbe spoločenského kapitálu, pričom pomáha budovať a upevňovať dôveru a spoluprácu a zároveň zveľaďovať všeobecne prijaté normy a hodnoty. Neformálna dobrovoľnícka činnosť je dôležitým spôsobom investovania do ľudského kapitálu, okrem iného prostredníctvom neformálnej starostlivosti o deti a mládež a ich vzdelávania, zatiaľ čo formálna dobrovoľnícka činnosť zohráva dôležitú úlohu napríklad pri rozvoji prierezových zručností a získavaní nových odborných zručností. Dobrovoľná starostlivosť o starších, ako aj jej poskytovanie staršími ľuďmi, má takisto nesmierny význam pre našu starnúcu európsku spoločnosť. Vzhľadom na všetky tieto črty, ktoré vyzdvihujú úlohu dobrovoľníctva pri budovaní sociálnej súdržnosti a v úsilí ľahšie si nájsť zamestnanie, sa dobrovoľnícka činnosť považuje za dôležitý prvok inkluzívneho rastu, ktorý je jedným z troch pilierov rozvojovej stratégie EÚ Európa 2020.

2.4 Jedným z kľúčových prvkov spomínanej diskusie boli odporúčania, ktoré poukázali na to, že je potrebné zbierať porovnateľné údaje odrážajúce sociálny a hospodársky význam dobrovoľníckej činnosti. v tejto súvislosti bola ako vhodný model na realizáciu štatistického prieskumu v tejto oblasti vyzdvihnutá metodika navrhovaná v príručke MOP⁽³⁾.

2.5 Tieto odporúčania sa jednoznačne spájali so zistením, že dostupné údaje o dobrovoľníctve nie sú postačujúce. a toto zistenie je stále aktuálne.

2.6 V jednotlivých krajinách sa už uskutočnilo niekoľko prieskumov dobrovoľníckej činnosti týkajúcich sa množstva dôležitých aspektov dobrovoľníctva (nielen miery zapojenia do dobrovoľníckej práce a demografického profilu osôb, ktoré sa tejto práci venujú, ale napríklad aj ich motivácie). Jednou z prekážok, prečo sa tieto prieskumy nedajú využiť pri analýze v celoeurópskom meradle, je nejednotnosť z hľadiska rozsahu definície a spôsobu definovania dobrovoľníckej činnosti, ako aj ďalšie metodologické rozdiely (napr. napríklad dĺžka obdobia, ktorého sa výskum týka, rozdiely vo vekových kategóriách respondentov, odlišné metódy prieskumu, presnosť výsledkov) a tiež rozdielne termíny prieskumov. Ako sa zdôrazňuje v správe, ktorú na žiadosť Európskej komisie vypracovala konzultantská firma GHK, rozdiely vo výsledkoch môžu často dosahovať až 30 – 40 percentuálnych bodov⁽⁴⁾.

⁽²⁾ *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (Príručka pre posudzovanie dobrovoľníckej práce), Medzinárodná organizácia práce, Ženeva, 2011.

⁽³⁾ 1) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ (COM(2011) 568 final); 2) Úloha dobrovoľníckych činností v sociálnej politike – závery Rady, Rada Európskej únie, 2011; 3) Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 150.

⁽⁴⁾ Správa GHK *Volunteering in the European Union* (Dobrovoľníctvo v Európskej únii), GHK, 2010.

2.7 Pravidelne zhromažďované a v medzinárodnom meradle porovnateľné údaje o dobrovoľníckej činnosti majú dosť obmedzený rozsah, pretože sa zameriavajú hlavne na to, do akej miery je rozšírená dobrovoľnícka práca (rôzne definovaná), ktorú vykonávajú organizácie (formálna dobrovoľnícka činnosť) a na demografický profil osôb, ktoré sa tejto činnosti venujú. Niekedy sa prieskum zaoberá aj ďalšími otázkami, napríklad tým, ako často sa respondent zapája do dobrovoľníckej práce⁽⁵⁾. Niektoré štúdie sa neobmedzujú len na všeobecnú otázku o dobrovoľníckej činnosti, definovanej takým alebo onakým spôsobom, ale opierajú sa o zoznam viacerých typov organizácií alebo aktivít, ktorým ľudia venujú svoj voľný čas⁽⁶⁾. Relatívne najmenej častou otázkou je otázka, koľko hodín zasvätia dobrovoľníci tejto práci⁽⁷⁾.

2.8 Napriek značným rozdielom vo výsledkoch jednotlivých medzinárodných prieskumov, ako aj medzi národnými a medzinárodnými výsledkami, aj tak možno povedať, že dobrovoľnícka činnosť – dokonca aj keď sa vezme do úvahy len tá formálna – je veľmi rozšírená. Odhadovaný počet dobrovoľníkov nad 15 rokov osciluje v EÚ medzi 92 až 150 miliónmi, čo by znamenalo, že dobrovoľnej, nezárobkovej činnosti v rôznych druhoch organizácií sa venuje 22 až 36 % dospelých vo všetkých krajinách EÚ⁽⁸⁾. Stanoviská, ktoré najdôležitejšie inštitúcie EÚ prijali v súvislosti s dobrovoľníckou činnosťou, vychádzali z relatívne nízkeho odhadovaného počtu dobrovoľníkov, nie viac ako 100 miliónov⁽⁹⁾.

2.9 Na základe v súčasnosti dostupných údajov o dobrovoľníckej činnosti nie je možné vypracovať analýzu, o ktorú EK, Európsky parlament, Európska rada alebo EHSV žiadajú vo svojich dokumentoch. v súčasnosti nie je možné spoľahlivo monitorovať hospodársky význam dobrovoľníckej činnosti alebo jej prínos k politike na úrovni EÚ. Nedá sa určiť celkový čas venovaný dobrovoľníckej práci ani jej peňažná hodnota, a tak zhodnotiť jej rozsah na základe univerzálnych ekonomických ukazovateľov, ako je miera národnej zamestnanosti (počet osôb pracujúcich v národnom hospodárstve) alebo HDP. Jediné v súčasnosti dostupné údaje, ktoré sa však obmedzujú len na formálnu dobrovoľnícku činnosť v rámci neziskových organizácií a posudzujú sa na základe dosť nejednotných metód, pochádzajú z medzinárodného porovnávacieho projektu neziskového sektora (*Comparative Nonprofit Sector Project*), ktorý koordinuje Univerzita Johnsa Hopkinsa. Na základe týchto údajov sa podiel dobrovoľníckej práce vykonávanej v neziskových organizáciách stanovil v pomere k HDP a pracovnému potenciálu ekonomicky činného obyvateľstva len v troch krajinách EÚ: v Českej republike (0,2 % HDP, 0,5 % ekonomicky činného obyvateľstva), vo Francúzsku (1,4 %, 3,2 %) a v Belgicku (0,7 %, neuvádza sa)⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Napríklad v rámci Európskeho sociálneho prieskumu (ESS 2002 – 2010) sa každé dva roky zbierajú údaje o miere zapojenia do práce politických strán alebo iných organizácií a združení v snahe urobiť niečo dobré alebo zabrániť zlému. v prieskume z roku 2006 a 2012 bola však respondentom položená aj otázka, ako často sa v uplynulých 12 mesiacoch zapojili do práce pre spoločenské alebo charitatívne organizácie.

⁽⁶⁾ Štúdia o európskych hodnotách (*European Values Study*) a niektoré prieskumy vypracované v rámci prieskumu Eurobarometra, ktorý koordinovalo GR pre komunikáciu (Eurobarometer 66.3/2006, 73.4/2010, 75.2/2011).

⁽⁷⁾ European Quality of Life Survey (EQLS 2003, 2007), Eurobarometer 60.3 (2003/2004). Najkomplexnejšie údaje o čase venovanom nezárobkovej činnosti v rámci organizácií, neformálnej pomoci iným domácnostiam alebo účasti na schôdzkach organizácií, skupín a spoločenstiev, s prihliadnutím na sezónne rozdiely v priebehu roka, sa zhromažďujú v rámci prieskumu využívania času (*Time Use Survey*).

⁽⁸⁾ Uvedené odhady pochádzajú zo správy firmy GHK *Volunteering in European Union* (Dobrovoľníctvo v Európskej únii), 2010.

⁽⁹⁾ Počet 100 miliónov dobrovoľníkov bol uvedený v Správe o prínose dobrovoľníckej práce pre hospodársku a sociálnu súdržnosť, Európsky parlament, Výbor pre regionálny rozvoj, 2008, 2007/2149 (INI), dokument A6-0070/2008.

⁽¹⁰⁾ Tieto výsledky pochádzajú z prieskumov neziskových organizácií. Na základe nich bol odhadnutý počet hodín, ktoré dobrovoľníci odpracovali v neziskovom sektore. Tento výsledok sa potom prepočítal na pracovné miesta na plný úväzok, aby sa to mohlo porovnať s počtom ekonomicky aktívnych osôb v danej krajine. Pokiaľ ide o hodnotu dobrovoľníckej práce, výsledky ukazujú, že sa znásobil počet pracovných miest prepočítaných podľa priemernej mzdy v neziskovom sektore. Táto metóda môže podporovať nižší odhad objemu a hodnoty dobrovoľníckej práce než metóda uvedená v príručke MOP, keď organizácie najčastejšie nezaznamenávajú čas dobrovoľníckej práce a majú tendenciu nezohľadňovať osoby, ktoré túto prácu vykonávajú len zriedka. Okrem toho sa tieto výsledky týkajú len neziskového sektora, zatiaľ čo metodológia MOP umožňuje posúdiť formálnu dobrovoľnícku činnosť vykonávanú pre všetky inštitucionálne oblasti. Výsledky spomínané v tomto odseku pochádzajú z publikácie: Salamon, L. M., Sokolowski, S. W., Haddock, M. A., Tice, H.S, *The State of Global Civil Society and Volunteering. Latest findings from the implementation of the UN Nonprofit Handbook*, Center for Civil Society Studies – Johns Hopkins University, 2013.

2.10 Na základe metodologických zásad stanovených v príručke MOP národné štatistické úrady troch krajín EÚ (Poľsko, Maďarsko a Taliansko) už uskutočnili prieskumy zamerané na rozsah a hodnotu dobrovoľníckej práce a v niekoľkých ďalších krajinách sa takéto prieskumy pripravujú⁽¹¹⁾. v súčasnosti sú dostupné údaje pre Poľsko za rok 2011. Podľa nich formálna a neformálna dobrovoľnícka činnosť celkovo zodpovedala práci 9,6 % pracujúcich v širšom národnom hospodárstve (vrátane dobrovoľníckej práce) a 2,8 % širšie vymedzeného HDP. v Poľsku, kde sú široké rodinné vzťahy mimoriadne silné, dobrovoľnícka práca zahŕňala najmä neformálnu dobrovoľnícku činnosť. Jej podiel v počte osôb pracujúcich v národnom hospodárstve, ktoré zahŕňa aj dobrovoľnícku prácu, dosahoval 8 % a jej prínos k širšie vymedzenému HDP bol 2,2 %. Formálna dobrovoľnícka činnosť predstavovala 1,6 % (počet pracujúcich) a 0,6 % (HDP)⁽¹²⁾.

3. Príručka MOP ako komplexný a univerzálny prístup k prieskumu dobrovoľníckej činnosti

3.1 Ako sme už uviedli, príručka o posudzovaní dobrovoľníckej práce vydaná pod záštitou MOP sa takmer vo všetkých dokumentoch EÚ o dobrovoľníckej činnosti spomína ako vhodný model na realizáciu štatistického prieskumu v tejto oblasti. Metodologické riešenia uvedené v príručke vyzdvihla aj Medzinárodná konferencia štatistikov práce ako vhodný základ pre prieskum v oblasti dobrovoľníckej práce, ktorý by sa mal začleniť do oficiálnej štatistiky práce⁽¹³⁾. Riešenia navrhované v príručke si získali aj podporu zainteresovaných strán z tretieho sektora, o čom svedčí aj to, že mnoho mimovládnych organizácií propaguje tento model prieskumu dobrovoľníctva⁽¹⁴⁾.

3.2 Metodologický prístup navrhovaný v príručke MOP je tiež odpoveďou na nedostatok alebo nekonzistentnosť dostupných údajov o dobrovoľníctve v treťom sektore, čo je problém, na ktorý poukázal *Comparative Nonprofit Sector Project* a ktorý bol neskôr označený za vážnu prekážku pre vypracovanie presných štatistík v súvislosti s národnými účtami a satelitným účtom neziskového sektora⁽¹⁵⁾.

3.3 Zvolený metodologický prístup sa zakladá na operačnej definícii javu, ktorý sa v príručke nazýva „dobrovoľníckou prácou“ (*volunteer work*). Toto vymedzenie nespočíva na konkrétnom termíne alebo termínoch jednotne používaných pri výskume v každej krajine, kde prieskum prebieha, ide skôr o opisnú definíciu, v ktorej sa zdôrazňujú tri hlavné črty: Dobrovoľnícka práca je definovaná ako aktivity, ktoré:

- a) majú charakter produktívnej práce;
- b) sú nezárobkové;
- c) sú dobrovoľné a
- d) nevyužívajú sa v prospech vlastnej domácnosti.

Príručka MOP obsahuje mnoho ďalších vysvetlení, ktoré pomáhajú vyjasniť prípadné pochybnosti, pokiaľ ide o výklad týchto kritérií⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Verejný štatistický úrad Portugalska už uskutočnil pilotný projekt prieskumu pracovnej sily podľa príručky MOP. Štatistické úrady Írska a Španielska takisto prejavili ochotu začať podobné štúdie.

⁽¹²⁾ Nałęcz S., Goś-Wójcicka K. (eds.), *Wolontariat w organizacjach i inne formy pracy niezarobkowej poza gospodarstwem domowym – 2011*, Główny Urząd Statystyczny, Varšava, 2012.

⁽¹³⁾ V súlade s uznesením, ktoré bolo prijaté 11. októbra 2013 na 19. Medzinárodnej konferencii štatistikov práce, podľa štatistickej definície práce predstavuje dobrovoľnícka práca jednu z foriem práce, a preto by sa mala zahrnúť do pravidelného štatistického monitorovania.

⁽¹⁴⁾ Napríklad EYV 2011 Alliance, European Volunteer Centre (CEV), Johns Hopkins Center for Civil Society Studies (CCSS) a Associazione Promozione e Solidarietà (SPES).

⁽¹⁵⁾ *Handbook on non-profit institutions in the System of National Accounts*, United Nations Statistics Division, New York, 2003.

⁽¹⁶⁾ Oficiálny preklad príručky je dostupný vo francúzštine, v španielčine, taliančine a čierohorčine a je možné si ho stiahnuť na stránke www.ilo.org a www.evmp.eu.

3.4 V príručke sa stanovuje široká oblasť prieskumu, čo umožňuje zohľadniť informačné potreby množstva zainteresovaných strán. Kľúčová definícia dobrovoľníckej práce uvedená v príručke pokrýva široké spektrum prieskumu, zahŕňajúce formálnu dobrovoľnícku činnosť (ktorú MOP nazýva nepriamou dobrovoľníckou prácou) aj neformálnu dobrovoľnícku činnosť (ktorú MOP nazýva priamou dobrovoľníckou prácou). Okrem toho sa prieskum nezameriava len na jediný sektor, ale zahŕňa oba typy dobrovoľníckej činnosti, v treťom sektore aj v inštitúciách verejného sektora, a údaje by sa mali rozdeliť napríklad podľa oblasti a inštitucionálneho sektora. Zozbierané údaje sú jasne vymedzené a zároveň flexibilné pre spotrebiteľov.

3.5 Model prieskumu navrhnutý v príručke MOP spočíva na niekoľkých všeobecných zásadách, ktoré zaručujú koherentnosť, bez ohľadu na to, aký typ sondáže sa pri prieskume použije:

- a) zamerať sa na čo najširší okruh respondentov, aby prieskum prihliadal na všetky relevantné zložky obyvateľstva;
- b) používať definíciu dobrovoľníckej práce uvedenú v príručke a terminológiu použitú na jej opísanie;
- c) zamerať sa na všetky formy dobrovoľníckej práce (t. j. dobrovoľnícku prácu vykonávanú pre organizácie a prostredníctvom nich, ako aj dobrovoľnícku prácu priamo v prospech konkrétnych osôb mimo vlastnej domácnosti alebo pre miestne spoločenstvá);
- d) pomocou odporúčaného modelu prieskumu zhromaždiť aj premenlivé údaje: čas venovaný dobrovoľníckej práci (počet odpracovaných hodín), typ pracovnej činnosti (zodpovedajúce povolanie), oblasť, v ktorej sa dobrovoľnícka činnosť vykonáva (hospodárske odvetvie alebo inštitucionálna oblasť);
- e) možnosť klasifikovať dobrovoľnícke aktivity podľa štandardnej klasifikácie povolání (ISCO) a odvetví (štandardná klasifikácia NACE alebo klasifikácia ICNPO určená pre aktivity neziskového sektora), s cieľom vykonať analýzu dobrovoľníckej činnosti z hľadiska trhu práce a priradiť dobrovoľníckej práci ekonomickú hodnotu⁽¹⁷⁾.

3.6 Navrhovaná metodológia umožňuje zamerať prieskumné úsilie predovšetkým na získavanie údajov, ktoré sú potrebné na to, aby sa objem a hodnota dobrovoľníckej práce mohli vyčíslit v štandardných ekonomických jednotkách, ktoré umožnia porovnanie s národnou zamestnanosťou alebo HDP. Pomocou zozbieraných údajov možno určiť množstvo a hodnotu rôznych druhov dobrovoľníckej práce v závislosti od inštitucionálneho a hospodárskeho sektora, formy činnosti, regiónu, úrovne urbanizácie atď.

3.7 Na základe údajov zozbieraných pomocou tohto modelu prieskumu dobrovoľníckej práce je možné vypracúvať aj množstvo analýz sociálnej povahy. Možno analyzovať rozsah a intenzitu dobrovoľníckej práce, ako aj jej formy (pre ľudí alebo organizácie – v prípade formálnych štruktúr je možné špecifikovať oblasť činnosti alebo sektor). Táto analýza môže zohľadňovať rôzne charakteristické črty dobrovoľníkov: demografické hľadisko (napr. vek, pohlavie, rodinný stav), miesto (napr. región, veľkosť obce), profesiu, vzdelanie a materiálnu situáciu. Ak sa do modelu prieskumu dobrovoľníckej práce doplnia ďalšie otázky, je možné analyzovať aj motiváciu dobrovoľníkov, dôvody, prečo sa ľudia nezapájajú do dobrovoľníckej činnosti atď.

3.8 Vzhľadom na to, že respondenti sú zvyčajne schopní poskytnúť podrobné a vierohodné informácie len v súvislosti s nedávnou minulosťou, v príručke bolo pre otázky o dobrovoľníckej práci prijaté 4-týždňové referenčné obdobie. Vychádza to z potreby čo najpresnejšie určiť počet hodín venovaných dobrovoľníckej práci. Na druhej strane je štvortýždňové obdobie podstatne kratší časový úsek ako zvyčajný 12-mesačný časový rámec, ktorý sa používa pri väčšine prieskumov zameraných na dobrovoľnícku činnosť. Pri kratšom referenčnom období sú ukazovatele rozsahu dobrovoľníckej práce (počet dobrovoľníkov) nižšie a hrozí, že získané výsledky budú skreslené sezónnymi výkyvmi. Pre lepšiu porovnateľnosť sa preto odporúča používať štvortýždňové obdobie a zároveň nájsť spôsoby ako vyvážiť sezónne výkyvy a zaručiť vhodnú veľkosť vzorky, aby sa v prieskume zabezpečil dostatočný počet dobrovoľníkov pre ďalšie odhady v súvislosti s počtom hodín v odlišných zoskupeniach.

⁽¹⁷⁾ Skrátené a upravené odporúčania uvedené v príručke *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (s. 10). ISCO – *International Standard Classification of Occupations* (Medzinárodná štandardná klasifikácia povolání), NACE – *Statistical Classification of Economic Activities in the EU* (Štatistická klasifikácia ekonomických činností v Európskej únii); ICNPO – *International Classification of Nonprofit Organizations* (Medzinárodná klasifikácia neziskových organizácií).

3.9 V príručke sa ako vhodná metóda prieskumu dobrovoľníckej práce odporúča prieskum pracovnej sily („výberové zisťovanie pracovných síl – VZPS) alebo iné formy ankiet zameraných na domácnosť. Používanie VZPS má viacero výhod:

- a) úplná porovnateľnosť a spoľahlivosť výsledkov získaných na základe prieskumu uskutočneného na veľkej reprezentatívnej vzorke a univerzálnou metodológiou (VZPS);
- b) čo najmenšie zaťaženie oficiálneho štatistického systému a respondentov;
- c) možnosť analyzovať údaje o dobrovoľníckej práci v spojení s konkrétnymi údajmi o demografickej, sociálnej a profesijnej situácii, získanými v rámci prieskumu pracovnej sily;
- d) nízke náklady na získavanie respondentov;
- e) možnosť využiť anketárov, ktorí majú skúsenosti s kódovaním rôznych foriem práce pomocou klasifikácie používanej v oficiálnej štatistike, najmä klasifikácie povolání (ISCO);
- f) vhodný poznávací kontext prieskumu (otázky o nezárobkovej činnosti prirodzene dopĺňajú otázky o zárobkovej činnosti).

3.10 S prieskumom dobrovoľníckej činnosti založeným na prieskume pracovnej sily VZPS sa spájajú aj určité obmedzenia a problémy, ktoré sa riešia v súlade s miestnymi podmienkami alebo na základe univerzálneho prístupu:

- a) používaním telefonického metódy, ktorá je pri prieskume pracovnej sily čoraz viac rozšírená, namiesto priamych rozhovorov sa zvyšuje tlak v súvislosti s dĺžkou trvania rozhovoru a v konečnom dôsledku to môže viesť k nižšiemu počtu dobrovoľníkov, najmä v krajinách, kde sa o dobrovoľníckej činnosti málo vie a kde dobrovoľníctvo nie je súčasťou každodenného jazyka. Rozhovory si preto vyžadujú viac času na ďalšie vysvetlenia alebo príklady ⁽¹⁸⁾;
- b) uvedený problém možno vyriešiť tým, že sa otázky z modelu posudzovania dobrovoľníckej práce zahrnú do širokospektrálnych prieskumov, ktoré sa robia metódou priameho kontaktu anketára s respondentom (*face-to-face method*) ⁽¹⁹⁾;
- c) v prípade niektorých vyššie spomínaných problémov s používaním uvedeného modelu prieskumu dobrovoľníckej práce autori príručky MOP odporúčajú univerzálne riešenia. Napríklad keďže sa zistilo, že informácie získané od náhradných respondentov (*proxy respondents*) sú menej kvalitné, odporúča sa robiť ankety len s osobami, ktorých sa prieskum priamo týka, namiesto toho, aby sa použili informácie, ktoré o dobrovoľníckej práci danej osoby poskytol jej partner alebo iní členovia domácnosti. v prípade ťažkostí s používaním komplexných univerzálnych klasifikácií, ako napr. NACE, autori umožňujú použiť jednoduchšie klasifikácie, ako je ICNPO ⁽²⁰⁾.

3.11 Príručka pre posudzovanie dobrovoľníckej práce je komplexná, pretože zahŕňa aj usmernenia v súvislosti s organizáciou a realizáciou prieskumu, ako aj odporúčania týkajúce sa spracovania a prezentácie výsledkov. Na posudzovanie hodnoty dobrovoľníckej práce sa odporúča metóda náhrady nákladov v plnej výške (*full replacement cost*), pri ktorej sa používa výška priemerného platu v národnom hospodárstve pre daný typ aktivity (povolanie) a hospodársky a inštitucionálny sektor subjektu, pre ktorý sa dobrovoľnícka práca vykonáva.

3.12 Nezávisle od univerzálneho prístupu a vierohodného zdôvodnenia navrhovaných riešení sa v príručke MOP zachováva značná pružnosť v súvislosti s mnohými otázkami, ktoré môžu vyriešiť jednotlivé krajiny v závislosti od miestnych podmienok. Týka sa to problémov, ako je prispôbenie formulácie miestnym podmienkam a viac alebo menej podrobný spôsob, ako vyčíslí hodnotu dobrovoľníckej práce (niektoré ďalšie príklady sú uvedené v bode 3.10). Na druhej strane by sa v snahe zabezpečiť porovnateľnosť údajov v medzinárodnom meradle mali používať kľúčové prvky definícií dobrovoľníckej práce.

⁽¹⁸⁾ Nałęcz, S., *Sharing the Experience of Volunteer Work Measurement. Lessons from pioneer implementation of the ILO methodology by the Central Statistical Office of Poland*, <http://evmp.eu/wp-content/uploads/Lessons-Podgorica-GUSISP.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Cappadozzi, T., *Sharing the Italian experience on the project of measurement of unpaid volunteer work*. http://evmp.eu/wp-content/uploads/Cappadozzi_Presentation_EVMP-Conference_Madrid_3.28.2012.pdf.

⁽²⁰⁾ Vo všetkých troch krajinách, ktoré doteraz vyhodnotili dobrovoľnícku prácu podľa príručky MOP, boli použité zjednodušené spôsoby klasifikácie.

3.13 Pružnosť príručky vychádza zo snahy zabezpečiť jej univerzálnosť a široké použitie, bez ohľadu na veľké kultúrne a spoločenské rozdiely v celosvetovom kontexte. v EÚ sú tieto rozdiely pomerne malé, a preto je možné vytvoriť jednotnejšiu metodológiu a vďaka tomu získať porovnateľnejšie údaje.

4. Čo by sa malo urobiť?

4.1 Keďže údaje o dobrovoľníckej činnosti sú veľmi potrebné vzhľadom na to, že dobrovoľnícka činnosť má rozhodujúci význam pri tvorbe inkluzívneho rastu a podpore sociálnej súdržnosti, spoločenského a ľudského kapitálu, neformálneho vzdelávania, začlenenia do trhu práce a solidarity medzi generáciami, mali by sa na úrovni EÚ zabezpečiť podmienky, ktoré budú podporovať systematický, porovnateľný prieskum dobrovoľníckej práce v členských štátoch. EHSV chápe, že všetky nové aktivity, ktoré vyvíjajú inštitúcie EÚ a členské štáty, musia mať zabezpečené primerané stabilné financovanie, a preto si želá preskúmať všetky možnosti podpory a financovania výskumu zameraného na posudzovanie dobrovoľníckej činnosti, vrátane návrhu uvedeného v bode 4.2.

4.2 V nadväznosti na odporúčania uvedené v dokumentoch EÚ, aby členské štáty rozvinuli prieskum dobrovoľníckej činnosti na základe príručky MOP, EHSV naliehavo žiada Európsku komisiu, aby v priebehu niekoľkých rokov vypracovala jednotnú metodológiu prieskumu dobrovoľníckej práce a zabezpečila jej prijatie prostredníctvom príslušného nariadenia na účely pravidelného prieskumu, ktorý budú vykonávať členské krajiny.

4.3 Kým bude nariadenie prijaté, EK by mala podniknúť opatrenia na podporu metodologickej práce a pilotných štúdií, s cieľom stanoviť koherentné zásady prieskumu dobrovoľníckej práce, ktorý budú vykonávať národné štatistické úrady, pričom by sa mali použiť hlavné zásady uvedené v príručke MOP a využiť skúsenosti krajín, ktoré už uskutočnili prieskum na základe riešení uvedených v tejto príručke. Pri navrhovaní podrobných ustanovení tohto nariadenia sa treba usilovať zminimalizovať náklady a administratívnu záťaž. Preto bude najlepšie začleniť prieskum dobrovoľníckej práce do jedného z prieskumov, ktoré národné štatistické úrady členských štátov v súčasnosti už realizujú.

4.4 Keďže je veľmi potrebné mať k dispozícii údaje o rozsahu formálnej a neformálnej dobrovoľníckej činnosti a jej vplyve na všeobecnú úroveň blahobytu a vybrané oblasti verejného života v jednotlivých krajinách ako aj v celej EÚ, mali by sa vytvoriť podmienky, ktoré Európskej komisii umožnia zhromažďovať a sprístupňovať náležité zosúladené údaje zo štúdií zrealizovaných v členských štátoch a na úrovni EÚ. Príkladom ako možno skúmať účinky dobrovoľníckej práci by mohla byť anketa *Adult Education Survey*, v rámci ktorej by sa mohli zbierať a analyzovať údaje o vplyve dobrovoľníckej práce na získavanie zručností, ktoré môžu dobrovoľníkovi pomôcť nájsť si vytúžené zamestnanie.

4.5 Hospodársku hodnotu dobrovoľníckej práce musia verejné orgány vziať na vedomie a náležite doceniť. Európska komisia a členské štáty by mali zaviesť predpisy, ktoré umožnia, aby sa hospodárska hodnota práce dobrovoľníkov stala jedným zo spôsobov spolufinancovania projektov realizovaných s pomocou verejných prostriedkov. Skúsenosti a údaje získané prieskumom hospodárskej hodnoty dobrovoľníckej práce na základe jednotnej metodológie v celej Európskej únii budú veľmi užitočné pri navrhovaní praktických riešení.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Meranie sociálneho vplyvu“
(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2014/C 170/03)

Spravodajkyňa: **Ariane RODERT**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. septembra 2013 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Meranie sociálneho vplyvu“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 146 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta diskusiu o meraní sociálneho vplyvu sociálnych podnikov, zdôrazňuje však, že je dôležité venovať tejto zložitej téme viac času. Prvým krokom Komisie by malo byť iniciovanie zberu údajov na účely porovnávacej analýzy merania sociálneho vplyvu v členských štátoch, ale aj hlbšie skúmanie tejto problematiky v súvislosti so sociálnym rozmerom Európy.

1.2 EHSV sa domnieva, že nevhodný alebo unáhlený prístup by mohol mariť cieľ inštitúcií EÚ, ktorým je podporovať rozvoj a rast odvetvia sociálnych podnikov. Keďže je toto odvetvie v mnohých členských štátoch málo známe, EHSV vyzýva Komisiu, aby sa prednostne zamerala na zlepšovanie informovanosti a úplnú realizáciu programu Iniciatívy pre sociálne podnikanie.

1.3 Prostredníctvom merania sociálneho vplyvu sa majú merať sociálne dôsledky a sociálny vplyv určitých činností sociálnych podnikov, a nie samotné podniky, aj keď samotné štruktúry podnikov sociálneho hospodárstva prispievajú k tvorbe sociálnych hodnôt. Je to neustále sa vyvíjajúci proces a neoddeliteľná súčasť činnosti podniku, ako aj dôležitý strategický nástroj plánovania.

1.4 Je ťažké obhajovať iba jednu metódu, a preto EHSV odporúča Komisii, aby namiesto vypracovania novej metódy propagovala najbežnejšie uplatňované zásady. Ich spoločným znakom je skutočnosť, že sú to iniciatívy zdola nahor koncipované tak, aby zachytili sociálnu zmenu na základe reálnej potreby a reálnych činností.

1.5 Každá metóda merania musí byť vypracovaná na základe hlavných výsledkov sociálnych podnikov, musí podporovať ich činnosti, musí byť primeraná a nesmie potláčať sociálnu inováciu. Pri tejto metóde by sa malo usilovať o vyvážený pomer medzi kvalitatívnymi a kvantitatívnymi údajmi a zohľadniť, že pre meranie úspechu je rozhodujúci „príbeh“. Treba tiež mať na pamäti, že je nutné bližšie skúmať ťažkosti, ktoré vznikajú pri prenášaní výsledkov merania sociálneho vplyvu na mikroúrovni na makroúroveň (v rámci EÚ).

1.6 EHSV si uvedomuje potrebu metódy merania sociálneho vplyvu vypracovanej špeciálne pre nariadenia EuSEF⁽¹⁾ a PESI⁽²⁾ a odporúča metódu vypracovanú pre tieto nariadenia riadiť, dôsledne monitorovať a v prípade potreby revidovať. Týmto spôsobom sa má zabezpečiť, že tieto nástroje nebudú sťažovať prístup sociálnych podnikov k financiam. To by Komisii umožnilo vypracovať spoločné usmernenia a zásady toho, čo sa má merať, a nie spôsob, akým sa má merať.

1.7 EHSV bude túto problematiku naďalej skúmať a bude pozorne sledovať prácu Európskej komisie na zavádzaní metódy, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa tým nebrzdil rozvoj sociálneho podnikania v Európe. Popri tom sa bude naďalej zapájať do širšej diskusie o tom, ako bude postupom času možné uvažovať o sociálnom vplyve aj v iných oblastiach.

⁽¹⁾ Európske fondy sociálneho podnikania, COM(2011) 862 final.

⁽²⁾ Program Európskej únie v oblasti sociálnej zmeny a inovácie, COM(2011) 609 final.

2. Úvod

2.1 V oznámení Komisie „Akt o jednotnom trhu II – Spoločne za nový rast“⁽³⁾ sa zdôrazňuje, že je potrebné vypracovať metódy merania sociálno-ekonomických prínosov, ktoré generujú sociálne podniky pri uplatňovaní európskych fondov sociálneho podnikania (EuFSP) a programu Európskej únie v oblasti sociálnej zmeny a inovácie (PESI).

2.2 Preto bola podskupina⁽⁴⁾ poradnej skupiny expertov Komisie pre sociálne podnikanie (GECES) pozostávajúca zo zástupcov všetkých zúčastnených aktérov poverená tým, aby Komisii poskytla usmernenie, ako môžu sociálne podniky merať svoj sociálny vplyv.

2.3 Toto stanovisko opisuje hľadisko sociálnych podnikov v súvislosti s rozvojom metódy EÚ týkajúcej sa merania sociálneho vplyvu najmä v kontexte EuSEF a PESI. Vzhľadom na význam tejto tematiky však EHSV zdôrazňuje, že v ideálnom prípade by sa o meraní sociálneho vplyvu malo následne uvažovať aj v iných oblastiach, aby sa zabránilo roztrieštenému prístupu.

2.4 Sociálne podnikanie sa vyzdvihuje vo viacerých nedávnych iniciatívach EÚ. Okrem toho EHSV vykonal veľa práce v súvislosti s touto témou⁽⁵⁾, napr. sa venoval výzvam spojeným s EuSEF a sociálnymi podnikmi⁽⁶⁾. Hlavným prvkom je Iniciatíva pre sociálne podnikanie (ISP)⁽⁷⁾, ktorú spustila Komisia a ktorej cieľom je podporovať rozvoj a rast sociálneho podnikania a sociálnych podnikov v EÚ.

2.5 Sociálne podniky sa vytvárajú na sociálne účely a pôsobia v sociálnom hospodárstve. Aby zostal tento model zachovaný, EHSV zdôrazňuje, že popis sociálnych podnikov v Iniciatíve pre sociálne podnikanie by sa mal vziať ako základ pre odvodené nariadenia, normy alebo programy, pretože zachytáva sociálne podniky v širšom kontexte, ktorý zodpovedá rôznym modelom v členských štátoch.

2.6 Je dôležité zdôrazniť, že zámerom tohto stanoviska nie je uvádzať argumenty na meranie sociálneho vplyvu podnikov všeobecne. Táto otázka by sa nemala zamieňať s iniciatívami týkajúcimi sa sociálnej zodpovednosti podnikov alebo povinnosťou všetkých zamestnávateľov zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky a dodržiavať všetky platné kolektívne zmluvy. Ďalej treba poznamenať, že za účinnú sociálnu výkonnosť a infraštruktúru sú naďalej zodpovedné členské štáty.

2.7 Hoci sa toto stanovisko zaoberá sociálnym vplyvom dôsledkov činností sociálnych podnikov, a nie samotnými sociálnymi podnikmi, ich štruktúra a prevádzkové modely sú samy osebe hlavnými prvkami vytvárania sociálneho vplyvu, a to internalizáciou sociálnych nákladov a vytváraním pozitívnych vonkajších účinkov.

3. Sociálny vplyv v spoločenskom kontexte

3.1 Hospodárske výsledky boli dlhý čas hlavným ukazovateľom merania rozvoja organizácií a krajín bez ohľadu na to, či hlavnou motiváciou bol hospodársky alebo sociálny pokrok. Aby sa dosiahla udržateľnosť, do popredia sa musí dostať ucelenejší prístup, pri ktorom sa zohľadňujú sociálne, ekologické a hospodárske dôsledky.

3.2 V ostatných rokoch sa povedomie o tejto otázke zvýšilo. V roku 2008 prijal EHSV stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja“⁽⁸⁾, v ktorom zdôraznil potrebu nových metód merania udržateľnosti a blahobytu na riešenie sociálnych výziev. Komisia na to v roku 2009 nadviazala správou s názvom „Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete“⁽⁹⁾, v ktorej upozorňuje na potrebu nových nástrojov na monitorovanie a meranie sociálneho rozvoja. Okrem toho kroky na zavedenie nových nástrojov prijali aj ďalší aktéri, napr. OECD vypracovala index zlepšenia života (*Better life index*)⁽¹⁰⁾.

3.3 Pre Európu, ktorá sa nachádza uprostred krízy a menia sa v nej modely sociálneho zabezpečenia, je teraz dôležitejšie než kedykoľvek predtým, aby sa zamerala na tvorbu skutočných hodnôt. Najnovšie to bolo zdôraznené v iniciatívach na podporu sociálneho rozmeru HMÚ⁽¹¹⁾, v ktorých boli navrhované sociálne ukazovatele a činnosti ako doplnok hospodárskeho výkazníctva. Táto argumentácia sa v súčasnosti objavuje v mnohých dokumentoch EÚ, v ktorých je meranie a monitorovanie sociálnej pridanej hodnoty, sociálnych zmien a sociálneho vplyvu predpokladom účinnej implementácie smerníc, programov alebo činností.

⁽³⁾ COM(2012) 573 final.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/expert-group/social_impact/index_en.htm.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 22; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 1; Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 44.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 55.

⁽⁷⁾ COM(2011) 682 final.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 53.

⁽⁹⁾ COM(2009) 433 final.

⁽¹⁰⁾ www.betterlifeindex.org.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf.

3.4 Meranie sociálneho vplyvu je dôležitou témou a má zásadný význam pre obnovenie sociálneho rozmeru v Európe. EHSV si preto kladie otázku, prečo Komisia postupuje v tejto oblasti tak unáhle, a nalieha na to, aby bolo k dispozícii viac času na dôkladné prediskutovanie tejto širšie poňatej tematiky, aby sa zabezpečili najvhodnejšie formy metodiky. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že keďže hlavným cieľom je podporovať sociálne podniky v plnení ich poslania, musí Komisia postupovať opatrne pri vypracúvaní nástrojov, ktoré môžu mať za následok opačný účinok.

3.5 Potvrďuje to aj skutočnosť, že v mnohých členských štátoch je sociálne podnikanie a sociálne hospodárstvo len málo známe a uznávané. Ak sa diskusia začína z hľadiska sociálneho vplyvu, a nie podpory priaznivejšieho prostredia pre rozvoj sociálnych podnikov, môže to škodiť rozvoju tohto odvetvia. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby sa prednostne zamerala na úplnú realizáciu iniciatívy pre sociálne podnikanie, vďaka čomu by sa zabezpečili spravodlivé a transparentné podmienky pre sociálne podniky vo všetkých členských štátoch pred tým, než sa spustí iniciatíva v oblasti merania sociálneho vplyvu.

4. Popis sociálneho vplyvu

4.1 Meranie sociálneho vplyvu je prospešné pre všetky segmenty spoločnosti. Hlavným zmyslom sociálneho podniku je dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu a často je stálou a neoddeliteľnou súčasťou činnosti podniku. Je dôležité oddeliť sociálne výsledky od podnikateľských výsledkov; merať treba sociálny vplyv, a nie organizáciu.

4.2 V spôsobe, akým zainteresované strany opisujú sociálny vplyv, existujú podobnosti, ale aj rozdiely. EHSV zdôrazňuje význam jednotného chápania a navrhuje, aby bolo opísané ako sociálne dôsledky a sociálny účinok, ktoré sú vytvorené určitými činnosťami sociálneho podniku.

4.3 Takisto je dôležité pripomenúť, že meranie vplyvu znamená merať nielen zamýšľané dôsledky, ale aj celkové dôsledky (zamýšľané a nezamýšľané) a ich vplyv.

4.4 Posudzovanie sociálneho vplyvu je náročné, pretože môže byť ťažké dokázať prepojenie medzi činnosťou a dôsledkom. Pozitívne účinky majú často kvalitatívny charakter a často sú zjavné až po dlhšej dobe. Snaha zachytiť činnosť v číslach sa spája so značným rizikom, že postúpenými informáciami sa nebude merať to, čo by sa malo merať, resp. nebude sa merať správnym spôsobom. Na sociálne podniky by sa preto nemal vyvíjať nátlak, aby meranie stotožňovali s kvantifikáciou tým, že sa budú zameriavať na činnosti, ktoré sa dajú ľahko zmerať, kvantifikovať alebo uznať zvonka.

4.5 Kvantifikácia by sa mala skôr považovať za jeden zo spôsobov merania popri kvalitatívnych prístupoch, ako napr. popisná metóda. Tento alternatívny alebo doplnujúci prístup k zberu týchto popisov poskytujúcich veľa informácií z hľadiska príjemcov má kľúčový význam pre posúdenie „pridanej hodnoty“ vytvorenej činnosťou sociálneho podniku. Okrem toho by sa malo poukázať na to, že meranie vytvárania hodnôt nemusí nevyhnutne viesť ku konečnému číslu, ale môže byť aj kombináciou čísel a textu.

4.6 Na dôkladnejšie preskúmanie tejto zložitej tematiky EHSV Komisii navrhuje, aby iniciovala zber údajov o existujúcich metódach ako východisko pre porovnávaciu analýzu medzi členskými štátmi.

5. Kľúčoví aktéri a pojmy

5.1 Nevyhnutným predpokladom metódy merania sociálneho vplyvu v súčasnom kontexte EÚ (EuSEF a PESI) je zapojenie zainteresovaných strán, ku ktorým patria najmä sociálne podniky, užívatelia, tvorcovia politiky, poskytovatelia finančných zdrojov, ako aj poskytovatelia sociálnych služieb, verejné orgány a prípadne sociálni partneri. Táto partnerská spolupráca vytvára dôveru v spoločné nazeranie na žiaduci vplyv.

5.2 Základnou podmienkou tejto partnerskej spolupráce je spoločné chápanie základných pojmov týkajúcich sa merania sociálneho vplyvu. Pojmy ako vstup, výstup, dôsledok a vplyv sú často definované v rôznych súvislostiach odlišne. Je dôležité, aby zainteresované strany tieto pojmy chápali rovnako.

5.3 Pri pohľade iba na výstup (napr. počet účastníkov školenia) sa skutočný účinok činnosti nemeria. Preto je dôležité uznať, že meranie sociálneho vplyvu predstavuje posun od merania výstupov k meraniu vplyvu. Týmto spôsobom je možné vyjadriť skutočnú pridanú hodnotu a súčasne zohľadniť zložitosť a multidisciplinárny aspekt merania sociálneho vplyvu.

5.4 Treba mať na pamäti, že je nutné bližšie skúmať najmä ťažkosti, ktoré vznikajú pri prenášaní výsledkov merania sociálneho vplyvu na mikroúrovni na makroúroveň (v rámci EÚ), a tiež skutočnosť, ako metódy merania rešpektujú práva a potreby jednotlivcov a podnikov.

6. Metódy a nástroje

6.1 Sociálny vplyv sa meria mnohými rozličnými spôsobmi, a preto je ťažké odporúčať iba jednu metódu alebo dokonca porovnávať rôzne metódy⁽¹²⁾. Bolo vypracované veľké množstvo metód, mnohé z nich boli iniciované v rámci rôznych projektov EQUAL⁽¹³⁾. Ich spoločným znakom je skutočnosť, že sú to iniciatívy zdola nahor, ktoré sú koncipované tak, aby dosiahli žiaducu sociálnu zmenu, a sú založené na reálnej potrebe a reálnych činnostiach.

6.2 Najznámejšími metódami sú *sociálna návratnosť investícií (SROI)*, čo je koncepcia založená na výsledku s cieľom poukázať na vytváranie sociálnych, environmentálnych a hospodárskych hodnôt organizácie, a *sociálne účtovníctvo*, čo je metóda plánovania, merania a hodnotenia sociálnych cieľov organizácie⁽¹⁴⁾. Príkladom všeobecnejšie uplatňovanej metódy zisťovania sociálnej pridanej hodnoty je *Global Reporting Index (GRI)* ako systém vypracúvania správ o udržateľnosti, ktorý poskytuje rámec pre sociálne, environmentálne a hospodárske výkazníctvo. Existuje však mnoho ďalších metód⁽¹⁵⁾.

6.3 Spoločným znakom týchto metód je skutočnosť, že vychádzajú z perspektívy účelu činnosti sociálneho podniku, a nie z modelov iných sektorov. Namiesto toho, aby sa merali iba výstupy medzi dvomi momentmi, tieto prístupy často sledujú širší nelineárny proces, ako je napr. „teória zmeny“⁽¹⁶⁾, ktorá, zjednodušene povedané, zahŕňa definovanie, kvantifikovanie a sledovanie. Uplatňovaním takýchto metód sa proces merania začleňuje do obchodného plánovania podniku a stáva sa dôležitým nástrojom na interné zlepšovanie.

6.4 Pri tvorbe metód merania sociálneho vplyvu treba dbať na to, aby zostali primerané a koncipované tak, aby podporovali sociálne podnikanie. Mnohé sociálne podniky sú malé a nové a ich zdroje na uplatňovanie komplikovaných metód sú obmedzené. Na zabezpečenie zníženej a primeranej byrokratickej záťaže EHSV odporúča, aby náklady na meranie sociálneho vplyvu namiesto sociálnych podnikov niesli iné zainteresované strany (EÚ, správcovia fondov).

6.5 Ukazovatele by si podľa názoru EHSV mali zvoliť sociálne podniky na základe rozhovorov s užívateľmi a zainteresovanými stranami. Ukazovateľom by napr. mohlo byť „predchádzanie nákladom spoločnosti“ alebo „spôsobenie vplyvu“ sociálnych podnikov, ale aj ich podporná činnosť a štruktúra a prevádzkové modely.

6.6 Na základe existujúcich metód a v súlade s odporúčaniami EHSV by Komisia mala zvážiť vytvorenie rámca EÚ, ktorý by zodpovedal špecifickým predpisom existujúcim v niektorých členských štátoch a ich modelom organizácií sociálnej starostlivosti a samotným sociálnym podnikom.

7. Ďalšie pripomienky

7.1 Keďže je mimoriadne ťažké obhajovať iba jednu metódu alebo štandardné ukazovatele na účely merania sociálneho vplyvu, prvým krokom Komisie by malo byť, aby propagovala existujúce najbežnejšie uplatňované zásady a metódy a podnecovala podniky na ich využívanie. Na základe týchto skúseností môže Komisia vypracovať spoločné usmernenia pre meranie sociálnych dôsledkov namiesto výstupov s cieľom vytvoriť rámec so zásadami toho, čo sa má merať, namiesto snahy definovať, ako merať sociálny vplyv.

7.2 Vzhľadom na zložitosť tejto otázky EHSV odporúča, aby sa v prvom rade vyskúšali metódy vyvinuté pre EuSEF a PESI. To by Komisii umožnilo podrobne monitorovať účinok používania týchto metód a v prípade potreby uskutočniť revíziu. Všetky údaje by sa mali zbierať diferencovane podľa pohlavia, aby tak bolo možné oceniť úlohu žien v sociálnom podnikaní a zabezpečiť transparentnosť pri pridelovaní finančných prostriedkov. To pomôže zabezpečiť, aby používané metódy neobmedzovali prístup zamýšľaných cieľových skupín k financovaniu.

⁽¹²⁾ Bouchard, M (ed) (2009): *The worth of social economy*, Peterlang, Brusel.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated.

⁽¹⁴⁾ <http://www.thesroinetwork.org/what-is-sroi>, <http://www.socialauditnetwork.org.uk/getting-started/what-is-social-accounting-and-audit>.

⁽¹⁵⁾ Napr. PQASSO (Practical Quality Assurance System for Small Organisations), SIMPLE (Simple Impact Measurement for Local Economies), Volunteering Impact Assessment Toolkit, The Big Picture, Impact Framework, Logic Model Builder, Measuring Impact Framework, Outcome Mapping, Outcome-Based Evaluation, Social Impact Assessment (SIA), the Shujog Impact Framework and Assessment.

⁽¹⁶⁾ <http://www.theoryofchange.org>.

7.3 Pri koncipovaní týchto pilotných projektov musí Komisia vziať do úvahy aj aspekty, ako je kompetencia a cieľ funkcie „auditu“/zainteresovaných strán. To je úzko spojené s dodatočnými nákladmi a motívmi týchto aktérov. EHSV vyzýva Komisiu, aby sa pri príprave požiadaviek na meranie vynasnažila tieto náklady minimalizovať a predísť zbytočnému administratívne zaťaženiu alebo narušeniu sociálneho rozvoja.

7.4 Hrozí riziko, že metóda merania sociálneho vplyvu vypracovaná špeciálne pre nariadenia EuSEF a PESI bude uprednostnená pri uplatňovaní iných nástrojov a pravidiel týkajúcich sociálneho podnikania na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Nedostatočné alebo nesprávne uplatňovanie merania sociálneho vplyvu môže brzdiť sociálnu inováciu a experimentovanie. Aby sa toto riziko znížilo, mala by Komisia ponúknuť opatrenia na zvyšovanie informovanosti a programy školení v členských štátoch.

7.5 Toto stanovisko je prvým krokom v práci EHSV v oblasti merania sociálneho vplyvu. Je reakciou na prebiehajúcu prácu Komisie na tejto téme. EHSV však považuje za nevyhnutné v tejto diskusii pokračovať a rozšíriť ju, a preto bude sledovať prácu Komisie a v rámci iných oblastí svojej politickej činnosti bude na tejto problematike ďalej pracovať.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky minimálny príjem a ukazovateľ chudoby“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/04)

Spravodajca: **Georgios DASSIS**

Pomocný spravodajca: **Seamus BOLAND**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Európsky minimálny príjem a ukazovateľ chudoby“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 155 hlasmi za, pričom 93 členov hlasovalo proti a 12 členov sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Negatívny sociálny a hospodársky dosah krízy a nedostatok štrukturálnych reforiem, ktorý prehlbuje chudobu a vylúčenie v Európe v kontexte starnúceho obyvateľstva, zvýšených migračných tokov a narastajúceho euroskepticizmu, poukazuje na naliehavú potrebu politickej paradigmy, ktorá posilní solidaritu a základné hodnoty európskych právnych predpisov v sociálnej oblasti.

V tejto súvislosti EHSV:

1.2 Domnieva sa, že v tomto kritickom období stanovenie európskeho minimálneho príjmu prispeje k hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti, ochrane základných ľudských práv, k zabezpečeniu rovnováhy medzi ekonomickými a sociálnymi cieľmi a k spravodlivému rozdeleniu zdrojov a príjmov.

1.3 Upozorňuje, že na úrovni orgánov EHSV sa uskutočnila dôležitá diskusia, a zdôrazňuje naliehavú potrebu zaručiť v EÚ primeraný minimálny príjem prostredníctvom rámcovej smernice zameranej na účinný boj proti chudobe uľahčením zaradenia na trh práce, ako to požadoval Výbor regiónov⁽¹⁾ a rôzne organizácie zamerané na boj proti chudobe⁽²⁾, a vyzýva Komisiu, aby prijala koordinované opatrenia v súlade s uznesením Európskeho parlamentu z roku 2011⁽³⁾.

1.4 Vyzýva Komisiu, aby preskúmala možnosti financovania európskeho minimálneho príjmu a pritom sa zamerala predovšetkým na perspektívu zriadenia vhodného európskeho fondu.

1.5 Žiada, aby sa prijali ďalšie opatrenia v záujme skutočného dosiahnutia cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti zamestnanosti, chudoby a sociálneho vylúčenia. Takéto opatrenia by mali zahŕňať: 1) pokračovanie v plnení horizontálnych cieľov v oblasti zamestnanosti, 2) stanovenie cieľov, pokiaľ ide o mieru zníženia troch ukazovateľov, ktoré tvoria zložený ukazovateľ chudoby a sociálneho vylúčenia; 3) stanovenie čiastkových cieľov na európskej a vnútroštátnej úrovni pre skupiny, ktorým hrozí vyššia miera chudoby než ostatnému obyvateľstvu – ako sú deti alebo rodiny s jedným rodičom – a pre chudobných pracovníkov; 4) preskúmanie spôsobu, akým členské štáty vypočítavajú úroveň chudoby a stanovujú svoje národné ciele; a 5) získanie opätovného záväzku členských štátov, aby sa zabezpečilo, že kombinácia úsilia vynaloženého jednotlivými štátmi umožní dosiahnuť celkový cieľ Európskej únie.

1.6 Požaduje účinné posúdenie sociálneho vplyvu opatrení uvedených v národných programoch reforiem a národných sociálnych správach, ako aj balíkov opatrení finančnej konsolidácie s cieľom zabrániť tomu, aby nezhoršovali chudobu alebo sociálne vylúčenie a v záujme zaručenia väčšej účasti občianskej spoločnosti na príprave národných programov reforiem a národných sociálnych správ.

⁽¹⁾ Stanovisko Výboru regiónov na tému „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu“, Ú. v. EÚ C 166, 7.6.2011, s. 18. Pozri s. 19, bod 7.

⁽²⁾ Hnutie ATD-štvrtý svet, Európska sieť proti chudobe (EAPN), Európska federácia národných združení pracujúcich s bezdomovcami (FEANTSA), európska sekcia organizácie Emmaüs, atď.

⁽³⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. novembra 2011 o európskej platforme proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu (2011/2052 (INI)), Ú. v. EÚ C 153, 31.5.2013, s. 57 – 78.

1.7 Žiada, aby sa lepšie monitorovalo zhoršovanie chudoby a sociálneho vylúčenia, a vyzýva Komisiu, aby v rámci posudzovania národných programov reforiem a národných sociálnych správ navrhla, tam kde je to potrebné, osobitné odporúčania pre jednotlivé krajiny, pokiaľ ide o sociálne začlenenie. Tieto odporúčania by mali platiť aj pre krajiny, ktoré využívajú program osobitnej pomoci Európskej komisie, Európskej centrálnej banky a Medzinárodného menového fondu.

1.8 Zdôrazňuje, že mať dôstojnú prácu je najlepšia záruka proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, a naliehavo žiada Komisiu, aby v spolupráci s členskými štátmi zaviedla opatrenia Paktu pre rast a zamestnanosť s cieľom podporiť rast, konkurencieschopnosť a vytváranie pracovných miest. Víta zámer člena Komisie Tajaniho vypracovať pakt pre priemysel na posilnenie priemyslu v EÚ a jeho potenciálu vytvárať pracovné miesta.

1.9 Osobitne zdôrazňuje, že je dôležité zvýšiť účasť pracovníkov, nezamestnaných a všetkých znevýhodnených skupín na celoživotnom vzdelávaní a zlepšiť úroveň odborných kvalifikácií a nadobúdania nových zručností, čo môže viesť k rýchlejšiemu začleneniu do trhu práce, zvýšiť produktivitu a pomôcť ľuďom nájsť si lepšiu prácu.

2. Súvislosti

2.1 Zaručený minimálny príjem (ZMP) je podpora príjmu, ktorá nespočíva vo vyplácaní príspevkov a predstavuje sieť zabezpečenia pre osoby, ktoré nemajú nárok na príspevky sociálneho zabezpečenia⁽⁴⁾. Ako posledná zábrana pred chudobou je neoddeliteľne spojený s právom na dôstojný život pre osoby, ktoré nemajú iným spôsobom zaručený príjem, a osoby, o ktoré sa starajú⁽⁵⁾. Je dôležité nezamieňať pojem „zaručený minimálny príjem“ s pojmom „minimálna mzda“, ktorá je stanovená kolektívnou zmluvou alebo právnymi predpismi.

2.2 V článku 10 ods. 2 Charty Spoločenstva o základných sociálnych právach pracovníkov (1989)⁽⁶⁾ sa stanovuje právo na dostatočné prostriedky a sociálnu pomoc pre osoby, ktoré sú mimo trhu práce a nemajú dostatočné prostriedky na živobytie.

2.3 V článku 1 Charty základných práv Európskej únie (2000), ktorá je ako súčasť novej reformnej zmluvy právne záväzná, sa uvádza, že „Ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná. Musí sa rešpektovať a ochraňovať.“ a v článku 34 ods. 3 sa ustanovuje, že: „S cieľom bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe Únia uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov [...]“.

2.4 Zmluva o fungovaní Európskej únie (článok 153 ods. 1 písm. h)) umožňuje Únii prijímať právne predpisy s cieľom podporovať a dopĺňať činnosti členských štátov v oblasti integrácie osôb vylúčených z trhu práce. Medzi požiadavky, na ktoré by Únia mala prihliadať pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností a ktoré sú uvedené v jej horizontálnej sociálnej doložke (článok 9), patrí najmä vysoká úroveň zamestnanosti, primeraná sociálna ochrana a boj proti sociálnemu vylúčeniu.

2.5 Odporúčanie Rady 92/441/EHS⁽⁷⁾ vyzýva členské štáty, aby uznali základné právo na dostatočné spoľahlivé zdroje a príspevky a aby prispôsobili svoje systémy sociálnej ochrany a stanovili spoločné kritériá na vykonávanie, avšak bez toho, aby bola konkrétne uvedená minimálna hranica na úrovni EÚ.

2.6 V odporúčaní Komisie⁽⁸⁾ z roku 2008 sa primeraná podpora príjmov uznáva ako jeden z troch pilierov aktívneho začleňovania, pričom sa zdôrazňuje, že príjemcovia by mali byť k dispozícii na účely zamestnania, odbornej prípravy alebo iných opatrení sociálneho začleňovania.

⁽⁴⁾ Ďalšími opatreniami sú: a) všeobecný základný príjem alebo garantovaný základný príjem, jednotný paušálny príspevok pravidelne vyplácaný dospelým občanom bez ohľadu na ich hospodársku alebo sociálnu situáciu alebo ich disponibilitu pre pracovný trh, a b) negatívna daň z príjmu na základe koncepcie marginálnej sadzby dane.

⁽⁵⁾ Hugh FRAZER a Eric MARLIER, „Minimum Income Schemes Across EU Member States“, súhrnná správa siete nezávislých expertov EÚ v oblasti sociálneho začleňovania, GR pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnosť príležitostí, Európska komisia, 2009.

⁽⁶⁾ Komisia Európskych spoločenstiev, „Charta základných sociálnych práv pracovníkov“, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 1990.

⁽⁷⁾ Odporúčanie Rady č. 92/441/EHS z 24. júna 1992 o spoločných kritériách týkajúcich sa dostatočných zdrojov a sociálnej pomoci v systémoch sociálnej ochrany, Ú. v. ES L 245, 26.8.1992, s. 46 – 48.

⁽⁸⁾ Odporúčanie Komisie z 3. októbra 2008 o aktívnom začleňovaní osôb vylúčených z trhu práce [oznámené pod číslom K(2008) 5737], Ú. v. EÚ L 307, 18.11.2008, s. 11 – 14.

2.7 Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu je hlavným cieľom stratégie Európa 2020, v rámci ktorej bola vytvorená Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu⁽⁹⁾. v nej sa po prvýkrát stanovuje cieľ EÚ znížiť chudobu a sociálne vylúčenie aspoň o 20 miliónov ľudí do roku 2020 na základe kombinácie troch ukazovateľov. Týmto ukazovateľmi sú: riziko chudoby (definované ako podiel ľudí, ktorých príjem je nižší ako 60 % súčasného národného mediánu príjmu), vážna materiálna deprivácia (deprivácia ľudí trpiacich nedostatkom zdrojov vychádzajúca z určitého zoznamu položiek) a veľmi nízka pracovná intenzita (tzn. ľudia žijúci v domácnostiach nezamestnaných osôb)⁽¹⁰⁾. EHSV tento záväzok privítal a zdôraznil, že opatrenia EÚ by nemali zvyšovať riziko chudoby⁽¹¹⁾.

2.8 Hlavný cieľ v oblasti zníženia chudoby a sociálneho vylúčenia stanovený v stratégii Európa 2020 spočíva v znížení konkrétneho počtu osôb, čo sa odlišuje od prístupu k ostatným hlavným cieľom⁽¹²⁾; tie sú uvedené v percentuálnom vyjadrení, čo členským štátom uľahčuje dosiahnuť rovnaký cieľ v percentách.

2.9 Členské štáty sami rozhodujú o tom, ako stanovujú svoje ciele a aký prístup použijú na ich dosiahnutie. Súčet cieľov členských štátov je oveľa nižší, než je cieľ zníženia o 20 miliónov ľudí stanovený v stratégii Európa 2020: domnievame sa, že rozdiel medzi hlavným cieľom stratégie Európa 2020 a súčtom vnútroštátnych cieľov predstavuje 5 až 8 miliónov osôb⁽¹³⁾. Okrem toho sú v mnohých národných programoch reforiem nejasnosti, pokiaľ ide o to, ako dosiahnuť ciele v oblasti znižovania chudoby a chýbajú v nich primerané opatrenia na sociálne začlenenie⁽¹⁴⁾. Krajiny, ktoré dostávajú osobitnú pomoc z Európskej komisie, Európskej centrálnej banky a Medzinárodného menového fondu nie sú povinné predkladať samostatné národné programy reforiem⁽¹⁵⁾: musia podávať správy len na základe jednotlivých memoránd o porozumení, v ktorých sa však nestanovujú opatrenia na zníženie chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

2.10 Európsky parlament vo svojom uznesení z roku 2010⁽¹⁶⁾ vyzýva členské štáty, aby zaviedli systémy primeraného minimálneho príjmu vo výške 60 % príjmového mediánu v členskom štáte, a požaduje dôraznejšie odporúčania zo strany EÚ, zatiaľ čo v uznesení z roku 2011⁽¹⁷⁾ nalieha na Komisiu, aby začala konzultácie týkajúce sa možnosti legislatívnej iniciatívy o primeranom minimálnom príjme.

3. Chudoba, sociálne vylúčenie a nezamestnanosť v EÚ

3.1 Podľa názoru EHSV je chudoba porušením ľudských práv, čo znamená, že dodatočné úsilie o dosiahnutie cieľov stanovených v článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii je o to viac nevyhnutnejšie, a považuje odstraňovanie chudoby za celoeurópsku úlohu.

⁽⁹⁾ Európa 2020 – stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, COM(2010) 2020 final, Brusel, 3.3.2010.

⁽¹⁰⁾ Dohromady určujú celkovú cieľovú skupinu ľudí „ohrozenú chudobou alebo vylúčením“, pričom splnenie ktoréhokoľvek z týchto kritérií je postačujúce, t. j. osoba do tejto skupiny patrí, ak sa na ňu vzťahuje jeden z týchto troch ukazovateľov, a to iba raz.

⁽¹¹⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť“ [COM(2011) 758 final], Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 130 – 134.

⁽¹²⁾ V oblasti zamestnanosti, vzdelávania, klimatických zmien a výskumu a vývoja sú ciele stanovené v percentách, čo členským štátom umožňuje stanoviť si podobné vnútroštátne ciele v percentách.

⁽¹³⁾ Európska komisia: Vývoj zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe, 2012.

⁽¹⁴⁾ Frazer, Hugh & Marlier, Eric. 2011. Assessment of Progress towards the Europe 2020 social inclusion objectives: Main Findings and Suggestions on the Way Forward. Sieť nezávislých expertov EÚ o sociálnom začleňovaní, Brusel, Európska komisia.

⁽¹⁵⁾ Európska komisia, Usmernenia pre národné programy reforiem, 18. januára 2012.

⁽¹⁶⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2010 o úlohe minimálneho príjmu v boji proti chudobe a podpore inkluzívnej spoločnosti v Európe (2010/2039(INI)), Ú. v. EÚ C 70, 8.3.2012, s. 8 – 18.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

3.2 Od roku 2008 sa v dôsledku nedostatku štrukturálnych reforiem a krízy v mnohých krajinách zvýšilo riziko chudoby, sociálneho vylúčenia a vylúčenia z trhu práce⁽¹⁸⁾: aktuálne údaje Eurostatu⁽¹⁹⁾ potvrdzujú, že 24,2 % obyvateľstva Európskej únie, t. j. 119,7 milióna osôb⁽²⁰⁾ je ohrozených chudobou a/alebo sociálnym vylúčením. V roku 2011 táto miera stúpila v 19 členských štátoch a v rokoch 2008 a 2011 sa počet osôb žijúcich v chudobe alebo sociálne vylúčených osôb zvýšil o 4 milióny. Tri jednotlivé ukazovatele, na základe ktorých sa určuje „riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia“, sa od roku 2008 tiež zhoršili a v súčasnosti predstavujú 17 % ľudí ohrozených chudobou, 9 % trpiacich vážnou materiálnou depriváciou a 10 % domácností s veľmi nízkou intenzitou práce. v mnohých krajinách chudobní ešte viac chudobnejú⁽²¹⁾.

3.3 Deti do 18 rokov patria medzi skupiny, ktoré sú viac ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením než celkové obyvateľstvo⁽²²⁾, a to v miere 27,1 %. v niektorých krajinách je miera rizika chudoby u osôb starších ako 65 rokov relatívne vysoká⁽²³⁾.

3.4 Rozdiely v príjmoch a sociálne nerovnosti rastú v rámci každého členského štátu, ako aj medzi štátmi a regiónmi a kríza ich vážne zhoršila⁽²⁴⁾. Okrem toho skupiny obyvateľstva, ktoré už boli znevýhodnené pred krízou, sú znevýhodňované ešte viac⁽²⁵⁾.

3.5 Kríza odhaľuje také formy chudoby ako bezdomovstvo, energetická chudoba, finančné vylúčenie (nedostatočná dostupnosť základných bankových služieb a úverov) a zadlženosť domácností, pričom sociálnym rizikám sú vystavené viac ženy než muži. Zároveň sú najzraniteľnejšie skupiny neúmerne postihnuté viacnásobnou depriváciou, vrátane starších ľudí (najmä veľmi staré osoby a staršie ženy), osôb so zdravotným postihnutím, dlhodobo ťažko chorých, domácností s jedným rodičom, rodín s nízkym príjmom, ako aj migrantov a určitých národnostných menšín napr. Rómov.

3.6 Zamestnanosť a sociálna situácia v Európskej únii sú na kritickej úrovni. Nezamestnanosť stále stúpa: v januári 2013 postihla nezamestnanosť 26,2 miliónov ľudí, t. j. 10,8 % aktívneho obyvateľstva v Únii (a 19 miliónov, t. j. 11,9 % aktívneho obyvateľstva v eurozóne), a ekonomická situácia domácností je znepokojivá⁽²⁶⁾. Nezamestnanosť mladých ľudí v celej Európskej únii je na rekordnej úrovni: 23,6 % mladých ľudí v produktívnom veku je nezamestnaných a majú tendenciu zotrvať v tejto situácii čoraz dlhšiu dobu.

3.7 EHSV je vážne znepokojený rastúcim počtom ľudí žijúcich v chudobe napriek tomu, že pracujú, čo je spôsobené okrem iného širokým výskytom neistých pracovných miest a nízkych miezd. v roku 2011 žilo 8,9 % pracujúcich pod hranicou chudoby a predstavovali tretinu všetkých dospelých osôb v produktívnom veku ohrozených chudobou⁽²⁷⁾.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV vydal niekoľko stanovísk⁽²⁸⁾ k témam, ktoré sa priamo alebo nepriamo týkajú minimálneho príjmu a chudoby sformulované primerané odporúčania. Poznámky a odporúčania, ktoré vyjadril v roku 1989⁽²⁹⁾ sú dnes mimoriadne naliehavé pod neblahým vplyvom krízy. Okrem iného podporil európsku platformu proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a vyjadril názor, že otvorená metóda koordinácie a horizontálna doložka môžu prispieť k zabezpečeniu minimálneho príjmu a k boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

⁽¹⁸⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie: *Evidence on Demographic and Social Trends. Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy*, SWD(2013) 38 final, prvá časť.

⁽¹⁹⁾ Eurostat, 2013. Hlavné ukazovatele t2020_50. t2020_51. t2020_52. t2020_53. Aktualizované 3. októbra 2013.

⁽²⁰⁾ Najvyššie miery sú v Bulharsku (49 %), Rumunsku a Lotyšsku (obe krajiny 40 %), Litve (33 %) a Grécku a Maďarsku (obe krajiny 31 %) a Taliansku (28,2 %).

⁽²¹⁾ Európska komisia, *Social Europe: Current Challenges and the Way Forward, Annual Report of the Social Protection Committee* (2012).

⁽²²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 18.

⁽²³⁾ Tamže.

⁽²⁴⁾ Európska konfederácia odborových zväzov (EKOZ), Európsky odborový inštitút (ETUI), *Benchmarking Working Europe*, 2013.

⁽²⁵⁾ Eurofound, *Quality of Life in Europe: Impacts of the Crisis, 3rd European Quality of Life Survey*, Luxemburg, 2012.

⁽²⁶⁾ Európska komisia, „Štvrťročná správa o zamestnanosti a sociálnej situácii v EÚ“, marec 2013.

⁽²⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 21.

⁽²⁸⁾ Pozri Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 23 – 27; Ú. v. EÚ C 166, 7.6.2011, s. 18 – 22; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 35 – 39; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 52 – 56; Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 57 – 64; Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 90 – 98; Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 34 – 39; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 43 – 49; Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 26 – 38; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 10 – 17;

⁽²⁹⁾ Ú. v. ES C 221, 28.8.1989, s. 10 – 15.

4.2 Naliehavá potreba systému minimálneho príjmu bola zdôraznená na verejnom vypočutí⁽³⁰⁾, ktoré EHSV zorganizoval pri príprave svojho stanoviska a na ktorom sa zišli experti a angažované osoby, aby sa zamysleli nad zlepšením merania chudoby a nad problémami, ktoré treba preklenúť, aby sa prijal európsky systém minimálneho príjmu.

4.3 Viacrozmerný charakter chudoby⁽³¹⁾ a sociálneho vylúčenia vyžaduje posilnenie sociálneho rozmeru v európskom riadení: sociálne udržateľná makroekonomická politika je podmienkou prekonania krízy a dosiahnutia sociálnej súdržnosti. Pretrvávajúca chudoba a vylúčenie škodia hospodárstvu, pretože vyčerpávajú disponibilný príjem a dopyt, oslabujú konkurencieschopnosť a zatažujú rozpočty jednotlivých krajín.

4.4 Vzhľadom na to EHSV považuje za potrebné prehodnotiť priority a opatrenia, najmä menovú politiku vrátane paktu stability a rastu, politiku hospodárskej súťaže a zahraničného obchodu, ako aj rozpočtovú a daňovú politiku.

4.5 EHSV víta aktualizovaný balík opatrení o sociálnych investíciách z 20. februára 2013⁽³²⁾, v ktorom sú členské štáty vyzvané, aby navrhli efektívnu a primeranú podporu príjmu založenú na sociálnych potrebách zistených na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni a aby stanovili referenčné rozpočty obsahujúce zoznam tovaru a služieb, ktoré rodina určitej veľkosti a určitého zloženia potrebuje, aby žila na určitej úrovni blahobytu, spolu s odhadovanými mesačnými alebo ročnými výdavkami na tieto položky.

4.6 EHSV naliehavo vyzýva Komisiu, aby urýchlila plnenie sľubu, ktorý dala⁽³³⁾, a to, že podporí členské štáty tým, že bude monitorovať reformy v záujme aktívneho začleňovania, vypracuje metodiku na referenčné rozpočty a bude monitorovať primeranosť podpory príjmov, pričom sa bude opierať o spomínané referenčné rozpočty, len čo ich vytvorí v spolupráci s členskými štátmi.

4.7 EHSV je pevne presvedčený, že najlepším spôsobom, ako znížiť chudobu a zabrániť sociálnemu vylúčeniu, je obnova rastu, podpora konkurencieschopnosti a vytvorenie priaznivých rámcových podmienok pre európske podniky (vrátane zamedzenia nadmernej administratívnej záťaže, ako aj zabezpečenia prístupu k finančným zdrojom), aby sa im umožnilo rozvíjať a vytvárať pracovné miesta pre ľudí s primeranou kvalifikáciou.

4.8 Výbor zdôrazňuje potrebu prikladať mimoriadny význam programom celoživotného vzdelávania ako základnému nástroju boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, pretože podporujú možnosť zamestnať sa a zlepšujú prístup k vedomostiam a trhu práce. Je dôležité zvýšiť účasť pracovníkov, nezamestnaných a všetkých znevýhodnených skupín na celoživotnom vzdelávaní a zlepšiť úroveň odborných kvalifikácií a nadobúdania nových zručností, čo môže viesť k rýchlejšiemu začleneniu do trhu práce, zvýšiť produktivitu a pomôcť ľuďom nájsť si lepšiu prácu.

4.9 EHSV podporuje komplexný prístup k sociálnemu podnikaniu, ktorý predstavuje zvýšený objem finančných prostriedkov do fondu sociálneho podnikania a lepšie právne a administratívne prostredie s cieľom podporiť podniky sociálneho hospodárstva, ktoré môžu bojovať proti chudobe ako hybná sila rastu, inovácie a zamestnanosti.

4.10 EHSV víta nedávne odporúčanie týkajúce sa chudoby detí⁽³⁴⁾, vyjadruje však poľutovanie nad tým, že pretrvávajúce vystavenie takého veľkého počtu detí ohrozeniu chudobou, ktoré sa prenáša z generácie na generáciu, odhaľuje nedostatky súčasnej politiky.

⁽³⁰⁾ 28. mája 2013, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-european-minimum-income>.

⁽³¹⁾ Ukazovateľ ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením sa skladá z troch prvkov: ohrozenia chudobou, vážnej materiálnej deprivácie a veľmi nízkej pracovnej intenzity.

⁽³²⁾ Oznámenie Komisie COM(2013) 83 z 20. februára 2013 pod názvom „K sociálnym investíciám do rastu a súdržnosti – vrátane realizácie Európskeho sociálneho fondu v rokoch 2014 – 2020“, ktorého francúzska verzia bola nahradená korigendom COM(2013) 83 final/2 z 2. júla 2013. „Balík sociálnych investícií“ obsahuje aj odporúčanie s názvom „Investovať do detí“ (C(2013) 778 final), pracovné dokumenty na tému „Long-term care in ageing societies – Challenges and policy options“, „Investing in Health“, „Follow-up on the implementation by the Member States of the 2008 European Commission recommendation on active inclusion of people excluded from the labour market“, ako aj „3rd Biennial Report on Social Services of General Interest“.

⁽³³⁾ Oznámenie Komisie COM(2013) final 83 final/2, bod 2.2.

⁽³⁴⁾ Odporúčanie Komisie z 20. februára 2013 s názvom „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“, Ú. v. EÚ L 59, 2.3.2013, s. 5 – 16.

4.11 EHSV sa obáva, že cieľ týkajúci sa chudoby a sociálneho vylúčenia (znižiť počet chudobných osôb v EÚ do roku 2020 o 20 miliónov) stanovený v stratégii Európa 2020 sa nedosiahne.

4.12 EHSV už konštatoval, že miera zapojenia občianskej spoločnosti do prípravy národných programov reforiem sa v jednotlivých členských štátoch rôzni a niektoré z nich podnikajú len málo krokov na jej zapojenie⁽³⁵⁾.

4.13 Nedostatok aktuálnych údajov o príjmoch a životných podmienkach je prekážkou vykonávania stratégie Európa 2020.

5. Úloha minimálneho príjmu v boji proti chudobe a v sociálnom začleňovaní

5.1 EHSV si uvedomuje skutočnosť, že pridelenie osobitnej hlavnej úlohy Európskej únii pri ochrane vo forme minimálneho príjmu by bolo mimoriadne zložitý politický projekt, a to vzhľadom na hospodárske rozdiely medzi členskými štátmi, rôznorodosť systémov minimálneho príjmu⁽³⁶⁾ a štruktúr sociálnej ochrany, subsidiaritu, spleť práv a povinností v súvislosti s ochranou v podobe minimálneho príjmu, komplikovaný vzťah medzi súčasnými politikami a ich výsledkami a zmyslom solidarity v Únii.

5.2 EHSV napriek tomu považuje za nutné zaviesť a posilniť systém minimálneho príjmu, keďže 22 rokov po predložení odporúčania 92/441/EHS ešte stále nemajú všetky členské štáty systém minimálneho príjmu, nie všade je zaručená jeho dostupnosť a primeranosť a kumulatívne ciele členských štátov v oblasti znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia sú oveľa menej ambiciózne ako cieľ stanovený v stratégii Európa 2020⁽³⁷⁾.

5.3 Vzhľadom na dynamický vzťah medzi chudobou a hospodárstvom EHSV podčiarkuje stabilizujúci potenciál minimálneho príjmu, ktorý môže zmierniť sociálne dôsledky krízy a môže mať proticyklický účinok tým, že poskytne ďalšie prostriedky na stimulovanie dopytu na vnútornom trhu.

5.4 EHSV má silné obavy, že systémy minimálneho príjmu, ktoré sa vo väčšine členských štátov značne líšia, pokiaľ ide o pokrytie, komplexnosť a účinnosť, nebudú stačiť na dostatočné zmiernenie chudoby, zatiaľ čo ich nevyužívanie bude ďalšou skúškou ich účinnosti⁽³⁸⁾.

5.5 EHSV víta niektoré pozitívne výsledky otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti, ale vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa plne nepreskúmali existujúce nástroje a štruktúry a že sa dosiahol len obmedzený pokrok v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

5.6 EHSV sa prihovára za to, aby na doplnenie otvorenej metódy koordinácie v oblasti sociálnej politiky bola zavedená európska smernica, ktorá by rozšírila systémy minimálneho príjmu do všetkých členských štátov, zlepšila efektívnosť v súčasných systémoch s prihliadnutím na rozdielne národné danosti, a tým vyslala jasné posolstvo týkajúce sa sociálneho piliera EÚ.

5.7 Navrhovaná smernica by mala stanoviť spoločné normy a ukazovatele, určiť spôsoby monitorovania jej uskutočňovania a umožniť zapojenie sociálnych partnerov, príjemcov a ďalších zainteresovaných strán do zavádzania alebo reforiem národných systémov minimálneho príjmu.

5.8 EHSV zastáva názor, že podmienka posilnenia solidarity a sociálnej súdržnosti v **členských štátoch a medzi nimi** spočíva v tom, aby rozpočtová a makroekonomická politika pri uplatňovaní existujúcich politik a využívaní existujúcich nástrojov a štruktúr prispievali aj k cieľom sociálnych investícií stanoveným v stratégii Európa 2020.

5.9 EHSV je presvedčený, že úsilie Európskej únie o zlepšenie ochrany formou minimálneho príjmu musí spočívať v poskytovaní pomoci členským štátom (najmä tým, ktoré to naliehavo potrebujú) pri otváraní ich trhov a realizácii účinných makroekonomických opatrení, a v účinnejšom a cielenejšom využívaní dostupných prostriedkov a bezodkladnom preskúmaní možností navýšenia potrebných zdrojov.

⁽³⁵⁾ EHSV, „Civil Society Involvement in the National Reform Programmes, Summary Report“, Brusel, 28. februára 2011.

⁽³⁶⁾ Pre kompletný prehľad pozri FRAZER a MARLIER, pozri vyššie, 2009.

⁽³⁷⁾ Výbor pre sociálnu ochranu, pozri vyššie.

⁽³⁸⁾ SWD(2013) 39 final.

5.10 EHSV pripomína, že hoci sú systémy minimálneho príjmu skutočne priamo spojené so systémami sociálnej ochrany a sociálnych dávok, nemali by viesť k závislosti od týchto dávok, a pripomína podmienky, ktoré stanovil už v roku 1989⁽³⁹⁾. Na tento účel by systémy minimálneho príjmu mali byť doplnené všeobecnými politikami a cieľovými opatreniami, ako sú aktívne politiky trhu práce určené na pomoc osobám bez práce vrátiť sa do zamestnania, služby sprostredkovania práce, riadenie dávok a programov zameraných na trh práce, odborná príprava a vytváranie pracovných miest za pomoci aktivačných stratégií s cieľom zabezpečiť uchádzačom o zamestnanie väčšie šance nájsť prácu. Rovnako majú zásadný význam efektívne inštitúcie trhu práce, zdravotná starostlivosť, bytová politika a cenovo prístupné, dostupné a vysoko kvalitné verejné služby.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽³⁹⁾ Pozri stanovisko uvedené v poznámke pod čiarou č. 29.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy boli zamietnuté, získali však aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.4

Zmeniť takto:

~~„Vyzýva Komisiu, aby preskúmala možnosti financovania existujúce osvedčené postupy, a pomohla tak členským štátom s vypracovaním stratégií aktívneho začleňovania, ktoré zahŕňajú dostatočnú a primeranú podporu príjmov, aktivačné opatrenia a opatrenia na boj proti chudobe pri súčasnom dodržiavaní ich primárnej zodpovednosti v súvislosti so subsidiaritou a vnútroštátnymi postupmi, a súčasne preskúmala možnosti financovania a ich účinné a ciele využívanie európskeho minimálneho príjmu a pritom sa zamerala predovšetkým na perspektívu zriadenia vhodného európskeho fondu.“~~

Hlasovanie

Za: 112

Proti: 134

Zdržali sa: 10

Bod 4.2

Zmeniť takto:

~~„Naliehavá potreba zaoberať sa otázkou systému minimálneho príjmu bola zdôraznená na verejnom vypočutí³⁰, ktoré EHSV zorganizoval pri príprave svojho stanoviska a na ktorom sa zišli experti a angažované osoby, aby sa zamysleli nad zlepšením merania chudoby a nad problémami, ktoré treba preklenúť, aby sa prijal európsky systém minimálneho príjmu na vnútroštátnej úrovni.“~~

Hlasovanie

Za: 110

Proti: 132

Zdržali sa: 13

Bod 5.3

Zmeniť takto:

~~„Vzhľadom na dynamický vzťah medzi chudobou a hospodárstvom EHSV podčiarkuje poukazuje na stabilizujúci potenciál minimálneho príjmu, ktorý môže by mohol zmierniť sociálne dôsledky krízy a môže mať proticyklický účinok tým, že poskytne ďalšie prostriedky na stimulovanie dopytu na vnútornom trhu.“~~

Hlasovanie

Za: 110

Proti: 139

Zdržali sa: 8

Bod 5.6

Zmeniť takto:

~~„EHSV žiada, aby sa vymieňali osvedčené postupy v oblasti systémov minimálneho príjmu a usmernení na vnútroštátnej úrovni s cieľom podporiť členské štáty zavádzať tieto systémy a príslušne ich zamerať a zefektívniť sa prihovára za to, aby na doplnenie otvorenej metódy koordinácie v oblasti sociálnej politiky bola zavedená európska smernica, ktorá by rozšírila systémy minimálneho príjmu do všetkých členských štátov, zlepšila efektívnosť v súčasných systémoch s prihliadnutím na rozdielne národné danosti, a tým vyslala jasné posolstvo týkajúce sa sociálneho piliera EÚ. Okrem toho môže novo zavedená hodnotiacia tabuľka sociálnej situácie pomôcť predchádzať možným rozdielom.“~~

Hlasovanie

Za: 115

Proti: 138

Zdržali sa: 9

Bod 5.7

Zmeniť takto:

~~„Navrhovaná ~~smernica~~ opatrenia by mali stanoviť spoločné hlavné normy a ukazovatele, určiť spôsoby monitorovania jej ich uskutočňovania a umožniť zapojenie sociálnych partnerov, príjemcov a ďalších zainteresovaných strán do zavádzania alebo reformy národných systémov minimálneho príjmu.“~~

Hlasovanie

Za: 115

Proti: 139

Zdržali sa: 5

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Výzvy v európskom strojárskom priemysle (strojárstvo, elektrotechnický a elektronický priemysel a kovovýroba) v meniacom sa globálnom hospodárstve (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/05)

Spravodajkyňa: **Lucie Studničná**

Pomocný spravodajca: **Rumen Atanasov**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Výzvy v európskom strojárskom priemysle (strojárstvo, elektrotechnický a elektronický priemysel a kovovýroba) v meniacom sa globálnom hospodárstve“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdzi z 11. decembra 2013) prijal 167 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 členovia sa hlasovania zdržali, toto stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky strojársky priemysel⁽¹⁾ zohráva dôležitú úlohu v obnove hospodárstva Európy a pri ambicióznom ciele zvýšiť priemyselnú výrobu do roku 2020 na vyše 20 % HDP. Na vytvorenie takéhoto rastu, zvrátenie súčasného vývoja a skoncovanie s nezamestnanosťou ľudí sú však potrebné väčšie investície podnikov.

1.2. Aby to Európa dosiahla, musí pre priemysel vypracovať jasnú víziu a cieľ. Výsledkom musí byť koordinovaná politika s jasným zameraním na konkurencieschopnosť európskeho priemyslu, ktorá bude zahŕňať ďalšie politické oblasti a spraví z Európy atraktívnejšie miesto na založenie podniku.

1.3. Európa musí vypracovať pozitívnejší prístup k zmenám v priemysle, najmä so zreteľom na úspešný prechod krajín strednej a východnej Európy.

1.4. Európa by si mala viac uvedomiť, rozvinúť a posilniť svoje prednosti, ktorými sú: dobre kvalifikovaní a motivovaní pracovníci, rôznorodé vzdelávacie prostredie, obrovské vedecké znalosti, mnohé regionálne zoskupenia s globálnym vedúcim postavením, dobre integrované dodávateľské reťazce a reťazce služieb, dobre rozvinutá dopravná infraštruktúra a obrovský vnútorný trh s vyše 500 miliónmi spotrebiteľov a stabilnou spoluprácou sociálnych partnerov.

1.5. Európa musí na tvorbu nových investícií realizovať stratégiu, ktorou svoj priemysel udrží na čele technologických inovácií a ktorá zároveň bude v záujme dosiahnutia potrebného objemu výroby a zamestnanosti ako hlavného nástroja na posilnenie konkurencieschopnosti atraktívnejšia pre podniky, ktoré vyrábajú tovar v hromadnej výrobe na vysokej, strednej a aj nízkej technologickej úrovni. Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzýva Európsku komisiu, aby pripravila stratégiu, ako môže Európa prilákať viac investícií do spoločností pôsobiacich v oblasti špičkových technológií, vrátane moderných tovární, ktoré sú výsledkom štvrtej priemyselnej revolúcie, a do vysokokvalifikovaných zručností podporujúcich inováciu v celom hodnotovom reťazci.

1.6. Financovanie európskeho výskumu by malo byť viac spojené s potrebami priemyslu s účasťou podnikov v skorej fáze inovatívneho procesu, pričom by sa malo podporovať tvorivé inžinierstvo v malých a stredných podnikoch na jednoduchšie a rýchlejšie pretváranie nových myšlienok na nové výrobky. Mali by sa presadzovať a podporovať zoskupenia, v ktorých sa spájajú výrobné podniky a výskumné štruktúry.

1.7. Európska komisia by mala zintenzívniť svoje úsilie na uľahčenie fungovania európskych podnikov, najmä malých a stredných podnikov. Nová technická a administratívna legislatíva by sa mala zvažovať len v prípade, že jej ciele nie je možné dosiahnuť inak. Európska komisia by sa mala viac zameriavať na jednotné uplatňovanie existujúcich predpisov vo všetkých členských štátoch, čím sa zharmonizuje a posilní dohľad nad trhom. Mala by tiež podporovať vyvážené celosvetové uplatňovanie tohto prístupu voči ostatným regiónom sveta.

⁽¹⁾ Pozri bod 2 – Úvod.

1.8. Nevýhody, ako ťažko dostupné financovanie, vysoké náklady na energiu alebo náklady vyplývajúce z administratívneho zaťaženia a legislatívy, by sa mali zmierniť prijatím konzistentnejšej a predpovedateľnejšej legislatívy.

1.9. Vysokú úroveň zamestnanosti v Európe možno udržať, len keď budú pracovníci vzdelanejší a budú mať lepšiu odbornú prípravu ako pracovníci v konkurenčných hospodárstvach. Mali by sa prijať opatrenia na prilákanie mladých ľudí – mužov aj žien – do technologických povolání s čoraz komplikovanejšími strojovými zariadeniami a službami. Musí sa povzbudzovať spolupráca podnikov s univerzitami a školami, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie.

2. Úvod

2.1. Strojársky priemysel v Európe je veľmi široké a rôznorodé odvetvie, ktoré zahŕňa kódy NACE 25, 26, 27, 28, 29.3, 32.11 a 33 s výnimkou 33.15 až 33.17. Strojársky priemysel tradične zastupujú tieto odvetvia: strojné inžinierstvo, elektrotechnika a strojové zariadenia, elektronika, kovové výrobky a kovovýroba.

2.2. Celý strojársky priemysel v Európe pozostáva zo 130 000 podnikov, zamestnáva vyše 10,3 milióna ľudí s vysokou úrovňou kvalifikácie a zručností, jeho ročná produkcia je v hodnote približne 1 840 miliárd EUR a predstavuje približne 1/3 celkového vývozu EÚ.

2.3. Keďže toto odvetvie vyrába mnohé rôzne konečné výrobky a ostatným odvetviám dodáva súčasti, dielce, nástroje, stroje, inštalácie, systémy, technológie atď., zohráva kľúčovú úlohu pre technologickú úroveň veľkého počtu ostatných odvetví a definuje vývoj spoločnosti z hľadiska energetickej účinnosti, zdravia, mobility, komunikácií a bezpečnosti.

2.4. Strojársky priemysel je z dôvodu svojho obrovského objemu, vysokej zamestnanosti a silného zamerania na vývoz veľmi dôležitý pre hospodársku obnovu Európy a ambicióznym cieľ opísaný v oznámení Európskej komisie s názvom „Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva“ na zvrátenie súčasného vývoja a zvýšenie výkonu hospodárstva do roku 2020 na viac ako 20 % HDP.

2.5. Európsky strojársky priemysel sa musí posudzovať a analyzovať v kontexte hospodárskeho rozvoja EÚ a jeho jednotlivé odvetvia sú integrovaným a podstatným prepojením príslušných hodnotových reťazcov. Z tohto hľadiska trpia v zásade tými istými problémami, ako odvetvia, ktoré sú ich náprotivkami (oceliarstvo, elektroenergetika atď.)

3. Výzvy v európskom strojárskom priemysle

3.1. Medzinárodná hospodárska súťaž

3.1.1. Európsky strojársky priemysel vyváža značnú časť svojej výroby. V porovnaní s ostatnými regiónmi sveta investície v posledných rokoch zaostávali. Tieto nižšie investície spôsobujú premiestňovanie hodnotových reťazcov z Európy a európsky strojársky priemysel čelí rastúcej globálnej hospodárskej súťaži.

3.1.2. Severná Amerika prijala stratégiu zameranú na opätovnú industrializáciu založenú najmä na nízkych nákladoch na energiu a nižších pracovných nákladoch v Severoamerickej zóne voľného obchodu (NAFTA). Čína a niekoľko krajín v juhovýchodnej Ázii prilákali značné investície, najmä do elektrotechniky a elektroniky, v poslednej dobe aj do výroby strojových zariadení. Tieto odvetvia, ktoré ťažia z rozvojových plánov podporovaných štátom, konkurujú nielen nižšími mzdami, ale čoskoro budú aj vyrábať tovar s vyššou pridanou hodnotou. Nedávna devalvácia jenu o približne 30 % spôsobuje zvyšovanie konkurencieschopnosti Japonska. A napokon aj krajinám Afriky a Blízkeho východu sa v posledných rokoch podarilo prilákať investície do výroby.

3.1.3. Cieľ 20 % podielu priemyslu na HDP si vyžaduje vytvorenie najmenej 400 000 nových pracovných miest za rok. Len ak Európa dokáže prilákať väčšie investície, vytvorí sa dostatok pracovných miest a blahobyt, takže bude možné udržať vysokú úroveň sociálneho zabezpečenia v Európe a dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020. V Európe sa bude investovať len vtedy, ak bude konkurencieschopná.

3.1.4. Je zjavné, že takýto vysoký počet (vyše 10 miliónov) prevažne dobre platených pracovných miest nemožno udržať, ak sa bude Európa zameriavať len na strojárstvo pre vyšší trhový segment. Podniky zaoberajúce sa špičkovou technológiou zohrávajú síce rozhodujúcu úlohu pri vedúcom postavení v oblasti technológií a podporovaní inovácií v celom hodnotovom reťazci, je však dôležité, aby Európa zostala výrobným stanovištom pre všetky druhy strojárskych výrobkov a komodít aj v nižších a stredných technologických segmentoch. Okrem vytvárania zamestnanosti je to rozhodujúce pre integrovanú sieť dodávateľov, ktorá je jednou z najväčších výhod pre výrobcov v Európe a umožňuje rýchlu výmenu poznatkov, rýchle začatie výroby a využitie prínosov z regionálnych zoskupení.

3.2. Technologické výzvy

3.2.1. Je to najmä strojárstvo, ktoré je prostredníctvom svojich výrobkov, systémov a technológií, ktoré jeho podniky vyrábajú, na čele premeny na ekologické hospodárstvo s nízkymi emisiami oxidu uhličitého. Priemysel veľmi rýchlo smeruje k štvrtej priemyselnej revolúcii⁽²⁾, ktorá umožní skok k hromadnému prispôsobovaniu sa zákazníkom, čo priemyslu umožní reagovať na sociálne problémy konkrétne prispôbenými riešeniami.

3.2.2. Európa má potrebné vedecké znalosti a výskumné schopnosti na prechod na ekologickejšie hospodárstvo, ale na cestu k inovatívnym výrobkom treba viac. Európa má v mnohých technológiách jasnú vedeckú výhodu, ale odvetvia, ktoré ťažia z tohto výskumu, sa usídlili v zahraničí, t. j. Európa nie je dostatočne atraktívna ako výrobné stanovište, v ktorom sa tieto inovácie uvedú na trh, a odliv vedomostí do konkurenčných hospodárstiev sa stáva skutočnou hrozbou.

4. Čo môže Európa urobiť?

4.1. Strategické aspekty

4.1.1. Ak hodnotíme schopnosť EÚ presadzovať skutočne potrebnú priemyselnú politiku, dostávame sa do závažných podstatných problémov, ktoré by ovplyvnili požadovanú transformáciu. Európskej únii žiaľ predovšetkým chýba vízia a schopnosť viesť, čo vyúsťuje do množstva nezosúladených iniciatív a akútneho nedostatku súladu regulačného rámca. Okrem toho by sa v koncepcii udržateľnosti, ktorá by mohla byť takouto integrujúcou stratégiou, mal rovnaký význam pripisovať všetkým trom pilierom (environmentálnemu, sociálnemu a hospodárskemu).

4.1.2. Súčasný pokles dôvery investorov v hospodárstvo EÚ je alarmujúci⁽³⁾. Je rozhodujúce získať ju späť. Skutočné uplatňovanie stratégie Európa 2020 a stimulovanie a motivovanie podnikateľského prostredia by mohli byť spôsobom, ako sa vymaniť zo súčasného poklesu.

4.1.3. Na zvrátenie pretrvávajúceho poklesu priemyslu v Európe treba omnoho viac investícií a rast. Cieľ 20 % a tvorba nových pracovných miest sa nedosiahnu, pokiaľ Európa pre priemysel nevypracuje jasnú víziu a plán. Výsledkom by mala byť koordinovaná politika s jasným zameraním na konkurencieschopnosť európskeho priemyslu, ktorá bude zahŕňať ďalšie politické oblasti a správy z Európy atraktívnejšie miesto na založenie podniku.

4.1.4. Strojárské podniky trpia nadmernou reguláciou, niekedy neprimeranou, a tým, že mnohé právne predpisy členských štátov sa prelínajú s právom EÚ. Najmä malé a stredné podniky sa s tým nevedia vyrovnávať. Hlavnou úlohou strojárskych podnikov by malo byť nájdenie technických riešení a nie vynakladanie značnej časti svojich zdrojov na dosiahnutie súladu s najnovšími predpismi. Priamy spôsob, ako zmierniť tento problém, je znížiť množstvo novej legislatívy.

4.1.5. Príklad nepotrebné novej legislatívy: stalo sa zvykom, že po väčšine navrhnutých prepracovaných znení existujúcich nariadení a smerníc nasledujú pozmeňujúce návrhy. Lepšie uplatňovanie existujúcich predpisov by často vyriešilo problém lepšie ako tvorba nových ustanovení. Nové predpisy by preto mali byť posledným prostriedkom.

4.1.6. Európsky zákonodarca sa často snaží upraviť určitú oblasť príliš podrobne. V určitých technických predpisoch to môže mať význam, v iných oblastiach to však môže byť neprimerané. Pre malé a stredné podniky je príliš náročné dodržiavať napríklad predpisy o elektromagnetických poliach. Stratégia Európskej komisie v oblasti zdravia a bezpečnosti na roky 2013 až 2020 musí zabezpečiť primeranú úroveň ochrany na pracoviskách, ale zároveň by mala byť konzistentná, stručná a mala by sa dať jednoducho uplatňovať.

⁽²⁾ Prvá (na konci 18. storočia) – mechanické výrobné systémy; druhá (začiatok 20. storočia) – hromadná výroba, deľba práce; tretia (od polovice 70. rokov 20. storočia) – automatizácia, elektronika a IT; štvrtá – internet do výrobných procesov, prepojenie týchto procesov.

⁽³⁾ Pozri pripojený dokument Eurostatu.

4.1.7. Európska legislatíva sa musí stať predpovedateľnejšou. To znamená, že so zreteľom na investičné cykly podnikov by sa metodiky po svojom zavedení už nemali meniť a že ciele by sa mali zvyšovať predvídateľne a v dlhodobej perspektíve. Jedným z príkladov, keď sa stráca pôvodne holistický prístup Komisie, je smernica o ekodizajne. Prvotné zameranie bolo na energiu a mala by sa zachovať použitá spoľahlivá metodika (MEErP). Osobitný problém vyplýva z častých prepracovaných znení. V prípade niektorých výrobkov sa zmeny v legislatíve zavádzajú približne každých 5 rokov, čo má mimoriadne ničivý účinok na strojársku odvetvie, kde investičný horizont siaha od 10 do 30 rokov.

4.1.8. V posúdeniach vplyvov Európskej komisie, žiaľ, nie sú dostatočne zahrnuté náklady novej legislatívy pre podniky, najmä pre malé a stredné podniky. Najväčšie náklady novej legislatívy, ktoré sa v skutočnosti nezohľadňujú, sú vo forme investícií a nových podnikov, ktoré Európa stráca a ktoré sa namiesto toho realizujú a usídľia mimo EÚ.

4.1.9. Podobne by mali byť zrozumiteľnejšie pravidlá pre verejné súťaže. Malé a stredné podniky inak nebudú schopné predkladať ponuky, hospodárska súťaž sa zmenší, rozhodnutia v postupe obstarávania bude zložitejšie overiť a verejné obstarávanie sa stane náchylnejšie na podvody. Zamerať by sa preto malo na zjednodušenie a transparentnosť.

4.1.10. Náklady na energiu v Európe sú omnoho vyššie ako v konkurenčných hospodárstvach. Najnaliehavejším opatrením, prostredníctvom ktorého sa energia stane dostupnejšou, je vytvorenie skutočného európskeho energetického trhu. Okrem toho je dôležité nezavádzať legislatívu, ktorá vedie k ďalším zvýšeniam cien. Dekarbonizácia musí byť cenovo primeraná, technologicky neutrálna a založená na trhových zákonoch.

4.2. *Vnútrotrh a dohľad nad trhom*

4.2.1. Ochrana pred nebezpečnými výrobkami, ktoré nie sú v súlade s predpismi, a falšovaním je základnou podmienkou spravodlivej hospodárskej súťaže. V súčasnosti sa pri menej ako 1 % všetkých vyrobených výrobkov dovážaných cez veľké európske prístavy pri dovození kontroluje ich súlad s predpismi EÚ a mnohé nebezpečné alebo sfalšované výrobky, najmä elektrické, sa dostávajú na vnútrotrh.

4.2.2. Medzi kontrolnými a dozornými orgánmi v jednotlivých členských štátoch EÚ sú veľké rozdiely. V niektorých členských štátoch systém poskytuje mechanizmus na potrebnú ochranu podnikov, v iných krajinách sú tieto orgány zriedkavé, neúplné a nepostačujúce alebo sa legislatíva uplatňuje rôzne. EÚ by mala zlepšiť a zdokonaľiť koordináciu medzi týmito orgánmi s cieľom dosiahnuť vhodný a jednotný európsky systém.

4.3. *Normy*

4.3.1. Normalizácia v Európe sa stala rozhodujúcou súčasťou úspechu jednotného trhu. Normalizácia pomáha, aby sa výrobky dali vymieňať, a teda aby sa s nimi dalo obchodovať na celom svete a v každom stupni dlhých hodnotových reťazcov. Mnohé malé a stredné podniky sa však v posledných rokoch sťažujú na objem normalizačných mandátov Európskej komisie a na skutočnosť, že normalizácia presahuje technické požiadavky. Malé a stredné podniky by sa mali povzbudzovať a podporovať k účasti na procese normalizácie.

4.3.2. Keďže je zapojenie malých a stredných podnikov v hodnotových reťazcoch čoraz väčšie, mali by mať možnosť primerane prispievať k tvorbe noriem. Musia sa prijať praktické opatrenia na vytvorenie rovnosti medzi zúčastnenými stranami, t. j. lepšia podpora na štátnej úrovni pre účasť malých a stredných podnikov s menšími finančnými prostriedkami.

4.4. *Technológia a výskum*

4.4.1. Podniky v strojárskom priemysle sú hnacím motorom inovácií, keď ide o výrobu zariadení potrebných na realizáciu ekologickej revolúcie. Energetická účinnosť, zníženie emisií CO₂ a klimatická vhodnosť ich výrobkov pozitívne ovplyvňujú udržateľný rozvoj odvetvia. Inovácie strojárskych podnikov okrem vývoja nových výrobkov často vedú k novým spôsobom výroby, k environmentálne ešte modernejším tovarom a systémom, ktoré sú zároveň produktívnejšie a dostupnejšie pre zákazníkov.

4.4.2. Európa dosiahla vysokú úroveň výskumu a jeho výsledkov. V roku 2012 sa v Európe podalo vyše 250 000 žiadostí o registráciu patentu. Cesta od výskumu k inovatívnym výrobkom si však vyžaduje viac ako len znalosti a výskumnú spôsobilosť. Európa mala dlho jasnú vedeckú výhodu v mnohých technológiách, ale nakoniec sa odvetvia, ktoré ťažili z tohto výskumu, často usídlili mimo Európy. Takéto slabé priemyselné využívanie existujúcich znalostí v Európe možno prekonať len zapojením priemyslu do výskumných programov v skorej fáze a primeraným rámcom, ktorý im umožní včasné využitie získaných znalostí. Nové štruktúry, v rámci ktorých sa spája priemysel a výskum (zoskupenia, technologické parky, strediská technologickej výmeny), by sa mali podporovať z verejných prostriedkov.

4.4.3. Financovanie výskumu a inovácií by sa na zlepšenie využívania nových vedeckých zistení priemyslom malo lepšie sústrediť na potreby priemyslu a malo by sa vykonávať v podobe verejno-súkromného partnerstva, ako je napríklad program Továrne budúcnosti. V záujme zvýšenia účasti podnikov, najmä malých a stredných, by sa mali zjednodušiť usmernenia a ustanovenia o účasti na projektoch a schvaľovaní projektov. Mali by sa prijať opatrenia na podporu zriaďovania moderných tovární, ktoré vychádzajú zo 4. priemyselnej revolúcie.

4.5. *Nástroje trhu práce*

4.5.1. Už len počet pracovných miest v tomto odvetví ukazuje, že odvetvie zohráva kľúčovú úlohu pri prekonávaní súčasnej vysokej nezamestnanosti v EÚ a má veľký potenciál nových pracovných miest, ak Európa dokáže vytvoriť investície pre ďalší hospodársky vzostup. Vytvorením týchto pracovných miest by sa mohla zmierniť neprijateľná vysoká nezamestnanosť mladých ľudí. Súčasné úsilie EÚ o vytvorenie záruky pre mladých ľudí sa zdá byť dobrým opatrením v čase tejto krízy. V dlhodobom horizonte však udržateľná zamestnanosť môže vychádzať len zo zdravých spoločností, ktoré tu investujú.

4.5.2. Mnohé výrobné odvetvia trpia nedostatkom mladých odborníkov. Systémy vzdelávania a odbornej prípravy by sa mali omnoho viac zameriavať na súčasné a budúce potreby podnikov. Správne orgány a aj samotný priemysel by mali prijať opatrenia na prilákanie mladých ľudí do tohto odvetvia a zároveň na zlepšenie imidžu odvetvia. Musí sa vyriešiť najmä nedostatok odborníkov vo vede, technológiách, inžinierstve a matematike v niektorých regiónoch Európy, napr. podporovaním mobility týchto odborníkov na území celej Európy.

4.5.3. Ešte stále si len málo mladých žien vyberá povolanie v strojárstve. Strojársky priemysel už v mnohých európskych krajinách začal kampane na prilákanie mladých žien do učňovskej prípravy a z Európskeho sociálneho fondu sa podporujú projekty na zníženie emocionálnych zábran mladých žien voči inžinierskym povolaniam. Stále sa však toho musí vykonať viac. Technika a strojárstvo sa na školách musia učiť inšpirujúcejším spôsobom.

4.5.4. Jednou z rozhodujúcich silných stránok, vďaka ktorej mnohé európske podniky dobre ustáli súčasnú krízu, je ich vynikajúca pracovná sila. Systémom učňovskej prípravy sa zabezpečí, aby pracovníci podnikov mali rozsiahle znalosti o teoretickom základe a o aktuálnom výrobnom postupe. Sú spôsobilí rýchlo integrovať inovácie v rôznych stupňoch hodnotového reťazca. V rámci európskej politiky zamestnanosti by sa mali podporovať krajiny, aby prijímali takéto systémy učňovskej prípravy na podnikovej úrovni. Mala by sa podporovať spolupráca podnikov so školami a univerzitami, výmeny v rámci prvých pracovných miest a stáže.

4.5.5. Priemyselné združenia a odborové zväzy by s podporou vlád mali prevziať iniciatívu a mali by posúdiť priemyselné vzdelávanie a zlepšiť spôsoby, ktoré by mohli pomôcť vyplniť medzery v pracovnej kvalifikácii pre priemysel, ktorý disponuje čoraz dômyselnejšími strojovými zariadeniami a technickými službami, čo si vyžaduje nové zručnosti.

4.5.6. Celoživotné vzdelávanie by malo byť spoločnou povinnosťou zamestnávateľov a zamestnancov. Pracovníci, ktorí prídu o svoju prácu, by mali mať dostatočný prístup k rýchlemu doplneniu svojej kvalifikácie. Mali by sa zintenzívniť aktívne politiky v oblasti pracovného trhu a mala by sa zrýchliť výmena osvedčených postupov, ako sú postupy spolufinancované z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

4.5.7. Priemyselné odvetvia sa nepretržite menia. Stále vznikajú pracovné miesta a výroby, pričom ďalšie sa stávajú nadbytočnými. Potrebná reštrukturalizácia sa musí organizovať na základe predvídania. Všetci sociálni partneri – odborové zväzy a zamestnávateľia – a tiež vlády a inštitúcie EÚ sa musia zapojiť do dialógu s cieľom vypracovať pružnejší a pozitívnejší prístup k zmene v priemysle. Prioritne sa musí zamedziť prepúšťaniu zo zamestnania, aby sa v podnikoch udržala zručná a kvalifikovaná pracovná sila. Straty pracovných miest, ktorým nemožno zamedziť, by sa mali organizovať a zmiernovať sociálne prijateľným spôsobom. V niektorých krajinách strednej a východnej Európy môžeme nájsť príklady modernizácie hospodárstva, ktoré je produktívnejšie, čistejšie a vytvára nové dobre platené pracovné miesta.

4.5.8. Vláda, priemyselné združenia a odborové zväzy musia nájsť riešenia na prispôbenie sa cyklickým kolísaniam podnikateľskej činnosti. Rýchle a efektívne nasadenie kvalifikovaného personálu je rozhodujúce, ak majú európske výrobné podniky odpovedať na rastúce tlaky globálnej hospodárskej súťaže. V legislatíve sa v oblasti zamestnanosti musia vonkajšie a aj vnútorne uznať pracovné dohody, v ktorých je zohľadnená potreba efektívnosti výrobného postupu, a tiež otázky ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci a rovnováhy medzi prácou a súkromným životom. Nástroje na potrebnú flexibilizáciu sa nesmú využívať na zníženie existujúcich sociálnych noriem v Európe.

4.5.9. Sociálni partneri v členských štátoch majú veľkú zodpovednosť v kolektívnych rokovaniach. Úspešné súťaženie pri súčasnej úrovni nákladov na zamestnancov je náročné a je potrebné zachovať kúpnu silu zamestnancov. Zvyšovanie konkurencieschopnosti európskych podnikov sa nesmie realizovať na úkor znižovania miezd. V záujme zachovania a zvyšovania zamestnanosti sa úsilie musí sústrediť na necenovú konkurencieschopnosť a na obmedzovanie výrobných nákladov. Zvýšenie produktivity by sa malo v rovnakej miere prejavíť zvýšením miezd, investícií a odmeňovania akcionárov.

4.6. *Internacionalizácia malých a stredných podnikov*

4.6.1. Európska komisia v posledných rokoch uznala, že pomoc malým a stredným podnikom v súvislosti s vývozom je kľúčom k silnejšiemu hospodárstvu. Pre mnohé malé a stredné podniky je prvým krokom vývoz do inej krajiny EÚ. Preto je hospodárska súťaž na vnútornom trhu taká dôležitá, keďže skúsenosti získané na tomto trhu môžu motivovať podniky, aby vyvážali do zahraničia. Keďže vývoz do zahraničia je pre malé a stredné podniky ťažký, je dôležité, aby na týchto trhoch nezostali samé. Navyše by sa mal pre malé a stredné podniky zlepšiť prístup k nástrojom financovania vývozu.

4.7. *Energetická politika a budúce investície*

4.7.1. Hoci verejné rozpočty zostávajú obmedzené, potrebné investície do energetickej infraštruktúry by sa nemali odďaľovať, keďže by to obmedzilo konkurencieschopnosť Európy.

4.7.2. Väčšina investícií do energetickej účinnosti a efektívneho využívania zdrojov sa v súčasnosti vykonáva, len ak sa hranica rentability dosiahne do troch rokov, čím sa nechávajú ujsť mnohé možné zisky. Mnohé súkromné investície sa nerealizujú, aj keď by boli užitočné, pretože ich hranica rentability by sa zvyčajne dosiahla za 3 roky až 5 rokov. Táto dilema by sa mohla prekonať, ak by budúce zisky z týchto investícií vytvorili hotovostné toky už v čase, kedy sa musia realizovať investície. Preto by sa mali v Európskej investičnej banke alebo vo financujúcich bankách jednotlivých štátov, ktoré poskytujú úvery podnikom a domácnostiam, vytvoriť fondy na takéto investície výmenou za zisky vzniknuté z vyplývajúcich úspor až do splatenia úveru. Takýto model umožňuje tieto investície bez verejných dotácií.

4.8. *Dostupnosť surovín*

4.8.1. Európski výrobcovia počas súčasnej fázy vysokých cien surovín profitujú z úsilia o lepšiu recykláciu odpadu vynaloženého v minulosti. Väčšina kovov, ktoré sú základom väčšiny výrobkov, sa v súčasnej dobe recykluje. Pre konkurencieschopnosť strojárskych odvetví je však stále rozhodujúca dostupnosť dovážaných surovín. EÚ musí preto trvať na tom, aby obchod so surovinami neobmedzovali obmedzenia v rozpore so Svetovou obchodnou organizáciou (WTO), najmä v súvislosti so vzácnymi zeminami. Pritom sa musí zohľadniť, aby sa dodržiavali etické, sociálne a ekologické normy.

4.9. *Využitie potenciálu nových/prístupujúcich členských štátov EÚ*

4.9.1. Európske podniky by mali preskúmať a omnoho lepšie využívať potenciál nových členských štátov EÚ. Takýto prístup by mohol premeniť problémy s nadmernými hospodárskymi rozdielmi medzi európskymi regiónmi na výhodu pre Európu.

4.9.2. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby sledovala situáciu v medzinárodnom obchode s kritickými surovinami. Odporúča, aby sa pripravilo viacero možných scenárov, ktoré budú opisovať hrozby a potenciálne riešenia, vrátane toho najhoršieho scenára. Mala by sa zlepšiť spolupráca s inými krajinami, ktoré sú v podobnej situácii (USA, Japonsko, Južná Kórea).

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európske odvetvie údržby, opráv a konverzie lodí: odvetvie, ktoré je odolné, konkurencieschopné vo svetovom meradle a zohľadňuje politiky EÚ na podporu udržateľného rastu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 170/06)

Spravodajca: **Marian Krzaklewski**

Pomocný spravodajca: **Enrique Calvet Chambón**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Európske odvetvie údržby, opráv a konverzie lodí: odvetvie, ktoré je odolné, konkurencieschopné vo svetovom meradle a zohľadňuje politiky EÚ na podporu udržateľného rastu“

Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2013. Spravodajcom bol Marian KRZAKLEWSKI a pomocným spravodajcom Enrique CALVET CHAMBÓN.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 163 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Odvetvie údržby, opráv a konverzie lodí (*ship maintenance, repair and conversion – SMRC*) má pre Európu a jej udržateľný rozvoj strategický význam, pretože zohráva kľúčovú úlohu v oblastiach, ako sú ochrana životného prostredia, doprava, bezpečnosť a optimalizácia energie.

1.2 EHSV sa domnieva, že súčasná sieť lodeníc SMRC v EÚ je vzhľadom na svoje vysoko technologické know-how dobre pripravená a schopná uspokojiť rastúci dopyt, pokiaľ ide o udržateľný rozvoj, technológie, inovácie, odborné zručnosti a vybavenie lodeníc.

1.3 Výbor sa domnieva, že napriek zložitej hospodárskej situácii sa pre toto odvetvie rysujú príležitosti súvisiace s tým, že svetová flotila sa rozrastá, podiel starších lodí sa zvyšuje, a predovšetkým rastie dopyt po rekonštrukcii a modernizácii v dôsledku environmentálnych, energetických a klimatických požiadaviek. V najbližšom časovom horizonte sa rastúci dopyt zameria na: lode vyznačujúce sa energetickou účinnosťou, fungovanie a rozvoj zariadení pre výrobu veternej energie na mori (*off-shore*) a ťažbu prírodných zdrojov v mori.

1.4 V strednodobej a dlhšej časovej perspektíve môže byť ďalšou príležitosťou pre toto odvetvie otvorenie námorných trás v Severnom ľadovom oceáne a hlbokomorská ťažba surovín.

1.5 Výbor konštatuje, že vzhľadom na prebiehajúcu krízu majitelia lodí i lodenice SMRC aj napriek sľubným príležitostiam stále čelia finančným problémom, ako je prístup k úverom, čo znamená, že podniky majú ťažké prevádzkové podmienky. Ďalšou výzvou je udržať v odvetví kritický objem.

1.6 V záujme zlepšenia tejto situácie by malo podotvetvie SMRC úzko spolupracovať s námorným hodnotovým reťazcom, s cieľom zvýšiť prestíž odvetvia a získať pomoc z prostriedkov EÚ, členských štátov a regiónov vzhľadom na stále rastúcu konkurenciu z tretích krajín.

1.6.1 Výbor sa domnieva, že pre sektor bude prospešné a nevyhnutné prijať napríklad tieto opatrenia:

— rozšíriť a zintenzívniť úlohu EIB vo vzťahu k odvetviu, ktorá sa prejavuje pri plnení úloh EIB v rámci podpory európskej priemyselnej politiky; to sa vzťahuje aj na malé a stredné podniky zo sektora SMRC, v prípade ktorých majú EIB a EIF rozsiahle možnosti nepriamo konať,

- organizovať workshopy s účasťou EIB, Európskej komisie a zainteresovaných strán z tohto odvetvia (semináre navrhnuté v iniciatíve LeaderSHIP 2020) a analyzovať finančné služby, ktoré ponúka EIB,

- možnosť využiť iniciatívu projektové dlhopisy v rámci stratégie Európa 2020 v oblasti dopravy a energetiky; nasmerovať regionálne fondy (vrátane „inteligentnej špecializácie“) do odvetvia námornej dopravy; Komisia by mala nevyhnutne do konca roka 2013 prijať rozhodnutie o predĺžení platnosti rámcovej úpravy štátnej pomoci pre lodné staviteľstvo, kým nebudú navrhnuté a nenadobudnú účinnosť nové pravidlá týkajúce sa všeobecného rámca pre výskum, vývoj a inovácie, ako aj regionálnej pomoci, ktoré by v budúcnosti mali plniť funkciu súčasnej rámcovej úpravy; prijať také opatrenia, aby po uplynutí platnosti rámcovej úpravy a jej nahradení novými predpismi nedošlo znova k nedostatku finančných prostriedkov, a vynaložiť všetko úsilie na kompenzáciu prípadných hospodárskych škôd, ktoré by tým mohli sektoru SMRC vzniknúť,

- prioritne zamerať fondy EÚ pre výskum, vývoj a inovácie zahrnuté do iniciatívy „Horizont 2020“ (ktorá má byť pokračovaním technologickej platformy Waterborne) na ciele námorné projekty, ktoré obsahujú demonštračné prvky a majú inovačný potenciál (vrátane verejno-súkromných partnerstiev na výskumné účely).

1.7 EHSV konštatuje, že hoci súčasné zručnosti pracovníkov v odvetví SMRC v EÚ sú postačujúce, mali by byť priebežne vyhodnocované a aktualizované, a tieto snahy by mali byť prednostne podporované, napríklad v rámci iniciatívy LeaderSHIP 2020. V tomto odvetví existuje reálne riziko straty kritického objemu v dôsledku starnutia kvalifikovanej pracovnej sily.

1.8 EHSV sa domnieva, že stredobodom pozornosti by mala byť snaha prilákať do tohto odvetvia nových a mladých pracovníkov, ktorú treba spojiť s opatreniami zameranými na zlepšenie imidžu sektora. Mala by sa k tomu pridať finančná podpora škôl a univerzít so špecializáciou zahŕňajúcou profil SMRC.

1.9 Výbor sa domnieva, že Komisia by mala v spolupráci so sociálnymi partnermi a ďalšími zainteresovanými stranami (napr. v rámci koncepcie sektorovej rady pre zručnosti) vypracovať plán pre priebežné prispôbovanie zručností novým úlohám SMRC, ktoré zahŕňajú okrem iného zariadenia na otvorenom mori (*off-shore*) (plošiny, veterné elektrárne atď.), prístavy, nové technické plavidlá, zariadenia a cisternové lode na zásobovanie skvapalneným zemným plynom LNG (*bunkering*) atď. To si vyžaduje monitorovanie zručností, nepretržitý vývoj školení a podporu mobility v rámci Európy.

1.10 Komplexný súbor zásad a predpisov (ochrana životného prostredia, bezpečnosť, prístavy, predpisy týkajúce sa dopravy, montáž, recyklácia) má zásadný vplyv na fungovanie sektora a dopyt po jeho službách. z tohto dôvodu sa EHSV domnieva, že SMRC a sektor stavby lodí by mali často a pravidelne spoločne konzultovať s Európskou námornou bezpečnostnou agentúrou (EMSA), s cieľom zaručiť ekologickejšie a bezpečnejšie lode a ich efektívnu kontrolu.

1.11 EHSV sa domnieva, že súbor nových pravidiel a požiadaviek týkajúci sa vyspelých technológií by nemal byť považovaný za škodlivý alebo problematický pre tento sektor, ale skôr za príležitosť preň. V tomto ohľade by SMRC a odvetvie stavby lodí ako aj sektor výroby ocele mali v záujme dosiahnutia lepších výsledkov užšie spolupracovať. Výbor navrhuje, aby GR MOVE zohľadnilo SMRC vo svojej činnosti týkajúcej sa strategickej politiky (napr. v oblasti prístavnej námornej dopravy).

EHSV sa nazdáva, že v súlade so strednodobými prognózami (na 3 roky) poukazujúcimi na výraznú potrebu recyklácie lodí v Európe je SMRC vybavený na to, aby dokázal zrealizovať takéto projekty. Má tiež ľudský kapitál umožňujúci vyhovieť požiadavkám takej recyklácie lodí, ktorá by nebola škodlivá pre ľudí, ani životné prostredie. Zároveň sa v sektore zohľadňuje skutočnosť, že ide o nový druh činnosti, ktorý je iný než doterajšie a s ktorým súvisia citlivé aspekty vyžadujúce si opatrný prístup. Podľa názoru výboru bude recyklácia lodí pre európsky priemysel stále strategickejšou činnosťou.

1.12 Výbor sa nazdáva, že medzi hlavné krátkodobé úlohy, ktoré potrebujú verejnú podporu na financovanie konverzií uskutočňovaných v SMRC v EÚ, patria: inštalácia čističiek a systémov na úpravu balastnej vody (čo sa môže podľa údajov registra spoločnosti Lloyd týkať až 65 000 lodí na svete), konverzie súvisiace so zvýšením energetickej účinnosti, vrátane inštalácie motorov na pohon skvapalneným zemným plynom (LNG), inštalácia cisternových zariadení na tankovanie LNG na mori (*bunkering*) a systémov s rekuperáciou tepla a modernizácia vybavenia pre pomalú plavbu (*slow steaming*) atď.

1.13 Výbor je presvedčený, že priemysel SMRC má veľký význam pre európsku vojenskú námornú flotilu jednotlivých krajín a že táto otázka by mala byť zahrnutá do iných stanovísk EHSV zaoberajúcich sa zbrojným priemyslom.

1.14 EHSV sa domnieva, že skutočné uplatnenie predpisov Medzinárodnej námornej organizácie (IMO), najmä dohovor o balastných vodách, má pre toto odvetvie rozhodujúci význam. Dohovor by preto mal byť správne a účinne implementovaný a je potrebné jasne stanoviť, čo sa očakáva.

2. Úvod

Európske odvetvie údržby, opráv a konverzie lodí

2.1 Lodiarsky priemysel zahŕňa všetky podniky zapojené do konštrukcie, údržby, konverzie a opravy všetkých typov lodí a iných príslušných morských štruktúr. Anglická skratka „SMRC“ sa vzťahuje na lodenice, ktoré sa zaoberajú údržbou, opravou a konverziou lodí. Do tejto oblasti činnosti spadá aj preskúvanie klasifikácie. Takéto lodenice pôsobia v šestnástich krajinách EÚ a zamestnávajú približne 50 až 55 000 pracovníkov (priemer za obdobie rokov 2007 – 2011).

2.2 Odvetvie SMRC je špecifickým segmentom lodiarskeho priemyslu. Význam tohto sektora sa zvyšuje zároveň s rastom celosvetovej flotily a námornej (i vnútrozemskej vodnej) dopravy a s rozvojom lodnej technológie a zvýšenými nárokmi na vodnú dopravu so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj.

2.3 EÚ má v súčasnosti v tomto sektore silné postavenie. Jej podiel na svetovom trhu predstavuje okolo 35 %, z čoho vyplýva strategický význam tohto sektora pre Európu. Treba si toto postavenie udržať, a dokonca posilniť, aby sa zabezpečila vysoká úroveň bezpečnosti v námornej doprave, ako aj prísne normy v oblasti ochrany životného prostredia a energetickej účinnosti.

Profil SMRC

2.4 SMRC sa v mnohých aspektoch líši od odvetvia stavby lodí. Delí sa na tieto pododvetvia: oprava, údržba, modernizácia a konverzia lodí.

2.5 Údržba a opravy sú zvyčajne krátkodobými činnosťami. Väčšinu času je loď v suchých dokoch a priemerne tam zostáva asi 10 až 12 dní.

2.6 Plánovanie údržby je pomerne jednoduché a lodenice môžu ovplyvniť rozhodnutie majiteľov plavidiel pri výbere lodenice. Pokiaľ ide o neplánované opravy v dôsledku mechanického alebo štruktúrného zlyhania systému, tie musia byť vykonané v najbližšej lodenici. V takýchto prípadoch je ťažké ovplyvniť rozhodovanie majiteľa lode.

2.7 Podľa správy OECD z roku 2008⁽¹⁾ sa voľba vhodnej opravárenskej lodenice stala veľmi dôležitou pre majiteľov lodí, ktorí sa často musia rozhodovať medzi výberom finančne atraktívnej nízkonákladovej možnosti a potrebou zaručiť spoľahlivosť a technologický pokrok. Medzi najdôležitejšie faktory, ktoré vplývajú na to, kde bude opravená loď, zvyčajne patria: náklady, čas opravy (vrátane nákladov na zmenu trasy) a – v menšej miere – typ technológie.

⁽¹⁾ *The interaction between the ship repair, ship conversion and shipbuilding industries report, C/WP6(2008)6c.*

2.8 V snahe dosiahnuť úspory z rozsahu na rôznych miestach vo svete dochádza k prepojeniu stavby a opráv lodí. Krajiny zo silným lodiarskym priemyslom obvykle oddeľujú činnosť lodeníc zameraných na stavbu lodí a lodeníc SMRC s cieľom dosiahnuť väčšiu koncentráciu pracovnej sily a vyššiu produktivitu.

V niektorých krajinách EÚ (napr. v Poľsku, Nemecku a Holandsku) ako aj v Indii dochádza k funkčnému a firemnému zlučovaniu lodeníc zabezpečujúcich stavbu lodí a ich údržbu, opravu a konverziu. Ukazuje sa, že tento model funguje efektívne, keď sa pre oba typy lodeníc využívajú spoločné oddelenia a zariadenia (a ďalšie organizačné jednotky⁽²⁾), pričom sa zároveň využíva diverzifikácia portfólia výrobkov a zákaziek a minimalizuje riziko vyplývajúce z cyklu hospodárskeho poklesu.

2.9 Trhová situácia sektora

2.10 Pri opise rozvoja priemyslu SMRC v posledných desaťročiach sa v literatúre používa označenie „večne mladý“ priemysel. Silný rast svetovej flotily zo 660 miliónov DWT v roku 1990 na 1 468 miliónov DWT v roku 2011 je zdrojom súčasných rastových príležitostí pre priemysel SMRC. Ročný celosvetový obrat v tomto odvetví sa odhaduje na približne 12 miliárd USD na konci roka 2010⁽³⁾.

2.11 Obrat v európskom sektore opráv predstavoval v roku 2010 3,16 mld. EUR (rekordný výsledok okolo 4 miliárd EUR sa zaznamenal v roku 2008). Príloha č 1 ukazuje obrat v lodeniach na opravu lodí v rôznych európskych krajinách v rokoch 2006 – 2010.

2.12 Pred krízou bol na tom SMRC v Európe celkom dobre. Od roku 2010 majitelia lodí v snahe znížiť náklady robili škrty vo výdavkoch alebo odkladali objednávky. V druhej polovici roka 2010 sa podarilo dohnať stratu, o čom svedčí skutočnosť, že čakacia lehota na opravu sa opäť predĺžila (z jedného týždňa na tri týždne).

2.13 Lodenice SMRC sú rozmiestnené po celom svete. Hoci lodenice v Ázii robia opravy lodí za nižšiu cenu (z dôvodu nízkych nákladov na pracovnú silu), mnohí majitelia si volia drahšie lodenice, pretože sú schopné ponúknuť kratšie čakacie lehoty (a umožňujú tiež vyhnúť sa zmene trasy) a sofistikovanejšie poznatky.

Konverzia a modernizácia v lodeniach SMRC

2.14 Proces konverzie a modernizácie sa v niektorých ohľadoch podobá skôr na stavbu lodí, než na činnosti vykonávané v rámci opráv a údržby. Konverzia lodí trvá zvyčajne dlhšie než bežná oprava. Činnosti patriace do konverzie možno považovať za výrobný proces.

2.15 Podľa Sea Europe⁽⁴⁾ má konverzia lodí bližšie k činnosti stavebných lodeníc z časového hľadiska, ale vyžaduje si úplne odlišný prístup založený na flexibilitě, ktorá umožňuje vykonať zmeny v pracovnom pláne podľa požiadaviek zákazníka a konkrétnej povahy lode určenej na konverziu.

2.16 Lodenice, ktoré vykonávali konverziu v čase bezprostredne pred začatím krízy, mali veľmi dobrý trh. V roku 2009 začal počet objednávok klesať a k najväčšiemu poklesu došlo na začiatku roka 2010. V tom čase bola väčšina zoznamov objednávok na konverziu prázdna. k určitému zlepšeniu situácie došlo v druhej polovici roka 2010, ale v súčasnosti mnoho majiteľov lodí obmedzuje objednávky na konverziu pre finančné problémy.

2.17 V poslednom čase je stále dôležitejšia úloha opráv, konverzie a modernizácie podporných lodí na otvorenom mori (typu *off-shore*) a plávajúcich zariadení (vrátane vrtných plošín). Vzhľadom na vysoké náklady na nákup nových lodí tohto typu (a plávajúcich zariadení na otvorenom mori), ako aj dlhé čakacie lehoty na ich dodanie (až štyri roky), sa lodieri rozhodujú pre konverziu existujúcich *off-shore* plavidiel a plávajúcich zariadení. V Európe však existuje silné púšenie využiť na uskutočnenie takejto konverzie lacnejšie zahraničné lodenice.

⁽²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽³⁾ CESA Annual Report 2010 – 2011.

⁽⁴⁾ V roku 2012 sa Spoločenstvo európskych združení lodeníc (CESA) a Rada výrobcov lodných zariadení (EMEC) zlúčili do združenia lodiarov a výrobcov zariadení European Ships and Maritime Equipment Association, nazývaného Sea Europe.

3. Analýza konkurencieschopnosti európskeho SMRC

3.1 Prieskumy a analýzy konkurencieschopnosti SMRC v EÚ boli uskutočnené nedávno, prostredníctvom výskumného programu EKO-REFITEC⁽⁵⁾ realizovanom v rámci 7. rámcového programu pre výskum. Výsledky týchto prieskumov sú prezentované v prílohe 2.

4. Európske a medzinárodné právne predpisy s vplyvom na SMRC (podkladové materiály⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾)

4.1 Na medzinárodnej úrovni sa neuskutočnili rokovania o mnohostranných dohodách o konkurencieschopnosti (napr. pod záštitou WTO), ktoré by mohli mať vplyv na SMRC, a vyhliadky na dosiahnutie dohody v krátkodobom časovom horizonte sú pomerne slabé.

4.2 Na bilaterálnej úrovni Európska únia uzavrela obchodné dohody s USA, Kanadou, Japonskom a Južnou Kóreou, ktoré nepriamo ovplyvňujú konkurencieschopnosť, ale ich vplyv na SMRC je pomerne zanedbateľný.

Na európskej úrovni právne predpisy EÚ zahŕňajú rámcovú úpravu štátnej pomoci pre lodné staviteľstvo. V tejto súvislosti môže Komisia schváliť poskytovanie pomoci na inovácie a regionálne dotácie lodeníc, a v prípade exportných úverov udelenie podpory majiteľom plavidiel. V oblasti SMRC sa tento rámec týka dotácií na opravy a konverziu v prípade regionálnej pomoci a podpory inovácií, avšak v prípade exportných úverov len dotácií na konverziu plavidiel.

4.2.1 Existujúca rámcová úprava platí dva roky od 1. januára 2012. Komisia oznámila, že po uplynutí tohto obdobia bude rámec pre lodenice začlenený do budúcej verzie usmernení EÚ pre štátnu pomoc pre výskum a inovácie, rovnako ako pre regionálnu pomoc, keďže v súčasnosti prebieha revízia jednak všeobecných rámcových predpisov EÚ, jednak špecifickejšieho rámca pre stavbu lodí.

4.3 Existujúce predpisy ratifikované členmi IMO, ktoré vytvárajú nové príležitosti pre SMRC

4.4 Dohovor o balastných vodách

4.4.1 Dohovor o balastných vodách rieši problém prenosu inváznych druhov morských živočíchov medzi jednotlivými morskými oblasťami v dôsledku vypúšťania balastných vôd z lodí. Nadobudnutie účinnosti tohto dohovoru je naplánované na začiatok roka 2014.

4.4.2 Vplyv dohovoru na odvetvie SMRC bude veľmi výrazný, pretože mnoho lodí bude potrebovať modernizáciu a/alebo konverziu, čo sa môže podľa údajov registra spoločnosti Lloyd týkať až 65 000 lodí na svete.

4.4.3 Ďalšími dôsledkami dohovoru pre lodenice SMRC by mohli byť hlavne riziká vyplývajúce z používania nových chemických látok a ich skladovania a zvýšené regulačné požiadavky na ich používanie.

4.5 Dohovor MARPOL (príloha VI) – Zabrániť znečisťovaniu ovzdušia loďami

4.5.1 Cieľom dohovoru, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2013, je dosiahnuť zníženie emisií látok znečisťujúcich ovzdušie pochádzajúcich z lodí, najmä SO_x a NO_x.

⁽⁵⁾ *Eco innovative refitting technologies and processes for shipbuilding industry promoted by European Repaire Shipyards* – projekt spolufinancovaný Európskou komisiou v rámci 7. rámcového programu pre výskum.(2007 – 2013).

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

4.5.2 Aby sa zabránilo zbytočným obmedzeniam uvaleným na odvetvie námornej dopravy, príloha VI dohovoru stanovuje, že zníženie emisií možno dosiahnuť použitím alternatívnych pohonných hmôt alebo technológie čistenia odpadových plynov.

4.5.3 Tento dohovor vytvára príležitosti pre lodenice SMRC, keďže technológie znižujúce emisie budú musieť byť inštalované na palube lodí, ktoré sú súčasťou existujúcich flotíl. Potenciálnou hrozbou pre lodenice vykonávajúce montáž ekologických zariadení je okrem iného zvyšujúca sa závislosť od dodávateľov zariadení a potreba určitých investícií v lodeniach.

4.6 Dohovor o recyklácii lodí („Ship Recycling“)

4.6.1 Cieľom dohovoru je zabezpečiť také podmienky, aby riziká pre životné prostredie, zdravie a bezpečnosť počas recyklácie lodí boli obmedzené na prijateľnú úroveň.

4.6.2 V nadväznosti na ustanovenia dohovoru musia byť vlastníci plavidiel v plnej miere informovaní o všetkých materiáloch, ktoré sa používajú počas údržby, opravy a konverzie, a uistiť sa, že sa v lodeniach nikdy nepoužijú nežiaduce materiály. Tak môžu vzniknúť ďalšie príležitosti ako získať nové objednávky na špecializované služby lodeníc EÚ, pre ktoré je príznačná vysoká úroveň know-how.

4.7 Recyklácia lodí sa stáva čoraz strategickejšou činnosťou zameranou na zabezpečenie a poskytovanie napr. kovového šrotu a ďalších surovín pre odvetvia spracovateľského priemyslu EÚ (oceľ, hliník, meď), s cieľom znížiť priame aj nepriame vplyvy na životné prostredie a zabrániť neprijateľným pracovným a sociálnym podmienkam.

5. Návrhy na opatrenia a usmernenia pre SMRC obsiahnuté v iniciatíve LeaderSHIP 2020 a aktuálnych prácach výboru pre sektorový dialóg lodiarskeho priemyslu

5.1 SMRC a jeho prostredie by mali brať do úvahy príležitosti a možnosti financovania zo strany EIB prostredníctvom rozšírenia jej úverovej aktivity. Treba podnietiť a preskúmať činnosť EIB predovšetkým so zreteľom na projekty v oblasti ekologickej námornej dopravy, energie z obnoviteľných zdrojov získavanej zo zariadení na otvorenom mori a konverzie. Ako jedno z naliehavých opatrení sa navrhuje, aby GR ENT zorganizovalo workshopy, na ktorých by sa stanovili konkrétne formy podpory zo strany EIB.

5.2 Členské štáty a pobrežné regióny by mali preskúmať možnosť pridelovania prostriedkov zo štrukturálnych fondov na diverzifikáciu technológie v námornom odvetví v súvislosti s novými segmentmi trhu. Ide najmä o kontext regionálnych stratégií pre inteligentnú špecializáciu.

5.3 Čo sa týka možných krokov EÚ v oblasti dlhodobého financovania, Európska komisia by mala preskúmať možnosť prípadných opatrení na financovanie stavby a modernizácie plavidiel. Členské štáty, finančné subjekty a odvetvie námorných technológií a ďalšie zainteresované strany by mali preveriť dostupnosť trhových záruk.

5.4 Lodiarsky priemysel (vrátane SMRC) v spolupráci s Európskou komisiou, členskými štátmi a regiónmi by mal byť zapojený do výskumu, a na tento účel využívať okrem iného verejno-súkromné partnerstvá (PPP), pričom treba plne zohľadniť štruktúru námorných odvetví a príslušné pravidlá poskytovania štátnej pomoci.

5.4.1 EHSV súhlasí s myšlienkou iniciatívy LeaderSHIP2020, že na splnenie celkových cieľov týkajúcich sa PPP pre lodiarsky sektor bude potrebné výrazné úsilie v oblasti výskumných programov. Pokiaľ ide o krátkodobé ciele, rozhodne by konkurencieschopnosť SMRC mala byť založená na vhodnom stimulovaní inovácií na podnikovej úrovni.

5.5 EHSV podporuje začlenenie výboru pre sektorový dialóg lodiarskeho priemyslu do činnosti v oblasti koncipovania a zavádzania opatrení v rámci iniciatívy LeaderSHIP 2020. V súčasnosti by malo byť osobitnou úlohou výboru zamerať sa na naplnenie tej časti programu, ktorá sa týka lepšieho vymedzenia a porovnateľnosti kvalifikácií a zručností s cieľom zabezpečiť dlhodobú prosperitu odvetvia.

EHSV víta pozitívny pokrok, ktorý výbor pre dialóg dosiahol vo veci sociálnych noriem v európskom sektore stavby lodí a SMRC.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

494. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 10. A 11. DECEMBRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2012/2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie“

COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD)

(2014/C 170/07)

Spravodajca: **Dimitris DIMITRIADIS**

Európska komisia (5. septembra 2013) a Európsky parlament (10. septembra 2013) sa rozhodli podľa článku 175 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2012/2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie.“

COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 14. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 153 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

1.1 EHSV hodnotí veľmi pozitívne spôsob, akým doteraz fungoval Fond solidarity EÚ (FSEÚ) ⁽¹⁾, ktorého vytvorenie od začiatku podporoval ⁽²⁾.

1.2 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné okamžite pristúpiť k úprave nariadenia (ES) č. 2012/2002 týkajúceho sa fungovania Fondu solidarity Európskej únie, ktorá sa mala zrealizovať už dávno ⁽³⁾, a podporuje úsilie Komisie vyvíjané v tomto smere, napriek tomu, že nový návrh je mimoriadne konzervatívny, ako to potvrdil aj Európsky parlament ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 2012/2002 z 11. novembra 2001, Ú. v. ES L 311, 14.11.2002.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 187 – 188.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 69.

⁽⁴⁾ Správa Európskeho parlamentu o Fonde solidarity Európskej únie, jeho vykonávaní a uplatňovaní, (C2012/2075, A7-0398/2012, 20. decembra 2012).

1.3 EHSV sa domnieva, že odmietnutím návrhu ⁽⁵⁾ Komisie v roku 2005 Rada premeškala príležitosť presadiť fungovanie fondu na nových základoch.

1.4 EHSV sa nazdáva, že sa musia prijať všetky potrebné opatrenia na zníženie byrokracie v mechanizmoch FSEÚ a na urýchlenie jeho postupov ⁽⁶⁾.

1.5 EHSV súhlasí s úpravami, ktoré obsahuje nový návrh nariadenia ⁽⁷⁾, pokiaľ ide o stanovenie záloh a spresnenie pojmov „veľká katastrofa“ a „mimoriadne regionálne katastrofy“, alebo prijatie opatrení namierených voči členským štátom, ktoré preukázateľne neprijali náležité opatrenia na to, aby sa takýmto katastrofám predišlo.

1.6 EHSV sa domnieva, že EÚ bude musieť napriek finančne mimoriadne zložitému obdobiu, v ktorom sa v súčasnosti nachádza, vyčleniť väčší objem financií na činnosť FSEÚ pre prípad, že by došlo k veľkej katastrofe mimoriadneho rozsahu.

1.7 Podľa názoru EHSV je potrebné v plnej miere objasniť podmienky poskytovania prostriedkov z FSEÚ, aby sa nevybudzovali neoprávnené očakávania a aby sa fond nestal nástrojom politických hier, ale taktiež aby nevznikol pocit sklamaní v radoch ťažko skúšaného obyvateľstva.

1.8 EHSV súhlasí s tým, že nástroje ako FSEÚ sú pre EÚ vynikajúcou príležitosťou preukázať svoju jednotnosť a solidaritu, pod podmienkou, že sa tieto nástroje budú vhodne uplatňovať, a oboznámiť občanov s tým, aké úsilie EÚ vynakladá a akú pomoc poskytuje.

1.9 EHSV zastáva názor, že do plánovaných opatrení je potrebné zahrnúť aj katastrofy, ku ktorým došlo náhle v dôsledku „účinkov skleníkového efektu“ a zmeny klímy vo všeobecnosti, ale aj katastrofy, ktoré sú dôsledkom teroristickej činnosti.

1.10 EHSV si kladie otázku, prečo sa hraničné hodnoty, ktoré boli stanovené s cieľom určiť rozsah „veľkej“ katastrofy, udržiavajú na takýchto vysokých úrovniach, čo núti FSEÚ k tomu, aby svoje zdroje poskytoval len výnimočne a výlučne prostredníctvom uplatnenia svojich únikových doložiek, a myslí si, že minimálne stropy príslušných súm, ktoré sa uvádzajú v súvislosti so zistenými škodami, sú mimoriadne vysoké a musia sa znížiť.

1.11 Doložka o subsidiarite, ktorú Rada prísne uplatňuje, má odrádzajúci účinok a vo výraznej miere komplikuje úsilie, ktoré vynakladá Komisia. EHSV žiada, aby sa táto doložka uplatňovala pružnejším spôsobom.

1.12 Výbor je presvedčený, že v niektorých prípadoch by bolo a naďalej je možné zabrániť veľkým katastrofám prostredníctvom uplatnenia mechanizmov a dostupných európskych fondov, ako aj existujúceho know-how.

1.13 Súhlasí so zásadou „platí ten, kto škodu spôsobil.“

1.14 Konštatuje, že v Európe v posledných rokoch žiaľ vo výraznej miere narástol počet veľkých katastrof.

1.15 Vyzýva členské štáty, aby zlepšili svoje vnútorné postupy a mechanizmy s cieľom uľahčiť prácu Komisie a aby jej včas poskytovali informácie, ktoré musia byť spoľahlivé, overené a podložené.

1.16 Domnieva sa, že lehota deväť až dvanásť mesiacov, ktorá je potrebná na poskytnutie pomoci, je mimoriadne dlhá a je v rozpore s cieľom poskytnúť núdzovú a okamžitú pomoc.

1.17 EHSV sa nazdáva, že je potrebné stanoviť pravidlá pre reklamu a opatrenia na propagáciu činnosti fondu, ktoré umožnia oboznámiť s ňou občanov.

⁽⁵⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie, COM(2005) 108 final, 6. apríla 2005

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Budúcnosť Fondu solidarity Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 52.

⁽⁷⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2012/2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie, COM/2013/0522 final, 25. júla 2013.

2. Úvod

2.1 FSEÚ bol zriadený v roku 2002 v nadväznosti na katastrofálne povodne, ktoré postihli strednú a severnú Európu. Jeho cieľom je poskytnúť členským štátom, ako aj krajinám kandidujúcim na vstup, ktoré postihli veľké prírodné katastrofy, doplnkovú pomoc na opätovné oživenie hospodárskeho a spoločenského života v postihnutých oblastiach.

2.2 FSEÚ bol vytvorený na základe postupov uplatňovaných v naliehavých prípadoch v čase, keď došlo k zisteniu, že hoci má EÚ značné finančné prostriedky umožňujúce reagovať na veľké prírodné katastrofy na celom svete, nemá k dispozícii primerané nástroje, aby mohla čeliť takýmto kalamitným situáciám na vlastnom území alebo na území kandidátskych krajín, ktoré rokujú o vstupe do EÚ.

2.3 Od svojho zriadenia realizoval FSEÚ v mnohých prípadoch úspešné intervencie, zároveň však boli zistené aj viaceré nedostatky, z hľadiska štruktúry alebo v dôsledku byrokracie, ktoré sa Komisia snažila napraviť, keď v roku 2005 predložila návrh nariadenia, ktorý Rada odmietla, napriek tomu, že stanovisko Európskeho parlamentu bolo pozitívne.

2.4 Ročný rozpočet fondu je stanovený na 1 miliardu EUR. Táto suma bola doteraz vždy postačujúca.

3. Platné nariadenie o fungovaní fondu

3.1 Hlavné ustanovenia nariadenia, ktorým sa zriaďuje FSEÚ a ktoré je v súčasnosti v platnosti:

3.1.1 Fond bol zriadený s cieľom pomôcť členským štátom a krajinám kandidujúcim na vstup v prípade veľkých prírodných katastrof a umožniť EÚ podniknúť núdzové a účinné opatrenia.

3.1.2 Fond môžu využívať členské štáty a krajiny, ktoré začali prístupové rokovania.

3.1.3 Predstavuje doplnkový nástroj a poskytuje subsidiárnu pomoc s cieľom refinancovať naliehavé opatrenia.

3.1.4 Bolo spresnené, že hlavné aspekty veľkých katastrof, na ktoré sa fond zameriava, sa týkajú životných podmienok, prírodného prostredia a hospodárstva.

3.1.5 Za „veľké katastrofy“ sa v zmysle tohto textu majú považovať tie, ktoré spôsobujú veľké škody z hľadiska hospodárskych nákladov alebo percentuálneho podielu hrubého národného dôchodku (HND) ⁽⁸⁾.

3.1.6 Je stanovené, že FSEÚ musí fungovať podľa mimoriadne rýchlych postupov a prijímať okamžité rozhodnutia.

3.1.7 Zodpovednosť za použitie pomoci má však v každom prípade krajina prijímajúca pomoc.

3.2 V nariadení sa spresňuje, že je potrebné uplatňovať väčšiu transparentnosť a rozvážne finančné riadenie.

3.3 Vzhľadom na vysoké sumy, ktoré boli stanovené na vymedzenie veľkých „prírodných katastrof“, sa zavádzajú aj únikové doložky týkajúce sa „výnimočných katastrof“ a katastrof, ku ktorým došlo v „susednej krajine“, sú však podmienené mimoriadne prísnymi kritériami a stanovením stropu pre intervenciu fondu vo výške 75 miliónov EUR. Vzhľadom na mimoriadne vysoké sumy, ktoré boli pôvodne stanovené na vymedzenie veľkých katastrof, sa stalo pravidlom, že tieto zásahy FSEÚ sa realizovali na základe týchto ustanovení o výnimkách.

3.4 Podľa ustanovení nariadenia sú hlavnými prioritami FSEÚ v prípade veľkých katastrof:

3.4.1 okamžité opätovné obnovenie infraštruktúry a závodov v odvetví energetiky, rozvodu vody a likvidácie odpadových vôd, ako aj v oblasti telekomunikácií, dopravy a školstva,

3.4.2 poskytnutie dočasného ubytovania a financovanie záchranných prác,

3.4.3 prijatie opatrení na ochranu kultúrneho dedičstva,

3.4.4 okamžité vyčistenie postihnutých oblastí.

⁽⁸⁾ Katastrofa sa môže považovať za „veľkú“, ak boli spôsobené škody vo výške najmenej 3 miliardy EUR v cenách z roku 2012, alebo ak výška týchto škôd predstavuje viac ako 0,6 % HND danej krajiny.

3.5 Príslušný členský štát musí čo najrýchlejšie a najneskôr v lehote do desiatich týždňov od začiatku katastrofy predložiť Komisii žiadosť o pomoc, v ktorej bude uvedená aj výška požadovanej pomoci.

4. Návrh na úpravu nariadenia

4.1 Predložený návrh na úpravu nariadenia (ES) č. 2012/2002, ktorým sa riadi fungovanie FSEÚ, stanovuje tieto zmeny:

4.1.1 Začleňuje činnosť fondu do nového viacročného finančného rámca na obdobie 2014 – 2020.

4.1.2 Jasne vymedzuje rozsah jeho pôsobnosti, ktorý sa obmedzuje na prírodné katastrofy vrátane katastrof, ktoré zapríčinil človek.

4.1.3 Stanovuje nový strop vo výške 1,5 % regionálneho HDP na úrovni NUTS2 (počet obyvateľov od 800 000 do 3 miliónov) v prípade „regionálnych katastrof.“

4.1.4 Zavádza možnosť, aby fond na žiadosť príslušného členského štátu poskytol rýchlu zálohovú platbu, ktorá môže predstavovať až 10 % predpokladanej finančnej pomoci, ktorá však nesmie presiahnuť strop 30 miliónov EUR.

4.1.5 V návrhu sa prvýkrát zohľadňujú pomaly sa rozvíjajúce katastrofy, ako napr. suchá.

4.1.6 Zavádzajú sa nové ustanovenia, ktoré majú pomáhať účinnejšie predchádzať katastrofám a poskytujú stimuly na uplatňovanie príslušnej legislatívy EÚ. Komisia má odteraz právo odmietnuť žiadosť členského štátu o pomoc z fondu, ak bola zo strany príslušného členského štátu preukázateľne zistená hrubá nedbalosť alebo ak opakovane dochádza k podobným katastrofám.

4.1.7 V návrhu sa uvádzajú aj nové ustanovenia o oprávnenosti DPH a vylučuje sa možnosť poskytnúť prostriedky z fondu na technickú pomoc.

4.1.8 Vo výnimočných prípadoch sa povoľujú odchýlky od niektorých ustanovení nariadenia o rozpočtových pravidlách.

4.1.9 Strop na to, aby mohla byť katastrofa kvalifikovaná ako veľká katastrofa, sa stanovuje na 3 miliardy EUR, resp. 0,6 % HND.

5. Hľadisko EHSV

5.1 EHSV súhlasí s tým, že je potrebné vykonať úpravu nariadenia (ES) č. 2012/2002 o fungovaní FSEÚ, aby:

5.1.1 sa tento fond pri prírodných katastrofách stal účinnejším mechanizmom na pomoc členským štátom EÚ, štátom kandidujúcim na vstup a susedným krajinám,

5.1.2 sa mu priznali aj právomoci s cieľom zasahovať pri katastrofách spôsobených priemyselnými a technickými haváriami.

5.2 Výbor zastáva názor, že stanovené sumy sú nepostačujúce v prípade rozsiahlych prírodných katastrof, ktoré môžu mať dosah na veľkú časť EÚ (jadrová havária, epidémia atď.), a vyzýva Komisiu, aby sa osobitne zaoberala týmto aspektom.

5.3 V plnej miere súhlasí so snahou Komisie urýchliť postupy, podľa ktorých sa riadi fungovanie FSEÚ, vzhľadom na to, že tieto postupy musia podliehať mechanizmu, ktoré by mali byť vždy spoľahlivé a riadiť sa jasnými a jednoduchými pravidlami fungovania.

5.4 Vyzýva členské štáty, aby mechanizmy fondu využívali obozretne a nevyvolávali neoprávnené negatívne reakcie vo vzťahu k EÚ.

5.5 Výbor súhlasí s postupom poskytovania záloh, ako aj s uplatňovaním kategórie „predĺžených škôd“, ktoré sa týkajú napr. sucha. Okrem toho sa domnieva, že opätovné zalesňovanie musí byť súčasťou obnovovacích prác, ktoré sa majú vykonať po prírodnej katastrofe.

5.6 Usudzuje, že Komisia musí vystupovať mimoriadne prísne voči členským štátom, ktoré napriek existujúcej legislatíve EÚ a osobitnému európskemu financovaniu prejavujú nedbalosť, ktorej výsledkom sú veľké katastrofy.

5.7 EHSV zastáva názor, že v budúcnosti zmena klímy spôsobí ešte viac prírodných katastrof, a preto vyzýva Komisiu, aby túto skutočnosť tiež zohľadnila v nariadení, ktoré je predmetom revízie.

5.8 Domnieva sa, že „občianska spoločnosť“ zohráva vždy osobitne dôležitú úlohu počas veľkých katastrof, a žiada Komisiu, aby do návrhu na úpravu nariadenia zahrnula aj možnosť financovať špecifické organizácie s osvedčením, ktoré sú jej súčasťou a majú požadovanú štruktúru a potrebné znalosti na to, aby mohli poskytnúť svoje služby.

5.9 Výbor usudzuje, že účinné fungovanie nástrojov, akým je FSEÚ, umožňuje EÚ preukazovať konkrétnu a aktívnu solidaritu, a vyzýva Komisiu, aby prijala všetky potrebné opatrenia s cieľom informovať európskych občanov o úlohe Únie.

5.10 EHSV je presvedčený, že financovanie fondu sa musí zahrnúť do riadneho rozpočtu EÚ, aby sa zredukovali meškania spôsobené súčasnými pomalými a byrokratickými postupmi, ktoré si vyžadujú zásahy zo strany Rady, Parlamentu a Komisie, a tiež, že okrem toho bude potrebné zaviesť mechanizmus na zvýšenie objemu poskytovaných finančných prostriedkov v prípade mimoriadne rozsiahlych katastrof, ktoré si vyžadujú zvýšenú pomoc.

5.11 EHSV súhlasí s Európskym parlamentom, že strop vo výške 1,5 % regionálneho HDP na úrovni NUTS2 je mimoriadne vysoký a na veľké sklamanie občanov vylučuje značný počet závažných katastrof z rozsahu pôsobnosti fondu. Odporúča preto jeho zníženie na 1 %, aby mohli fond využívať najmä krajiny s nízkymi demografickými parametrami.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o fondoch peňažného trhu“

COM(2013) 615 final – 2013/0306 (COD)

(2014/C 170/08)

Spravodajca: **Edgardo Maria IOZIA**

Európsky parlament (12. septembra 2013) a Rada (19. septembra 2013) sa rozhodli podľa článku 114 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o fondoch peňažného trhu“

COM(2013) 615 final – 2013/0306 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 149 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vyjadruje potešenie nad skutočnosťou, že Európska komisia konečne predložila očakávaný a viackrát ohlasovaný návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o fondoch peňažného trhu.

1.2 Tieňové bankovníctvo má veľký význam: podľa odhadov Rady pre finančnú stabilitu (Financial Stability Board –FSB) v celosvetovom meradle ide o sumu 51 000 mld. EUR, čo predstavuje 25 – 30 % celkového finančného systému. V Európe väčšina týchto fondov peňažného trhu (FPT) pôsobí v rámci smernice 2009/65/ES (PKIPCP), čo predstavuje približne 80 % celkového objemu a 60 % fondov. Ostatné FPT sa od júla 2013 riadia pravidlami smernice 2011/61/EÚ o správcoch alternatívnych investičných fondov (AIF).

1.3 Potreba regulovať činnosť takzvaných tieňových bánk vyplýva z dvoch hlavných dôvodov: možnosť využívať tieňové bankovníctvo ako systém na obchádzanie platných predpisov, predovšetkým pokiaľ ide o kapitálové požiadavky, resp. na vykonávanie činnosti, ktoré môžu byť riadené v rámci tradičného regulovaného systému, pričom sa zvyšuje pravdepodobnosť, že dôjde k udalosti so systémovým dosahom. Druhý hlavný dôvod spočíva v skutočnosti, že finančné aktivity tieňových bánk majú významný multiplikačný efekt, čím vystavujú finančný sektor, rovnako ako v prípade tradičných bánk, panike a vzniku udalosti so systémovým dosahom.

1.4 EHSV súhlasí s rozhodnutím Komisie uprednostniť na reguláciu tohto sektora nariadenie pred smernicou. Vzhľadom na vlastnosti FPT, ktoré pôsobia na celosvetovej úrovni, ale majú svoju základňu prevažne v troch krajinách, Francúzsku, Írsku a Luxembursku, je nesmierne dôležité disponovať jednotnými právnymi predpismi, ktoré by boli okamžite uplatniteľné. Toto rozhodnutie je plne v súlade so zásadami proporcionality a subsidiarity.

1.5 Z poverenia Rady pre finančnú stabilitu vydala Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere (International Organization of Securities Commissions – IOSCO) v októbri 2012 prvý súbor odporúčaní s usmerneniami pre regulátorov ako zasiahnuť na trhoch s fondmi peňažného trhu. V novembri 2012 navrhla FSB dokument s regulačnými usmerneniami s cieľom znížiť náchylnosť fondov peňažného trhu podľa hnutí hromadnému vyberaniu vkladov investorov a 20. novembra 2012 vydal aj EP svoje usmerňujúce pripomienky. Európsky výbor pre systémové riziká (ESRB) vydal v decembri 2012 svoje odporúčanie ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 146, 25.5.2013, s. 1.

1.6 V Spojených štátoch Komisia pre cenné papiere a burzy (*Securities and Exchange Commission – SEC*) vydala pravidlo 2a-7, ktorým sa riadi táto oblasť od roku 2010⁽²⁾, a 19. novembra 2012 Rada pre dohľad nad finančnou stabilitou (*Financial Stability Oversight Council – FSOC*), regulačný orgán Spojených štátov, začala s revíziou platných predpisov a navrhla možnosti veľmi podobné tým, ktoré vydala EK: povinnosť vytvoriť kapitálovú rezervu, povinnosť prejsť na FPT s variabilnou čistou hodnotou aktív, povinnosť investovať na veľmi krátky čas a častejšie oznamovať trhu zloženie investičného portfólia. EHSV vzhľadom na výraznú integráciu trhov odporúča zaviesť spoločne s americkými orgánmi jednotné a účinné regulačné predpisy.

1.7 EHSV súhlasí s tvrdením obsiahnutým v dokumente ESRB. „Hoci fondy peňažného trhu nespôsobili finančnú krízu v rokoch 2007 až 2008, ich pôsobenie počas finančnej nerovnováhy zvýraznilo ich potenciál krízu rozšíriť alebo ju aspoň zosilniť. Skúsenosť z krízy z rokov 2007 až 2008 ukazuje, že fondy peňažného trhu môžu ľahko podľahnúť hromadnému vyberaniu vkladov investorov a potrebovať podporu sponzorských spoločností, najmä s cieľom udržať ich konštantnú čistú hodnotu aktív“.

1.8 Výbor opakovane zdôrazňuje, že „hoci je nepochybne potrebná likvidita európskeho finančného systému, ktorý pred finančnou krízou závisel vo veľkej miere od tieňového bankovníctva, na základe skúseností z krízy sa odporúča, aby v rámci regulačného procesu mala prioritu stabilita finančného systému, ktorá je nevyhnutná.“ „Tieňové“ činnosti by v skutočnosti nemali existovať, a preto by sa na tieňové bankovníctvo mali vzťahovať rovnaké regulačné požiadavky a požiadavky týkajúce sa dohľadu ako na celý finančný systém. „Cieľom novej regulácie musí byť tiež vysoká úroveň ochrany európskych spotrebiteľov.“

1.9 Výbor už dávnejšie v súlade s odporúčaniami FSB požadoval urýchlené vydanie nariadenia⁽³⁾. Je nevyhnutné, aby Európsky parlament a Rada čo najskôr dospeli k potrebnej dohode na schválenie navrhnutého nariadenia, a zohľadnili pritom pozmeňovacie návrhy EHSV. Reálne hrozí, že táto právna úprava sa oneskorí o mnoho mesiacov vzhľadom na blížiaci sa koniec funkčného obdobia EP a Komisie.

1.10 EHSV považuje na daný účel za najvhodnejšie a najlepšie odporúčanie, ktoré vydali FSB a ESRB⁽⁴⁾ týkajúce sa rizikovosti fondov so stálou čistou hodnotou aktív (CNAV), ktoré by sa mali transformovať na fondy s pohyblivou, resp. variabilnou hodnotou aktív (VNAV). Vzhľadom na to, že najvyššie možné riziko, ktorému sa čelilo, presahovalo 6 %, kapitálová rezerva vo výške 3 % celkovej hodnoty aktív FPT sa javí ako nedostatočná na to, aby dokázala čeliť požiadavkám na likviditu v situácii, keby sa všetci účastníci trhu rozhodli v očakávaní prudkých otrasov na trhu náhle vybrať svoje vklady.

2. Návrh nariadenia: hlavné črty

2.1 Návrh nariadenia Komisie nadväzuje na minuloročnú zelenú knihu o tieňovom bankovníctve (pozri IP/12/253 a MEMO/12/191). Zhrňujú sa v nej doterajšie výsledky a opisuje plán budúceho postupu pre možné nasledujúce legislatívne kroky v tejto dôležitej oblasti.

2.2 Udaloosti, ku ktorým došlo počas finančnej krízy, upriamili pozornosť na mnoho aspektov FPT, na základe ktorých sú v čase zložitej situácie na finančných trhoch zraniteľnejšie, a preto môžu šíriť alebo prehľbovať riziká vo finančnom systéme.

2.3 Usmernenia pre FPT, ktoré prijal Výbor európskych regulačných orgánov pre cenné papiere (CESR) na vytvorenie minimálnych rovnakých podmienok pre FPT v Únii, uplatňovalo rok po nadobudnutí ich účinnosti iba 12 členských štátov, čím sa preukazuje pretrvávajúce rôznorodých vnútroštátnych predpisov. To si vyžaduje rýchly a rozhodný zásah.

2.4 FPT nebudú môcť obchodovať s derivátmi mimo riadnych okruhov zabezpečenia úrokovej sadzby a menového rizika.

2.5 FPT budú musieť znížiť riziko protistrany diverzifikáciou investícií: jedna protistrana zmluvy o obrátených repo transakciách nebude môcť predstavovať viac ako 20 % aktív FPT.

⁽²⁾ Federal Register, Vol. 77, No. 223, November 19, 2012, Notices 69455.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 146, 25.5.2013, s. 39.

⁽⁴⁾ Odporúčanie A – Ú. v. EÚ C 146, 25.5.2013, s. 1.

2.6 Správcovia fondov nebudú môcť žiadať rating od externých špecializovaných agentúr a budú musieť podrobiť FPT pravidelnému testovaniu odolnosti za stresových podmienok.

2.7 Cieľom návrhu nariadenia je dosiahnuť väčšiu transparentnosť prostredníctvom:

- zberu podrobných údajov,
- predpisov o finančných nástrojoch a rizikách súvisiacich s transakciami spojenými s financovaním cenných papierov,
- vymedzenia legislatívneho rámca pre interakcie s bankami.

2.8 Návrh nariadenia odporúča aj sprísnenie podmienok pre fondy peňažného trhu a požaduje prísnejšie požiadavky na ich likviditu. Podľa názoru Komisie by to zaručilo, že v prípade výberu vkladov zo strany investorov by boli fondy schopné vyplatiť ich bez toho, aby to malo vplyv na celý systém.

2.9 Fondy budú musieť konkrétne vlastniť v portfóliu aspoň 10 % aktív splatných do jedného dňa a ďalších aspoň 20 % splatných do jedného týždňa, pričom expozícia voči riziku jednej protistrany nesmie prekročiť 5 % celkovej hodnoty aktív. Okrem toho sa bude musieť vytvoriť kapitálová rezerva vo výške 3 % pre FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Tieňové bankovníctvo zohráva dôležitú úlohu pri financovaní reálnej ekonomiky. „Systém tieňového bankovníctva prispel k financializácii ekonomiky a realitnej bubliny, ktorá od roku 2007 zasiahla viaceré rozvinuté krajiny a uvrhla ich hospodárstvo na pokraj kolapsu, a preto mu treba pripísať zásadnú, hoci nie výlučnú, zodpovednosť za rozsiahlu recesiu, ktorá postihla USA a mnohé štáty EÚ. Finančný systém ako celok musí slúžiť reálnej ekonomike“⁽⁵⁾. Predovšetkým MSP zápasia so značnými problémami v súvislosti s krátením úverov, ktoré na nich dolieha. Bankový systém zjavne nedokáže plniť svoju primárnu funkciu, ktorou je podpora reálnej ekonomiky.

3.2 FPT umožňujú krátkodobo prepojiť dopyt po disponibilnej likvidite a jej ponuku.

3.3 Ako skonštatovali aj Rada pre finančnú stabilitu (FSB) a iné významné inštitúcie, napríklad Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere (IOSCO) a Európsky výbor pre systémové riziká (ESRB), napriek tomu, že sa uznáva systémový význam FPT, nebola ich činnosť v dostatočnej miere regulovaná. EHSV súhlasí s týmto názorom.

3.4 Európska banková federácia FBE zasa na druhej strane vyjadrila znepokojenie nad dôsledkami návrhov týkajúcich sa peňažných fondov, ktoré pokladá za reštriktívne a ťažko uplatniteľné v prípade fondov, ktorých zdroje môžu používať banky na úvery poskytované reálnemu hospodárstvu.

3.5 Medzičasom sa touto témou zaoberá aj skupina G20. Záujem sa sústreďuje na aktivity (a nie subjekty) tohto sektora. Z jednotlivých pripomienok krajín G20 vyplýva snaha pristupovať k regulácii tohto sektora opatrne, aby sa predišlo príliš drastickým vplyvom na svetové finančné toky, vzhľadom na dôležitú úlohu tieňového bankovníctva pri poskytovaní likvidity bankovému sektoru.

3.6 Z odhadov Rady pre finančnú stabilitu (Financial Stability Board –FSB) z roku 2011 vyplýva, že tieňové bankovníctvo v celosvetovom meradle zahŕňa inštitúcie a aktivity s objemom približne 51 000 mld. EUR, čo predstavuje 25 – 30 % celkového finančného systému a polovicu bankových aktivít (eurozóna takmer 17 000 mld., Spojené kráľovstvo takmer 7 000 mld. Spojené štáty 17 500 mld.)⁽⁶⁾

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 39.

⁽⁶⁾ Na porovnanie si treba uvedomiť, že celý bankový systém eurozóny spravuje aktíva v celkovej výške okolo 27 000 mld. EUR.

3.7 Spomedzi rôznych sprostredkovateľov zapojených do tohto systému majú FPT systémový význam a sú významným zdrojom krátkodobého financovania pre finančné inštitúcie, podniky a vlády. Z tohto dôvodu je fungovanie fondov peňažného trhu ústrednou témou regulačných snáh na medzinárodnej úrovni, o ktorých sa diskutuje.

3.8 V Európe vlastní FPT približne 22 % všetkých krátkodobých dlhových cenných papierov emitovaných vládami alebo spoločnosťami a 38 % krátkodobých dlhových cenných papierov emitovaných bankovým sektorom, čo predstavuje približne 1 000 mld. EUR.

3.9 Pokiaľ ide o celkové geografické rozloženie, FPT majú svoju základňu prevažne vo Francúzsku, Írsku a Luxembursku, a vo veľkom ich využívajú predovšetkým podniky v Nemecku a Veľkej Británii, pričom ide o FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Sektor FPT je úzko spätý s bankami, ktoré spravujú tieto fondy a často sa dokonca z týchto fondov financujú. Podľa Komisie je väčšina FPT podporovaná bankami: deväti z desiatich z najväčších správcov FPT sú v skutočnosti financovaní komerčnými bankami. Z tohto odhadu vyplýva vysoká miera vzájomného prepojenia nielen medzi dvoma uvedenými sektormi, ale aj väzby medzi FPT, financiami podnikov a vládami.

4.2 Pre podniky predstavujú FPT alternatívny spôsob krátkodobého využitia financií. Prostredníctvom týchto nástrojov majú podniky možnosť doceliť väčší zisk zo svojich rezerv, než keby ich uložili v banke. Hoci EHSV uznáva potenciálne opodstatnenie týchto foriem využívania peňazí, varuje pred ich nebezpečnou povahou. Na rozdiel od bánk nemajú fondy v prípade problémov prístup k žiadnej podpore zo strany centrálnych bánk.

4.3 Pre FPT neexistujú systémy ochrany vkladov. Sprostredkovatelia tieňového bankovníctva (hedge fund, FPT alebo štruktúrovaný investičný nástroj) poskytujú úvery.

4.4 Podľa súčasného mechanizmu fungovania môže FPT poskytnúť ako úver všetky peniaze získané od jednotlivcov alebo podnikov. EHSV poukazuje na skutočnosť, že ak jeden alebo dva subjekty, ktoré požiadali o úver, nie sú schopné ho splatiť, FPT môže skrachovať, pretože ak zároveň niektorí depozitári/investori požiadajú o návrat vkladov, fond ich nedokáže vyplatiť. Ak sa nezavedú pravidlá obozretného podnikania, tento mechanizmus môže vyvolať novú krízu.

4.5 So zreteľom na tieto pripomienky a vzhľadom na to, že najväčšími financovateľmi/sponzormi FPT sú práve banky, je EHSV presvedčený, že sektor FPT by mal podliehať pravidlám a kontrolám porovnateľným s tými, ktoré už platia pre bankový systém.

4.6 EHSV sa nazdáva, že snaha Komisie zabrániť tomuto riziku povinným vytvorením kapitálovej rezervy vo výške 3 % celkovej hodnoty aktív FPT nepostačuje na pokrytie rizika vyplývajúceho z FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív vzhľadom na to, že sa už vyskytli situácie, keď riziko presahovalo 6 %.

4.7 Komisia navrhuje neprimerané riešenia aj z hľadiska odporúčaní FSB a ESRB. FSB i ESRB navrhli Komisii v rámci prudenciálnej ochrany systému prijať mechanizmus hodnotenia fondov založený na variabilnej NAV, aby sa hodnota fondu prispôbovala v závislosti od kolísania cien. V navrhnutých predpisoch sa však ponechal pôvodne plánovaný mechanizmus CNAV, pričom sa jedine dodala požiadavka vytvoriť kapitálovú rezervu na zvládnutie prípadných negatívnych poklesov hodnoty cenných papierov. EHSV sa domnieva, že odporúčania dvoch regulačných orgánov trhu vo väčšej miere rešpektujú zásadu ochrany stability finančného systému, ako vyplýva z nasledujúcej tabuľky.

Fondy peňažného trhu (FPT) s konštantnou čistou hodnotou aktív (CNAV – Constant Net Asset Value) (článok 25)

Návrh Komisie 4. septembra 2013	Odporúčania Európskeho výboru pre systémové riziká (ESRB)	Odporúčania Rady pre finančnú stabilitu (Financial Stability Board – FSB)
Článok 30: Každý FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív vytvorí a udržiava rezervu pre čistú hodnotu aktív, ktorej výška dosahuje vždy aspoň 3 % celkovej hodnoty aktív FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív.	Požadovať od fondov peňažného trhu uplatňovanie variabilnej čistej hodnoty aktív a požadovať od fondov peňažného trhu používať oceňovanie v reálnej hodnote vo všeobecnosti (odporúčanie A bod 2 s. 3)	Od FPT s konštantnou čistou hodnotou aktív by sa mala požadovať transformácia na fondy s pohyblivou, resp. variabilnou NAV (odporúčanie bod 2.2, s. 3)
Článok 31: Rezerva pre čistú hodnotu aktív sa používa len v prípade upísania alebo vyplácania na vyrovnanie rozdielu medzi konštantnou čistou hodnotou aktív na podielový list alebo akciu a čistou hodnotou aktív na podielový list alebo akciu.	Metóda amortizovaných nákladov by sa mala používať len za obmedzených okolností. (odporúčanie A bod 2 s. 3)	

Porovnávací tabuľka (7)

Pokiaľ ide o ponúkané produkty, EHSV vyzýva na zamyslenie nad skutočnosťou, že s cieľom vyhnúť sa prísnejším kontrolám bankového dohľadu sa do tohto paralelného bankového systému presunuli produkty, s ktorými sa obchoduje v tradičnom bankovom okruhu, a ktoré preto podliehajú právnym predpisom.

4.8 EHSV sa obáva, že tieto riziká sa teraz presunú do tieňového systému s cieľom uniknúť dohľadu. Výbor považuje teda za potrebné, aby sa uplatnila zásada „rovnaké aktivity = rovnaké pravidlá“.

4.9 EHSV opakovane zdôrazňuje viacnásobne pripomínanú zásadu, podľa ktorej dostatočná transparentnosť a primeraná úroveň dohľadu by finančnému systému zaručili fungovanie v službách hospodárstva, s jednoznačným prínosom z hľadiska dôvery, účinnosti, a teda i výkonnosti.

V legislatívnom návrhu sa okrem iného zakazuje externý rating fondov peňažného trhu. Toto opatrenie má za cieľ zabrániť tomu, aby prípadné zníženia ratingu (*downgrade*) vyvolali paniku na trhoch. EHSV sa nazdáva, že hoci tento postoj je v protiklade so zásadou transparentnosti a účinnosti a môže uškodiť dokonalej informačnej symetrii, na trhoch s FPT pôsobia profesionálni účastníci a ratingové agentúry môžu vyvolať paniku medzi investormi aj jednoduchou zmenou posudku. Opatrenia na zavedenie interného ratingu, posilnenie postupov a štruktúr zvládania rizika (*risk management*), dôslednejší a prísnejší dohľad môžu pomôcť účinne chrániť kvalitu príslušných aktív a kolaterál fondov.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

(7) Vypracoval poslanec EP Sven Giegold.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: „Tieňové bankovníctvo – reakcia na nové zdroje rizík vo finančnom sektore“

COM(2013) 614 final

(2014/C 170/09)

Spravodajca: **Christos POLYZOGOPOULOS**

Európska komisia sa 18. apríla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Tieňové bankovníctvo – reakcia na nové zdroje rizík vo finančnom sektore“.

COM(2013) 614 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 153 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta oznámenie, pretože je koherentným prínosom k reforme finančných služieb v snahe opätovne doceliť dobré fungovanie a stabilitu tohto odvetvia, ktoré má kľúčový význam, a obmedziť systémové riziká.

1.2 EHSV počíta s tým, že nové pravidlá finančných trhov pozitívne prispievajú k ozdraveniu hospodárstva a zdôrazňuje, že je hlboko presvedčený o tom, že stabilita finančného sektoru a úspech reforiem podnikov sú nevyhnutným predpokladom pre udržateľný hospodársky rast, zamestnanosť a dobudovanie vnútorného trhu v EÚ.

1.3 EHSV sa domnieva, že plán spolu s opatreniami, ktoré už boli alebo budú prijaté, je nasmerovaný správne a uznáva dosiahnutý pokrok. Zdôrazňuje však, že je naliehavo potrebné urýchliť mnohé realizované práce a dokončiť prebiehajúce legislatívne iniciatívy.

Pokiaľ ide o päť prioritných oblastí činnosti⁽¹⁾, hodnotenie EHSV je takéto:

1.4 Vzhľadom na to, že v rámci reformy finančných služieb je mimoriadne dôležité zaoberať sa otázkou arbitráže⁽²⁾, výbor víta súbor navrhovaných podrobných opatrení⁽³⁾, a to najmä posilnenie dohľadu nad bankovým sektorom, ktorého úlohou je obmedziť riziká nákazy a arbitráže.

1.5 Pozitívne hodnotí úsilie, ktoré sa vynakladá na zvyšovanie transparentnosti, a najmä osobitné opatrenia, ktorých cieľom je vytvoriť rámec dohľadu nad systémom tieňového bankovníctva v EÚ, vytvoriť archív obchodných údajov pre produkty spadajúce do rozsahu pôsobnosti nariadenia o infraštruktúre európskych trhov (EMIR)⁽⁴⁾, opätovne preskúmať smernicu o trhoch s finančnými nástrojmi (MIFID)⁽⁵⁾, zaviesť identifikátor právnických osôb (*Legal Entity Identifier – LEI*) a zabezpečiť transparentnejšiu realizáciu transakcií financovaných cennými papiermi.

1.6 Uznáva, že bol dosiahnutý pokrok, pokiaľ ide o vytvorenie posilneného regulačného rámca pre investičný kapitál, pričom najdôležitejším aspektom tohto opatrenia je zlepšenie ich likvidity a stability, najmä pre fondy peňažného trhu, ktoré sídlia v Európe alebo sa tu s nimi obchoduje.

⁽¹⁾ Pozri bod 3.2 tohto stanoviska.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 39.

⁽³⁾ COM(2013) 614 final, bod 3.4.

⁽⁴⁾ Mímoburzové deriváty centrálné zmluvné strany a archívy obchodných údajov.

⁽⁵⁾ Pozri http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid/index_en.htm.

1.7 Domnieva sa, že v oblasti „znižovania rizík spojených s reverznými obchodmi s cennými papiermi“ sa v oznámení uvádzajú len všeobecné konštatovania, ktoré síce odrážajú danú realitu, nezaoberajú sa však súčasným kritickým stavom. Odporúča, aby sa urýchlili a spresnili plánované opatrenia, najmä pokiaľ ide o právne predpisy o cenných papieroch, pretože transakcie spočívajúce vo financovaní cenných papierov, a to v prvom rade zmluvy o spätnom odkúpení a pôžičky cenných papierov, hrali dôležitú úlohu pri zadlžení finančného sektoru.

1.8 Pokiaľ ide o kľúčovú problematiku v oblasti posilnenia dohľadu nad tieňovým bankovníctvom, taktiež konštatuje, že dochádza k meškaniu a odporúča zintenzívniť úsilie a poskytnúť rýchle objasnenie. V súvislosti s touto oblasťou sa oznámenie obmedzuje na určitý počet problémových okruhov a pre budúcnosť uvádza len jediné opatrenie, a to rámec pre revíziu európskeho systému finančného dohľadu, ktorú bude Komisia realizovať v roku 2013.

1.9 Vzhľadom na to, že občania sú mimo vlastného zavinenia, ako daňoví poplatníci, pracovníci, sporitelia alebo spotrebiteľia, hlavnými obeťami finančnej a hospodárskej krízy, EHSV navrhuje, aby sa posilnili regulačné iniciatívy týkajúce sa ich ochrany prostredníctvom transparentnosti, korektného informovania, sociálnej zodpovednosti finančného sektoru a ochrany spotrebiteľov a malých investorov a poukazuje na svoje vecné pripomienky, ktoré formuloval v súvislosti so zapojením občianskej spoločnosti do regulácie finančných trhov⁽⁶⁾.

1.10 Výbor považuje za dôležité, že Komisia vo svojom oznámení uvádza, že na tieňové bankovníctvo nemožno pozeráť len z hľadiska rizík, ktoré predstavuje. Pre reálnu ekonomiku predstavuje aj alternatívny zdroj financovania, ktorý môže byť pre ňu užitočný.

2. Vymedzenie pojmov, rozsah pôsobnosti a súvislosti

2.1 Tieňové bankovníctvo sa vymedzuje ako „systém sprostredkovania úverov, ktorý zahŕňa subjekty a činnosti mimo štandardného bankového systému“⁽⁷⁾. Spočíva na dvoch vzájomne prepojených pilieroch, pričom „subjekty“ sa zaoberajú hlavne činnosťami, akými je zhromažďovanie kapitálu, ktorý má podobný charakter ako vklady, vykonávajú transformáciu splatnosti a/alebo likvidity, umožňujú presun kreditného rizika a využívajú priamu alebo nepriamu finančnú páku. Sekuritizácia, požičiavanie cenných papierov a repo transakcie sú „činnosti“, ktoré predstavujú potenciálne významný zdroj financií pre nebankové subjekty.

2.2 Účelovo vytvorené subjekty sú sekuritizačné subjekty ako napr. conduit-spoločnosti ABCP (účelovo vytvorené subjekty, ktoré držia cenné papiere zaistené aktívami), špeciálne investičné subjekty (SIV, Special Investment Vehicles) a iné účelovo vytvorené subjekty (SPV, Special Purpose Vehicles), podielové fondy peňažného trhu a iné druhy investičných fondov alebo produktov, ktoré majú povahu vkladov, a sú ohrozené masívnymi výbermi (panika), investičné fondy, ako sú fondy obchodovateľné na burze, ktoré poskytujú úvery alebo využívajú finančnú páku, finančné spoločnosti a špecializované subjekty, ktoré poskytujú úver alebo neregulované úverové záruky alebo vykonávajú transformáciu splatnosti a/alebo likvidity ako banky, alebo poisťovne a zaistovne, ktoré emitujú úverové produkty alebo poskytujú záruky na úverové produkty.

2.3 Východiskovým bodom pre činnosti tieňového bankovníctva bola deregulácia finančného systému, ku ktorej došlo v 80. rokoch vo Veľkej Británii, a ktorá sa v 90. rokoch rozšírila do USA a do ostatných krajín⁽⁸⁾. Prvé Bazilejské dohody zohrávali dôležitú úlohu v tomto procese, keďže prostredníctvom nich sa odklonili špekulatívne aktivity mimo sféru súvah a zaviedla sa prísna regulácia bankových súvah⁽⁹⁾.

2.4 Zrušením alebo spružnením pravidiel a ustanovení⁽¹⁰⁾ sa umožnilo, aby finančné inštitúcie rozšírili svoje aktivity o nové oblasti a komplexné modely. Prísľub vysokých výnosov zároveň na celom svete prilákal milióny ľudí, ktorí však nemali dostatočné poznatky o produktoch tieňového bankovníctva a o jeho fungovaní.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 3.

⁽⁷⁾ COM(2013) 614 final, s. 3.

⁽⁸⁾ Nicholas Gregory Mankiw and Mark Taylor, Economics: Special Edition with Global Economic Watch (UK: Cengage Learning EMEA, 2010).

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 39 – Zelená kniha – Tieňové bankovníctvo.

⁽¹⁰⁾ Zákon Gramm-Leach-Bliley (1999) v USA zrušil rozlišovanie medzi obchodnými a hypotekárnymi bankami, ako aj medzi poisťovňami a investičnými spoločnosťami.

2.5 Zoskupenie G20 v roku 2007 prijalo rozhodnutie prijať regulačné opatrenia na zaručenie bezpečnosti a trvácnosti finančného systému, zatiaľ čo kríza v roku 2008 so závažnými sociálnymi a hospodárskymi účinkami odhalila riziká spojené s aktivitami tieňového bankovníctva, ako aj slabé miesta v tejto oblasti, či už ide o medzery v právnej úprave, neúčinnosť dohľadu, nepriehľadnosť trhu alebo prílišnú komplikovanosť produktov, v dôsledku čoho sa dostala do popredia úloha Rady pre finančnú stabilitu.

2.6 Európska únia zohráva primárnu úlohu v medzinárodnom úsilí vyvíjanom v rámci zoskupenia G20 a Rady pre finančnú stabilitu a dosiahla výrazný pokrok v realizácii záväzkov stanovených v pláne pre reformu finančného systému a rozvoj nových štruktúr dohľadu. Mnohé reformy už boli pretransformované do podoby právnych predpisov, ako napr. reforma mimoburzových derivátov.

2.7 Správa Rady pre finančnú stabilitu z októbra 2011, ktorá je prvou medzinárodnou iniciatívou komplexne sa zaoberajúcou systémom tieňového bankovníctva, sa zameriava na i) vymedzenie zásad pre kontrolu a reguláciu systému tieňového bankovníctva, ii) začatie procesu zisťovania a hodnotenia systémových rizík, iii) vymedzenie rozsahu pôsobnosti regulačných opatrení podľa 5 zásad činnosti⁽¹¹⁾. Komisia pritom zverejnila Zelenú knihu, v ktorej sa uvádzajú prípadné riziká tieňového bankovníctva v EÚ, a prístupy, ktoré by sa mali zväziť s cieľom riešiť tieto problémy prostredníctvom regulačných ustanovení.

3. Stručný popis oznámenia

3.1 V oznámení sa najprv uvádzajú opatrenia, ktoré už boli prijaté v dvoch tematických okruhoch: na jednej strane opatrenia týkajúce sa finančných subjektov, sú zamerané na posilnenie požiadaviek, pokiaľ ide o banky a poisťovne vo vzťahu k sektoru tieňového bankovníctva, ako aj na vypracovanie harmonizovaného rámca pre správcov alternatívnych investičných fondov, a na strane druhej opatrenia týkajúce sa integrity trhov sú zamerané na nástroje na presun rizika, posilnenie rámca v oblasti sekuritizácie a pevnejší rámec pre ratingové agentúry.

3.2 Komisia okrem toho v oznámení vymedzila 5 prioritných zásad činností, v prípade ktorých plánuje prijať dodatočné opatrenia:

- 1) posilnenie transparentnosti systému tieňového bankovníctva,
- 2) lepšie vymedzenie rámca pre investičné fondy, najmä pokiaľ ide o fondy peňažného trhu,
- 3) vypracovanie právnych predpisov o cenných papieroch s cieľom znížiť riziká spojené s reverznými obchodmi s cennými papiermi,
- 4) posilnenie opatrení obozretnej regulácie v bankovom sektore,
- 5) lepší dohľad nad sektorom tieňového bankovníctva.

Konkrétnejšie:

3.2.1 Pokiaľ ide o transparentnosť tieňového bankovníctva, úsilie vyvíjané v oblasti zberu a výmeny spoľahlivých a úplných údajov bude doplnené prostredníctvom iniciatív na monitorovanie rizík spojených s tieňovým bankovníctvom a centrálnymi registrami pre deriváty v rámci nariadenia o infraštruktúre európskych trhov (EMIR)⁽¹²⁾, opätovného preskúmania smernice o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID)⁽¹³⁾, zavedenia identifikátora právnických osôb (*Legal Entity Identifier* – LEI) a väčšej transparentnosti reverzných obchodov s cennými papiermi.

3.2.2 Pokiaľ ide o niektoré investičné fondy a najmä fondy peňažného trhu, ktoré sídlia v Európe alebo sa tu s nimi obchoduje, navrhuje sa vypracovať nové pravidlá s cieľom zlepšiť ich likviditu a stabilitu a prepracovať pravidlá, ktoré sa uplatňujú na podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP).

⁽¹¹⁾ Vzájomné pôsobenie medzi bankami a subjektmi tieňového bankovníctva (Bazilejský výbor pre bankový dohľad (BCBS)), systémové riziká fondov peňažného trhu (Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere – IOSCO), súčasné požiadavky na sekuritizáciu (IOSCO a BCBS), ostatné subjekty sektoru tieňového bankovníctva (FSB) a požičiavanie cenných papierov a repo transakcie (FSB).

⁽¹²⁾ Mimoburzové deriváty, centrálné zmluvné strany a archívy obchodných údajov.

⁽¹³⁾ Pozri http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid/index_en.htm.

3.2.3 V oblasti znižovania rizík spojených s reverznými obchodmi s cennými papiermi sa v oznámení uvádza, že sa vyvinulo rozsiahle úsilie s cieľom lepšie porozumieť týmto problémom a vziať si z nich ponaučenie. v záujme toho, aby sa tieto problémy mohli vyriešiť, Komisia plánuje predložiť legislatívny návrh týkajúci sa právnych predpisov o cenných papieroch.

3.2.4 Takisto sa posilní vymedzenie rámca obozretnosti v bankovom sektore, aby sa obmedzili riziká nákazy a arbitráže zavedením prísnejších pravidiel, ktoré budú klásť na banky doplňujúce požiadavky v oblasti vlastného kapitálu, pokiaľ sú vo vzťahu s neregulovanými finančnými subjektmi, sprísnením ustanovení týkajúcich sa solventnosti a nových noriem likvidity. a to najmä prostredníctvom nariadenia o kapitálových požiadavkách (CRR)⁽¹⁴⁾ a smernice o kapitálových požiadavkách (CRD IV)⁽¹⁵⁾, ktoré vstúpia do platnosti k 1. januáru 2014. Okrem toho sa plánuje vypracovať úvaha o prípadnom rozšírení rozsahu uplatňovania pravidiel obozretnosti s cieľom znížiť riziko arbitráže.

3.2.5 V súvislosti so zabezpečením lepšieho dohľadu sa zdôrazňuje, že sektor tieňového bankovníctva má rozptýlenú povahu, má veľa podôb a je dynamický. Okrem toho sa poukazuje na výzvy v spojitosti s jeho prudenciálnym dohľadom, napr. cezhraničné možnosti obchádzania prudenciálnych pravidiel. Na celoeurópskej úrovni sa realizujú predbežné práce v rámci Európskeho výboru pre systémové riziká (ESRB) a európskych orgánov dohľadu. Tieto aspekty, ako aj potreba riešiť otázku arbitráže a „prípadná potreba“ objasniť inštitucionálnu úlohu každého orgánu sa bude riešiť v rámci opätovného preskúmania európskeho systému orgánov finančného dohľadu, ktoré bude Komisia realizovať počas roku 2013.

4. Prípomienky

4.1 EHSV od začiatku finančnej krízy vo viacerých svojich stanoviskách⁽¹⁶⁾ vyjadril postoje občianskej spoločnosti k širokému okruhu otázok spojených s fungovaním finančného systému a uviedol aktuálne pripomienky a odporúčania týkajúce sa všeobecných otázok a osobitne ozdravenia a riešenia krízových situácií úverových inštitúcií⁽¹⁷⁾.

4.1.1 EHSV sa domnieva, že Zelená kniha o tieňovom bankovníctve⁽¹⁸⁾ predstavuje dôležitý krok správnym smerom v záujme riešenia existujúcich problémov, pričom, o. i. kladie dôraz na potrebu odstrániť „tieňové“ aktivity, na ktoré sa musia uplatňovať rovnaké regulačné a prudenciálne požiadavky ako na celkový finančný systém.

4.2 EHSV víta, že otázka prudenciálneho dohľadu sa rieši v celosvetovom meradle s cieľom rozšíriť reguláciu a dohľad na všetky systémovo významné finančné inštitúcie, nástroje a trhy⁽¹⁹⁾. s uspokojením konštatuje, že zoskupenie G20⁽²⁰⁾ na svojej poslednej schôdzi prijalo odporúčania Rady pre finančnú stabilitu, s ktorými je skúmané oznámenie v úplnom súlade.

4.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby konkretizovala obsah a určila harmonogram pre rámec opatrení na posilnený dohľad nad systémom tieňového bankovníctva zavedením koherentného mechanizmu dohľadu. Zároveň by mala urýchlene objasniť inštitucionálnu úlohu orgánov dohľadu v súvislosti s opätovným preskúmaním európskeho systému orgánov finančného dohľadu.

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012 Ú. v. EÚ L 176, 27.6.2013, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES (Ú. v. EÚ L 176, 27.6.2013, s. 338).

⁽¹⁶⁾ O. i.: Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 59; Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 76; Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 80; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 64; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 68. Tieto stanoviská sú dostupné na internetovej stránke EHSV: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.financial-markets-opinions>.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1. 2013, s. 39.

⁽¹⁹⁾ Vyhlásenie zo samitu zoskupenia G20, 2. apríla 2013, Londýn.

⁽²⁰⁾ 5. a 6. septembra 2013, Petrohrad.

4.4 Vzhľadom na to, že v jednotlivých krajinách niektoré tieňové aktivity a subjekty podliehajú alebo nepodliehajú regulačnému systému, je mimoriadne dôležité zaručiť rovnaké podmienky konkurenčnej súťaže medzi krajinami, ako aj medzi samotným bankovým sektorom a subjektmi tieňového bankovníctva za pomoci vhodných mechanizmov v snahe vyhnúť sa regulačnej arbitráži, ktorá by mohla viesť k deformácii stimulov vyplývajúcich z regulácie.

4.5 EHSV konkrétne poukazuje na to, že nakoľko ide o analýzu údajov, je potrebné, aby regulačné orgány prijali v celosvetovom meradle spoločný prístup so spoločnými referenčnými rámcami a otvorenými normami daného odvetvia s cieľom umožniť rýchlu výmenu údajov a účinne a včas konať, aby sa predišlo systémovému riziku a aby sa chránila finančná stabilita.

4.6 EHSV sa domnieva, že rozsah a miera rastu tieňového bankovníctva je ďalším dôležitým faktorom systémového rizika a pripomína, že podľa dokumentu Rady pre finančnú stabilitu z roku 2012⁽²¹⁾, táto miera, v porovnaní s rokom 2002, kedy dosahovala výšku 26 miliárd, v roku 2011 dosiahla výšku 67 miliárd USD, a predstavovala 111 % kumulovaného HDP krajín, ktoré boli predmetom skúmania Rady pre finančnú stabilitu.

4.7 EHSV sa okrem toho domnieva, že by bolo užitočné preskúmať túto otázku skôr z pohľadu aktivít tieňového bankovníctva ako z pohľadu aktivít jeho podnikov, pretože dohľad a kontrola týchto aktivít sú dôležitým predpokladom úspešnej realizácie prijatých opatrení.

4.8 EHSV zastáva názor, že tento problém sa netýka len tieňového bankovníctva, pokiaľ ide o rozsah a nekalé praktiky. Predimenzovaný bankový model v spojitosti s nedostatočnou transparentnosťou v sebe preukázateľne skrýva riziko destabilizácie hospodárstva a jeho výsledkom bude, že náklady na záchranu podnikov, ktoré sú „príliš veľké a príliš vzájomne prepojené na vyhlásenie úpadku“, sa presunú na plecía celej spoločnosti.

4.9 EHSV poukazuje na to, že v záujme posilnenia konkurencieschopnosti a stability európskeho finančného sektoru je, okrem reformy európskeho finančného systému, potrebné sa seriózne zaoberať aj problémom veľkosti bánk, ktorá bráni vyhláseniu úpadku. Preto je potrebné zvýšiť transparentnosť, racionalizovať úroveň aktivít rozsiahlych konglomerátov a znížiť vzájomnú závislosť v rámci skupín podnikov.

4.10 EHSV sa následne domnieva, že súběžne s opatreniami týkajúcimi sa dohľadu je potrebné viesť účinný boj proti akejkoľvek deformácii finančného sektoru aj za pomoci štrukturálnych reforiem a vyzýva Komisiu, aby urýchlila postupy, ktorých cieľom je vytvoriť jednotný mechanizmus rozhodovania, pričom sa musia zohľadniť odporúčania Liikanenovej správy, ako aj odporúčania, ktoré sa uvádzajú v nedávno prijatej správe Výboru Európskeho parlamentu pre hospodárske a menové veci o reforme bankového sektoru EÚ⁽²²⁾.

4.11 Vzhľadom na to, že vykonávať účinný dohľad nad tieňovým bankovníctvom, ktoré je zo svojej podstaty roztrieštené, rozmanité a značne prispôsobivé, je komplikované a ťažké, EHSV vyzýva Komisiu, aby včas objasnila, či príslušné vnútroštátne a európske orgány dohľadu (a medzi nimi jednotný mechanizmus dohľadu), majú k dispozícii dostatočné zdroje a potrebné kontrolné nástroje a právomoci.

4.12 EHSV zastáva názor, že ak má byť dohľad úspešný, musí byť doplnený o také nástroje pre stanovovanie sankcií, ktoré budú účinné, odrádzajúce a primerané potrebám, a takisto sa musia zverejniť výšky sankcií a informácie týkajúce sa všetkých ostatných porušení pravidiel. Výbor taktiež poukazuje na problém týkajúci sa nerešpektovania európskej legislatívy fyzickými alebo právnickými osobami z tretích krajín.

4.13 EHSV zdôrazňuje, že pre spotrebiteľov finančných produktov je potrebné zabezpečiť ochranu proti nekalým praktikám, proti tzv. klamlivým produktom či službám alebo takým produktom a službám, ktoré neposkytujú záruky solventnosti, a takisto proti všetkým možným nekalým podmienkam v zmluvách. Výbor pripomína, že navrhoval vytvorenie európskej agentúry pre ochranu spotrebiteľov finančných služieb na účel lepšej ochrany týchto spotrebiteľov, zabezpečenia transparentnosti a taktiež účinnejšieho vybavovania ich sťažností.

4.14 Dostupné internetové stránky, ale aj ďalšie moderné informačné nástroje poskytujú spotrebiteľom možnosť porovnávať a vyberať medzi rôznymi produktmi a službami, čo podporuje súťaž a samoreguláciu trhu v tomto odvetví.

⁽²¹⁾ Financial Stability Board, Global Shadow Banking Monitoring Report 2012 (FSB, 2012).

⁽²²⁾ 2013/2021 (INI).

4.15 EHSV vyzýva Komisiu, aby urýchlila vypracovanie analýz vplyvu a dokončila prípravu nových pravidiel likvidity a takisto aby vykonala porovnávacie štúdie týkajúce sa cien a prínosov v súvislosti s účinnosťou a súladom legislatívnych textov prijatých po začiatku finančnej krízy, s cieľom získať súhrnné vyhodnotenie účinku právnych predpisov na trh s finančnými produktmi v EÚ.

4.16 EHSV takisto poukazuje na to, že je potrebné, aby toto regulačné úsilie bolo doplnené o odbornú činnosť a vedecký výskum na vysokej úrovni, ktoré by sa zaoberali otázkami zberu a výmeny údajov a zo všeobecnejšieho hľadiska by komplexnejšie sledovali dynamiku vývoja subjektov tieňového bankovníctva a určili jeho zložky, ktoré sú prínosom pre reálnu ekonomiku, ale aj tie, ktoré môžu byť novými zdrojmi zraniteľnosti a systémového rizika.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Investičný balík v oblasti inovácií“

COM(2013) 494 final

COM(2013) 493 final – 2013/0232 (COD)

COM(2013) 495 final – 2013/0240 (NLE)

COM(2013) 496 final – 2013/0241 (NLE)

COM(2013) 497 final – 2013/0242 (COD)

COM(2013) 498 final – 2013/0243 (COD)

COM(2013) 500 final – 2013/0233 (COD)

COM(2013) 501 final – 2013/0234 (NLE)

COM(2013) 503 final – 2013/0237 (NLE)

COM(2013) 505 final – 2013/0244 (NLE)

COM(2013) 506 final – 2013/0245 (NLE)

(2014/C 170/10)

Spravodajca: pán **PEZZINI**Pomocná spravodajkyňa: pani **BATUT**

Európska komisia sa 29. júla 2013 sa rozhodla podľa článku 304 prvého odseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Verejno-súkromné partnerstvá v rámci programu Horizont 2020: účinný nástroj zabezpečenia inovácie a rastu v Európe“

COM(2013) 494 final.

Európsky parlament 10. septembra 2013 a Rada 3. septembra 2013 sa rozhodli podľa článkov 185 a 188 druhého odseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o účasti Únie na programe výskumu a vývoja spoločne uskutočňovanom niekoľkými členskými štátmi, ktorý je zameraný na podporu malých a stredných podnikov vykonávajúcich výskum“

COM(2013) 493 final – 2013/0232 (COD),

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o účasti Únie na Európskom metrologickom programe pre inovácie a výskum spoločne realizovanom niekoľkými členskými štátmi“

COM(2013) 497 final – 2013/0242 (COD),

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o účasti Únie v druhom programe Partnerstva európskych a rozvojových krajín v oblasti klinického skúšania, na ktorom sa spoločne podieľajú niektoré členské štáty“

COM(2013) 498 final – 2013/0243 (COD)

a „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o účasti Únie na programe výskumu a vývoja Aktívny a asistovaný život uskutočňovanom spoločne s niekoľkými členskými štátmi“

COM(2013) 500 final – 2013/0233 (COD).

Rada sa 2. septembra 2013 rozhodla podľa článkov 187 a 188 druhého odseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady o spoločnom podniku pre iniciatívu pre inovačné lieky 2“

COM(2013) 495 final – 2013/0240 (NLE),

„Návrh nariadenia Rady o spoločnom podniku v odvetviach biopriemyslu“

COM(2013) 496 final – 2013/0241 (NLE),

„Návrh nariadenia Rady o spoločnom podniku ECSEL“

COM(2013) 501 final – 2013/0234 (NLE),

„Návrh nariadenia Rady o spoločnom podniku Čisté nebo 2“

COM(2013) 505 final – 2013/0244 (NLE)

a „Návrh nariadenia Rady o spoločnom podniku pre palivové články a vodík 2“

COM(2013) 506 final – 2013/0245 (NLE)

Rada sa 2. septembra 2013 rozhodla podľa článkov 187 a 188 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 219/2007 o založení spoločného podniku na vývoj novej generácie európskeho systému riadenia letovej prevádzky (SESAR), pokiaľ ide o predĺženie trvania spoločného podniku do roku 2024“

COM(2013) 503 final – 2013/0237 (NLE).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra) prijal 105 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) súhlasí s tvrdením, že partnerstvá poskytujú veľa výhod pre rozvoj inovácie a že existujú možnosti lepšie využiť ich potenciál.

1.2 EHSV sa domnieva, že je dôležité definovať a navzájom zosúladiť týchto desať navrhnutých iniciatív s finančnou podporou programu Horizont 2020, pretože sa od iných typov partnerstiev odlišujú nástrojmi, formou a obsahom.

1.3 EHSV žiada, aby sa zaručil dlhodobý rozpočtový výhľad pre iniciatívy a stabilitu regulačného rámca s cieľom obmedziť vysoko rizikové prvky, ktoré sú pre ne príznačné a prispieť k dosiahnutiu všeobecných cieľov EÚ: udržateľného rozvoja, zamestnanosti a vytvárania nových kvalifikovaných profesií.

1.4 EHSV sa nazdáva, že tieto nástroje sú dôležitými prvkami zabezpečenia vyšších finančných prostriedkov pre investície do výskumu a vývoja pod podmienkou, že budú flexibilné, jednoduché a nebyrokratické, otvorené a transparentné, s multiplikačným efektom na dodatočné financovanie a čoraz väčším zapojením menších podnikov, a to najmä v menej zvýhodnených regiónoch.

1.5 EHSV sa domnieva, že ciele by mali byť merateľné a zamerané na inovácie a ich transformáciu na ciele v priemyselnej oblasti a nové pracovné miesta, a mali by vychádzať zo spoločnej strednodobej vízie v rámci vyváženého a transparentného systému riadenia s jasnými technicko-vedeckými a sociálno-ekonomickými ukazovateľmi výkonnosti.

1.6 V prípade inštitucionálnych verejno-súkromných partnerstiev (PPP) EHSV odporúča venovať väčšiu pozornosť mechanizmu, ktoré by zabránili zneužívaniu dôverných informácií v obchodnom styku (*insider trading*), efektívnejšiemu využívaniu multiplikačného efektu a vyčleneniu väčšieho priestoru všetkým formám menších podnikov v projektoch a programoch, vrátane sociálneho hospodárstva, ako aj aktívnejšej komunikačnej politiky s proaktívnou úlohou fór zainteresovaných aktérov vo všetkých spoločných podnikoch.

1.7 Pokiaľ ide o verejno-verejné partnerstvá (P2P). EHSV sa nazdáva, že rozpočet pre európsky VaV by mal prispieť k dosiahnutiu väčšej vyváženosti pri prerozdeľovaní zdrojov EÚ a venovať väčšiu pozornosť MSP s vysokým podielom technológií, ako aj inováciám v klinickej, medicínskej a technologickej oblasti, ktoré by prospievali blahu všetkých občanov, predovšetkým v záujme aktívneho života a pomoci starším osobám.

1.8 EHSV žiada zaviesť proaktívnu komunikačnú politiku s informáciami o vývoji 10 zavedených iniciatív a odporúča usporadúvať výročné konferencie, na ktorých sa zúčastnia všetky zainteresované subjekty organizovanej občianskej spoločnosti a kde budú predložené výročné správy o dosiahnutých výsledkoch a budúcich stratégiách, ako aj praktické viacjazyčné príručky pre inteligentné zapojenie do rôznych foriem partnerstva, ktoré pôsobia v EÚ.

1.9 EHSV odporúča Komisii zamerať túto proaktívnu politiku – a to aj zriadením ceny EHSV za hospodársku a sociálnu inováciu – na tri hlavné oblasti: zainteresované vedecké a podnikateľské kruhy, užívateľov inovatívnych výsledkov na trhu, všetkých občanov Únie s cieľom uspokojiť potreby spoločnosti, najmä pokiaľ ide o zamestnanosť a odbornú prípravu. Výbor navrhuje, aby sa vytvorila „Európska cena za inováciu“, ktorou by sa ocenili inovatívne aplikácie v priemyselnej, hospodárskej alebo sociálnej oblasti, a vďaka ktorej by sa propagovala európska pridaná hodnota.

2. Súvislosti partnerstiev

2.1 Horizont 2020 umožňuje zriaďovanie verejno-súkromných partnerstiev v kľúčových oblastiach, kde by výskum a inovácie mohli pomôcť

- splniť európske ciele v oblasti konkurencieschopnosti,
- riešiť spoločenské výzvy,
- lepšie zosúladiť podporu EÚ výskumu a inováciám,
- prilákať viac priemyselných investícií do výskumu a inovácií.

2.2 Je potrebné uviesť, že existuje niekoľko foriem partnerstva pre výskum a inovácie:

- **Inštitucionálne verejno-súkromné partnerstvo** podľa článku 187, spoločný podnik – samostatné joint venture, bývalý článok 171 ZFEÚ: inovačné lieky, palivové články a vodík, podnik Čisté nebo, biopriemysel, elektronické komponenty a systémy, riadenie leteckej dopravy.
- **Zmluvné verejno-súkromné partnerstvo** vytvorené na základe dohody (*Memorandum of Understanding*), ktorá stanovuje strategické ciele, orientačné rozpočty a poradné mechanizmy: továreň budúcnosti, energeticky hospodárne budovy, ekologické vozidlá, internet budúcnosti, udržateľné priemyselné postupy, robotika, fotonika, vysokovýkonné počítače.
- **Európske technologické platformy**, ktoré prispievajú k vymedzeniu európskych partnerstiev pre inovácie, európske technologické iniciatívy, verejno-súkromné a verejno-verejné partnerstvá, ERANET, znalostné a inovačné spoločenstvá.
- **Verejno-verejné partnerstvo** podľa článku 185 zamerané na účasť na spoločných programoch členských štátov a EÚ, ktoré financuje svoju časť z programu Horizont 2020: zdravotná spolupráca v oblasti rozvoja, metrológie, malých a stredných podnikov, pomoc k aktívnemu životu.
- **Európske partnerstvo v oblasti inovácií**, vytvorené na základe hlavnej iniciatívy „Únia inovácií“ stratégie Európa 2020: spoločná platforma spolupráce, ktorú vedie riadiaca skupina pod predsedníctvom jedného alebo viacerých členov Komisie zodpovedných za príslušné oblasti. Tieto oblasti sú tri: suroviny, udržateľnosť a produktivita v poľnohospodárstve, aktívne starnutie pri dobrom zdraví.
- **Znalostné a inovačné spoločenstvá – ZIS**, vytvárané v rámci Európskeho technologického inštitútu, siete excelencie vytvárané okolo partnerstiev tvorených zo subjektov z rôznych sektorov: z akademických kruhov, technológie, výskumu, priemyslu a podnikania. Vytvorené boli tri ZIS: *Climate-KIC*, *KIC InnoEnergy*, *EIT ICT Labs*. Stanovené tematické oblasti: výrobný priemysel, výživa budúcnosti, inovácie pre zdravý život a aktívne starnutie, suroviny, bezpečné a inteligentné spoločnosti, mobilita v mestách.
- **Partnerstvá pre inteligentnú špecializáciu (RIS3)** v rámci regionálnej politiky EÚ a štrukturálnych fondov a hlavne regionálnej inovačnej stratégie v oblasti výskumu, inovácií (vrátane sociálnej a technologickkej inovácie), prenosu technológií a rozvoja informačných technológií v súlade s novými usmerneniami pre politiku súdržnosti na roky 2014 až 2020.

2.3 Skúsenosti s inštitucionálnymi verejno-súkromnými partnerstvami, napríklad orgánmi EÚ v zmysle článku 185 nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 ukázali, že v záujme väčšieho výberu nástrojov by sa k nim mali pričleniť ďalšie kategórie, ktoré by boli flexibilnejšie a pre súkromných partnerov prijateľnejšie než tie, ktoré sa uplatňujú na inštitúcie EÚ.

2.4 Verejno-súkromné partnerstvá programu Horizont 2020 možno definovať ako inovatívne finančné nástroje stanovené a uplatňované otvoreným a transparentným spôsobom na základe hodnotenia nezávislých expertov, z ktorého vyplynie:

- skutočná európska pridaná hodnota,
- dosah na konkurencieschopnosť priemyslu a udržateľný rast,
- kvalita uvedených socioekonomických cieľov, zvlášť v oblasti zamestnanosti a odbornej prípravy,
- vyvážený prínos všetkých partnerov na základe spoločnej vízie,
- jasná definícia úloh každého z partnerov,
- kľúčové výkonnostné ukazovatele,
- súlad so strategickou agendou EÚ v oblasti výskumu a inovácií,
- systém riadneho finančného hospodárenia,
- schopnosť vyvolať multiplikačný efekt pre nové investície,
- otvorený a transparentný rámec riadenia, do ktorého budú zapojené aj menšie podniky.

2.5 Spoločné technologické iniciatívy predstavujú osvedčený spôsob spolupráce verejno-súkromného sektora v oblasti výskumu a vývoja.

2.6 Spoločné technologické iniciatívy vychádzajú hlavne z európskych technologických platforiem, o ktorých sa EHSV už vyjadril ⁽¹⁾, a hlavne z tých, pri ktorých by existujúce normálne nástroje na podporu činností v oblasti výskumu a vývoja nepostačovali na dosiahnutie cieľov stanovených v strategických stratégiách.

2.7 Výbor súhlasí v tom, že partnerstvá prinášajú množstvo výhod a ich potenciál by sa mohol ešte viac využívať. Výbor preto „vítá iniciatívu Komisie vytvoriť a podporovať v rámci hlavnej iniciatívy ‚Únia inovácií‘ európske partnerstvá v oblasti inovácií (EIP)“.

2.8 EHSV okrem toho zdôraznil „rozhodujúci význam inovácie pre stratégiu Európa 2020“ a znovu zdôraznil, že „inovácie nemusia byť nutne výsledkom lineárneho sledu [...], ale vychádzajú z komplexného procesu [...]“ ⁽²⁾.

2.9 Hoci sú výskum a inovácia vzájomne úzko späté, „inovácia sa nesmie zahrnúť do výskumu a výskum sa takisto nesmie zahrnúť do inovácie. Znamenalo by to kultúrne ochudobnenie európskych základných hodnôt“ ⁽³⁾.

2.10 EHSV opätovne vyjadruje svoju súhlas s podporou sociálnych inovácií, hlavne v rámci programov financovania EÚ, napríklad štrukturálnych fondov alebo programov v oblasti sociálnych zmien a inovácie, ako prostriedku umožňujúceho ďalšiu podporu rozvoja kapacity financovania sociálnych podnikov ⁽⁴⁾.

2.11 EHSV zdôraznil význam partnerstiev pre zvyšovanie príťažlivosti Európy ako celosvetového partnera vo výskume a inovácií.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 12.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 17.

2.12 EHSV zdôraznil podporu úlohy partnerstiev pri spájaní subjektov európskeho verejného sektora vo verejno-verejných partnerstvách a vo verejno-súkromných partnerstvách na európskej i vnútroštátnej úrovni⁽⁵⁾, s cieľom riešiť hlavné spoločenské výzvy a posilniť konkurencieschopnosť EÚ. Analýza:

- modelov partnerstva overených v rámci 7. rámcového programu,
- rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP),
- európskeho výskumného priestoru – SER,
- politického rámca iniciatívy „Inovácia v Únii“,
- pilotného partnerstva v oblasti aktívneho a zdravého starnutia (AHA),

umožnila získať veľmi pozitívne prvky v tejto oblasti⁽⁶⁾.

2.13 EHSV súhlasí s postupom, ktorým Komisia vypracovala 10 návrhov Investičného balíka v oblasti inovácií na základe výsledkov verejných diskusií, posúdení vplyvu a rôznych plánov.

2.14 EHSV usporiadal 31. októbra 2013 verejnú diskusiu o balíku navrhovaných iniciatív, na ktorej sa zúčastnila početná skupina zástupcov zainteresovaných subjektov občianskej spoločnosti, vrcholového manažmentu niektorých spoločných podnikov a Európskej komisie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV s presvedčením podporuje balík iniciatív Komisie a domnieva sa, že tak návrhy verejno-súkromných partnerstiev podľa článku 187 ZFEÚ, ako aj návrhy verejno-verejných partnerstiev podľa článku 185 ZFEÚ, predstavujú dôležitý nástroj, ktorým možno čeliť veľkým výzvam, ktoré majú dosah na konkurencieschopnosť Európy a na jej udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj.

3.2 EHSV sa domnieva, že je dôležité definovať týchto **desať iniciatív s finančnou podporou programu Horizont 2020**, pretože sa od iných typov partnerstiev odlišujú nástrojmi, formou a obsahom, hoci sú ich ciele niekedy podobné a/alebo čiastočne zhodné s inými, aby sa vyhol duplicita, prekrytiam a prípadným konfliktom a aby sa naopak zdôraznila súčinnosť a doplnkovosť s inými iniciatívami. V žiadnom prípade členské štáty nie sú zbavené zodpovednosti v oblastiach, ktorých sa týkajú tieto partnerské iniciatívy.

3.3 Výbor zdôrazňuje, že je dôležité, aby EÚ zaručila rozpočtový výhľad pre oblasť výskumu a vývoja a stabilitu zjednodušeného regulačného rámca, a aby podniky zabezpečili iniciatívy na zníženie vysoko rizikových prvkov, ktoré sú pre ne príznačné: preto sa domnieva, že finančná pomoc by sa mala medzi iniciatívy rozdeľovať vyvázenejšie a zamerať sa by sa mala viacej na domotiku, ktorá napomáha aktívny život, a na program pre vysoko technologicky špecializované (*high-tech*) malé a stredné podniky.

3.4 Pokiaľ ide o nástroje ako také, sú dôležitými prvkami zabezpečenia vyšších finančných prostriedkov pre investície do výskumu a inovácií pod podmienkou, že budú flexibilné, jednoduché a nebyrokratické, otvorené a transparentné, a vyriešia sa problémy vyváženosti a/alebo možného konfliktu medzi pravidlami hospodárskej súťaže a podporou inovácie, ochranou duševného vlastníctva, šírením a otvoreným prístupom k jej výsledkom s cieľom dosiahnuť zlepšenie konečných služieb poskytovaných občanom ako daňovým poplatníkom a spotrebiteľom.

3.5 EHSV osobitne pripomína, že „je však potrebné aj naďalej zabezpečiť autorstvo a duševné vlastníctvo výskumných pracovníkov a ich organizácií [...]“ a že „najmä v prípade globálnej symetrie medzi Európou a mimoeurópskymi štátmi – by mohol byť užitočný otvorený prístup k zmysluplnému výberu príslušných údajov, ktoré boli použité vo voľne prístupných publikáciách [...]“⁽⁷⁾.

3.6 EHSV sa domnieva, že ciele by mali byť merateľné a prepojené nielen s priemyselnou stratégiou odvetvia, ale predovšetkým s riešením problémov spoločnosti a udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavne v oblasti zamestnanosti, mala by ich spájať spoločná strednodobá vízia v rámci vyváženého a transparentného systému riadenia s jasnými a explicitnými technicko-vedeckými a sociálno-ekonomickými ukazovateľmi výkonnosti.

⁽⁵⁾ Príklady verejných partnerstiev: ERA-NET a ERA-NET Plus, iniciatívy podľa článku 185 a spoločné plánovanie. Príklady verejno-súkromných partnerstiev v oblasti výskumu a rozvoja: spoločné technologické iniciatívy a internet budúcnosti.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s.39.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s.48.

3.7 EHSV hodnotí pozitívne skúsenosti súkromno-verejných partnerstiev ako nástroja na kombináciu rôznych druhov financovania a vyjadruje súhlas s výrazne zjednodušenými modelmi financovania nákladov na zníženie rizika nezrovnalostí vo výkazoch výdajov príjemcov, zjednodušenie projektového účtovníctva, odstránenie fáz, ktoré nemusia byť kontrolované, na uľahčenie a urýchlenie postupu podávania žiadostí.

3.8 EHSV preto v záujme zaručenia rovnakých podmienok pre všetky podniky pôsobiace na vnútornom trhu pokladá za potrebné, aby koncepcia financovania súkromno-verejných a verejno-verejných partnerstiev zo strany programu Horizont 2020 rešpektovala pravidlá platné pre poskytovanie štátnej pomoci tak, aby sa zabezpečila efektívnosť verejných výdavkov a aby sa zabránilo deformáciám trhu a dodržali všetky zásady etiky.

3.9 Podľa EHSV je na vytváranie verejno-súkromných partnerstiev predovšetkým potrebné uplatňovať podmienky, ktoré zabezpečia zachovanie prostredia efektívnej hospodárskej súťaže a novým subjektom zaručia možnosť kedykoľvek sa zapojiť, a umožnia aj systematické zapájanie skupín finálnych užívateľov do programov a projektov.

3.10 Podľa EHSV je dôležité uznať význam práv duševného vlastníctva. Zvlášť by sa malo podnecovať vytváranie dohôd o spoločnom využívaní patentov, aby bolo možné spoločne využívať vedecké údaje a posilňovať spoluprácu a spoločný výskum na konkrétnych technologických potrebách a vyhnúť sa vzniku *patentových spleťí* ⁽⁸⁾.

3.11 EHSV odporúča vytvoriť príručku pre konečných užívateľov, ktorý by obsahoval početné nástroje EÚ pre inováciu a rôzne formy partnerstva, spoločné iniciatívy, hlavné iniciatívy, znalostné spoločenstvá, platformy a iné podobné opatrenia EÚ v oblasti výskumu a inovácií. Zavedenie prierezovosti by okrem toho posilnilo investície (pozri nanotechnológie a pomoc starším osobám) a umožnilo by vo väčšej miere zapojiť rôzne druhy podnikov.

3.12 Podľa EHSV je nevyhnutné zabezpečiť, aby bol komplikovaný systém opatrení, synergií a politík Únie (od politiky v oblasti výskumu a inovácií až po regionálnu, kohéznú a priemyselnú politiku) užívateľsky prijateľnejší a transparentnejší hlavne pre malé a stredné podniky a menšie organizácie, ako aj organizácie sociálneho hospodárstva.

3.13 EHSV považuje za rovnako dôležité zabezpečiť zviditeľnenie, zverejnenie (aj v rôznych jazykových verziách) a transparentnosť celého balíka a iniciatív, ako aj nástrojov, ktoré s ním súvisia alebo súvisieť môžu, a to pomocou proaktívnej komunikačnej politiky a výročných konferencií, na ktorých sa zúčastnia všetky zainteresované subjekty organizovanej občianskej spoločnosti a kde budú predložené správy o dosiahnutých výsledkoch a budúcich stratégiách.

3.14 EHSV si je vedomý významu pridelených prostriedkov a rôznorodosti situácií a reálnych potrieb členských štátov, a preto odporúča vypracovať komunikačnú politiku zameranú na štyri typy adresátov:

- vedeckú a podnikateľskú obec rôznych foriem a rozmerov,
- malé a stredné podniky a sociálne hospodárstvo,
- finálnych užívateľov prostredníctvom štruktúrovaného dialógu s ich zástupcami v rôznych odvetviach, do ktorého by mohol byť vhodne zapojený EHSV,
- všetkých občanov ako daňových poplatníkov s cieľom informovať ich o výsledkoch a možných inovatívnych aplikáciách výskumu a inovácie v EÚ.

3.15 EHSV sa domnieva, že by sa mohla zriadiť cena EHSV za hospodársku a sociálnu inováciu v oblasti zhodnocovania výsledkov, ktoré boli dosiahnuté v rámci 10 navrhnutých partnerstiev v rôznych odboroch, v 28 členských štátoch so zapojením fóra zainteresovaných strán určených v stanovách spoločných podnikov. EHSV žiada Komisiu, aby vyvinula aktivity zamerané na zvýšenie povedomia a odbornej prípravy v oblasti verejno-súkromných partnerstiev.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV oceňuje evidentný trend smerom k rozšíreniu využívania verejno-súkromných partnerstiev v oblasti verejného zdravia, iniciatívy Čisté nebo, manažmentu letovej prevádzky, elektroniky a informatiky, palivových článkov a vodíka. Upozorňuje však na to, že je potrebné vytvoriť synergie s ostatnými existujúcimi partnerstvami a iniciatívami s rôznym zameraním v rámci iných oblasti politiky EÚ.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s.28.

4.2 Pokiaľ ide o iniciatívu Inovačné lieky, EHSV odporúča vyčleniť väčší priestor vývoju liekov, ktoré by boli dostupné pre najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva a na liečenie chronických a zriedkavých chorôb. Okrem toho EHSV odporúča ako prioritu pre obchodovanie s produktmi európskeho výskumu v EÚ zavedenie pravidiel pre cenu za gram účinnej látky, ktoré by zohľadnili problémy verejných rozpočtov a sociálnych systémov členských štátov.

4.3 Pokiaľ ide o iniciatívu FCH 2 (palivové články a vodík), EHSV sa domnieva, že je dôležité, aby bol medzi ciele zahrnutý najmä vývoj technológií na výrobu vodíka bez emisií CO₂.

4.4 V rámci iniciatívy Čisté nebo by sa mal klásť väčší dôraz na vplyv výsledkov stanovených demonštračných projektov, a to aj pribežných, ako aj riadenie rizík v oblasti bezpečnosti a životného prostredia vo verejno-súkromnom partnerstve Čisté nebo.

4.5 Pri iniciatíve pre rozvoj biopriemyslu s biologickými a biopoľnohospodárskymi materiálmi treba dbať na to, aby tieto technológie plne rešpektovali živú prírodu, životné prostredie a poľnohospodársko-potravinársku udržateľnosť v súlade so zásadou obozretnosti. EHSV očakáva, že táto iniciatíva prinesie konkrétne pozitívne a viditeľné výsledky.

4.6 Výrazné úsilie, a to aj po finančnej stránke, vynakladané na iniciatívu ECSEL pre digitálne technológie a nano-elektroniku, zahrnuté aj do tematických okruhov programu Horizont 2020, musí mať zodpovedajúci konkrétny prínos pre občanov ako daňových poplatníkov, vo forme lepšieho, užívateľsky intuitívnejšieho a bezplatného prístupu k týmto technológiám⁽⁹⁾.

4.7 Výbor s presvedčením podporuje aj štyri iniciatívy s charakterom verejno-verejného partnerstva (P2P), ale zdôrazňuje význam dvoch z nich, ktoré požaduje posilniť, aj pokiaľ ide o im pridelené finančné zdroje:

- iniciatíva Eurostar, pre pozitívne výsledky, ktoré preukázali pri podpore prístupu malých a stredných podnikov k výskumu, vývoju a inováciám v kontexte Európskeho výskumného priestoru – EVP,
- európsky program v oblasti domotiky „Pomoc starším a chorým osobám pri samostatnom bývaní“ (AAL), ktorý reaguje na dôležité požiadavky na zdravý vývoj jedinca a európskej spoločnosti ako celku.

4.8 EHSV odporúča v prípade AAL zohľadniť predovšetkým rozmanitosť situácií medzi členskými štátmi, a to aj vo vzťahu k vyhladkam na prehlbenie problémov, na demografický trend do roku 2024 a neskôr: úroveň financovania EÚ by sa mala výrazne zvýšiť v porovnaní so 7. RP, pričom treba zohľadniť budúce názory rôznych reprezentatívnych kategórií občianskej spoločnosti a vytvoriť príslušný ad hoc výbor.

4.9 Výbor odporúča, aby sa v záujme urýchleného rozvoja a zvýšenia príležitostí na vytváranie pracovných miest a kvalifikovanejších profesionálnych profilov, tieto inštitucionálne partnerstvá rozvíjali v úzkej spolupráci a koordinácii s inými podobnými opatreniami, ktoré sú zahrnuté medzi hlavné iniciatívy priemyselnej politiky a inteligentnej špecializácie, v rámci politiky súdržnosti a regionálnych inovačných stratégií.

4.10 Pokiaľ ide o účasť v programe metrologického výskumu, EHSV odkazuje na svoje stanovisko na túto tému⁽¹⁰⁾, a odporúča zvýšiť (aj finančnú) podporu účasti malých podnikov a skupín užívateľov, pričom so zreteľom na partnerstvo medzi EÚ a rozvojovými krajinami odkazuje na stanovisko na tému „Stratégia vzťahov EÚ – Afrika“⁽¹¹⁾ s konkrétnym odporúčaním, aby sa nezanedbávali príznaky skúmaných chorôb, ktoré sa vracajú do Európy, a aby sa dohliadalo na plný súlad protokolov s etickými zásadami.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV CES4345/2013 z 24. 10. 2013.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 69.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 148.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“

COM(2013) 401 final

(2014/C 170/11)

Spravodajca: Jörg FRANK VON FÜRSTENWERTH

Európska komisia sa 11. júna 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom k európskemu horizontálnemu rámcu pre kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu“

COM(2013) 401 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) 161 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 7 členov sa hlasovania zdržalo, toto stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) už viac ako dve desaťročia žiada o nástroje na kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu na úrovni Spoločenstva, ktoré v prípade porušovania kolektívnych práv poskytujú účinnú právnu ochranu. Opatrenia kolektívneho uplatňovania nárokov by sa mali vzťahovať na všetky oblasti, ktoré sú v záujme občanov chránené právom EÚ a ktoré zároveň zohľadňujú rôzne právne tradície členských štátov.

1.2 EHSV víta, že Európska komisia nakoniec prevzala iniciatívu a vyzvala členské štáty na zavedenie systémov kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu, ktoré by boli založené na spoločných európskych zásadách. Táto iniciatíva bola potrebná už dávno. Nástroje na kolektívne uplatňovanie nárokov sú v záujme občanov EÚ, ako aj čestných podnikov, ktoré dodržiavajú zákony. Tieto nástroje chránia hospodárstvo pred nekalou hospodárskou súťažou a upevňujú dôveru občanov EÚ v hospodárstvo.

1.3 EHSV vyjadruje poľutovanie, že Európska komisia nepredložila žiadny návrh smernice. Jednoduché oznámenie a odporúčanie nie sú vhodnými nástrojmi na zabezpečenie potrebného jednotného vykonávania v členských štátoch. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby predložila návrh smernice. Hromadná žaloba je jediné konanie, ktoré môže v Európskej únii zabezpečiť plne účinný prostriedok nápravy.

1.4 EHSV víta snahu Európskej komisie o vyvážený prístup, ktorý má zabezpečiť základné procesné práva strán a zabrániť zneužívaniu. EHSV takisto podporuje, aby Európska komisia stanovila úpravu platnú pri žalobách požadujúcich kolektívne zdržanie sa určitého konania, ako aj náhradu škody. Rozšírenie jednotlivých druhov kolektívnych žalôb by sa malo preskúmať.

1.5 EHSV víta skutočnosť, že Európska komisia odmieta hromadné žaloby podľa amerického vzoru („class action“). Hromadná žaloba podľa európskeho práva nesmie byť hromadnou žalobou amerického typu. Plánované bezpečnostné opatrenia Komisie EÚ sú vhodné a primerané. Odmeny advokátov závisiace od výšky vysúdenej sumy, ktoré vytvárajú stimul pre právny spor, a náhrada škody s represívnou funkciou boli právom zamietnuté. Pravidlá pre prípustnosť žaloby a úhradu nákladov musia byť prepracované z hľadiska prístupu k spravodlivosti.

1.6 EHSV zastáva stanovisko Európskej komisie, že jednotlivci by mali mať právo pripojiť sa pri kolektívnych sporoch postupom „opt-in“. Upozorňuje však aj na prípady, keď má výhody postup „opt-out“. Najmä v prípade mnohých poškodených osôb s nízkou škodou môže byť vhodné rozšíriť spor na všetky prípadne poškodené osoby. To, či Komisia EÚ považuje v týchto prípadoch postup „opt-out“ za právne prípustný, nie je zrejmé. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby svoj návrh spresnila. Okrem toho odporúča vytvoriť centralizovaný európsky register žalôb na informovanie potenciálnych žalobcov.

1.7 EHSV neustále zdôrazňoval potenciál mimosúdneho urovnania sporov. Preto víta zámer Európskej komisie stanoviť tieto postupy ako doplnujúci a dobrovoľný nástroj pre všetky zúčastnené strany a poveriť sudcu, aby podporoval mimosúdne riešenie sporov.

1.8 EHSV odporúča, aby sa stanovili osobitné kolízne pravidlá kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. Predpisy o financovaní kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu sa musia doplniť. Finančné riziko pre neziskové organizácie musí byť prehľadné. Na tento účel boli v členských štátoch prijaté pravidlá.

2. Zhrnutie oznámenia a odporúčania Európskej komisie

2.1 Európska komisia zhrnula v tomto oznámení výsledky konzultácií z roku 2011 „Smerovanie k jednotnému európskemu prístupu v oblasti kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu“⁽¹⁾. Okrem toho prezentovala svoje stanovisko k ústredným témam kolektívneho uplatňovania nárokov. Spolu s týmto oznámením sa predkladá uverejnené odporúčanie⁽²⁾, v ktorom sa navrhuje, aby členské štáty mali na štátnej úrovni zavedené systémy kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu, ktoré by boli založené na spoločných európskych zásadách. Členské štáty musia do dvoch rokov zaviesť tieto zásady do svojich štátnych systémov. Európska komisia o štyri roky posúdi, či je potrebné navrhnuť ďalšie legislatívne opatrenia.

2.2 Kolektívne uplatňovanie nárokov v jednotlivých členských štátoch by malo byť k dispozícii v oblastiach, v ktorých právo EÚ občanom a podnikom zaručuje nejaké práva. Európska komisia zlepši prístup k právu a pomocou vhodných opatrení zabezpečí predchádzanie zneužívaniu súdnych sporov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV už viac ako dve desaťročia – aj pri naozaj kontroverznej diskusii v rámci úvah – žiada o nástroje na kolektívne uplatňovanie nárokov na nápravu na úrovni Spoločenstva, ktoré v prípade porušovania kolektívnych práv poskytujú účinnú právnu ochranu⁽³⁾. Účinný prístup k spravodlivosti je zakotvený ako základné právo, ako občianske právo Európskej charty základných práv. Postup kolektívneho uplatňovania nárokov je potrebný v záujme občanov EÚ, ale aj malých a stredných podnikov v prípade hromadných a rozptýlených škôd, pri ktorých nemusí byť riziko nákladov úmerné utrpeným škodám. Pokrývajú aj ďalšie oblasti: napríklad ochranu spotrebiteľov, hospodársku súťaž, ochranu životného prostredia a ochranu údajov. Len tak možno uplatniť právo vyplývajúce z článku 47 ods. 1 Charty základných práv.

3.2 V tejto súvislosti EHSV víta iniciatívu Európskej komisie, i keď by uvítal oveľa rýchlejšie, skoršie a – pokiaľ ide o výber právnych nástrojov – cielenejšie opatrenia. O otázke uplatňovania kolektívnych právnych nárokov súdnou cestou sa na európskej úrovni diskutuje už od roku 1985, takže už bolo naozaj načase prijať rozhodnutia⁽⁴⁾.

3.3 EHSV s poľutovaním konštatuje, že Európska komisia si smernicu ako nástroj vybrala výlučne pre oblasť práva hospodárskej súťaže⁽⁵⁾. EHSV vždy zdôrazňoval, že odporúčanie nie je vhodným nástrojom na zabezpečenie potrebného účinného a jednotného uplatňovania v členských štátoch⁽⁶⁾. Vzhľadom na skutočnosť, že tieto konania sú v členských štátoch veľmi nejednotné, by samotná smernica zabezpečila základnú úroveň harmonizácie, pričom by však členským štátom zároveň ponechala dostatočnú flexibilitu, aby zohľadnili osobitosti svojich sústav právnych predpisov. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby čo najrýchlejšie predložila návrh smernice.

3.4 Pozitívom je, že Európska komisia zvolila horizontálny prístup. EHSV už predtým konštatoval, že politické oblasti ako ochrana spotrebiteľa, vnútorný trh a politika hospodárskej súťaže spolu úzko súvisia⁽⁷⁾. Iniciatívy zamerané na jednoduchšie využívanie prostriedkov nápravy sa musia v plnej miere koordinovať, aby zabránili zbytočnej duplikácii právnych nástrojov. EHSV preto víta, že Európska komisia považuje odporúčanie a návrh smernice v oblasti práva hospodárskej súťaže za balík predpisov⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ COM(2010) 135 final z 31.3.2010.

⁽²⁾ Spoločné zásady pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na prikázanie zdržania sa určitého konania a na náhradu škody v členských štátoch v súvislosti s porušením práv vyplývajúcich z práva Únie, Ú. v. EÚ L 201, 26.7.2013, s. 60.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 89, bod 3.30.

⁽⁴⁾ Pozri najmä Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 3.6 a nasl., bod 7 a nasl.; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97.

⁽⁵⁾ COM (2013) 404 final z 11.6.2013.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 8.1.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 4.2.1.

⁽⁸⁾ Porovnaj COM(2013) 401 final, poznámka pod čiarou 10.

3.5 EHSV uznáva vyvážený prístup Európskej komisie, ktorý má po zohľadnení rôznych právnych tradícií zabezpečiť základné procesné práva zmluvných strán a zároveň zabrániť zneužívaniu súdnych sporov.

3.6 EHSV neustále žiadal o účinnú ochranu pred nekalými praktikami. Dôrazne preto víta skutočnosť, že Európska komisia odmieta hromadné žaloby („class action“) podľa amerického vzoru. Výbor vždy zdôrazňoval, že hromadná žaloba podľa európskeho práva nesmie byť hromadnou žalobou amerického typu⁽⁹⁾. Vždy preto trval na tom, aby sa zabránilo odmenám závisiacim od výšky vysúdenej sumy a ustanoveniam, ktoré obsahujú hospodárske stimuly pre tretie osoby⁽¹⁰⁾. Tieto požiadavky sú uvedené v odporúčaníach.

3.7 Európska komisia poukazuje aj na to, že kolektívne žaloby o náhradu škody by sa mali zameriavať na náhradu škody, ktorá preukázateľne vznikla porušením práva EÚ. Trest a sankcie by mali byť výlučne predmetom trestného stíhania.

3.8 EHSV však vyjadruje poľutovanie, že Európska komisia nepredložila žiadne osobitné návrhy týkajúce sa príslušnosti a uplatniteľného práva. Takto sa môže stať, že súdy budú pri cezhraničných sporoch uplatňovať rozdielne právne poriadky. Nevylučuje sa ani viac právomocí a s tým súvisiace nebezpečenstvo využívania výhodnejšieho právneho poriadku (tzv. forum-shopping).

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Žaloby požadujúce kolektívne zdržanie sa určitého konania a náhradu škody

4.1.1 EHSV víta skutočnosť, že návrhy pri hromadnom uplatňovaní nárokov zahŕňajú žaloby požadujúce kolektívne zdržanie sa určitého konania, ako aj náhradu škody. V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že úvahy Európskej komisie sa zjavne musia vzťahovať na spory s nízkou, ako aj na spory s vysokou hodnotou.

4.1.2 Bez ohľadu na to by sa obmedzenie na žaloby, ktoré požadujú kolektívne zdržanie sa určitého konania a náhradu škody, mohlo preskúmať z hľadiska ochrany spotrebiteľa. Prípadne by sa mohli stanoviť ďalšie prvky kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu pre prípady, pri ktorých sa to isté nezákonné porušenie práva EÚ týka dvoch alebo viacerých osôb. Mohlo by sa to týkať napríklad určovacích žalôb, spochybnenia zmluvy v dôsledku omylu alebo nárokov na plnenie zo záruky. Európska komisia by mala tieto skutočnosti zohľadniť.

4.2 Úloha súdov

4.2.1 EHSV už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách zdôraznil ústrednú úlohu sudcov v konaniach týkajúcich sa kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu⁽¹¹⁾. Pozitívom je, že Európska komisia sa týchto požiadaviek chopila. Včasné zisťovanie sudcu, či je daná žaloba zjavne neopodstatnená, je dôležitým ochranným prvkom proti zneužívaniu kolektívnych žalôb o náhradu škody.

4.2.2 Ak sú orgány oprávnené určiť, že ide o porušenie práva EÚ, vznesenie súkromnej žaloby by nemalo byť prípustné až po ukončení tohto konania. Dlhé trvanie konania môže viesť k odopretiu právnej ochrany. V tejto súvislosti možno posilniť úlohu sudcu, napríklad prostredníctvom dočasného pozastavenia konania.

4.3 **Aktívna legitimácia na podanie žaloby.** Aby sa predišlo zneužívaniu súdnych sporov, subjekty zastupujúce určité záujmy by mali stanoviť jednoznačné a jasné kritériá pre aktívnu legitimáciu na podanie žaloby. EHSV preto tiež víta skutočnosť, že Európska komisia stanovila minimálne požiadavky pre organizácie, ktoré majú zastupovať poškodené osoby. Je správne, že tieto organizácie by mali byť neziskové a nemalo by dôjsť k žiadnemu konfliktu záujmov. Je prehnané a neprijateľné, aby súčasťou minimálnych požiadaviek boli aj dostatočné finančné a ľudské zdroje, ako aj právne poradenstvo. To vyvoláva otázku, podľa akých noriem by sa malo v jednotlivých prípadoch rozhodovať. Táto skutočnosť si vyžaduje dôkladné posúdenie. Dobrým podnetom môžu byť novšie legislatívne postupy v členských štátoch.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.1.2; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.1.2; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.3 a nasl.; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3.

4.4 **Účinná náhrada škody.** Je nanajvýš dôležité, aby bola poškodenej strane v plnom rozsahu nahradená skutočná hodnota za utrpené straty⁽¹²⁾. Táto zásada je zohľadnená v odporúčaní Európskej komisie. V tejto súvislosti treba tiež uvítať, že odmeny advokátov závisiace od výšky vysúdenej sumy hradené z odškodnenia pre žalobcu by nemali byť prípustné⁽¹³⁾.

4.5 Postup „opt-in“ alebo „opt-out“

4.5.1 EHSV vo svojom stanovisku zo 14. februára 2008 podrobne opísal výhody a nevýhody modelov „opt-in“ a „opt-out“ hromadných žalôb⁽¹⁴⁾. V uvedenom stanovisku aj v nasledujúcich stanoviskách sa zaoberal zmiešaným systémom, ktorý kombinuje výhody oboch pravidiel⁽¹⁵⁾.

4.5.2 Ľudia by mali mať možnosť pripojiť sa pri kolektívnych sporoch prostredníctvom postupu „opt-in“ namiesto toho, aby jednoducho predpokladali, že sú stranou sporu bez opačného vyhlásenia („opt-out“)⁽¹⁶⁾. EHSV však upozorňuje aj na prípady, keď má výhody postup „opt-out“. Najmä v prípade mnohých poškodených osôb s nízkou škodou možno spor rozšíriť na všetky prípadne poškodené osoby⁽¹⁷⁾.

4.5.3 Žalobcom by tak mala byť kvalifikovaná zastupujúca organizácia v zmysle odporúčania Európskej komisie.

4.5.4 To, či Európska komisia považuje v týchto prípadoch postup „opt-out“ za právne prípustný, nie je zrejmé. Obmedzuje sa skôr na všeobecné upozornenie, že od modelu „opt-in“ sa možno odchyliť (len) z dôvodu potreby riadneho výkonu spravodlivosti. Neuvádza však, kedy takéto dôvody nastávajú. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby svoj návrh spresnila⁽¹⁸⁾.

4.6 **Informácie o kolektívnom uplatňovaní nárokov.** EHSV vyjadruje poľutovanie, že v odporúčaní sa nestanovuje žiadny elektronický register žalôb na európskej úrovni, ktorý by slúžil na oboznamovanie a registráciu potenciálnych žalobcov. Takýto register, do ktorého môžu nahliadnúť poškodené strany z celej Európskej únie, by mohol byť účinný a nákladovo efektívny⁽¹⁹⁾ a občanom EÚ a podnikom by umožnil uplatňovať svoje práva.

4.7 **Alternatívne kolektívne riešenie sporov.** Mimosúdne mechanizmy kolektívneho riešenia sporov môžu zohrávať užitočnú doplnujúcu úlohu pri riešení sporov⁽²⁰⁾. EHSV neustále zdôrazňoval potenciál príslušných postupov⁽²¹⁾. Preto víta vybraný prístup, a to stanoviť tieto postupy za doplnujúci a dobrovoľný nástroj zmluvných strán. Okrem toho je nevyhnutné, aby počas mimosúdneho riešenia sporov neuplynuli premlčacie alebo prekluzívne lehoty. Európska komisia by túto skutočnosť mala stanoviť rovnako ako v prípade nadväzných kolektívnych žalôb.

4.8 **Nadväzné kolektívne žaloby.** V oblasti verejného uplatňovania nárokov, ako napríklad v prípade pravidiel hospodárskej súťaže, je potrebné zabezpečiť účinné úradné vymáhanie a zároveň obetiam porušenia práva EÚ zjednodušiť uplatňovanie ich nárokov na náhradu škody⁽²²⁾. Návrh Európskej komisie je vyvážený, pretože až do ukončenia správneho konania nemôžu uplynúť premlčacie alebo prekluzívne lehoty na úkor poškodených.

4.9 Financovanie kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu

4.9.1 Opodstatnené žaloby o náhradu škody musia byť umožnené bez toho, aby túto možnosť obmedzili vysoké prevádzkové náklady. EHSV preto víta žiadosť Európskej komisie, aby členské štáty nepredražovali proces kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 4.8.4.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.2 a nasl.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.2.3.1; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3; Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 4.4.1 a 4.4.2.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 162, 25.6.2008, s. 1, bod 7.2.3.1; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.2.3; Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 4.4.1 a 4.4.2.

⁽¹⁸⁾ Európska komisia by v tejto súvislosti mala znovu objasniť, kedy a za akých podmienok je postup „opt-out“ zlučiteľný s príkazom na vypočutie v rámci konania, ktorý má základ v článku 41 ods. 2, 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie. Je to dôležité najmä pre členské štáty, v ktorých je právo na vypočutie chránené ústavou, napríklad v Nemecku.

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 4.8.5.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, bod 5.3.5.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 93.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 228, 22.9.2009, s. 40, bod 3.6.1.

4.9.2 Európska komisia by v tejto súvislosti mala podrobnejšie spresniť svoje úvahy. Pre neziskové zastupujúce organizácie môžu procesné a právne náklady predstavovať neprekonateľnú záťaž. Platí to najmä vtedy, ak by v prípade konania znášali napríklad náklady na znalecké posudky, ktoré by mohli ohroziť ich existenciu. V prípade takýchto neziskových organizácií by sa preto podobne ako pri pracovnoprávných a sociálnych pravidlách v jednotlivých členských štátoch malo zohľadniť aj obmedzenie nákladov konania. Existujú pádne dôvody na to, aby sa v prípade obohatenia preskúmal systém odčerpania zisku v prospech neziskových organizácií.

4.9.3 EHSV takisto podporuje rozhodnutie o schválení financovania treťou stranou za určitých podmienok. Podmienky, ktoré uviedla Európska komisia, o. i. transparentnosť pôvodu finančných prostriedkov, sú primerané a vhodné na predchádzanie súdnym sporom.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS“

COM(2013) 512 final – 2013/0246 (COD)

(2014/C 170/12)

Hlavná spravodajkyňa: **Anna Maria DARMANIN**

Rada (6. septembra 2013) a Európsky parlament (10. septembra 2013) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS“

COM(2013) 512 final– 2013/0246 (COD).

Predsedníctvo poverilo 12. novembra 2013 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre jednotný trh, výrobu a spotrebu.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bola pani Darmanin rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 11. decembra 2013) vymenovaná za hlavnú spravodajkyňu. Výbor prijal 96 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 EHSV víta návrh smernice o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách. Uznáva, že rozsah pôsobnosti a definície stanovené v smernici tvoria hlavnú zložku návrhu, a preto odporúča, aby:

- služobné cesty alebo kombinácie služobnej cesty a výletu, ktoré neboli zakúpené na základe rámcovej zmluvy, majúce formu cestovných služieb alebo asistenčných cestovných služieb jednoznačne spadali do pôsobnosti tohto návrhu,
- organizátori príležitostných ciest takisto patrili do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, aby sa zaistili rovnaké podmienky a tiež primeraná ochrana spotrebiteľov. Z toho dôvodu navrhuje odstrániť z odôvodnenia 19 tohto návrhu výraz „príležitostne usporadúvané balíky služieb“,
- balíky služieb a asistenčné cestovné služby na obdobie kratšie ako 24 hodín patrili do pôsobnosti smernice. Keďže dĺžka trvania je obmedzená, riziko je pre obchodníka nižšie, pričom spotrebiteľia môžu naraziť na také isté množstvo problémov ako pri ktoromkoľvek inom balíku. V niektorých krajinách navyše takéto obmedzenie neexistuje,
- výraz „údaje potrebné na uskutočnenie rezervácie“ uvedené v definícii asistenčných cestovných služieb (článok 3 ods. 2 písm. b) bod v)) by sa mal vzťahovať na každý postupovaný údaj o klientovi, a nie iba na údaje z kreditnej karty, ako sa uvádza v odôvodnení 18 tohto návrhu,
- posledná časť vety v článku 3 ods. 2 písm. b) bod v) „najneskôr vo chvíli potvrdenia rezervácie prvej služby“ by sa mala vypustiť, pretože odkaz na konkrétny časový rámec je problematický a spôsobuje nejednoznačnosť,
- odkazy na „jednu rezerváciu“ v článku 3 ods. 2 písm. b) bod i) a na „samostatnú rezerváciu“ v článku 3 ods. 5 písm. a) by sa mali vypustiť.

1.2 EHSV víta posun k väčšej transparentnosti. Metodika na dosiahnutie takejto transparentnosti by však mala byť v záujme jednoduchosti odkazu jasná a uskutočniteľná a nemala by sa úplne ponechávať na voľnú úvahu predajcu.

1.3 EHSV podporuje šírenie informácií digitálnymi prostriedkami, no poukazuje na to, že mnohí európski spotrebiteľia túto možnosť ešte stále nemajú či už z vlastnej vôle, alebo pre obmedzený prístup, a nemali by byť diskriminovaní, pokiaľ ide o prístup k informáciám o ich balíku cestovných služieb alebo aktualizáciu týchto informácií.

1.4 EHSV odporúča jednoznačnejšie definovať „primeraný“ poplatok za stornovanie a dôrazne upozorňuje, že náhrada vo výške 100 EUR je nedostatočná a znižuje súčasné práva spotrebiteľa.

1.5 EHSV zastáva názor, že je možné zmeniť a doplniť smernicu 90/314/EHS a prispôsobiť ju novým technológiám bez toho, aby sa znížila miera ochrany spotrebiteľov.

2. Súvislosti

2.1 Smernica o balíku cestovných služieb a asistenčných cestovných službách je dlho očakávanou aktualizáciou smernice o balíku cestovných služieb z roku 1990. Táto aktualizovaná smernica zahŕňa nové digitálne médiá ako nástroj, ktorý spotrebiteľom umožňuje rezervovať si dovolenku, a zároveň sa ňou odstráni niektoré zastarané prvky.

2.2 Komisia začala pracovať na revízii tejto smernice v roku 2007, pričom uskutočnila posúdenie vplyvu, proces konzultácií a špecifické stretnutia so zainteresovanými stranami.

3. Vymedzenie pojmu

3.1 Jadrom aktualizovanej smernice je rozsah jej pôsobnosti a stanovené definície. Do jej pôsobnosti patrí široká škála ciest. Zahŕňa to:

- vopred stanovené balíky služieb od predajcu či internetového poskytovateľa,
- novú kategóriu zmluvných prispôbených balíkov od internetového poskytovateľa či tradičnej cestovnej kancelárie,
- iné prispôbené cestovné služby (asistenčné cestovné služby), v rámci ktorých vystupuje predajca alebo internetový poskytovateľ služieb cestovného ruchu ako sprostredkovateľ.

3.2 Do pôsobnosti smernice nepatria nezávislé cestovné služby ani organizovanie služobných ciest, pričom v článku 2 sa uvádzajú ďalšie oblasti, ktoré sú z jej pôsobnosti vyňaté. V tejto súvislosti EHSV zdôrazňuje, že vyňatie na základe článku 2 ods. 2 písm. c) by v žiadnom prípade nemalo mať vplyv na podnikateľa alebo jedného z jeho zamestnancov, ktorý využije asistenčnú cestovnú službu alebo cestovnú službu na pracovné účely či kombináciu služobnej cesty a dovolenky, na ktoré sa nevzťahuje rámcová zmluva. Na všetky zábery a účely by teda takéto cestovanie spadalo pod definíciu cestovných služieb a/alebo asistenčných cestovných služieb.

3.3 Táto nová definícia dáva cestovným službám širší rozsah, než je len tradičná organizovaná dovolenka. Zahŕňa tiež modernejšie trendy organizovania dovolenky, čím sa vzťahuje na ďalších 23 % turistov. Predpokladá sa, že táto nová smernica sa bude vzťahovať na takmer polovicu dovolenkujúcich (46 %) ⁽¹⁾. Kým 7 z 10 tradičných cestovných služieb je zakúpených v tradičnej cestovnej kancelárii, niektorí spotrebiteľia kupujú takéto tradičné balíky cez internet a zvyšuje sa tiež využívanie internetu v prípade na mieru prispôbených balíkov služieb ⁽²⁾.

3.4 EHSV víta túto novú, širšiu definíciu cestovných služieb, ktorá jasne rieši otázky vyvolané prispôbenými balíkmi cestovných služieb, na ktoré sa smernica z roku 1990 nevzťahovala napriek tomu, že spotrebiteľia mali vo všeobecnosti dojem, že sú chránení. Podľa EHSV neobsahujú cestovné služby automaticky kombináciu dopravy a ubytovania – je to skôr kombinácia aspoň dvoch rôznych zložiek, či už požičania automobilu, exkurzií, dopravy, ubytovania, športu alebo akejkoľvek inej zložky súvisiacej s dovolenkou.

3.5 Definícia balíka služieb podľa článku 3 ods. 2 vymedzuje celý rad aspektov cestovných služieb. EHSV je s definíciou spokojný, no poukazuje na to, že pojem „údaje“ uvedený v ods. 2 písm. b) bod v) tohto článku by sa mal vzťahovať na každý postupovaný rezervačný údaj o klientovi, a nie iba na údaje z kreditnej karty, ako sa uvádza v dôvodovej správe (bod 18) tejto smernice. EHSV preto odporúča vypustiť posledné dve vety odôvodnenia 18. EHSV okrem toho zdôrazňuje, že takéto postúpenie údajov by sa nemalo viazať na konkrétny okamih, a preto odporúča vypustiť zo znenia odôvodnenia 18 a článku 3 ods. 2 písm. b) bod v) aj výraz „najneskôr vo chvíli potvrdenia rezervácie prvej služby“.

⁽¹⁾ Údaje z posúdenia vplyvu, ktoré vypracovala Európska komisia, SWD(2013) 263 final.

⁽²⁾ Prieskum Európskej organizácie spotrebiteľov (BEUC) a jej členov o dovolenkách a cestovaní.

3.6 EHSV upriamuje pozornosť na to, že smernica by sa mala uplatňovať aj na príležitostných organizátorov cestovných služieb, ktorých zodpovednosť a povinnosti by ňou mali byť tiež pokryté. Zaisťovala by sa tým ochrana spotrebiteľa nezávisle od organizátora cesty a tiež rovnaké podmienky pre organizátorov cestovných služieb. EHSV teda odporúča vypustiť výraz „príležitostne usporadúvané balíky služieb“ z bodu 19 dôvodovej správy k smernici.

3.7 Balíky služieb a asistenčné cestovné služby na obdobie kratšie ako 24 hodín by mali patriť do pôsobnosti tejto smernice. Keďže dĺžka trvania je obmedzená, riziko je pre obchodníka nižšie, pričom spotrebiteľia môžu naraziť na také isté množstvo problémov ako pri ktoromkoľvek inom balíku. V niektorých krajinách navyše takéto obmedzenie neexistuje⁽³⁾.

4. Transparentnosť

4.1 Cieľom návrhu je zabezpečiť pre spotrebiteľov väčšiu transparentnosť a zaistiť tak, aby boli spotrebiteľia informovaní o druhu uzatváraanej zmluvy a svojich príslušných právach. Má sa tým predísť zopakovaniu prípadov z minulosti, keď sa spotrebiteľia mohli mylne domnievať, že sú chránení.

4.2 EHSV dáva prednosť jasným a početnejším informáciám pre spotrebiteľov o tom, na čo pristupujú. Zaviesť takúto transparentnosť do praxe však nemusí byť také jednoduché, ako sa zdá, vzhľadom na to, že spôsob implementácie je ponechaný na predajcu.

4.3 Zodpovednosť by mala spočívať spoločne na organizátorovi aj predajcovi, a nie iba na organizátorovi. Spotrebiteľia majú často zmatok v tom, kto je kto v zmluvnom reťazci a veľmi často považujú predajcu za svojho zmluvného partnera. Spotrebiteľia by okrem toho nemali byť ponechaní v tom, aby sa spoliehali na ochotu predajcu postúpiť sťažnosti, preto má správna implementácia článku 13 prvoradý význam.

5. Osobitné pravidlá týkajúce sa zverejnenia

5.1 Požiadavka nového vydania katalógov, ktoré ustanovuje smernica z roku 1990, bola zrušená, keďže internet predznamenáva novú éru informácií pre spotrebiteľov. Odstránením tejto požiadavky ušetrí dané odvetvie 390 miliónov EUR ročne⁽⁴⁾. V novom návrhu sa však naďalej vyžaduje, aby sa spotrebiteľom poskytli všetky informácie v zmluvnej fáze a aby boli o zmenách informovaní písomnou formou.

5.2 EHSV víta úspory vyplývajúce pre toto odvetvie a jednoznačne presadzuje, aby sa tieto úspory nasmerovali do inovácie, zamestnanosti a rastu. EHSV však zastáva názor, že spotrebiteľia, ktorí nepoužívajú internet, či už z vlastného rozhodnutia alebo z dôvodu nedostatku zdrojov, by nemali byť znevýhodnení, pokiaľ ide o prístup ku korektným informáciám.

6. Predzmluvné informácie a zmeny zmluvy

6.1 EHSV poukazuje na to, že je potrebné, aby sa predzmluvné informácie poskytovali v trvalej forme a spotrebiteľia si ich tak mohli kedykoľvek prečítať.

6.2 EHSV ďalej akceptuje, že predzmluvné i zmluvné informácie, ktoré boli poskytnuté cestujúcemu, možno zmeniť, no informácie týkajúce sa mena a adresy poskytovateľa sú príliš dôležité na to, aby sa menili, a preto by nemali podliehať zmene.

6.3 Podstatné zmeny v zmluve by mali byť možné iba vtedy, ak cestujúcim nespôsobujú problémy. Okrem toho by mal byť súhlas spotrebiteľa so zmenami explicitný a nie tichý, ako sa navrhuje v článku 9 ods. 2 písm. b).

6.4 Malo by sa vypustiť právo organizátora zrušiť balík služieb, ak sa nedosiahne potrebný minimálny počet účastníkov. Hoci táto možnosť už existuje na základe súčasnej smernice, nedá sa viac zdôvodňovať, pretože technika v súčasnosti umožňuje predajcom ľahko predvídať a riadiť riziko spojené s ich ponukou a prevádzkou.

⁽³⁾ Napríklad v Maďarsku a Rakúsku sú cesty kratšie ako 24 hodín pokryté. V niektorých krajinách (napr. Španielsko) sa už čoraz častejšie ponúka kombinácia dopravy + večere + vstupeniek na kultúrne či športové podujatie, pričom celá služba bez ubytovania trvá kratšie ako 24 hodín.

⁽⁴⁾ Údaje z posúdenia vplyvu, ktoré vypracovala Európska komisia, SWD(2013) 263 final.

6.5 Zmluvy by mali byť vypracované v jazyku spotrebiteľa.

7. Právo na zrušenie

7.1 Spotrebiteľia budú mať podľa nových pravidiel naďalej právo previesť zmluvu na inú osobu, ako aj právo zrušiť zmluvu. Ak tak urobia, budú povinní zaplatiť organizátorovi primeraný poplatok na pokrytie vzniknutých nákladov.

7.2 EHSV súhlasí s rozšírením práv spotrebiteľa o zrušenie pred odchodom. Má však pochybnosti o skutočnej hodnote „primeraných“ poplatkov v prípade storna zo strany zákazníka. V smernici by sa mali stanoviť všeobecné zásady alebo pravidlá o spôsobe výpočtu náhrady, ktorú má uhradiť spotrebiteľ. Poplatky by nemali byť neúmerné ani príliš vysoké.

7.3 Spotrebiteľ by mal mať možnosť zrušiť zmluvu z dôvodov, ktoré sú nepredvídateľné a nedá sa im zabrániť, ako je choroba či úmrtie v rodine, bez zaplatenia náhrady, a to ako priamy dôsledok navrhovaného práva organizátora ukončiť zmluvu v dôsledku zásahu vyššej moci bez úhrady náhrady.

8. Zodpovednosť za neplnenie

8.1 Náhrada až do výšky 100 EUR a v trvaní najviac troch nocí na jedného cestujúceho je z pohľadu EHSV úplne neprijateľná. Je v rozpore so všeobecnou zodpovednosťou organizátora vykonať balík služieb dohodnutý so spotrebiteľom. Navyše je aj proti zásade „plnej kompenzácie“ škody, ktorá je všeobecnou zásadou práva vo všetkých členských štátoch EÚ. Cenové obmedzenie by sa nikdy nemalo vzťahovať na osoby so zníženou pohyblivosťou.

8.2 EHSV s potešením konštatuje, že v navrhovanej smernici sú osobitne zahrnuté práva zdravotne postihnutých osôb (napr. v kapitole IV).

8.3 EHSV odporúča Komisii zaradiť do odôvodnenia navrhovanej smernice odkazy na certifikáciu prístupnosti a jej normalizáciu, pretože by to cestovnej kancelárii poskytlo cenné informácie.

8.4 EHSV súhlasí s tým, že zásada zodpovednosti cestujúcich informovať organizátora o „ich osobitných potrebách [...] najneskôr 48 hodín pred začiatkom balíka služieb“ by sa mala vzťahovať aj na ľudí so zdravotným postihnutím. Výbor však poukazuje na to, že cestujúci by tak často chcel urobiť, no nemôže nájsť spôsob, ako túto informáciu oznámiť organizátorovi. Je preto dôležité ozrejmiť cestujúcemu postupy na oznámenie takejto informácie (môže medzi ne patriť napríklad osobitné políčko na internetovej prihláške).

9. Lepší systém odškodňovania

9.1 Odškodnenie je kľúčovým aspektom ochrany spotrebiteľa. Doteraz spotrebiteľia občas čelili situácii, v ktorej sa bremeno zodpovednosti presúvalo z jedného poskytovateľa služieb na druhého a spotrebiteľ zostával v neprijemnej situácii. V návrhu sa načrtáva potreba jedného kontaktného miesta pre prípad, že sa vyskytnú problémy.

9.2 EHSV je za zjednodušenie odškodnenia pre spotrebiteľov tým, že by existovalo jedno kontaktné miesto pre prípad problémov s prispôbenými balíkmi cestovných služieb. Takéto kontaktné miesto by sa malo ujasniť hneď na začiatku diskusií o zmluve na balík dovolenkových služieb.

9.3 Spotrebiteľia by mali mať primeraný čas na podanie svojej sťažnosti a nebyť nútení k tomu, aby tak urobili ihneď. Neodoprelo by sa im tak ich právo na odškodnenie po skončení cesty.

10. Vplyv návrhu

10.1 EHSV si uvedomuje výrazný vplyv tohto nového návrhu na spotrebiteľov aj podniky. Ako sa uvádza v tlačovej správe Komisie na túto tému, obom stranám prináša početné výhody.

10.2 Revidovaný návrh povedie k väčšej ochrane spotrebiteľov v niektorých oblastiach a k úsporám pre priemysel. Napriek tomu má EHSV stále obavy v súvislosti s riadnym poskytovaním informácií spotrebiteľovi a jasnou zodpovednosťou odvetvia.

10.3 Okrem toho, hoci sa táto smernica nevzťahuje na individuálne cestovné služby, nemali by byť spojené s nižším stupňom ochrany spotrebiteľa.

11. Konsolidácia právnych ustanovení

11.1 EHSV poznamenáva, že v prípade práv v oblasti cestovných a dovolenkových služieb existuje problém s fragmentáciou právneho rámca a že je potrebný harmonizovanejší prístup. Cestovanie a dovolenky nespádajú pod všeobecné právne predpisy o právach spotrebiteľov, ako to vyplýva zo smernice o právach spotrebiteľov 2011/83. Toto vyňatie spôsobuje fragmentáciu predpisov a vedie k slabej ochrane európskych spotrebiteľov pri cestovaní. Keďže individuálne cesty sú pokryté iným spôsobom na základe ďalších smerníc, ktoré ich osobitne upravujú, rozmanitosť a rozsah práv v rôznych smerniciach vytvárajú pre cestujúcich ďalší zmatok.

12. Platobná neschopnosť

12.1 Ochrana práv spotrebiteľov v prípade platobnej neschopnosti je pozitívna. Cieľom je predísť situáciám, v ktorých by sa bezradní spotrebiteľia snažili poradiť si v prípadoch platobnej neschopnosti, ktoré by nastali počas ich dovolenky. Mala by sa však zaistiť administratívna spolupráca a ustanovené kontaktné miesta by mali začať urýchlene pracovať.

13. Revízia

13.1 EHSV s potešením víta, že Komisia chce do 5 rokov predložiť Európskemu parlamentu a Rade správu o uplatňovaní tohto návrhu a priložiť k nej aj legislatívne návrhy. EHSV zdôrazňuje, že s takýmto hodnotením by sa malo začať ihneď po nadobudnutí účinnosti smernice, čím sa už v skorom štádiu zaistí jasný obraz o jej implementácii a prijatie legislatívnych návrhov si nebude vyžadovať prehnane dlhý čas.

14. Harmonizácia a vzťah so všeobecným zmluvným právom

14.1 Úplná harmonizácia, ktorú navrhuje Komisia, by nemala viesť k zníženiu súčasnej úrovne ochrany spotrebiteľa. Členské štáty by mali mať voľnú ruku, pokiaľ ide o doplnenie pravidiel smernice a zachovanie existujúcich pravidiel na vnútroštátnej úrovni.

14.2 EHSV podčiarkuje, že systém osobitných opravných prostriedkov v prípade neplnenia alebo nedostatočného plnenia zo strany predajcu má vplyv na všeobecné zmluvné právo v členských štátoch, a preto je potrebné objasniť vzťah medzi návrhom a všeobecným zmluvným právom.

15. Ďalšie body

15.1 Mali by sa jednoznačnejšie vymedziť vágne pojmy uvedené v návrhu Komisie, ako napr. „významná časť“ (článok 2 ods. 2 písm. d)), „primeraná lehota“ (článok 9 ods. 2 písm. b)) a „neprimerané“ (článok 11 ods. 2).

15.2 Odseky 2 písm. b) bod i) a 5 písm. a) v článku 3 si protirečia, preto sa musia objasniť.

15.3 Komisia by mala vypracovať neúplný orientačný zoznam iných služieb cestovného ruchu (článok 3 ods. 1 písm. d)), okrem toho tiež poplatkov a lehôt uvedených v článku 10 ods. 1 a mimoriadnych okolností uvedených v článku 12 ods. 3 bod iii).

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o výmenných poplatkoch za platobné transakcie viazané na kartu“

COM(2013) 550 final – 2013/0265 (COD)

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2013/36/EÚ a 2009/110/ES a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES“

COM(2013) 547 final – 2013/0264 (COD)

(2014/C 170/13)

Spravodajca: **Vincent FARRUGIA**

Európsky parlament (8. októbra 2013) a Rada (31. októbra 2013) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o výmenných poplatkoch za platobné transakcie viazané na kartu“

COM(2013) 550 final – 2013/0265 (COD)

a

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2013/36/EÚ a 2009/110/ES a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES“

COM(2013) 547 final – 2013/0264 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 11. decembra 2013) prijal 176 hlasmi za, pričom 22 členovia hlasovali proti a 12 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta dve legislatívne iniciatívy obsiahnuté v balíku týkajúcom sa platobných služieb, ktorý Komisia zverejnila 24. júla 2013: navrhovaná revidovaná smernica o platobných službách a návrh nariadenia o výmenných poplatkoch.

1.2 EHSV zdôrazňuje, že dostať tieto návrhy cez regulačný proces by sa malo považovať za naliehavú záležitosť s cieľom bojovať proti nedostatočnej transparentnosti, pokiaľ ide o skutočné náklady súvisiace s platbami kartou a prekážky vstupu na trh platieb, vrátane multilaterálnych výmenných poplatkov. EHSV poznamenáva, že trh platieb stále nemá regulačný rámec založený na empirických dôkazoch, ktorý by viedol k úplnej harmonizácii jednotnej oblasti platieb v eurách (single euro payments area – SEPA). Okrem toho musí právny rámec umožňovať slobodnú a otvorenú hospodársku súťaž, a tak podporovať spokojnosť spotrebiteľa a bezproblémové fungovanie slobodného trhu. Európsky trh platieb sa musí rozvíjať, aby sa zabezpečili nové modely platieb a rozvoj technológie.

1.3 EHSV vo všeobecnosti podporuje stropy, ktoré Komisia navrhla v nariadení o výmenných poplatkoch, no odporúča, aby boli stropy pre kreditné i debetné elektronické platby nižšie ako tie, ktoré sa v súčasnosti navrhujú. Debetný systém, ktorý by nefungoval na základe systému vzájomnej výmeny, by Európe priniesol skutočne nízkonákladovú, jednoduchú a účinnú elektronickú alternatívu hotovosti a otvoril by väčšie možnosti pre trh s elektronickým obchodom na vnútroštátnej aj cezhraničnej úrovni. Režim transakcií s kreditnými kartami, ktorý by mal nižšie náklady, by zároveň priniesol väčšie výhody spotrebiteľom aj hospodárstvu.

1.4 EHSV sa tiež domnieva, že tieto opatrenia sú také dôležité, že by sa mali implementovať s čo najmenším odkladom. Ak je to možné, stropy by sa na vnútroštátnej úrovni mali zaviesť do šiestich mesiacov od prijatia nariadenia, no najneskôr do jedného roka.

1.5 EHSV odporúča najsť spôsob, ako obmedziť aj poplatky obchodného modelu s tromi účastníkmi. Komisia vo svojom posúdení vplyvu zverejnenom spolu s návrhmi uvádza, že model režimu s tromi účastníkmi možno vyňať z navrhovaných stropov, pretože má obmedzený trhový podiel a vo všeobecnosti sa obmedzuje na podnikateľské účely. Vzhľadom na rýchly rozvoj nových obchodných modelov a systémov na základe tzv. cloudu EHSV úplne nesúhlasí s presvedčením Komisie, že to tak zostane.

1.6 EHSV sa domnieva, že komerčné karty by sa mali začleniť do stropov na rovnakej úrovni, ako sú stropy navrhované pre spotrebiteľské karty. Musí sa vložiť ustanovenie, ktorým sa zabráni akémukoľvek posunu spôsobenému kartovým režimom k väčšiemu využívaniu komerčných kariet.

1.7 EHSV odporúča väčšiu jednoznačnosť smernice o platobných službách, pokiaľ ide o poplatky, ktoré môžu účtovať banky poskytovateľom služieb, ktorí sú treťou stranou, za prístup k informáciám o účtoch klientov. EHSV to chápe tak, že Komisia si nemyslí, že by banky mali takéto poplatky účtovať, a odporúča, aby sa to v znení smernice ozrejnilo.

1.8 Okrem týchto návrhov EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby existovali interoperabilné normy pre platby naprieč všetkými trhmi v Európe. Je potrebné vykonať viac práce s cieľom zahrnúť nové technológie a poskytnúť istotu. Takisto je nevyhnutné, aby sa konzultovalo so všetkými relevantnými aktérmi a aby títo dodržiavali rovnaké normy. To si bude vyžadovať centralizované európske vedenie a pevnú riadiacu štruktúru.

2. Pripomienky a názory

2.1 Európska komisia v roku 2011 uverejnila zelenú knihu na tému „Smerom k integrovanému európskemu trhu s kartovými, internetovými a mobilnými platbami“⁽¹⁾, po ktorej nasledovala konzultácia. Výsledkom tejto konzultácie je balík o platbách. EHSV odkazuje na svoje stanovisko⁽²⁾, v ktorom poukázal na potrebu jednoznačnosti a istoty, pokiaľ ide o pravidlá týkajúce sa multilaterálnych výmenných poplatkov a podnikateľských pravidiel súvisiacich s platbami kartou. V rámci konzultácie túto potrebu vyjadrili mnohé subjekty. EHSV víta navrhované nariadenie o výmenných poplatkoch, ktoré sa bude práve týmito otázkami zaoberať. Nariadenie, ktoré sa vzťahuje aj na transakcie vykonané pomocou súčasných plastových kariet, sa bude vzťahovať tiež na všetky internetové (e-platby) a mobilné platby (m-platby), ktoré budú vykonané prostredníctvom aplikácií využívajúcich rovnaký obchodný model.

2.2 EHSV poznamenáva, že podľa údajov ECB dosahujú celkové spoločenské náklady na maloobchodné platby výšku 130 miliárd EUR, t. j. 1 % HDP, a že náklady na výmenné poplatky predstavujú 10 miliárd EUR⁽³⁾. Pokiaľ ide o trh v oblasti malobankovníctva, úroveň jeho rozvoja a vyspelosť elektronických platieb a platieb kartou, medzi jednotlivými členskými štátmi existujú značné rozdiely. Pre väčšinu Európy a osobitne pre niektoré členské štáty je charakteristická príliš malá hospodárska súťaž, čo udržiava vysoké ceny a nízku mieru inovácie.

2.3 EHSV poukazuje na to, že do navrhovanej legislatívy nie je zahrnutý výber hotovosti z bankomatov. Menšia miera používania hotovosti môže viesť k nárastu elektronických platieb, čo by bolo prínosom pre všetkých obchodníkov a spotrebiteľov. ECB a Komisia uznávajú, že hotovosť má vysoké súkromné náklady a môže podnecovať tieňovú ekonomiku a daňové úniky, keďže platby v hotovosti sú ťažko vystopovateľné a málo transparentné.

2.4 Využívanie elektronických platieb, či už prostredníctvom internetu alebo mobilného telefónu, sa rapídne zvyšuje. Je dôležité, aby bolo regulačné prostredie Európy schopné obsiahnuť tieto zmeny. EHSV poukazuje na nebezpečenstvo, ktoré konštatovala aj Komisia, t. j. nemalo by sa umožniť, aby sa nevýhody výmenného systému a iné typy nákladov „preniesli“ do týchto nových mobilných technológií.

⁽¹⁾ COM(2011) 941 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 52.

⁽³⁾ Správa ECB „The Social and Private Costs of Retail Payments Instruments“, príležitostná správa č. 137, september 2012.

2.5 EHSV podporuje smernicu o prístupe k platobným účtom⁽⁴⁾ navrhovanú Komisiou, ktorá by mala stimulovať hospodársku súťaž v tejto oblasti. Takisto je žiaduce, aby táto smernica priniesla potrebnú transparentnosť a informácie o všetkých ostatných nákladoch hradených spotrebiteľmi, ktoré v súčasnosti nie sú známe, a obsahovala ustanovenie, ktoré by spotrebiteľom umožňovalo ľahšie zmeniť banku a nájsť tak nákladovo najefektívnejšie riešenie. Zámerom je dať každému občanovi v Európe právo otvoriť si bezplatne alebo za primerané náklady bankový účet s určitými minimálnymi funkciami. Celkovým cieľom balíka o platbách a tohto návrhu by malo byť, aby všetci občania EÚ mohli realizovať základné elektronické platby cez internet, či už na vnútroštátnej alebo cezhraničnej úrovni, lacno a jednoducho.

2.6 EHSV ďalej poukazuje na nedostatok dostupných údajov o skutočných nákladoch na elektronické platobné metódy a nedostatočnú transparentnosť v tejto otázke. Na vykonanie kompletnej analýzy týchto problémov, ktorej cieľom by bolo stanoviť, čo ktorá zo zainteresovaných strán platí, sú potrebné ďalšie údaje. Treba sa tiež postarať o to, aby sme sa vyhli neželaným dôsledkom, t. j. zníženie poplatkov na jednej strane trhu môže vyústiť do zvýšenia nákladov v inej oblasti systému.

2.7 EHSV si je vedomý, že Komisia nechala vypracovať štúdiu, aby zistila, aký je vplyv multilaterálnych výmenných poplatkov vo vzťahu k hotovosti, a to použitím tzv. testu nezávažnosti pre obchodníka (merchant indifference test)⁽⁵⁾. EHSV sa domnieva, že sú potrebné podobné štúdie o vnímaní a postojoch spotrebiteľov k nákladom na rôzne platobné nástroje, keďže momentálne existuje málo empirických údajov. Niektoré informácie prináša štúdia vplyvu smernice o platobných službách I a nariadenia o cezhraničných platbách z dielne London Economics⁽⁶⁾. Nedávna štúdia⁽⁷⁾ zároveň ukázala, že prirážky majú veľký vplyv na správanie spotrebiteľov pri výbere platobných metód. EHSV však poznamenáva, že treba realizovať ďalšie štúdie, aby sa zistili účinky na správanie spotrebiteľa, keď sa skutočné náklady na platobné modely stanú transparentnejšími.

2.8 Multilaterálny výmenný poplatok založený na modeli kartového režimu mal pôvodne stimulovať používanie kariet a mnohé roky fungoval dobre. Na dnešnom nasýtenom trhu sa však stal zastaraným. Stojí v ceste inovácii a hospodárskej súťaži, čo je v neprospech európskeho hospodárstva ako celku.

2.9 Multilaterálny výmenný poplatok účtuje banka držiteľa karty (vydávajúca banka) banke obchodníka (prijímajúca banka) za každú obchodnú transakciu vykonanú platobnou kartou. Prijímajúca banka prenáša poplatok na maloobchodníka tým, že zníži výšku platby transakčnej ceny. Výmenné poplatky sú pre vydávajúce banky hlavným zdrojom príjmov z kariet (medzi ďalšie patria ročné poplatky, úroky za využitie možnosti úveru, poplatky za oneskorenú platbu, poplatky za výmenu cudzej meny atď.).

2.10 Súčasnému trhu elektronických platieb v Európe dominujú karty, ktoré sú vlastníctvom iba dvoch veľkých režimov a fungujú na modeli založenom na multilaterálnom výmennom poplatku. Tento podnikateľský model viacerými spôsobmi narúša hospodársku súťaž. Hospodárska súťaž medzi kartovými režimami o vydávajúcu banku má za následok ešte vyššie poplatky, kým konkurencia o držiteľov kariet vedie k vzniku nových produktov s ešte väčšími „bezplatnými výhodami“. Je preto nevyhnutné zvýšiť hospodársku súťaž medzi poskytovateľmi platobných služieb.

2.11 V roku 2007 dospela Komisia k rozhodnutiu, že model multilaterálneho výmenného poplatku MasterCard je protisúťažnou dohodou, ktorá je v rozpore s článkom 101 Zmluvy o EÚ. Spoločnosť MasterCard sa proti tomuto rozhodnutiu odvolala, no v máji 2012 Všeobecný súd EÚ v plnej miere potvrdil rozhodnutie Komisie a uviedol, že multilaterálny výmenný poplatok uplatňovaný spoločnosťou MasterCard je protisúťažný a nie je potrebný na riadne fungovanie kartového režimu. Spoločnosť MasterCard podala proti tomuto rozsudku odvolanie.

2.12 V nariadení o výmenných poplatkoch sa navrhuje riešiť tieto otázky tým, že sa stanovia stropy pre výmenné poplatky na určitej úrovni pre určité typy kariet, pričom tieto stropy by sa zaviedli po konkrétnom čase. Zároveň je tu snaha o riešenie a odstránenie niektorých zmluvných pravidiel, ktoré sa vzťahujú na používateľov kartových režimov a ktoré majú, ako sa tu tvrdí, protisúťažný účinok.

⁽⁴⁾ COM(2013) 266 final, stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 341, 21.11.2013, s. 40.

⁽⁵⁾ Komisia poverila spoločnosť Deloitte vykonaním štúdie o nákladoch súvisiacich s akceptovaním spôsobu platby.

⁽⁶⁾ Pozri štúdiu o vplyve smernice 2007/64/ES a o uplatňovaní nariadenia č. 924/2009 na internetovej stránke http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/130724_study-impact-psd_en.pdf.

⁽⁷⁾ Elke Himmelsbach a Nico Siegel z kancelárie TNS v Nemecku: „Hidden fees for card payments: Will transparency change consumer behaviour?“

2.13 V nariadení sa navrhuje stanoviť len stropy pre kartové transakcie v rámci platobného režimu so štyrmi účastníkmi, ktorý v rozsiahlej miere využívajú spotrebiteľia. Stropy by sa neuplatňovali na komerčné karty či na kartové režimy s tromi účastníkmi (napr. Amex, Diners). Ak však režimy s tromi účastníkmi vystavujú alebo prijímajú kartové transakcie prostredníctvom licenčnej banky – ako to v niektorých členských štátoch robí AMEX – považujú sa za režimy so štyrmi účastníkmi.

2.14 Navrhované stropy by sa uplatňovali len na spotrebiteľské kartové transakcie a ich výška by sa stanovila na maximálne 0,2 % pre debetné karty a 0,3 % pre kreditné karty. EHSV nemá vedomosť o žiadnych rozhodujúcich údajoch, z ktorých by táto výška stropov vychádzala. Sú rovnaké ako stropy prijaté formou záväzkov, ktoré ponúkla spoločnosť MasterCard v roku 2009 v nadväznosti na žalobu z dôvodu nekalej hospodárskej súťaže. V roku 2010 prijala záväzky stanovujúce výšku 0,2 % pre debetné karty tiež spoločnosť Visa Europe. Táto spoločnosť následne ponúkla aj svoj záväzok vo výške 0,3 % pre kreditné karty.

2.15 Výška stropov teda odráža záväzky súvisiace s hospodárskou súťažou, ktoré Komisia akceptovala na základe testu ľahostajnosti obchodníkov. EHSV však poznamenáva, že Komisia musí ešte dokončiť štúdiu uvedenú v bode 2.7. Číselné údaje pôvodne navrhli samotné kartové režimy na základe údajov poskytnutých niekoľkými centrálnymi bankami⁽⁸⁾. EHSV zdôrazňuje, že v navrhovanej legislatíve by sa mali zaviesť všetky potrebné záruky na zabezpečenie toho, aby sa nezvýšili priame náklady pre spotrebiteľov, ktoré môžu stanoviť banky (ako napr. bankové poplatky, poplatok za kartu či za vedenie účtu), s cieľom vynahradiť si zníženie multilaterálneho výmenného poplatku.

2.16 V samotnej dôvodovej správe nariadenia sa však konštatuje, že sa v súčasnosti v ôsmich členských štátoch EÚ uplatňujú veľmi nízke alebo žiadne výmenné poplatky na transakcie s debetnou kartou bez zreteľných negatívnych účinkov na vydávanie a používanie kariet. Posúdenie vplyvu vykonané Komisiou značne podporuje názor, že so spotrebiteľskými debetnými kartami by nemal byť spojený žiadny výmenný poplatok⁽⁹⁾. EHSV trvá na tom, že by sa mala vykonať podrobnejšia analýza s cieľom zistiť, aké sú skutočné náklady spojené s multilaterálnym výmenným poplatkom pre spotrebiteľov, či už vo forme príplatkov alebo v rámci priameho zvýšenia cien.

2.17 EHSV zastáva názor, že výška stropov navrhovaná v nariadení o výmenných poplatkoch by sa mala starostlivejšie uvážiť. Trh debetných kariet je v Európe takmer vo všetkých členských štátoch vysoko rozvinutý a nie je potrebné podnecovať k používaniu týchto kariet prostredníctvom marketingu financovaného z výmenných poplatkov. Okrem toho by nižší multilaterálny výmenný poplatok prispel k väčšej akceptácii kariet, čím by sa zvýšilo aj používanie kariet a banky by tak v zásade neutrpeľi žiadnu alebo len malú stratu príjmov.

2.18 EHSV by navrhoval zmeniť a doplniť súčasný návrh tak, aby sa ustanovil režim bez multilaterálneho poplatku pre debetné karty, pričom za základ by sa zobrali v súčasnosti najúčinnejšie vnútroštátne režimy. Zároveň by sa mal preskúmať 0,3-percentný strop pre kreditné karty s cieľom znížiť jeho výšku proporčne k nižšiemu stropu pre debetné karty. Mali by sa preskúmať opatrenia a posúdiť ich vplyv na podniky a spotrebiteľov.

2.19 Nariadenie o výmenných poplatkoch by tieto stropy zaviedlo v dvoch fázach: na cezhraničné transakcie by sa stropy začali vzťahovať o dva mesiace a na domáce transakcie dva roky po nadobudnutí jeho účinnosti. EHSV spochybňuje potrebu takéhoto dlhého prechodného obdobia pre domáce multilaterálne výmenné poplatky. Väčšina platieb sa vykonáva miestne a v porovnaní s tým je trh cezhraničných platieb veľmi malý. Práve na domacom trhu predstavujú výmenné poplatky najväčšiu záťaž pre obchodníkov a následne aj pre spotrebiteľov. Takéto dlhé prechodné obdobie pre domáci trh by mohlo značne oddialiť skutočné prínosy nariadenia.

2.20 EHSV zároveň víta zmeny pravidiel o cezhraničnom prijímaní, no trvá na tom, že by to nemalo viesť k vytvoreniu nových prekážok medzi veľkými a malými obchodníkmi. Návrhom by sa v prípade spotrebiteľských kariet umožnilo cezhraničné prijímanie vo výške stropu už od nadobudnutia jeho účinnosti. Ak čo najskôr nedôjde k implementácii na vnútroštátnej úrovni (ako sa odporúča v bode 1.4), mohlo by to znamenať, že zo stropov by mohli ihneď profitovať len veľkí predajcovia tým, že by svoje príjmové operácie presunuli na cezhraničnú úroveň, kým malé a stredné podniky, ktoré túto možnosť nemajú, by naďalej za svoje transakcie platili vysoké domáce sadzby. Nedá sa predpokladať, že domáce banky by tieto sadzby dobrovoľne znížili, aby vyrovnali presun obchodu na cezhraničných prijímateľov. Výbor sa takisto domnieva, že komerčné karty by sa mali zahrnúť do pravidiel o cezhraničnom prijímaní formou ustanovenia, že uplatniteľným výmenným poplatkom by mal byť poplatok krajiny, v ktorej prijímateľ pôsobí.

⁽⁸⁾ Pozri dokument Európskej komisie MEMO/13/719 z 24. júla 2013.

⁽⁹⁾ Na strane 193 sa uvádza: „Možnosť zakázať výmenné poplatky pre debetné karty, čo by potenciálne viedlo k väčším výhodám pre obchodníkov a spotrebiteľov, si zaslúži ďalšie preskúmanie. Zámerom je zabezpečiť takú vyspelosť trhov v EHP, najmä pokiaľ ide o potreby vydávania a používania debetných kariet, že by nebolo nutné účtovať výmenné poplatky ako stimulačné opatrenie pre platby debetnou kartou. V tejto súvislosti by sa teda krátko po prijatí legislatívneho opatrenia o výmenných poplatkoch mohlo vykonať preskúmanie.“

2.21 EHSV súhlasí s odstránením pravidiel týkajúcich sa akceptovania všetkých kariet. Ak by sa na komerčné karty nevzťahovali stropy, obchodníci by ich mohli odmietiť. V zmysle návrhu revidovanej smernice o platobných službách by si tiež mohli pri komerčných kartách účtovať prirážku. Vďaka tomu by obchodníci mohli odkloniť spotrebiteľov od používania kariet spojených s vyššími poplatkami.

2.22 EHSV si však nie je úplne istý, či je vylúčenie režimu s tromi účastníkmi z nariadenia dobrou voľbou, pričom Komisia ho svojím zdôvodnením nepresvedčila, že sa takéto karty budú naďalej zameriavať na bohatých spotrebiteľov⁽¹⁰⁾. Môže hroziť nebezpečenstvo, že by sa banky mohli usilovať vmanévrovať svojich klientov do režimu s tromi účastníkmi alebo skutočne k používaniu komerčných kariet, na ktoré sa nariadenie nevzťahuje.

2.23 EHSV zároveň poznamenáva, že nie sú jasné pravidlá o tom, kedy by sa komerčné karty mali alebo museli vydať. V mnohých členských štátoch sa všetkým živnostníkom automaticky vydáva komerčná karta, keď si otvoria podnikateľský účet. Výbor si nie je istý tým, ako sa takéto pravidlá stanovujú a či majú malé podniky možnosť požiadať o nekomerčnú kartu. Mnohé spoločnosti navyše vydávajú svojim zamestnancom „pracovné“ karty, ktoré možno používať aj na nepracovné účely.

2.24 EHSV víta pravidlá o výbere platobnej aplikácie na termináli. V nariadení sa špecifikuje, že ak jedno zariadenie či karta obsahuje dve alebo viacero značiek, banka nemôže kartu pri jej vydaní prednastaviť: výber musí urobiť spotrebiteľ na mieste predaja. To dáva spotrebiteľovi väčšiu slobodu vybrať si zo svojho pohľadu najlepšiu platobnú metódu. Nariadením sa tiež odstraňuje pravidlo nediskriminácie a tak uvoľňuje informácie, ktoré obchodníci môžu a nemôžu poskytnúť o multilaterálnom výmennom poplatku, ktorý platia.

2.25 Nariadením sa má predísť zvýšeniu režimových poplatkov, ktoré by mali kompenzovať zníženie multilaterálneho výmenného poplatku, vďaka jeho článku 5, podľa ktorého by sa za výmenný poplatok považovala akákoľvek čistá kompenzácia, ktorú prijme vydávajúca banka z režimu platobných kariet vo vzťahu k platobným transakciám alebo súvisiacim činnostiam. Nie je však jasné, či sa v nariadení venuje dostatočná pozornosť výške poplatkov, ktorú obchodníkom účtuje ich vlastná prijímajúca banka a ktorá môže byť veľmi vysoká, predovšetkým pre malé podniky so slabou vyjednávacou pozíciou.

2.26 EHSV víta ustanovenie, ktorým sa oddelí režim platobných kariet od spracovateľského subjektu. Zabráni sa tým tomu, aby sa kartové režimy a spracovateľské služby ponúkali ako balík v rámci jednej zmluvnej ponuky, a obchodníci si tak budú môcť slobodne vybrať svoju alternatívu spracovania. Zvýši sa tak hospodárska súťaž a umožní sa vstup nových subjektov na trh, čo zasa zníži ceny.

2.27 Pokiaľ ide o revidovanú smernicu o platobných službách, EHSV víta otvorenie trhu, ktoré to prinesie. Zosúladi právne predpisy a odstráni rozdiely medzi štátmi, ktoré pramenia z fakultatívnej povahy niektorých súčasných ustanovení smernice o platobných službách. Vytvorí sa právna istota, pokiaľ ide o status nových platobných modelov, keďže ich všetky začlení do rovnakého regulačného rámca. Vznikne tak väčšia konkurencia medzi poskytovateľmi, umožní sa vstup nových subjektov na trh a napomôže zvýšenie účinnosti a zníženie nákladov. Tým sa podporí rozvoj nových platobných modelov pre elektronický obchod. Zároveň sa vnesie bezpečnosť a transparentnosť a používateľom platieb sa poskytnú primerané informácie.

2.28 Do pôsobnosti revidovanej smernice o platobných službách budú patriť aj poskytovatelia platobných služieb, ktorí sú treťou stranou, zmení sa ňou definícia platobných služieb tak, aby bola technologicky neutrálna, čím sa podporí rozvoj nových technológií. Okrem toho otvorí cestu novým platobným modelom, keďže umožní poskytovateľom platobných služieb, ktorí sú treťou stranou, prístup k informáciám o účtoch klientov. Títo poskytovatelia si teda budú môcť overiť, či má spotrebiteľ, ktorý chce vykonať platbu prostredníctvom internetu, na účte dostatok finančných prostriedkov, a postúpiť oprávnenie na vykonanie platby od toho spotrebiteľa na jeho banku. Spotrebiteľom sú poskytnuté záruky, aby sa zaistilo, že poskytovateľovi platobných služieb, ktorý je treťou stranou, na to poskytl informovaný súhlas.

2.29 Jednému aspektu sa však revidovaná smernica o platobných službách nevenuje, a to či banka bude môcť účtovať poplatok za vykonávanie tejto služby poskytovateľovi platobných služieb, ktorý je treťou stranou (a tým aj spotrebiteľovi). Ak by boli takéto poplatky rozšírené a vysoké, pravdepodobne by to zničilo akékoľvek výhody podnikateľského modelu poskytovateľov platobných služieb, ktorí sú treťou stranou. Výbor preto nalieha, aby regulačné orgány, aby stanovili, že tieto služby by sa mali poskytovať bezplatne, t. j. ako súčasť bežných služieb poskytovaných držiteľovi na základe zmluvy o vedení účtu.

⁽¹⁰⁾ Pozri dokument Európskej komisie MEMO/13/719 z 24. júla 2013.

2.30 Revidovaná smernica o platobných službách by priniesla určité zmeny vo vzťahu ku klíringu a zúčtovaniu. Podľa smernice o konečnom zúčtovaní sa nesmú platobné inštitúcie priamo zúčastňovať na mechanizmoch zúčtovania a vyrovnania. Musia využívať nepriamy prístup k takýmto mechanizmom prostredníctvom veľkých bánk. Revidovanou smernicou o platobných službách sa situácia radikálne nemení – pre platobné nástroje tu nie je žiadny všeobecný priamy prístup do klíringových a zúčtovacích systémov. V zmysle revidovanej smernice musia byť pravidlá pre nepriamy prístup rovnaké pre všetky typy platobných inštitúcií (v rámci potreby ochrany pred rizikom spojeným so zúčtovaním).

2.31 Ďalším bodom, o ktorom by sa malo uvažovať, je potreba vykonávať zúčtovanie a klíring v Európe v reálnom čase alebo takmer v reálnom čase. V niektorých jurisdikciách už takýto systém existuje, pričom ďalšie o ňom uvažujú. V septembri minulého roka vydala Federal Reserve Bank USA dokument určený na konzultáciu o tejto otázke. Regulačné orgány by mali zvážiť, či presadzovať presun ku klíringovým a zúčtovacím procesom fungujúcim v reálnom čase prostredníctvom budúcej regulačnej iniciatívy.

2.32 EHSV dúfa, že revidovaná smernica o platobných službách povedie k vstupu nových subjektov na trh platieb, ktoré budú ponúkať platobné riešenia využívajúce systém úhrad a inkás SEPA. Takéto inovatívne platobné produkty by značne znížili náklady na platby v rámci elektronického obchodu a sprístupnili by ich pre širší trh. Mohlo by to byť pravdepodobne aj bezpečnejšie, pretože sa bude prenášať menej citlivých údajov. Platby cez internet viazané na kartu si vyžadujú zadať citlivé údaje, a preto sú vysoko náchylné na podvod. Súčasná bezpečnostná metóda (technológia 3-D secure atď.) sa usilujú odstrániť tento problém, no sú ťažkopádne a neadekvátne.

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

PRÍLOHA

k Stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali aspoň štvrtinu odovzdaných hlasov, boli v priebehu diskusie zamietnuté (článok 54 ods. 3 rokovacieho poriadku):

Bod 2.18

Zmeniť

„EHSV by navrhoval zmeniť a doplniť súčasný návrh tak, aby sa ustanovil režim ~~bez multilaterálneho poplatku~~ pre debetné karty, pričom za základ by sa zobrali v súčasnosti najúčinnejšie vnútroštátne režimy. Zároveň by sa mal preskúmať 0,3-percentný strop pre kreditné karty s cieľom stanoviť jeho výšku na primeranej úrovni ~~znižit jeho výšku~~ proporčne k nižšiemu stropu pre debetné karty. Mali by sa preskúmať opatrenia a posúdiť ich vplyv na podniky a spotrebiteľov.“

Výsledok hlasovania:

Za: 49
Proti: 108
Zdržali sa: 20

Bod 2.19

Zmeniť

„Nariadenie o výmenných poplatkoch by tieto stropy zaviedlo v dvoch fázach: na cezhraničné transakcie by sa stropy začali vzťahovať o dva mesiace a na domáce transakcie dva roky po nadobudnutí jeho účinnosti. EHSV vyzýva Komisiu, aby pred začatím druhej fázy dôsledne zanalyzovala dosah tohto prvého opatrenia na zainteresované strany (spotrebiteľov, obchodníkov, zamestnávateľov a zamestnancov tohto platobného systému atď.), ~~spochybňuje potrebu takéhoto dlhého prechodného obdobia pre domáce multilaterálne výmenné poplatky. Väčšina platieb sa vykonáva miestne a v porovnaní s tým je trh cezhraničných platieb veľmi malý. Práve na domácom trhu predstavujú výmenné poplatky najväčšiu záťaž pre obchodníkov a následne aj pre spotrebiteľov. Takéto dlhé prechodné obdobia pre domáci trh by mohlo značne oddialiť skutočné prínosy nariadenia.~~“

Výsledok hlasovania:

Za: 48
Proti: 121
Zdržali sa: 22

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry“

COM(2013) 534 final

(2014/C 170/14)

Spravodajca: **Eugen LUCAN**

Komisia sa 17. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady o zriadení Európskej prokuratúry“

COM(2013) 534 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 11. decembra 2013) prijal 176 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV považuje iniciatívu Komisie za vhodnú. Zriadenie Európskej prokuratúry je dôležitým krokom pri vytváraní nových právnych mechanizmov, ktoré ochraňujú finančné záujmy Únie, ako aj finančné príspevky európskych občanov do rozpočtu EÚ.

1.2 EHSV sa domnieva, že je potrebné chrániť finančné záujmy Únie, koherentnosť systému trestného práva EÚ by však bola zabezpečená lepšie, ak by sa v nariadení presne vymedzila ⁽¹⁾ používaná terminológia a najmä trestné činy, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie a ktoré musia byť následne predmetom trestného stíhania v členských štátoch. Toto vymedzenie pojmov by sa malo zahrnúť do nariadenia alebo by sa mohlo uvádzať v prílohe podľa vzoru nariadenia o Eurojuste ⁽²⁾, prípadne by mohlo byť doplnené v podobe smernice. Vymedzenie týchto pojmov môže poskytnúť neskorší regulačný rámec pre trestné činy, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, a zabezpečiť, aby sa rešpektovala zásada zákonnosti („nullum crimen sine lege“).

1.3 EHSV sa domnieva, že právomoci týkajúce sa Európskej prokuratúry by sa mali obmedzovať na rozsah ustanovenia článku 86 ods. 2. Keďže neexistuje posúdenie vplyvu o cezhraničnej trestnej činnosti, rozšírenie právomocí prokuratúry na základe článku 86 ods. 4 je predčasné.

1.4 EHSV odporúča, aby sa v konaniach a sporoch, na ktorých sa zúčastňuje Európska prokuratúra, uplatňovali procedurálne záruky pre podozrivé osoby v súlade s príslušnými normami nariadenia, a to najmä podľa Charty základných práv Európskej únie, a osobitne práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu, ktoré ponúkajú vysokú úroveň ochrany v porovnaní s vnútroštátnou legislatívou. EHSV rozumie „právu na obhajobu“ tak, že sa ním zabezpečí aj dodržiavanie zásady „rovnosti zbraní“ medzi obžalobou a obhajobou.

1.5 EHSV navrhuje, aby sa úlohy monitorovacieho výboru rozšírili na Európsku iniciatívu pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR) prostredníctvom nových právomocí v oblasti monitorovania dodržiavania základných ľudských práv, najmä v súvislosti so zriadením Európskej prokuratúry, a rešpektovania práv osôb, ktoré sú trestne stíhané. Tento monitorovací výbor bude spolupracovať so všetkými sekciami EHSV a ostatnými európskymi a vnútroštátnymi inštitúciami príslušnými v tejto oblasti. Výbor EIDHR ⁽³⁾ bude fungovať tak, aby sa dodržiavanie ľudských práv monitorovalo vo vzťahu EÚ k členským štátom, ako aj k ostatným tretím krajinám.

⁽¹⁾ Pozri článok 2 písm. b), článok 4 ods. 1 a článok 12 COM(2013) 534 final a vysvetlenia bodu 4.1 tohto stanoviska „Predmet, definície, právomoc“.

⁽²⁾ COM(2013) 535 final, článok 3 ods. 1 „Právomoc Eurojustu sa vzťahuje na formy trestnej činnosti uvedené v prílohe 1“.

⁽³⁾ Tento výbor funguje v rámci odbornej sekcie REX. Aj do oblasti pôsobnosti odbornej sekcie SOC patrí aktívne občianstvo a ochrana základných ľudských práv.

1.6 EHSV sa domnieva, že pri predbežnom výbere generálneho prokurátora by súčasťou skupiny odborníkov, ktorá Komisii predloží poradné stanovisko, mal byť jeden zástupca týchto inštitúcií: EHSV, Výbor regiónov, Agentúra pre základné práva Európskej únie, Európsky dvor auditorov a Rada advokátskych komôr Európy (CCBE). Poradná skupina odborníkov by mala mať najmenej 11 členov.

1.7 EHSV sa domnieva, že do základných zásad fungovania Európskej prokuratúry by sa mali zahrnúť aj zásady zákonnosti a hierarchickej podriadenosti, ktoré sa v nariadení výslovne neuvádzajú.

1.8 EHSV sa nazdáva, že nariadenie by malo stanoviť viac záruk v súvislosti s uplatňovaním práv a povinností európskych prokurátorov, ako aj ich zodpovednosťou v prípade zneužitia právomocí a závažného profesijného pochybenia.

1.9 EHSV upozorňuje, že prípustnosť dôkazov, ktoré Európska prokuratúra zhromaždila a predložila súdu prvého stupňa, môže v prípade, že boli pripustené bez overenia, vyvolať situácie nerovnakého zaobchádzania a nedodržanie zásady „rovnosti zbraní“. Vzhľadom na to, že článok 32 ods. 5 nariadenia ustanovuje, že osoby „[...] majú všetky procesné práva, ktoré sú im k dispozícii na základe platných vnútroštátnych predpisov“ (samozrejme vrátane konaní o prípustnosti dôkazov), je nutné konštatovať, že ustanovenia nariadenia sú rozporné a táto právna úprava môže viesť k porušeniu práv obvinených osôb v trestnom konaní.

1.10 Zhromažďovanie a spracovanie osobných údajov by sa malo obmedziť na osoby, v prípade ktorých existujú spoľahlivé indície, že spáchali trestný čin poškodzujúci finančné záujmy Únie. V opačnom prípade by to mohlo znamenať závažné a neúmerne zasahovanie do ich života.

1.11 EHSV sa domnieva, že zriadenie Európskej prokuratúry je spôsobom, ako zaručiť ochranu finančných príspevkov európskych občanov do rozpočtu EÚ. V návrhu nariadenia, ako aj v návrhu smernice je potrebné jednotne uviesť a zosúladiť vymedzenie pojmov týkajúcich sa trestných činov vedúcich k poškodzovaniu finančných záujmov Únie.

2. Súvislosti a všeobecné pripomienky

2.1 Diskusie o zriadení Európskej prokuratúry sa začali pred viac ako desiatimi rokmi⁽⁴⁾. V máji 2011 Komisia prijala oznámenie o ochrane finančných záujmov Európskej únie pomocou trestného práva a administratívnymi vyšetrovaniami⁽⁵⁾, ktoré obsahuje návrhy na zlepšenie ochrany finančných záujmov EÚ.

2.2 V posledných troch rokoch boli v členských štátoch vyslovené podozrenia z podvodov vo výške v priemere 500 miliónov EUR. Predpokladá sa však, že skutočná celková čiastka týkajúca sa podvodov bude podstatne vyššia. Od páchatelov trestných činov sa získa späť len veľmi malá časť z celkovej škody spôsobenej podvodmi, a síce menej ako 10 %⁽⁶⁾. Preto sa odhaduje, že v roku 2010 pochádzalo 46 % odhalených poškodení finančných záujmov Únie (na úrovni členských štátov) z verejného a 52 % zo súkromného sektoru. Údaje o podvodoch podľa dotknutých oblastí: poľnohospodárstvo – 17 %, cigarety – 1 %, clá – 6 %, priame výdavky/verejné obstarávanie – 11 %, inštitúcie EÚ – 27 %, vonkajšia pomoc – 19 %, štrukturálne fondy – 19 %. Vo všeobecnosti zo správ úradu OLAF vyplýva, že tieto údaje sú platné aj na rok 2011 a 2012. Takýto prístup si vyžaduje špecifické riešenia a zásahy na úrovni politiky EÚ v oblasti trestného práva.

2.3 Komisia v júli 2012 prijala návrh smernice o boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie prostredníctvom trestného práva. Návrh smernice zahŕňa spoločné vymedzenie pojmov trestných činov poškodzujúcich rozpočet EÚ, harmonizované minimálne sankcie (vrátane sankcií v podobe odňatia slobody v závažných prípadoch) a spoločné premlčacie lehoty.

⁽⁴⁾ Zelená kniha o trestnoprávnej ochrane finančných záujmov Spoločenstva a o vytvorení funkcie európskeho prokurátora z 11. decembra 2001, COM (2001)715 final.

⁽⁵⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0293:SK:NOT>

⁽⁶⁾ Zhrnutie analýzy vplyvu SWD(2013) 275 final, s. 2, bod 1.2.

2.4 V priebehu roka 2012 a na začiatku roka 2013 sa uskutočnili viaceré diskusie a stretnutia na európskej úrovni⁽⁷⁾ o zriadení Európskej prokuratúry. Predseda Európskej komisie pán Barroso vo svojom prejave o stave Únie v septembri 2012 opakovane potvrdil záväzok Komisie zriadiť Európsku prokuratúru.

2.5 Komisia 17. júla 2013 predložila súbor legislatívnych textov zahŕňajúci viaceré nariadenia o reforme štruktúry úradu Eurojust, zlepšení riadenia úradu OLAF a zriadení Európskej prokuratúry.

2.6 Hlavnou úlohou Európskej prokuratúry bude bojovať proti trestnej činnosti, ktorá spôsobuje ujmu finančným záujmom EÚ. Bude mať právomoc tieto trestné činy vyšetrovať a stíhať a v prípade potreby vydať podozrivé osoby príslušným súdom členských štátov EÚ.

3. Predstavenie návrhu nariadenia o zriadení Európskej prokuratúry

3.1 Zriadenie Európskej prokuratúry nie je povinnosťou, ale možnosťou. V Zmluve o fungovaní EÚ (ZFEÚ) sa uvádza, že Rada „môže vytvoriť“ prokuratúru na základe jednomyselného uznesenia a po udelení súhlasu Európskeho parlamentu. Právny základ a pravidlá pre zriadenie Európskej prokuratúry sú uvedené v článku 86 ZFEÚ, ktorý ustanovuje: „S cieľom bojovať proti trestnej činnosti, ktorá poškodzuje finančné záujmy Únie, môže Rada v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom prostredníctvom nariadení vytvoriť z Eurojustu Európsku prokuratúru.“

3.2 Európska rada môže rozšíriť právomoci prokuratúry tak, aby v nich bol zahrnutý aj boj proti závažnej trestnej činnosti s cezhraničným rozmerom v súlade s článkom 86 ods. 4 ZFEÚ.

3.3 Nariadenie o zriadení Európskej prokuratúry obsahuje predmet a vymedzenie pojmov, všeobecné pravidlá (štátút a organizácia prokuratúry, vymenúvania a odvolávanie, zásady), právomoc, procedurálne pravidlá pre vyšetrovanie, trestné stíhanie a súdne konanie, pravidlá pre procesné záruky, súdne preskúmanie, ochrana údajov, vzťahy Európskej prokuratúry s inštitúciami EÚ a vplyv na rozpočet.

3.4 Za súdne preskúmanie procesných úkonov Európskej prokuratúry sú zodpovedné vnútroštátne súdy.

3.5 Dánsko sa podľa zmlúv EÚ⁽⁸⁾ nezapojí do Európskej prokuratúry.

3.6 Na Spojené kráľovstvo a Írsko sa vzťahuje doložka o neuplatňovaní politík v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, čo znamená, že obidve krajiny sa nezapoja do Európskej prokuratúry, pokiaľ sa výslovne a dobrovoľne nerozhodnú zapojiť sa do práce prokuratúry.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Predmet, vymedzenie pojmov, právomoc

4.1.1 Hoci v prvom článku nariadenia sa „zriaďuje“ nová Európska prokuratúra, jej fungovanie a operatívnosť bude závisieť výlučne od spôsobu, akým sa bude uplatňovať smernica o boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie⁽⁹⁾, v ktorej sú vymedzené trestné činy a nezákonné činnosti, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie. Zriadenie Európskej prokuratúry je vhodné v záujme ochrany finančných príspevkov európskych občanov do rozpočtu EÚ.

4.1.2 V návrhu smernice o boji proti podvodom poškodzujúcim finančné záujmy Únie⁽¹⁰⁾ sa za trestné činy považujú tieto činy:

- i) podvod poškodzujúci finančné záujmy Únie (článok 3),
- ii) trestné činy súvisiace s podvodom poškodzujúce finančné záujmy Únie (článok 4): poskytnutie alebo neposkytnutie informácií, pranie špinavých peňazí, príslub alebo získanie neoprávnených výhod od úradníka EÚ,

⁽⁷⁾ COM(2013) 534 final; s. 3 a 4.

⁽⁸⁾ Článok 1 a článok 2 Protokolu č. 22 ZFEÚ.

⁽⁹⁾ V nariadení sa na to v článku 2 písm. b) odkazuje ako na „smernicu 2013/xx/EÚ.“

⁽¹⁰⁾ V návrhu nariadenia COM(2013) 534 final je takisto spresnené, že ide o smernicu 2013/xx/EÚ.

iii) podnecovanie, napomáhanie, nadržovanie a pokus (článok 5 smernice spresňuje len trestnosť takéhoto konania bez jeho bližšieho definovania).

4.1.3 EHSV sa domnieva, že pre tieto trestné činy je potrebné stanoviť výslovné a jasné právne definície zahrnutím odseku, v ktorom sa jasne spresňuje, ktoré trestné činy vyšetruje Európska prokuratúra. EHSV sa domnieva, že by bolo potrebné, aby sa všetky vymedzenia pojmov, ktoré sa nachádzajú v smernici, uvádzali aj v nariadení, vrátane vymedzenia pojmu „zamestnanec verejnej správy⁽¹¹⁾“ (ktorá rozširuje definíciu z verejného sektoru aj na súkromný sektor). Menej závažné trestné činy (pod určitou hranicou škody, napr. do 10 000 EUR) by mali byť vylúčené z pôsobnosti Európskej prokuratúry. Všetky vymedzenia pojmov v návrhu nariadenia a smernice musia byť jednoznačné, podrobne určené, zosúladené a jednotné.

4.1.4 EHSV sa domnieva, že ďalším riešením, ako jasne stanoviť predmet, vymedzenie pojmov a právomoci, by bola úprava niektorých článkov, ktoré vymedzujú oblasti činnosti Európskej prokuratúry⁽¹²⁾, odkazom na prílohu, ktorá by bola spracovaná podľa nariadenia o Eurojuste⁽¹³⁾. Táto príloha by sa doplnila a zosúladila s návrhom smernice.

4.1.5 Právomoc Európskej prokuratúry musí byť jednoznačná a nesporná. Trestné činy vo vecnej pôsobnosti Európskej prokuratúry sa síce vymedzujú prostredníctvom odkazu na vnútroštátne právne predpisy uplatňujúce právo Únie (smernica 2013/xx/EÚ), určité podmienky existencie týchto trestných činov zavedených nariadením (napr. cezhraničná povaha, narušenie záujmov Únie, zapojenie európskych úradníkov atď.) by však zabezpečili súdržnú politiku v oblasti trestného práva, v rámci ktorej sa na všetky druhy trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie uplatňuje rovnaké zaobchádzanie.

4.1.6 Právna úprava by však nemala rozširovať právomoc Európskej prokuratúry aj na trestné činy, ktoré vyšetrujú štátni prokurátori. Takisto by sa mali uviesť kritériá na určenie „prevahy“ (prevažujúcej povahy) v prípade doplnkovej pôsobnosti Európskej prokuratúry, pretože inak to môže v členských štátoch viesť k rozdielnemu výkladu a rozdielnej súdnej praxi.

4.1.7 V prípade cezhraničného vyšetřovania sa môžu vyskytnúť situácie, keď členské štáty nespolupracujú vo vyšetřovacom systéme Európskej prokuratúry. Prostredníctvom spolupráce medzi európskym prokurátorom a delegovanými európskymi prokurátormi je možné vyhnúť sa tomu, aby sa začalo identické vyšetřovanie trestných činov vo viacerých členských štátoch. Je možné zaviesť jednoduché pravidlo týkajúce sa súdneho orgánu, ktorý bol ako prvý informovaný, pričom by sa stíhanie začalo v tom členskom štáte, ktorého súdne orgány boli informované ako prvé.

4.2 Pravidlá týkajúce sa zriadenia Európskej prokuratúry

4.2.1 Napriek tomu, že európskeho prokurátora vymenúva Rada so súhlasom Európskeho parlamentu, pri predbežnom výbere kandidátov hrá dôležitú úlohu Komisia, ktorá „predloží užší zoznam a zabezpečí stanovisko panelu⁽¹⁴⁾.“ EHSV odporúča, aby Komisia pri predbežnom výbere európskeho prokurátora zvýšila v rámci postupu konzultácie počet členov skupiny odborníkov zo siedmich na jedenásť, aby spresnila, koľko členov Súdneho dvora, členov najvyšších vnútroštátnych najvyšších súdov alebo členov vnútroštátnych útvarov prokuratúry alebo iných vysokokvalifikovaných a skúsených právnikov bude súčasťou skupiny, a aby do poradnej skupiny zahrnula aj jedného zástupcu EHSV, Výboru regiónov, Agentúry pre základné práva Európskej únie, Európskeho dvora audítorov a Rady advokátskych komôr Európy (CCBE).

4.2.2 EHSV sa domnieva, že ako legislatívne riešenie by sa malo uviesť aj také vytvorenie konkrétnych záruk pre sudcov, ktoré by pre nich zabezpečili nezávislosť, neutralitu a nestrannosť, ale aj ochranu a stabilitu. EHSV v tejto súvislosti upozorňuje na skutočnosť, že neodvolateľnosť európskych prokurátorov je absolútne potrebná, najmä ak sú na nich podané sťažnosti.

4.2.3 Európskeho prokurátora alebo jeho zástupcov odvoláva Súdny dvor Európskej únie na žiadosť Európskeho parlamentu, Rady alebo Komisie. Právomoc týkajúcu sa ujmy spôsobenej občanom delegovanými európskymi prokurátormi, európskym prokurátorom alebo ich zástupcami má Súdny dvor Európskej únie. Súdny dvor analyzuje a vybavuje žiadosti o náhradu škody. EHSV považuje za potrebné, aby Európsky parlament, Rada a Komisia boli informované o rozhodnutiach Súdneho dvora Európskej únie v prípade sporov o náhradu škody.

⁽¹¹⁾ COM(2012) 363 final, článok 4 ods. 5.

⁽¹²⁾ Pozri článok 1 písm. b), článok 4 ods. 1 a článok 12 dokumentu COM(2013) 534 final.

⁽¹³⁾ COM(2013) 535 final, článok 3 ods. 1 „Právomoc Eurojustu sa vzťahuje na formy trestnej činnosti uvedené v prílohe 1.“

⁽¹⁴⁾ COM(2013) 534 final, článok 8 ods. 3.

4.2.4 Do základných zásad fungovania Európskej prokuratúry by sa mali zahrnúť aj zásady zákonnosti a hierarchickej podradenosti, ktoré sa v nariadení výslovne neuvádzajú. Európska prokuratúra by mala mať možnosť začať preskúmanie aj bez návrhu. Európsky systém vyšetovania trestných činov by bol súdržnejší a jednotnejší, ak by Európska prokuratúra mohla vydávať povinné pokyny a inštrukcie pre OLAF.

4.2.5 Prostredníctvom rozhodnutia o vnútornom fungovaní je treba stanoviť účinné mechanizmy komunikácie, ktoré by zaručili nezávislosť európskeho prokurátora, jeho zástupcov a zamestnancov voči akýmkoľvek vonkajším vplyvom.

4.2.6 V nariadení sa rozlišujú dve kategórie trestných činov, pričom prvá kategória patrí automaticky do právomoci Európskej prokuratúry (článok 12) a v prípade druhej kategórie (článok 13) sa musí určiť jej právomoc, ak existujú určité väzby s trestnými činmi prvej kategórie (súvisiace skutočnosti). EHSV sa však domnieva, že právna úprava by nemala rozširovať pôsobnosť Európskej prokuratúry na trestné činy, ktoré vyšetrujú prokurátori jednotlivých krajín, pokiaľ neexistuje súbor jasných definícií trestných činov a trestných činov založených na identických skutočnostiach (úzko súvisiacich s trestnými činmi poškodzujúcimi finančné záujmy Únie). Jediné spájajúce kritériá uvedené v nariadení sú definované výrazmi „trestné činy, ktoré prevládajú“⁽¹⁵⁾ a „trestné činy založené na identických skutočnostiach“, čo vzhľadom na chýbajúcu jasnú definíciu trestných činov vedie k nepredvídateľnosti právnej úpravy (trestné činy, ktoré prevládajú z akého hľadiska?: z hľadiska osôb, ktorých sa týka vyšetovanie, z hľadiska článkov právnych predpisov, ktoré boli porušené, z hľadiska finančného vplyvu atď.?).

4.3 *Procesné predpisy pre vyšetovania, trestné stíhanie a súdne konania*

4.3.1 Vyšetrovacie opatrenia stanovené v nariadení, ktoré určujú typy a podmienky jednotlivých vyšetrovacích opatrení, ktoré môže Európska prokuratúra využívať, by sa mali realizovať len v súvislosti s trestnými činmi, ktoré patria do vecnej príslušnosti európskej prokuratúry. Rôzne typy rozhodnutí, ktorá môže Európska prokuratúra prijímať na konci vyšetovania a najmä niektoré konkrétne rozhodnutia, vrátane rozhodnutí o obvinení alebo odložení trestného stíhania, je potrebné harmonizovať na úrovni EÚ.

4.3.2 Prípustnosť dôkazov, ktoré Európska prokuratúra zhromaždila a predložila súdnym orgánom, môže v prípade, že boli pripustené bez overenia, vyvolať situácie nerovnakého zaobchádzania a nedodržanie zásady „vyrovnaných zbraní“. Ak bude prokuratúra podporovaná prostredníctvom inštitucionálnej spolupráce so všetkými štruktúrami, orgánmi, inštitúciami a inými subjektmi Únie a s orgánmi členských štátov, obžaloba ani obvinení nebudú mať k dispozícii podobné zdroje na preukázanie nevinu a zásada „vyrovnaných zbraní“ tak bude narušená.

4.3.3 Uzavretie transakcie v záujme riadneho výkonu spravodlivosti sa môže preukázať ako nezlučiteľné s niektorými vnútroštátnymi systémami a nemala by sa vylúčiť zo súdnej kontroly. EHSV odporúča Komisii, aby v nariadení vymedzila, čo znamená „transakcia“, ako aj podmienky jej uplatnenia (vrátane skutkov, ktoré patria do doplnkovej pôsobnosti Európskej prokuratúry).

4.3.4 Procesné záruky pre podozrivé osoby a ostatné osoby, ktorých sa dotýkajú postupy Európskej prokuratúry, v súlade s príslušnými normami a najmä podľa Charty základných práv Európskej únie, môžu samostatne vymedziť niektoré práva (právo nevypovedať, právo na právnu pomoc), ktorá ešte nebola upravená právnymi predpismi Únie. Tieto práva by sa mali uplatňovať nielen na „podozrivé osoby“, ale aj na svedkov.

4.4 *Súdne preskúmanie*

4.4.1 Pri prijímaní procesných opatrení je Európska prokuratúra na účely súdnej kontroly považovaná za vnútroštátny orgán. Podľa EHSV by sa malo umožniť na úrovni EÚ súdne preskúmanie vnútorných opatrení Európskej prokuratúry.

4.4.2 Rokovací poriadok Európskej prokuratúry (vnútorné pravidlá fungovania) sa nemôže týkať iba pridelovania prípadov, ale aj mnohých ďalších (zásadných) aspektov, akou je hierarchia, štruktúra a riadenie, špecifické právomoci atď. Napriek tomu, že tento rokovací poriadok nie je záväzný, ale má len medziinštitucionálny význam, môže byť z dôvodu právnej istoty považovaný za normotvorný a malo by sa umožniť, aby sa občania Únie, ktorí čela trestnému stíhaniu, mohli naň odvolávať. Toto riešenie je v súlade aj s článkom 86 ods. 3 zmluvy, v ktorom sa stanovuje, že zákonodarca Únie nariaďuje stanoviť pravidlá uplatniteľné na súdne preskúmanie procesných úkonov, ktoré Európska prokuratúra prijme pri výkone svojich funkcií.

⁽¹⁵⁾ COM(2013) 534 final, článok 13, Doplnková právomoc, ods. 1.

4.5 Ochrana osobných údajov

4.5.1 Pravidlá režimu ochrany údajov v danom kontexte Európskej prokuratúry spresňujú a dopĺňujú právne predpisy Únie pre spracovanie osobných údajov inštitúciami EÚ⁽¹⁶⁾. Odovzdávanie týchto údajov tretím krajinám sa môže realizovať len vtedy, ak bude v tomto zmysle existovať dohovor. Osobné údaje sa tretím krajinám smú poskytovať len v prípade, ak je to absolútne nevyhnutné na účely konkrétneho trestného stíhania a ak príslušná tretia krajina prostredníctvom dohovoru zaručuje a rešpektuje rovnakú úroveň ochrany údajov ako EÚ. Dohľad nad spracúvaním všetkých osobných údajov v rámci činností Európskej prokuratúry by sa mal zveriť európskemu dozornému úradníkovi pre ochranu údajov (EDPS), ako aj príslušným vnútroštátnym orgánom.

4.5.2 Zhromažďovanie a spracovanie osobných údajov by sa malo obmedziť na osoby, v prípade ktorých existujú podložené indície, že spáchali trestný čin poškodzujúci finančné záujmy Únie. V opačnom prípade by to mohlo znamenať závažné a neúmerne zasahovanie do ich života a porušenie Charty základných práv EÚ.

4.5.3 EHSV sa domnieva, že zhromažďovanie niektorých doplňujúcich údajov musí byť podmienené absolútnou potrebou (tak ako sa uvádza v článku 37 ods. 4) a musí existovať silná kauzálna a zásadná súvislosť so skúmanými skutočnosťami. Zhromažďovanie niektorých doplňujúcich osobných údajov uvedených v článku 37 ods. 4 by sa malo odôvodniť nevyhnutnou potrebou vyšetrovania a mala by sa rešpektovať Charta základných ľudských práv Európskej únie, Európsky dohovor o ľudských právach a všetky právne predpisy členských štátov v oblasti ochrany údajov zaručujúce vyššiu právnu ochranu.

4.5.4 EHSV sa domnieva, že ak tieto osobné údaje nie sú nevyhnutne potrebné, ako aj vo všetkých prípadoch, keď príslušná osoba nie je obvinená, tieto údaje by sa mali vymazať z dokumentov a registrov.

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁶⁾ Najmä nariadenie (ES) č. 45/2001 o ochrane jednotlivcov so zreteľom na spracovanie osobných údajov inštitúciami a orgánmi spoločenstva a o voľnom pohybe takýchto údajov.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Akčný plán pre európsky oceliarsky priemysel“

COM(2013) 407 final

(2014/C 170/15)

Spravodajca: **Claude ROLIN**Pomocný spravodajca: **Zbigniew KOTOWSKI**

Komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Akčný plán pre európsky oceliarsky priemysel“.

COM(2013) 407 final.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 21. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 11. decembra 2013) prijal 156 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 9 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta Akčný plán pre európsky oceliarsky priemysel, ktorý Európska komisia zverejnila 11. júna 2013. EHSV sa domnieva, že tento akčný plán je krokom vpred, pretože uznáva strategický význam oceliarskeho priemyslu pre Európu a považuje ho za hnaciu silu hospodárskeho rastu. Úspech plánu však závisí od toho, ako sa tieto slová premietnu do reality.

1.2 Akčný plán predstavuje konkrétny návrh, avšak jeho realizácia si bude vyžadovať dlhé mesiace alebo aj roky. Vzhľadom na rýchlosť poklesu produkcie a príjmov v tomto roku sú však nevyhnutné presne načasované opatrenia zamerané na pomoc pracovníkom postihnutým krízou a obnovenie priaznivých podmienok na investície v tomto odvetví, ako aj v segmentoch, ktoré naň nadväzujú. Ak sa takéto opatrenia neprijmú, môže to viesť k ďalšiemu zatváraniu závodov a rušeniu pracovných miest. V tejto súvislosti EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby čo najskôr zverejnila plán realizácie s presným harmonogramom implementácie akčného plánu. Plán realizácie by sa mal prediskutovať so sociálnymi partnermi na najbližšej schôdzi skupiny na vysokej úrovni.

1.3 Akčný plán je pomerne vágny a nevenuje dostatočnú pozornosť cyklickému charakteru krízy. Aby si toto odvetvie z hľadiska európskeho výrobného priemyslu a zamestnanosti zachovalo strategický význam a aby sa predišlo jeho ďalšiemu oslabovaniu, EHSV žiada Európsku komisiu prijať naliehavé opatrenia, ako napríklad:

- spolu so sociálnymi partnermi dôkladne zhodnotiť existujúce kapacity,
- prijať opatrenia na uľahčenie využívania a prepravy šrotu a predchádzanie nelegálnemu vývozu,
- vo veľkom rozsahu využívať štrukturálne fondy EÚ a zabezpečiť, aby sa pri ich pridelovaní dostatočne zohľadnilo sektorové zameranie,
- vypracovať dočasné opatrenia (ako napríklad v Nemecku *kurzarbeit*, t. j. skrátený pracovný čas) spolufinancované z verejných zdrojov a/alebo posilniť už zavedené opatrenia s cieľom zabezpečiť udržanie pracovníkov v oceliarskom priemysle,
- zvýšiť dopyt v odvetviach, ktoré na oceliarskeho priemyslu nadväzujú, a to okrem iného bezodkladným zavedením navrhnutých opatrení pre automobilový priemysel a stavebníctvo. Celkovo je potrebné nastoliť rovnováhu medzi fiškálnou konsolidáciou (t. j. úspornými opatreniami) a aktívnou priemyselnou politikou, ktorá podnecuje investície a vytváranie pracovných miest⁽¹⁾. Na zvýšenie dopytu po oceli nebude stačiť, ak sa budeme spoliehať len na automobilový priemysel a stavebníctvo,
- poskytnúť oveľa viac prostriedkov, vrátane z verejných zdrojov, na investície do vývoja nových technológií a vypracovania nových postupov na ďalšiu modernizáciu zariadení a závodov,

(¹) CESE 1094/2013 – CCMI/108.

- zaviesť udržateľný model na posilnenie európskeho oceliarskeho priemyslu. Mali by sa čo najskôr navrhnuť a propagovať európske normy udržateľnosti, ako napríklad značka SustSteel (*Steel Construction Products Mark*),
- Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii by nemal ponúkať opatrenia *ex post*, ale mal by sa zamerať na predvídanie zmien, napríklad uľahčovať zavádzanie nových technológií a pomáhať pracovníkom, aby sa s nimi oboznámili.

1.4 Neodkladnú pozornosť treba venovať vypracovaniu udržateľných politík EÚ v oblasti klímy, energetiky a obchodu, ktoré by umožnili transformáciu oceliarstva smerom k hospodárstvu s nízkymi emisiami uhlíka, ktoré efektívne využíva energiu a zdroje, avšak bez toho, aby príslušné náklady niesol len oceliarsky priemysel EÚ. To sa podarí dosiahnuť aj presadzovaním ambiciózných politík v oblasti výskumu, vývoja a inovácie, napríklad v rámci programu Horizont 2020 a aktívnou podporou zavádzania nových, čistejších technológií, ktoré efektívne využívajú zdroje a energiu.

1.5 EHSV podporuje všeobecný cieľ boja proti zmene klímy a podporuje kroky EÚ v tejto oblasti. Dôkladnú pozornosť však treba venovať špecifickým črtám tohto odvetvia, najmä tým, ktoré sa týkajú technologických obmedzení, ako aj doterajšiemu úsiliu. Ciele pre oceliarsky priemysel musia byť uskutočniteľné z technického aj ekonomického hľadiska. Musia byť stanovené tak, aby prinajmenšom najvýkonnejším podnikom v EÚ nevyplývali z politík EÚ v oblasti klímy, najmä zo systému EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS), žiadne dodatočné náklady, a to aspoň dovtedy, kým sa nedosiahne komplexná medzinárodná dohoda o zmene klímy s rovnakými cieľmi a opatreniami pre oceliarsky priemysel na celom svete.

1.6 V celej Európe by sa počas tretieho obdobia obchodovania a po ňom mali maximalizovať prechodné kompenzačné opatrenia na vyváženie nárastu cien elektrickej energie v EÚ v súvislosti s ETS. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby túto otázku dôkladnejšie preskúmala a urýchlila prijala náležité opatrenia.

1.7 Výbor podporuje myšlienku vytvoriť európsky systém na financovanie zavedenia nových a inovatívnych technológií v energeticky náročných odvetviach, ktorý by bol financovaný z účelovo viazaných príjmov z predaja emisných kvót v rámci ETS.

1.8 Naďalej by sa malo podporovať zavádzanie prelomových technológií, ako je napríklad ULCOS. EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa dôkladne monitorovali údaje o emisiách CO₂ a energetickej účinnosti oceliarní.

1.9 Jednou z priorít Európskej komisie musí byť reciprocita a vytvorenie rovnakých podmienok na celom svete. Vzhľadom na nerovnosť podmienok a šírenie protekcionistických tendencií v rozvíjajúcich sa ekonomikách EHSV žiada Komisiu, aby urýchlila prijala dôraznejšie ciele opatrenia na ochranu európskeho oceliarskeho priemyslu vrátane využívania nástrojov na ochranu obchodu.

1.10 EHSV víta prijatie kvalitného rámca na predvídanie zmien a reštrukturalizáciu, ktorý stanovuje osvedčené postupy v tejto oblasti. Domnieva sa, že jednotlivé zainteresované strany by mali tento rámec používať ako európsku minimálnu normu na predvídanie a riadenie zmien sociálne zodpovedným spôsobom, a to podporou odbornej prípravy, zvyšovania kvalifikácie a v prípade potreby aj rekvalifikácie. Musí slúžiť aj na zatriktívnenie európskeho oceliarstva pre mladých a vysoko kvalifikovaných ľudí. Okrem toho by sa mali vypracovať dlhodobé riešenia, ktoré by reagovali na generačnú výmenu. Sociálni partneri na všetkých úrovniach môžu v tomto smere zohrávať proaktívnu úlohu.

1.11 EHSV sa domnieva, že na zvládnutie prechodu na konkurencieschopnejšie oceliarstvo EÚ sociálne zodpovedným spôsobom by mal mať oceliarsky priemysel rovnaký prístup k dostupným európskym, národným a regionálnym fondom ako ostatné odvetvia.

2. Úvod

2.1 Ako vyzdvihla Európska komisia vo svojom akčnom pláne pre konkurencieschopný a udržateľný oceliarsky priemysel v Európe, „EÚ je druhým najväčším výrobcom ocele na svete s produkciou viac než 177 miliónov ton ocele ročne, čo predstavuje 11 % svetovej produkcie.“ Toto odvetvie je v Európe veľmi rozšírené: v 24 členských štátoch sa nachádza minimálne 500 výrobných závodov.

2.2 EHSV opakuje, že európsky oceľiarsky priemysel je nosným pilierom európskej prosperity a neoddeliteľnou súčasťou európskeho dodávateľského reťazca. V Európe stojí za vývojom a výrobou tisícok rozličných inovačných produktov z ocele, čím priamo alebo nepriamo poskytuje zamestnanie a živobytie miliónom európskych občanov.

2.3 Žiaľ, je však zrejmé, že toto odvetvie veľmi ťažko zasiahla hospodárska kríza, ktorá v súčasnosti sužuje všetky európske krajiny. Oceľiarstvo závisí napríklad od automobilového priemyslu a stavebníctva, ktorých činnosť zaznamenáva od roku 2008 výrazný pokles. Táto skutočnosť následne viedla k zníženiu dopytu po oceli v Európe.

2.4 Zníženie dopytu po oceli v Európe sa prejavilo dočasným alebo trvalým zatvorením výrobných závodov a zrušením vyše 60 000 pracovných miest v tomto odvetví.

2.5 Je nevyhnutné, aby Európa urýchlene zasiahla a dostala pod kontrolu krízu, ktorá v súčasnosti ťaží oceľiarsky priemysel. EHSV preto víta nedávnu iniciatívu Európskej komisie na podporu európskeho oceľiarstva.

2.6 Je to prvýkrát, čo Komisia jedenásť rokov po uplynutí platnosti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele v roku 2002 navrhla komplexný akčný plán pre oceľiarsky priemysel. Plán je výsledkom spoločného úsilia Komisie a sociálnych partnerov o pokrok v riešení otázky priemyselnej politiky všeobecne aj vo vzťahu k hlavným výrobným odvetviam. Je tiež prvým krokom smerom k skutočnej priemyselnej politike, v ktorej sa spájajú viaceré politiky, napríklad v oblasti obchodu, výskumu a vývoja, životného prostredia, klímy a energetiky.

2.7 V pláne je predložená celá séria opatrení a odporúčaní v oblasti dopytu, energetiky a energetickej účinnosti, politiky v oblasti klímy, hospodárskej súťaže, obchodu, surovín, výskumu a inovácií a sociálnych aspektov, ako je napríklad prístup k európskym štrukturálnym fondom na zníženie spoločenských nákladov na predvídanie a riadenie zmien či podpora zamestnanosti mladých ľudí v záujme zvýšenia konkurencieschopnosti tohto odvetvia.

2.8 Sociálni partneri v oceľiarskom priemysle prispeli k tejto dlhodobej stratégii v rámci výboru EÚ pre sociálny dialóg tým, že vypracovali komplexný prehľad výziev, ktorým európsky oceľiarsky priemysel čelí. Táto spoločná analýza poslúžila ako základ pre okrúhly stôl na vysokej úrovni, ktorý iniciovala Komisia s cieľom vypracovať akčný plán pre konkurencieschopný a udržateľný oceľiarsky priemysel v Európe.

2.9 Oceľ je strategickým pilierom európskeho výrobného priemyslu a naďalej je stimulom technologických inovácií, ktoré sú nevyhnutné na vytváranie hodnôt v nadväzujúcich odvetviach, napr. automobilovom priemysle, stavebníctve, leteckom a kozmickom priemysle, energetike atď. Pre Európu je silné oceľiarske odvetvie nesmierne dôležité, ak chce dosiahnuť cieľ zvýšiť podiel priemyslu na HDP do roku 2020 z terajších 15,2 % na 20 %⁽²⁾.

2.10 Európsky oceľiarsky priemysel má mnoho predností v podobe moderných závodov, vyspelých výrobkov, náročných klientov, ktorí vyžadujú sústavnú inováciu produktov, významného domáceho trhu a kvalifikovanej pracovnej sily. V súčasnosti však čelí závažným problémom, ako je nízky dopyt, zvyšujúce sa náklady na energiu, závislosť od dovážaných surovín a často nespravodlivá hospodárska súťaž.

2.11 Akčný plán je dokument, ktorý obsahuje najdôležitejšie prvky týkajúce sa oceľiarskeho priemyslu, pričom osobitný dôraz sa kladie na zoznam opatrení, ktoré by mali prijať rôzne inštitucionálne úrovne a hlavné zainteresované strany.

2.12 Komisia predpokladá, že na realizáciu plánu a jeho dosah na konkurencieschopnosť, udržateľnosť a zamestnanosť v tomto odvetví bude dohliadať oficiálna skupina na vysokej úrovni.

3. Pripomienky Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

3.1 EHSV víta skutočnosť, že Komisia sa zaoberá alarmujúcou situáciou európskeho oceľiarskeho priemyslu. Sociálni partneri a členské štáty mohli v rámci konzultácie vyjadriť svoje názory na toto odvetvie a jeho nedostatky a navrhnúť možné riešenia na udržanie silného oceľiarstva v Európe. Na základe konzultácií bol vypracovaný Akčný plán pre konkurencieschopný a udržateľný oceľiarsky priemysel v Európe.

⁽²⁾ COM(2012) 582 final.

3.2 Tento plán je prvým krokom, ktorý má oceľarskemu priemyslu pomôcť čeliť súčasným hlavným hospodárskym, sociálnym a environmentálnym výzvam a vytvoriť nový rámec priemyselnej politiky zameraný na udržanie konkurencieschopného oceľarstva a jeho pracovných síl v Európe. Vyhlásenia uvedené v akčnom pláne sú optimistické, avšak jeho úspech bude v konečnom dôsledku závisieť od toho, ako sa tieto vyhlásenia premietnu do praxe. Ak nebude vychádzať z jasnej krátkodobej, strednodobej a dlhodobej stratégie a nebudú mu poskytnuté potrebné právne, finančné a logistické nástroje, jeho potenciál sa nepodarí naplniť.

3.3 EHSV sa domnieva, že realizácia akčného plánu by mala umožniť:

- vytvoriť rámcové podmienky na zachovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti a udržateľného rozvoja európskeho oceľarskeho priemyslu v krátkodobom aj dlhodobom horizonte. Schopnosť tohto odvetvia reagovať na zmenu hospodárskych podmienok ovplyvňujú politiky v oblasti výskumu a inovácií, životného prostredia, energetiky, obchodu a hospodárskej súťaže a taktiež potreby spotrebiteľov. Plán by sa mal snažiť formovať tieto politiky tak, aby sa náležite zaoberali výzvami, ktorým oceľarsky priemysel čelí,
- podporiť oceľarsky priemysel, ktorý závažne postihla hospodárska kríza, s cieľom zvrátiť hospodársky pokles. Od vypuknutia krízy oceľarstvo rázne reagovalo na pokles dopytu po oceľi trvalým alebo dočasným obmedzením svojej výrobnnej kapacity. Od roku 2008 bolo v tomto odvetví zrušených 15,5 % pracovných miest (zdroj: Eurofer),
- zabezpečiť, aby budúcnosť oceľarskeho priemyslu v Európe nebola ohrozená. Výrobné zariadenia, ktorých činnosť bola zastavená, a odstavené vysoké pece vôbec nemusia byť nahradené či uvedené späť do prevádzky. EHSV sa domnieva, že po obnovení dopytu hrozí hospodárstvu EÚ veľmi reálne riziko, že bude musieť dovážať stavebnú oceľ,
- zlepšiť podnikateľské prostredie a regulačné podmienky pre výrobu ocele v Európe. Ceny surovín a energie, ako aj regulačné náklady sú v Európe jedny z najvyšších na svete. Oproti USA sú ceny zemného plynu v EÚ troj- až štvornásobne vyššie, pričom ceny elektrickej energie sú dvojnásobné. Ak sa neprijmú žiadne opatrenia, tento rozdiel sa pravdepodobne ešte zväčší,
- podporiť pracovníkov a regióny, ktoré boli závažne postihnuté krízou, no zároveň zlepšiť plánovanie a riadenie zmien, a to podporou odbornej prípravy, zvyšovania kvalifikácie a v prípade potreby aj rekvalifikácie. Tisíce pracovných miest boli zrušené a mnohé ďalšie sú ohrozené. Okrem toho sa celkovo zvýšil počet dočasných pracovných miest, čo len sťažuje prenos základných zručností a *know-how*. V niektorých prípadoch by to mohlo ovplyvniť kvalitu výroby alebo ohroziť bezpečnosť pracovníkov.

Všeobecné pripomienky

3.4 Jedným z hlavných cieľov oznámenia Komisie o priemyselnej politike je zvýšiť podiel priemyslu na HDP EÚ do roku 2020 na 20 %. EHSV tento cieľ podporuje, pretože by prospel aj sektoru oceľarstva. Bude však pravdepodobne veľmi ťažké ho dosiahnuť, ak sa neuľahčí prístup k finančným inštitúciám, ako je napríklad Európska investičná banka a Európska banka pre obnovu a rozvoj.

3.5 Situácia na trhu bude výrobcov ocele nútiť, aby pokračovali v realizácii zložitých štrukturálnych reforiem (nemožno vylúčiť možnosť fúzií, prevzatí a bankrotov). Nákladné investície do inovácií, inovačné triedy ocele, rozšírenie sortimentu ponúkaných hotových výrobkov, ďalšie zníženie nákladov podľa typov a zavedenie služieb využívajúcich oceľ vlastnej výroby sú síce zásadne dôležité, ale pre mnohých výrobcov ocele je ich financovanie v súčasnosti zložitá alebo nemožná.

Správny regulačný rámec

3.6 Podľa nedávnej štúdie posudzujúcej kumulatívne náklady oceliarskeho priemyslu EÚ, ktorú zadala Komisia, za bežných okolností nie sú náklady na reguláciu hlavnou príčinou rozdielov v nákladovej konkurencieschopnosti. Avšak v čase krízy môžu mať náklady na reguláciu v EÚ výrazný dosah na konkurencieschopnosť oceliarskeho priemyslu ⁽³⁾. Regulačný rámec by sa mal posudzovať z hľadiska nákladov aj prínosov.

3.7 Do posudzovania regulačného rámca musia byť úzko zapojení sociálni partneri pôsobiaci v oceliarskom priemysle.

Zvyšovanie dopytu po oceli

3.8 Ako zdôrazňuje Európska komisia, „v EÚ závisí dopyt po oceli od hospodárskej a finančnej situácie niekoľkých kľúčových odvetví využívajúcich oceľ – napríklad stavebníctva a automobilového priemyslu“ ⁽⁴⁾. Žiaľ, súčasná hospodárska kríza však má významný negatívny vplyv na dopyt po produktoch týchto odvetví, v dôsledku čoho klesá aj celkový dopyt po oceli.

3.9 Komisia sa v snahe podnieť dopyt po oceli v Európe spolieha na svoj plán CARS 2020 ⁽⁵⁾ a iniciatívu na podporu udržateľného stavebníctva ⁽⁶⁾. Avšak vzhľadom na naliehavosť súčasnej situácie v oceliarskom priemysle nie sú tieto plány dostatočne konkrétne a nebudú stačiť na to, aby mali na oceliarstvo dosah v krátkodobom horizonte.

3.10 Dopyt po oceli možno zvýšiť aj podporou realizácie dôležitej infraštruktúry zameranej na budúcnosť a zvýšením kúpnej sily Európanov, aby sa naštartovala obnova na domácom trhu.

Rovnaké podmienky na medzinárodnej úrovni

3.11 Oceliarsky priemysel v EÚ musel v uplynulom desaťročí čoraz častejšie znášať dôsledky uplatňovania nekalých obchodných praktík, protekcionizmu tretích krajín a nadmernej koncentrácie producentov surovín. Je preto naliehavo potrebné zvážiť možnosti cielene a urýchlene zastaviť uplatňovanie všetkých nekalých praktík, ktoré sužujú európsky oceliarsky priemysel. Ešte naliehavejšie je to vzhľadom na nadmernú kapacitu tohto odvetvia v celosvetovom meradle, ktorá vedie niektoré tretie krajiny k uplatňovaniu nekalých obchodných praktík pri vývoze ich prebytkov.

Politiky v oblasti energie, zmeny klímy, efektívnosti využívania zdrojov a energetickej účinnosti na posilnenie konkurencieschopnosti

3.12 Európsky oceliarsky priemysel bude mať budúcnosť len vtedy, ak budú európske oceliarne na čele svetového technologického vývoja, najmä pokiaľ ide o uplatňovanie najnovších výrobných technológií s nižšími emisiami CO₂ a vyššou energetickou účinnosťou, ak to bude ekonomicky únosné.

3.13 Oceliarstvo je energeticky náročné odvetvie, ktoré v súčasnosti v porovnaní so svojimi medzinárodnými konkurentmi čelí vysokým cenám energie. Vzhľadom na to, že ide o kapitálovo náročné odvetvie, je z hľadiska jeho dlhodobého rozvoja zásadná stabilita, predvídateľnosť a globálna konkurencieschopnosť cien energie.

3.14 Akčný plán sa správne zameriava na prínos výrobkov a materiálov z ocele k zníženiu emisií CO₂. Pokiaľ ide o výrobné postupy, oceliarstvo so svojimi súčasnými technológiami pomaly dosiahlo hranice svojich možností, a preto nemôže splniť čiastkové ciele, ktoré navrhla Komisia do roku 2050. Výrazné zlepšenie možno dosiahnuť iba pomocou prelomových technológií. Prvoradý význam majú preto výskum, vývoj a inovácie, ako aj prostriedky na financovanie výskumu a vývoja. V tejto súvislosti EHSV víta návrh Komisie podporovať v rámci programu Horizont 2020 výskum a vývoj, demonštračné a pilotné projekty zamerané na vývoj nových, ekologickejších technológií, ktoré budú účinnejšie využívať zdroje a energiu.

3.15 Hoci sa oceliarstvo so svojimi súčasnými technológiami blíži k hraniciam svojich možností, všetky závody ešte úplne nevyčerpali svoj potenciál, pokiaľ ide o zvýšenie energetickej účinnosti a efektívnejšie využívanie zdrojov pomocou súčasných technológií. Podniky treba podnecovať, aby investovali do najlepších dostupných technológií.

⁽³⁾ Centrum pre európske politické štúdie, *Assessment of Cumulative Cost Impact for the Steel Industry*, 2013.

⁽⁴⁾ COM(2013) 407.

⁽⁵⁾ COM(2012) 636 final.

⁽⁶⁾ COM(2012) 433 final.

3.16 Hlavnými stimulmi v oblasti inovácie sú v súčasnosti zdroje a ceny energie. Hoci hlavnú zodpovednosť za investície do výskumu, vývoja a inovácií nesie samotný oceliarsky priemysel, je potrebné väčšmi podporovať výskum a vývoj, pilotné a demonštračné projekty, ako aj zavádzanie nových technológií. Keďže suroviny a energia predstavujú z hľadiska nákladov najväčšiu záťaž, výzva spočíva v znížení rozdielov v nákladoch v porovnaní s hlavnými konkurentmi EÚ.

3.17 Kríza a prísne rozpočtové obmedzenia vážne ohrozili možnosť odškodniť výrobcov ocele v niektorých členských štátoch, čo môže v Európe vytvoriť nespravodlivé podmienky.

Inovácia

3.18 Európsky oceliarsky priemysel si v priebehu uplynulých desaťročí udržal pred svojimi konkurentmi konkurenčnú výhodu vďaka zvýšeniu účinnosti, inovácii produktov a zásadnému zvýšeniu produktivity práce. V súčasnej situácii však bude ťažké dosiahnuť ďalšie zlepšenie v tejto oblasti, ak sa nezlepší situácia na trhu a regulačné podnikateľské prostredie.

3.19 Vývoj nových, ekonomicky únosných technológií musí sprevádzať zvýšenie konkurencieschopnosti európskych oceliarní v porovnaní s ich svetovými konkurentmi. Výroba menej náročná na energiu a suroviny bude viesť k zníženiu nákladov, vďaka čomu sa zvýši konkurencieschopnosť európskeho oceliarskeho priemyslu.

Sociálny rozmer: reštrukturalizácia a potreba zručností

3.20 V pláne sa spomína problém nedostatku zručností v budúcnosti, a to najmä v dôsledku vekovej pyramídy, avšak dostatočne sa nezohľadňuje strata *know-how* a zručností v dôsledku reštrukturalizácie. Generačná výmena si bude navyše vyžadovať systematické riešenia, najmä vzhľadom na prudký nárast nezamestnanosti mladých ľudí.

3.21 Je nevyhnutné presadzovať prechodné opatrenia na podporu pracovníkov s cieľom zvrátiť hospodársky pokles a udržať pracovnú silu a zručnosti, ktoré majú rozhodujúci význam pre budúcnosť oceliarskeho priemyslu.

Skupina na vysokej úrovni

3.22 Vzhľadom na závažnosť situácie v európskom oceliarskom priemysle je poľutovaniahodné, že Komisia plánuje iba jedno stretnutie skupiny na vysokej úrovni ročne. Toto odvetvie je v súčasnosti nestabilné a na to, aby sa mohli prijímať informované rozhodnutia, budú potrebné neustále aktualizácie.

3.23 Záverom treba povedať, že do 12 mesiacov od prijatia akčného plánu bude potrebné vykonať posúdenie jeho vplyvu na konkurencieschopnosť európskeho oceliarskeho priemyslu. Aby bolo posúdenie čo najpresnejšie a najobjektívnejšie, bude zásadne dôležité zapojiť do diskusií sociálnych partnerov. Je potrebné, aby zástupcovia zamestnávateľov a pracovníkov na európskej, národnej, miestnej a podnikovej úrovni väčšmi spolupracovali a zaviazali sa tento plán realizovať.

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce pozmeňovacie návrhy, ktoré získali minimálne štvrtinu odovzdaných hlasov, boli zamietnuté v priebehu diskusie (článok 54 ods. 3 rokovacieho poriadku):

Bod 1.11

Zmeniť

„EHSV sa domnieva, že na zvládnutie prechodu na konkurencieschopnejšie oceľiarstvo EÚ sociálne zodpovedným spôsobom by mal mať oceľiarsky priemysel rovnaký prístup k dostupným európskym, ~~národným a regionálnym~~ fondom ako ostatné odvetvia.“

Zdôvodnenie

Kratšie znenie zabraňuje podrobnejšiemu určeniu fondov a poskytuje dostatočnú flexibilitu pre subjekty bez toho, aby došlo k prípadnému narušeniu trhu v tomto odvetví.

Výsledok hlasovania:

Za: 70

Proti: 77

Zdržali sa: 12

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky rok rozvoja (2015)“

(2014/C 170/16)

Samostatný spravodajca: **pán Andris GOBIŅŠ**

Európsky parlament sa 18. septembra 2013 rozhodol podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Európsky rok rozvoja (2015)“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 144 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta skutočnosť, že Európska komisia pozitívne reagovala na spoločnú iniciatívu občianskej spoločnosti a EHSV navrhnúť rok 2015 za Európsky rok rozvoja.

1.2 Výbor jednoznačne súhlasí so zmenami a doplneniami k návrhu Európskej komisie o Európskom roku rozvoja ⁽¹⁾, ktoré predložila konfederácia pre pomoc a rozvoj (CONCORD) ⁽²⁾, aj so zmenami a doplneniami, ktoré navrhuje Európsky parlament ⁽³⁾. Výbor poukazuje na to, že o väčšine týchto nápadov sa diskutovalo na stretnutí neformálnej pracovnej skupiny zaoberajúcej sa témou európskeho roka, pričom čiastočne boli spomenuté aj v iných stanoviskách EHSV a v jeho dokumente na diskusiu o európskom roku.

1.3 Európsky rok rozvoja bude prvým európskym rokom, ktorý bude mať silný globálny rozmer založený na právach. EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby urobili všetko, čo je v ich silách, v záujme dosiahnutia cieľov uvedených konfederáciou CONCORD: tento európsky rok predstavuje „jedinečnú príležitosť na rozsiahlu verejnú diskusiu a zmysluplné zapojenie občanov do vízie Európy o globálnom rozvoji, a to v rámci Európy aj na iných kontinentoch, s jej rozmerom týkajúcim sa ľudských práv, environmentálnej udržateľnosti a sociálnej súdržnosti“. ⁽⁴⁾

1.4 Výbor vyzýva svojich partnerov v iných regiónoch sveta, aby propagovali celosvetový rok rozvoja 2015 v ostatných častiach sveta, keďže na jeho prípravu je ešte dostatok času.

1.5 Hlavný dôraz sa musí klásť na najvhodnejšie a najdôležitejšie aspekty rozvojovej spolupráce, ako je globálna solidarita a spravodlivosť, súdržnosť rozvojových politík, ciele udržateľného rozvoja, globálne verejné statky a výzvy a úloha európskych občanov ako spotrebiteľov a aktérov v globálnom hospodárstve. Uzko zamerané otázky a otázky súvisiace s darcami/príjemcami by nemali mať prioritu.

1.6 Dôraz by sa mal klásť tiež na úlohu súkromného sektora v rámci rozvoja ⁽⁵⁾, pretože rozvojové krajiny zvyčajne nemajú rozvojové stratégie pre malé a stredné podniky (MSP), medzi ktoré patria aj družstvá. Takéto rozvojové stratégie môžu pomôcť odstrániť chudobu a uľahčiť inkluzívny rast. Európske skúsenosti s politikou na podporu MSP, formovanou v rámci spolupráce so sociálnymi partnermi a zainteresovanými mimovládnyimi organizáciami, by sa mali cieľovým a relevantným spôsobom preniesť do rozvojových krajín s cieľom dosiahnuť udržateľný rast vo všetkých troch jeho pilieroch – hospodárskom, sociálnom a environmentálnom.

⁽¹⁾ Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku rozvoja (2015), COM(2013) 509 final.

⁽²⁾ Reakcia konfederácie CONCORD na návrh Európskej komisie o Európskom roku rozvoja 2015.

⁽³⁾ Návrh správy o návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku rozvoja (2015), spravodajca: Charles Goerens, 2013/0238(COD).

⁽⁴⁾ Reakcia konfederácie CONCORD na návrh Európskej komisie o Európskom roku rozvoja 2015.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zapojenie súkromného sektora do rámca rozvoja po roku 2015“, Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014, s. 1–5.

1.7 EHSV znovu pripomína, že kľúčom k úspechu predchádzajúcich európskych rokov bola úzka spolupráca medzi inštitúciami a orgánmi EÚ a občianskou spoločnosťou, a to na vnútroštátnej aj európskej úrovni. Výbor teda požaduje, aby sa okamžite podnikli kroky a zriadili sa pracovné skupiny s mnohými zainteresovanými stranami s cieľom zabezpečiť včasnú a riadne štruktúrovanú spoluprácu. EHSV preto jednoznačne podporuje vytvorenie aliancie organizácií občianskej spoločnosti.

1.8 Viacúrovňové aktivity, ktoré vykonávajú organizácie občianskej spoločnosti (ich aktivity na vnútroštátnej a európskej úrovni, ako aj na úrovni partnerských štátov), zohrávajú kľúčovú úlohu pri formovaní politických procesov, a preto by organizácie občianskej spoločnosti a ich činnosť mali mať absolútnu prioritu počas daného roka a získať väčšinu finančných zdrojov. V záujme toho, aby Európsky rok rozvoja dosiahol v krátkodobom i dlhodobom horizonte lepšie výsledky, je dôležité vyhnúť sa vynakladaniu finančných prostriedkov na nákladné kampane vedené agentúrami pre vzťahy s verejnosťou (PR agentúry) alebo by sa mali takéto služby obmedziť na absolútne minimum (ako sa uvádza v bode 3.6 tohto stanoviska).

1.9 Výbor vyzýva inštitúcie EÚ, aby využili rokovania v rámci trialógu na sústredenie pozornosti na udržateľné výsledky a zapojenie, a nie na kampane či aktivity zamerané na poskytovanie informácií. Na tento účel sa musia zmeniť a doplniť časti niektorých článkov návrhu Európskej komisie, ako sa to uvádza v časti 3 a 4 tohto stanoviska. Zmeny sú potrebné aj v jeho úvodných ustanoveniach a prílohách, na ktoré sa však toto stanovisko nemôže vzhľadom na svoj obmedzený rozsah vzťahovať.

1.10 Najlepšie výsledky by mohol mať decentralizovaný prístup opísaný v bode 3.5 tohto stanoviska, pretože tradície a história rozvojovej spolupráce sú veľmi rozdielne a nemožno nájsť jednotný vzorec pre znenie, aktivity atď. V časti 3 a 4 tohto stanoviska je uvedených niekoľko návrhov vedúcich k tomu, aby bol európsky rok čo najbližšie občanom. Tie by sa mali v rámci prípravy naň zohľadniť.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Európsky rok má osobitnú úlohu pri komunikácii a aktívnom zapojení občanov a umožňuje inštitucionálnym aktérom i čoraz väčšiemu počtu organizácií občianskej spoločnosti usporadúvať spoločné podujatia na európskej, celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

2.2 Rok 2015 je rokom, dokedy sa majú splniť miléniové rozvojové ciele. Mal by sa zavŕšiť zhodnotením dosiahnutých výsledkov a prijatím novej stratégie či paradigmy na nasledujúce desaťročie. Európska únia zohrávala kľúčovú úlohu v rozvojových otázkach a pri stanovení miléniových rozvojových cieľov. Hoci rozvojová spolupráca predstavuje oveľa viac než len rozvojovú pomoc, treba poznamenať, že väčšina celkovej oficiálnej rozvojovej pomoci (60 %) pochádza z EÚ a jej členských štátov. Európska únia a jej občania by mali spolu so svojimi partnermi v rozvojových krajinách zastávať vedúcu úlohu v diskusiách o období po roku 2015.

2.3 Podľa údajov Eurobarometra⁽⁶⁾ je približne 20 miliónov ľudí v EÚ osobne zapojených do mimovládnych rozvojových organizácií (vrátane dobrovoľníkov), asi 130 miliónov občanov EÚ prispieva niektorej organizácii pomáhajúcej rozvojovým krajinám a celkovo 72 % občanov EÚ osobne podporuje myšlienku pomáhať krajinám s nízkym ukazovateľom rozvoja.

2.4 Čoraz viac ľudí chápe, že rozvoj sa začína v ich vlastnej krajine a v ich vlastnom živote, prostredníctvom spravodlivého obchodu, ochrany životného prostredia, účasti na politických procesoch atď.

2.5 Rýchlo rastúca, široká a inkluzívna koalícia podporovateľov, ktorá našla silnú podporu u člena EK zodpovedného za rozvoj Andrisa Piebalgsa a jeho tímu, pod vedením EHSV⁽⁷⁾ a organizácií občianskej spoločnosti na vnútroštátnej aj európskej úrovni, ako je Európske hnutie – Lotyšsko, Lotyšská platforma pre rozvojovú spoluprácu (LAPAS) a Konfederácia mimovládnych organizácií pre pomoc a rozvoj (CONCORD), spojila kľúčové zainteresované strany vrátane mnohých organizácií občianskej spoločnosti, Výboru regiónov a Európskeho parlamentu. Partneri už od začiatku pracujú v záujme toho, aby bol daný rok úspešný a ambiciózny s konkrétnymi výsledkami.

⁽⁶⁾ Pozri Special Eurobarometer 352, jún 2010, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_352_en.pdf.

⁽⁷⁾ Po prvý raz bola táto iniciatíva predložená a prerokovaná na valnom zhromaždení konfederácie CONCORD 22. júna 2011 za účasti Andrisa Gobiņa (Európske hnutie – Lotyšsko a Európsky hospodársky a sociálny výbor) a Märy Sīmane (Lotyšská platforma pre rozvojovú spoluprácu (LAPAS)). Zriadila sa pracovná skupina a súčasťou oficiálneho hlasovania na plenárnom zasadnutí EHSV o stanovisku EHSV na tému *Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020* 7. decembra 2011 bola požiadavka vyhlásiť Európsky rok rozvoja a spolupráce.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 EHSV vyzýva inštitúcie EÚ, aby využili rokovania v rámci dialógu a dodali danému roku **viac obsahu a opatrení s cieľom zabezpečiť lepšie a primeranejšie výsledky** (napr. prostredníctvom politických procesov, záväzkov, zlepšenia horizontálneho a štrukturálneho dialógu atď.).

3.2 EHSV pripomína svoj pôvodný návrh týkajúci sa obsahovej stránky daného roka: „EHSV žiada, aby sa venovala väčšia pozornosť rozvojovej spolupráci, celosvetovej solidarite a diskusií o cieľoch tisícročia v oblasti rozvoja. Navrhuje, aby bol rok 2015 vyhlásený za rok ‚rozvoja a spolupráce‘ (predbežný názov). Keďže EÚ a členské štáty sa tiež rozhodli dosiahnuť uvedené ciele do roku 2015, výbor navrhuje využiť tento európsky rok na zvýšenie informovanosti na úrovni každého občana, občianskej spoločnosti a na národnej a európskej úrovni a posilnenie pocitu spoločnej zodpovednosti za uskutočňovanie stanovených cieľov a nových cieľov, ktoré budú stanovené po roku 2015.“⁽⁸⁾

3.3 **Zaangažovanie a zapojenie európskych občanov a organizácií občianskej spoločnosti a ich partnerov po celom svete** do rozvoja a politického dialógu o celosvetovom rozvoji a celosvetovej spravodlivosti je kľúčom k úspechu daného roka a rozvoju ako takému. Organizácie občianskej spoločnosti majú rozhodujúcu úlohu nielen pri získavaní finančných prostriedkov a uskutočňovaní rozvojových aktivít, ale aj v rámci politických procesov. Platí to obzvlášť v prípade mladej generácie, ktorá má tendenciu byť viac spojená so zvyškom sveta prostredníctvom sociálnych a iných médií a viac si uvedomuje páľčivé problémy, ktoré bude musieť ako budúci líder riešiť. Zmysluplné a priame zapojenie detí a mládeže, najmä dievčat, má preto v diskusiách o európskom roku zásadný význam. Zároveň musí existovať zmysluplné a priame zapojenie občanov s rôznymi záujmami, rôznym sociálnym pôvodom atď. Uvedené aspekty by sa mali náležite odraziť pri príprave a realizácii predmetného roka, v jeho obsahovej a finančnej stránke.

3.4 **Výbor podporuje decentralizovaný prístup k európskemu roku.** Pracovné skupiny na vnútroštátnej úrovni by mali v súvislosti s daným rokom zaviesť národné motto, slogan alebo pozvánku, ktoré by čo najlepšie odzrkadľovali situáciu v členskom štáte. Pracovné skupiny na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni by sa mali zriadiť najneskôr 2 mesiace po prijatí návrhu a mali by mať prístup finančným prostriedkom vyčleneným na takýto rok. Činnosť pracovných skupín a podpora tejto činnosti by mali pokračovať aj po jeho skončení. Kľúčovú úlohu by v pracovných skupinách mala hrať organizovaná občianska spoločnosť.

3.5 EHSV víta plán Komisie **investovať značnú sumu finančných prostriedkov** s cieľom zabezpečiť úspech daného roka. Zároveň výbor vyjadruje svoje znepokojenie nad tým, že v tomto štádiu je len veľmi malý percentuálny podiel uvedených finančných prostriedkov vyčlenený na zaangažovanie občianskej spoločnosti a jej aktivity, hoci by to zaistilo najlepšiu udržateľnosť a výsledky daného roka. Malo by sa predísť využívaniu finančných prostriedkov na existujúce či nové zmluvy resp. tendre v oblasti PR alebo by sa malo znížiť na absolútne minimum, pretože v niektorých prípadoch môže byť táto práca kontraproduktívna k cieľom daného roka.

3.6 Na základe osvedčených postupov z doterajších európskych rokov výbor vyjadruje svoj súhlas s vytvorením **širokej a inkluzívnej aliancie organizácií občianskej spoločnosti**, ktorá by tak ako po minulé roky mala zastávať vedúcu úlohu pri plánovaní a realizácii európskeho roka. EHSV navrhuje venovať osobitnú pozornosť úzkej spolupráci s členmi a orgánmi EHSV a inými zainteresovanými stranami a s členmi aliancie na európskej i vnútroštátnej úrovni.

3.7 Osvedčený postup **vymenovania „veľvyslancu európskeho roka“** by sa mal ďalej uplatňovať aj v roku 2015. Ponúka veľké príležitosti na zvýšenie informovanosti o danom roku a na podporu jeho cieľov.

3.8 Výbor je odhodlaný vytvárať **mechanizmy spolupráce** na všetkých príslušných úrovniach, aby sa zaistila čo najlepšia spolupráca a súčinnosť medzi inštitúciami a orgánmi EÚ. Mala by sa iniciovať spolupráca počas daného roka s Organizáciou Spojených národov.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému „Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 73 – 78.

3.9 Výbor jednoznačne súhlasí s návrhmi týkajúcimi sa daného roka, o ktorých sa diskutovalo na neformálnom stretnutí pracovnej skupiny pre tento rok a v rámci internetových diskusií na webovej stránke EHSV. Konfederácia CONCORD predostrela myšlienky, ktoré vyjadrili organizácie občianskej spoločnosti a partneri⁽⁹⁾. **Inštitúcie EÚ by mali urobiť všetko preto, aby sa zabezpečilo, že daný rok bude:**

- **Inšpirujúci:** mal by to byť proces, v rámci ktorého všetci aktéri diskutujú a spoločne formujú nový spôsob myslenia a nové postupy týkajúce sa rozvoja a usilujú sa dosiahnuť konsenzus v odpovedi na otázku, čo znamená celosvetová spravodlivosť pre Európu a jej občanov.
- **Participatívny:** sústrediť pozornosť na občanov a ich názory na celosvetovú spravodlivosť a považovať ich za hlavných aktérov diskusie. To si vyžaduje, aby mali rovnakú možnosť vyjadriť svoje predstavy i predstavy svojich organizácií. Znamená to posun od „informovania občanov s cieľom zvýšiť ich povedomie“ k „spoločnej diskusii o ich názoroch na spravodlivý rozvoj v celom svete“.
- **Koherentný:** Rozvojová politika by mala byť koherentná a z tejto perspektívy by sa počas daného roka malo diskutovať aj o iných politikách Európskej komisie, ktoré idú nad rámec rozvoja (obchod, financie, poľnohospodárstvo atď.).
- **Vzdelávanie v oblasti rozvoja a proces zvyšovania povedomia:** Na daný rok by sa malo nazerať ako na participatívnu formu vzdelávania v oblasti rozvoja a procesu zvyšovania povedomia, založenú na pedagogických zásadách a hodnotách Európskeho konsenzu o rozvoji vzdelávania.
- **Globálny:** Každá diskusia musí byť založená na rovnosti s mimoeurópskymi partnermi.

3.10 Výbor zároveň jednoznačne súhlasí s nasledujúcimi návrhmi, ktoré predložil spravodajca Európskeho parlamentu⁽¹⁰⁾:

- Zmeniť názov roka – Európsky rok v záujme rozvoja.
- Osobitná pozornosť venovaná občanom žijúcim v **členských štátoch bez dlhodobej tradície v danej oblasti**⁽¹¹⁾, kým EHSV navrhuje nájsť osobitné riešenie v týchto štátoch s cieľom vyhnúť sa rozsiahlym problémom so spolufinancovaním.
- Zvýšiť informovanosť občanov Únie o ich podiele na celosvetovom rozvoji a o možnostiach prispieť k spravodlivejšiemu celosvetovému rozvoju a **určiť rozvoj za neoddeliteľnú súčasť národných vzdelávacích programov**⁽¹²⁾.
- Zabezpečiť zapojenie partnerov z rozvojových krajín⁽¹³⁾.
- „Zvýšiť informovanosť a podporiť diskusiu o vplyve, **ktorý môžu mať individuálne, miestne, regionálne, vnútroštátne a európske rozhodnutia a voľby** na celosvetový rozvoj a ľudí žijúcich v rozvojových krajinách, s cieľom dosiahnuť lepšie pochopenie súdržnosti politík v záujme rozvoja“⁽¹⁴⁾.
- „Komisia na tieto [koordináčn]e zasadnutia pozýva zástupcov **občianskej spoločnosti** a poslancov Európskeho parlamentu ako pozorovateľov.“⁽¹⁵⁾

4. Doplnujúce odporúčania k zmenám a doplneniam návrhu, ktorý predložila Európska komisia⁽¹⁶⁾

4.1 Článok 1 (posledná veta). Vďaka vnútroštátnemu podtitulu by sa mohli účinnejšie odzrkadliť rozdielne tradície, výzvy a potenciál jednotlivých štátov: „Rok 2015 sa vyhlasuje za ‚Európsky rok v záujme rozvoja‘ [...]. Podtitul a motto, slogan či pozvánka na európsky rok by sa mali určiť na úrovni členského štátu.“

⁽⁹⁾ Reakcia konfederácie CONCORD na návrh Európskej komisie o Európskom roku rozvoja 2015, september 2013.

⁽¹⁰⁾ Návrh správy o návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku rozvoja (2015), spravodajca: Charles Goerens, 2013/0238(COD).

⁽¹¹⁾ Tamže: pozmeňovacie návrhy 14 a 31.

⁽¹²⁾ Tamže: pozmeňovací návrh 17.

⁽¹³⁾ Tamže: pozmeňovacie návrhy 18, 19, 21, 28 a 30.

⁽¹⁴⁾ Tamže: pozmeňovací návrh 20.

⁽¹⁵⁾ Tamže: pozmeňovací návrh 27.

⁽¹⁶⁾ Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom roku rozvoja (2015), COM(2013) 509 final.

4.2 Článok 2 (prvá zarážka) – Mohlo by byť užitočné klásť väčší dôraz na zaangažovanosť, pričom by sa všetky zainteresované strany uviedli ako rovnocenní aktéri: – „informovať občanov EÚ o rozvojovej spolupráci EÚ a zapojiť ich do diskusií o tom, s dôrazom na to, čo Európska únia môže dosiahnuť už dnes, ako partner celosvetového rozvoja, najväčší poskytovateľ pomoci na svete a dohodnúť sa na tom, ako by mohla dosiahnuť ešte viac vdaka väčšej koherentnosti a lepšej koordinácii spojením síl svojich členských štátov, a svojich inštitúcií a iných aktérov.“

4.3 Článok 2 (druhá zarážka) –V nadväznosti na stanovisko EHSV na tému „Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“: – „podnietiť aktívny a zmysluplný záujem európskych občanov o rozvojovú spoluprácu a ich zapojenie do nej a posilniť zmysel pre zodpovednosť a príležitosť, pokiaľ ide o individuálne rozhodnutia a národné i medzinárodné záväzky (vrátane agendy na obdobie po roku 2015) a ich účasť na formulácii a implementácii politiky v tejto oblasti a“.

4.4 Článok 2 (tretia zarážka) – Text je príliš založený na myšlienke pomoci a darcovstva a vedie k veľmi úzkemu zameraniu: – „zvýšiť informovanosť o úlohe rozvojovej spolupráce EÚ, ktorá prináša široké spektrum výhod pre všetkých zapojených aktérov v EÚ a jej partnerských krajinách nielen pre príjemcov, ale aj pre občanov EÚ v meniacom sa a čoraz viac vzájomne závislom svete.“

4.5 Článok 2 (nová zarážka) – Udržateľné výsledky v politických procesoch na úrovni EÚ a jednotlivých štátov majú rozhodujúci význam, pričom v súčasnom návrhu chýbajú: – „dosiahnuť udržateľné výsledky a zlepšenia tam, kde je to potrebné (napr. vnútorná a vonkajšia politická agenda a rozvojové politiky, koherentnosť, účinnosť, prístup založený na právach, posilnenie postavenia žien, udržateľný rozvoj, zabezpečiteľnosť/bezpečnosť osôb, účasť a výmena, nástroje a štruktúry občianskej spoločnosti, vrátane podnikateľských organizácií a odborových zväzov a pod.).“

4.6 Článok 3 (bod 1, prvá zarážka) – Oznámenie musí byť dvojstranným procesom, ostané kampane k európskym rokom si vyslúžili tvrdú kritiku z rôznych strán: – „komunikačné aktivity kampane na prediskutovanie a odsúhlasenie kľúčových otázok ~~šírenie hlavných posolstiev~~ zacielených na širokú verejnosť a konkrétnejšie cieľové skupiny, aj prostredníctvom sociálnych médií;“

4.7 Článok 3 (bod 1, druhá zarážka) – Úspešné pracovné skupiny na úrovni jednotlivých štátov aj na úrovni EÚ sa ukázali byť jedným z mimoriadne dôležitých prvkov pre úspech európskeho roka. V záujme transparentnosti musia diskusie viesť ku konkrétnym a merateľným výsledkom: – „organizovanie otvoreného a inkluzívneho politického procesu riadeného pracovnou skupinou s mnohými zainteresovanými stranami, vrátane konferencií, podujatí a iniciatív so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami na propagáciu aktívnej účasti a debaty a na zvýšenie informovanosti na európskej úrovni, ako aj na zaistenie výsledkov a zlepšení tam, kde je to potrebné;“

4.8 Článok 3 (bod 1, nová zarážka) – Rok „o“ rozvoji bez priameho zapojenia zainteresovaných strán v rozvojových krajinách a z týchto krajín je nemysliteľný: – „aktivity v rámci EÚ aj za jej hranicami zahŕňajúce partnerské štáty, jej obyvateľov a organizácie;“

4.9 Článok 3 (bod 1, nová zarážka) – EHSV a Európska komisia vo svojom pracovnom dokumente uvádzajú, že včasná príprava a nadväznosť aktivity môžu zabezpečiť lepšie výsledky daného roka rovnako ako prepojenia medzi tematickými rokmi: – „aktivity v rámci prípravy daného roka a v nadväznosti naň na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ;“

4.10 Článok 4 (bod 2) – Ako sa objasňuje v bode 4.7: „Národní koordinátori v úzkej koordinácii s Komisiou zriadia národnú pracovnú skupinu resp. riadiacu skupinu spolupracujú a konzultujú so širokým spektrom príslušných zainteresovaných strán vrátane občianskej spoločnosti [...]“.

4.11 Príloha: Podrobné informácie o opatreniach uvedených v článku 3, časť A. Priame iniciatívy Únie (prvý odsek) – Mal by sa podporovať decentralizovaný prístup, aby sa odrazila skutočná situácia v rôznych členských štátoch, a organizácie občianskej spoločnosti by nemali byť vylúčené z implementácie svojich návrhov: „Financovanie bude mať vo všeobecnosti formu priameho nákupu tovaru a služieb v rámci verejného obstarávania prístupného pre organizácie občianskej spoločnosti, súkromný sektor a ďalšie subjekty podľa existujúcich rámcových zmlúv. [...]“

4.12 Príloha: Podrobné informácie o opatreniach uvedených v článku 3, časť A. Priame iniciatívy Únie (nový odsek) – Na základe osvedčeného postupu z predchádzajúcich rokov: V roku 2013 sa viac ako 60 sietí organizácií občianskej spoločnosti s pôsobnosťou po celej EÚ zúčastňuje na koordinácii a realizácii tohto roka formou aktivít na úrovni EÚ aj jednotlivých štátov; rozhodujúci význam má primeraná podpora práce aliancie: – „podporuje koordináciu občianskej spoločnosti na základe stanoveného modelu tzv. Aliancie pre európsky rok.“

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zdraví zvierat

COM(2013) 260 final – 2013/0136 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o produkcii rastlinného rozmnožovacieho materiálu a jeho sprístupňovaní na trhu (právna úprava v oblasti rastlinného rozmnožovacieho materiálu)

COM(2013) 262 final – 2013/0137 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín

COM(2013) 267 final – 2013/0141 (COD)

(2014/C 170/17)

Spravodajca: **Armands KRAUZE**

Európsky parlament (23. mája) a Rada (31. mája a 7. júna 2013) sa podľa článku 43 ods. 2, článku 114 ods. 3, článku 168 ods. 4 písm. b) a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zdraví zvierat“

COM(2013) 260 final – 2013/0136 COD

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o produkcii rastlinného rozmnožovacieho materiálu a jeho sprístupňovaní na trhu (právna úprava v oblasti rastlinného rozmnožovacieho materiálu)“

COM(2013) 262 final – 2013/0137 (COD)

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín“

COM(2013) 267 final – 2013/0141 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 146 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV víta a rozhodne podporuje návrh Komisie na nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zdraví zvierat, rastlín a kvalite rozmnožovacieho materiálu. Domnieva sa, že existencia konzistentných, transparentných pravidiel, v prípade ich správneho vykonávania vo všetkých členských štátoch EÚ, je základnou podmienkou na zabezpečenie spravodlivej hospodárskej súťaže medzi všetkými operátormi na trhu v Európe.

1.2 EHSV však odporúča urobiť určité zmeny v návrhu o zdraví zvierat, aby bol text nariadenia zrozumiteľnejší.

1.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby do legislatívy zaviedla všetky potrebné bezpečnostné opatrenia a poskytla dostatočné európske zdroje s cieľom odvrátiť nebezpečenstvá súvisiace s voľne žijúcimi zvieratami, ktoré by pri migrovaní z tretích krajín a prechádzaní cez vonkajšie pozemné hranice EÚ mohli rozšíriť infekčné choroby v EÚ.

1.4 EHSV poukazuje na to, že legislatívne akty EÚ, najmä v oblasti zdravia rastlín, musia byť v súlade s postojmi EÚ prijatými v minulosti na medzinárodnej úrovni, a konštatuje, že zatiaľ návrh Komisie súvisiaci s procesom vytvárania medzinárodných noriem týkajúcich sa zdravia rastlín nie je v súlade s postojom, ktorý vyjadrila EÚ v minulosti, pokiaľ ide o zahrnutie invázy druhov do opatrení týkajúcich sa zdravia rastlín.

1.5 EHSV víta novú možnosť kompenzácie príslušných prevádzkovateľov za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov, ktoré podliehajú opatreniam na eradikáciu alebo zamedzenie šírenia škodcov uvedeným v nových právnych nástrojoch v oblasti zdravia rastlín.

1.6 EHSV vyjadruje obavy, že vzhľadom na zmeny, ktorá Komisia navrhuje v systéme zdravia rastlín, EÚ môže stratiť dobrú povesť v oblasti zdravia rastlín, čo môže poškodiť vývozný potenciál členských štátov a spôsobiť, že výrobcovia budú musieť vynaložiť viac prostriedkov na boj s chorobami a škodcami.

1.7 EHSV je skeptický, pokiaľ ide o zahrnutie kategórie lesného rozmnožovacieho materiálu do návrhu nariadenia, keďže Komisia nepredložila presvedčivé argumenty, pokiaľ ide o možné výhody vyplývajúce pre odvetvie lesného hospodárstva.

2. Všeobecné informácie o legislatívnych iniciatívach

2.1 V každej z troch príslušných oblastí, t. j. zdravie zvierat, zdravie rastlín a premiestňovanie rastlinného rozmnožovacieho materiálu, sa na európskej úrovni objavujú vážne prekážky. Spôsobujú problémy prevádzkovateľom na trhu, preto je veľmi dôležité zmeniť a doplniť legislatívu, aby sa znížila administratívna záťaž, ktorá ovplyvňuje výrobcov, poskytovateľov služieb, spotrebiteľov a užívateľov služieb, ako aj zlepšiť podnikateľské prostredie.

2.2 Pokiaľ ide o zdravie zvierat, platné zákony spôsobujú viacero problémov: politika v tejto oblasti je komplikovaná, ucelená stratégia žiaľ chýba a len malá pozornosť sa venuje prevencii chorôb, ktorá by sa mala zamerať na potrebu zaviesť a uplatňovať prísnejšie predpisy v oblasti biologickej bezpečnosti na miestach, kde sa chovajú zvieratá.

2.3 Návrh Komisie v súvislosti so zdravím zvierat väčšmi zdôrazňuje preventívne opatrenia, monitorovanie chorôb, inšpekcie a výskum, pričom cieľom je znížiť výskyt týchto chorôb a tiež znížiť vplyv ohnísk nákaz, keď sa vyskytnú. Taktiež sú tam aj ustanovenia týkajúce sa suchozemských zvierat a vodných živočíchov.

2.4 Zdravie rastlín je tiež kľúčové pri ochrane biodiverzity a ekosystémových službách. Obzvlášť nebezpeční sú škodcovia z iných kontinentov. Pri ich zavlečení do EÚ môžu tieto cudzie druhy spôsobiť značné ekonomické škody. Ak sa dostanú na naše územie, noví škodcovia môžu spôsobiť, že krajiny mimo EÚ prijímú obchodné obmedzenia, ktoré tak poškodia náš vývoz.

2.5 V súvislosti so zdravím rastlín Komisia navrhuje definovať koncepciu karanténnych škodcov a rozdeliť ich do kategórií. Tieto kritériá by sa potom použili na určenie toho, či sa škodlivý organizmus označí za karanténneho škodcu. Komisia je oprávnená prijať použitím vykonávacích aktov zoznamy konkrétnych rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré podliehajú zákazom a osobitným predpisom týkajúcich sa dovozu do EÚ a pohybu v EÚ, ako aj predpisom riadiacim uvedenie rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov do chránených oblastí a pohyb v nich.

2.6 Pokiaľ ide o rastlinný rozmnožovací materiál, návrh Komisie sa usiluje doplniť legislatívu v oblasti uvádzania osív a iných rastlinných množiteľských materiálov na trh, pričom sa zohľadňuje technický pokrok v šľachtení rastlín, rýchly vývoj medzinárodného trhu a potreba podporovať rastlinnú biodiverzitu a znížiť administratívne náklady a záťaž príslušných orgánov, ako aj prevádzkovateľov na trhu.

3. Kontext a zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Európska komisia 6. mája 2013 prijala a uverejnila na verejné hlasovanie preskúmania týkajúce sa zdravia zvierat, rastlín a kvality rastlinného rozmnožovacieho materiálu.

Zdravie zvierat

3.2 Platný právny rámec v EÚ týkajúci sa zdravia zvierat pozostáva z 50 smerníc a nariadení a 400 dokumentov sekundárnej legislatívy. V roku 2004 Komisia zhodnotila legislatívne texty v oblasti zdravia zvierat. Na základe tohto hodnotenia bola v roku 2007 vypracovaná nová stratégia v oblasti zdravia zvierat. V oznámení zo 6. mája 2013 Komisia stanovila právny rámec založený na stratégii EÚ v oblasti zdravia zvierat uverejnenej v roku 2007.

3.3 Komisia navrhuje zjednodušiť právny rámec založený na dobrom riadení v súlade s medzinárodnými normami, ktorý sa zameriava na dlhodobé preventívne opatrenia a vytvára spoluprácu so všetkými zainteresovanými stranami.

3.4 V dokumente Komisie sa navrhuje, aby sa zabezpečili účinné mechanizmy rýchlej reakcie na výskyt chorôb so zreteľom na nové výzvy, ktoré predstavujú napr. objavujúce sa choroby, aby sa stanovilo jasné a vyvážené rozdelenie úloh a povinností medzi príslušnými orgánmi, inštitúciami EÚ, poľnohospodárskym sektorom a majiteľmi zvierat a aby sa určili povinnosti rozličných subjektov, ako sú prevádzkovatelia, veterinári, majitelia domácich zvierat a odborníci na zvieratá, keďže tieto otázky sú kľúčové pre zachovanie zdravia.

3.5 Pre Komisiu je dôležitá ochota odstraňovať narušenie obchodovania, zohľadniť osobitosti malých chovov dobytká a mikropodnikov, a zaviesť zjednodušené postupy s cieľom vyhnúť sa neprimeranej záťaži a neprimerane vysokým nákladom a zároveň zabezpečiť prísne uplatňovanie noriem v oblasti zdravia zvierat.

3.6 Je dôležité čo najviac znížiť vplyv chorôb zvierat na zdravie zvierat a verejné zdravie, dobré životné podmienky zvierat, ekonomiku a spoločnosť prostredníctvom šírenia osvedčenia o chorobách, prípravných opatrení na ich riešenie, monitorovania a opatrení rýchlej reakcie na národnej a európskej úrovni.

3.7 Jedným z najdôležitejších cieľov návrhu Komisie je zabezpečiť správne fungovanie jednotného trhu so zvieratami a živočíšnymi produktmi a tiež zabezpečiť vysokú úroveň ochrany zdravia zvierat a verejného zdravia, ako aj podporovať ciele stratégie Európa 2020.

Zdravie rastlín

3.8 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorý obsahuje ustanovenia o identifikácii rizík týkajúcich sa zdravia rastlín, ktoré vyplývajú z týchto organizmov, a o znížení uvedených rizík na prijateľnú úroveň, bol vypracovaný na základe návrhu Komisie z roku 2008, v ktorom sa navrhla revízia smernice 2009/29/ES o zdraví rastlín. Návrh zrušuje niektoré smernice o kontrolách, ktoré sa týkajú riadenia určitých karanténnych škodcov, o ktorých sa vie, že sa vyskytujú na území EÚ.

3.9 Pokiaľ ide o dovoz rastlín, návrh Komisie stanovuje nový rámec, ktorý predstavuje jej kompetencie vo forme prijímania vykonávacích aktov zameraných na boj proti rizikám, ktoré predstavujú rozličné rastlinné druhy, ktoré pochádzajú z krajín mimo EÚ a vyžadujú si predbežné opatrenia. Obsahuje dodatočné podmienky pre karanténne stanice a stanovuje, že pri uvedení regulovaných rastlín v batožine cestujúcich do EÚ už nebudú existovať výnimky. Ich dovoz touto cestou si preto v budúcnosti bude vyžadovať osvedčenie o zdraví rastlín.

3.10 V súvislosti s pohybom rastlinných produktov v EÚ Komisia navrhuje rozdeliť prevádzkovateľov do kategórií podľa toho, či sú alebo nie profesionáli, a stanoviť ich úlohy a povinnosti podľa predpisov o pohybe rastlín, rastlinných produktov a iných regulovaných predmetov. Stanovuje sa povinná registrácia profesionálnych prevádzkovateľov v registri, ktorý bude zahŕňať aj tých, ktorí majú povinnosť registrácie podľa návrhu nariadenia o rastlinnom rozmnožovacom materiáli, a tak sa zníži administratívna záťaž.

3.11 Návrh zahrňuje plány na elektronický oznamovací systém, aby členské štáty mohli rýchlo a jednotne informovať, že sa na ich území objavil škodcovia. Podobne existujú plány na zvyšovanie osvedčenia, zvýšenie počtu správ, hlásení a iných programov, a na vykonávanie simulácií núdzových situácií.

Rastlinný rozmnožovací materiál

3.12 V oblasti rastlinného rozmnožovacieho materiálu Komisia schválila návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o produkcii rastlinného rozmnožovacieho materiálu a jeho sprístupňovaní na trhu (právna úprava v oblasti rastlinného rozmnožovacieho materiálu), ktorý uzákoňuje a upravuje legislatívu o sprístupňovaní tohto materiálu na trhu. Zrušuje a nahrádza dvanásť smerníc Rady.

3.13 Legislatíva o rastlinnom rozmnožovacom materiáli potrebuje revíziu, keďže smernice uvedené v návrhu sú zastarané, niekoľkokrát boli zmenené a doplnené a sú nekonzistentné z hľadiska zdôvodnenia a prístupu. Sú zmätočné a členské štáty majú často ťažkosti pochopiť ich so zreteľom na ich transponovanie, čo spôsobuje problémy medzi prevádzkovateľmi na trhu, keďže ovplyvňujú podmienky, v ktorých pracujú. Navyše, vzhľadom na veľký počet smerníc ríadiacich túto oblasť smernice nie sú veľmi dobre koordinované s inou legislatívou súvisiacou so zdravím rastlín alebo kontrolou trhu.

3.14 Návrh nariadenia o rastlinnom rozmnožovacom materiáli zahŕňa osivá pre poľnohospodárske odrody, množiteľský materiál pre pestované rastliny (zelenina, ovocné stromy, lesné plody a okrasné rastliny) a lesný rozmnožovací materiál. Podobne zavádza všeobecný pojem „rastlinný rozmnožovací materiál“, ktorý sa vzťahuje na osivá, ako aj na množiteľský materiál.

3.15 Jediné prípady, na ktoré sa návrh nariadenia nevzťahuje, sú pohyb rastlinného rozmnožovacieho materiálu určeného na testovanie a vedecké účely a určeného na účely kríženia (šľachtenia) alebo na skladovanie v genetickej banke, a materiál vymenený v naturáliách medzi osobami, ktoré nie sú profesionálnymi prevádzkovateľmi.

3.16 Ustanovenia uvedené v návrhu nariadenia týkajúce sa lesného rozmnožovacieho materiálu určujú, že členské štáty môžu stanoviť prísnejšie požiadavky pre materiál dostupný pre konečných užívateľov. V prípade takého lesného rozmnožovacieho materiálu nový návrh nariadenia zavádza ďalšie administratívne formality pre orgány, čo môže viesť k zvýšenej administratívnej záťaži pre prevádzkovateľov.

4. Všeobecné a konkrétne pripomienky

Zdravie zvierat

4.1 EHSV má výhrady k právomoci Komisii prijať delegované akty a vykonávacie akty podľa Lisabonskej zmluvy. Obavy sa týkajú najmä otázok citlivých pre členské štáty, že v prípade delegovaných aktov nebudú môcť zabezpečiť, že sa zohľadnia konkrétne národné alebo regionálne podmienky.

4.2 EHSV upriamuje pozornosť na skutočnosť, že v blízkosti vonkajších pozemných hraníc EÚ hrozí vyššie nebezpečenstvo, že voľne žijúce zvieratá budú v členských štátoch šíriť infekčné choroby zvierat. Návrh sa však usiluje rozšíriť možný rozsah opatrení na kontrolu chorôb, ktoré sa v súčasnosti môžu uplatňovať ucelenejšie na voľne žijúce zvieratá, a stanovuje viaceré opatrenia v oblasti biologickej bezpečnosti a iné preventívne opatrenia, ktoré možno podniknúť na hraniciach EÚ. V tejto súvislosti EHSV vyzýva Komisiu, aby stanovila všetky potrebné bezpečnostné opatrenia a vyčlenila dostatočné európske finančné prostriedky na odvrátenia tohto nebezpečenstva.

4.3 Je potrebné určiť skupinu osôb, od ktorých sa bude požadovať, aby oznamovali podozrenia týkajúce sa ohnisk chorôb zvierat. Majitelia zvierat majú povinnosť sledovať zdravie zvierat, ktoré vlastnia.

4.4 EHSV konštatuje nesúlad používania pojmov „prevádzkovateľ“ a „odborník na zvieratá“ a navrhuje vysvetliť tieto pojmy, aby sa špecifikovalo, že vlastnícke právo má „prevádzkovateľ“. Poukazuje na to, že úloha pridelená „odborníkovi na zvieratá“ sa nikde v znení nariadenia neobjasňuje.

4.5 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby čo najskôr uverejnila štruktúrovaný zoznam chorôb zvierat, aby sa mohli posúdiť opatrenia na ich prevenciu a kontrolu. Je dôležité prijať flexibilný prístup, ktorý by sa v prípade potreby aktualizoval. Mal by sa vypracovať v úzkej spolupráci s členskými štátmi a inými zainteresovanými stranami.

4.6 EHSV by rád poukázal na nesúlad terminológie medzi nariadením Európskeho parlamentu a Rady o nekomerčnom premiestňovaní spoločenských zvierat (ďalej len „nariadenie o spoločenských zvieratách“) na jednej strane a návrhom Komisie, o ktorom sa diskutuje, na druhej strane. Treba ju zosúladiť. Je ťažké pochopiť právny vzťah medzi fyzickou osobou (držiteľom) a majiteľom zvierat, hoci nariadenie o spoločenských zvieratách definuje, že „oprávnená osoba“ je „akákoľvek fyzická osoba, ktorú vlastníak písomne oprávnil na nekomerčné premiestňovanie spoločenského zvieratá v mene vlastníka“.

4.7 S cieľom vyhnúť sa používaniu výkladových noriem EHSV navrhuje, aby sa špecifikovalo, že Komisia pripravuje delegovaný akt o získaní základných zručností prevádzkovateľmi a odborníkmi na zvieratá.

4.8 So zreteľom na zdravotné kontroly pre určité odvetvia, ako sú akvakultúra a včelárstvo, odporúča, aby povolenie vykonávať veterinárne úlohy mali len odborne školení a akreditovaní odborníci.

4.9 EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že mechanizmy na odškodnenie chovateľov dobytku v prípade rozšírenia nebezpečnej infekčnej choroby budú jasne a zrozumiteľne uvedené v legislatíve.

4.10 EHSV odporúča zaradiť odvetvia ako hydinnárstvo do programov na rozvoj vidieka s financovaním investícií do poľnohospodárstva, ktoré musia byť v súlade s novými predpismi týkajúcimi sa zdravia zvierat.

Zdravie rastlín

4.11 Pokiaľ ide o karanténu, návrh o zdraví rastlín obsahuje zjednodušené ustanovenia a postupy: stanovuje zjednodušený režim zdravia rastlín pre predaj v obmedzenom množstve. Avšak, malé množstvo infikovaných alebo napadnutých rastlín alebo rastlinných produktov by mohlo mať veľký dosah na zdravie rastlín v EÚ.

4.12 Návrh na účely definovania škodcov používa kritériá, ktoré nie sú v súlade so zásadami Medzinárodného dohovoru o ochrane rastlín (IPPC). Používa tiež pojmy a definície, ktoré sa výrazne odkláňajú od terminológie a znenia použitých v dohovore a normách pre opatrenia v oblasti zdravia rastlín. Tieto rozdiely by mohli viesť k nedorozumeniam s tretími krajinami a následne k ťažkostiam pri vývoze rastlín a rastlinných produktov.

4.13 EHSV víta novú možnosť kompenzácie príslušných prevádzkovateľov za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov, ktoré podliehajú opatreniam na eradikáciu alebo zamedzenie šírenia škodcov uvedeným v nových právnych nástrojoch v oblasti zdravia rastlín. Podobný prístup sa už uplatňuje pri zvieratách v rámci veterinárneho fondu EÚ. Kompenzácia za hodnotu zničených rastlín atď. bude právne vykonaná po prijatí legislatívy v oblasti zdravia rastlín. Bolo by žiaduce zabezpečiť, aby sa toto opatrenie začalo uplatňovať bezodkladne už od začiatku nového viacročného finančného rámca 2014 – 2020.

4.14 Vzhľadom na to, že EÚ a každý z jej členských štátov podpísali Medzinárodný dohovor o ochrane rastlín a Dohodu o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení, možno očakávať, že zmeny v definíciách vyústia do neuplatňovania zásad dohovoru a medzinárodnej dohody.

4.15 ESHV má výhrady k zmenám požiadaviek týkajúcich sa rastlinných pasov pre rastliny a rastlinné produkty určené na výsadbu v chránených oblastiach, keďže návrh stanovuje, že už to nebude požiadavka pre konečných užívateľov, hoci sa tým zvýši riziko rozšírenia nových rastlín, ktoré predstavujú karanténnych škodcov.

4.16 EHSV nemôže podporovať návrh žiadať prevádzkovateľov, a najmä poľnohospodárov, aby v prípade odhalenia karanténnych škodcov rýchlo uplatňovali všetky rastlinné karanténne opatrenia, ktoré sú potrebné na odstránenie týchto škodcov, keďže zabezpečenie dlhodobého zdravia rastlín je úlohou a ekonomickou investíciou pre príslušný orgán a ďalšie náklady by oslabili konkurencieschopnosť prevádzkovateľov.

4.17 Hoci EHSV víta prístup Komisie k vývozu do nečlenských krajín EÚ a možnosť získania osvedčenia pred vývozom, obáva sa, že táto nová legislatíva nevyrieši problémy, ktoré súčasne existujú, pokiaľ ide o osvedčovanie tovaru na vývoz, ak jeho krajina pôvodu nie je štátom vydávajúcim osvedčenia. Podobne má obavy v súvislosti s duplicitnými preskúmaniami a inšpekciami, ktoré budú musieť európske podniky naďalej absolvovať na vlastné náklady.

Rastlinný rozmnožovací materiál

4.18 Podľa návrhu nariadenia definícia pojmu „prevádzkovateľ“ nezahŕňa súkromné osoby. „Profesionálny prevádzkovateľ“ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu vykonávajúcu v rámci svojho povolania aspoň jednu z nasledujúcich činností súvisiacich s rastlinným rozmnožovacím materiálom: produkcia, šľachtenie, udržiavanie, poskytovanie služieb, skladovanie alebo sprístupňovanie na trhu. V záujme uľahčenia inšpekcií sa požaduje, aby boli títo profesionálni prevádzkovatelia registrovaní.

4.19 Znenie nového ustanovenia týkajúceho sa profesionálnych prevádzkovateľov treba objasniť, pretože je ťažké pochopiť jeho rozsah: konkrétne, vzťahuje sa len na nich alebo aj na neprofesionálov?

4.20 Návrh nariadenia Komisie obsahuje mnohé nejasné oblasti napríklad spôsob, ako sa majú ustanovenia tohto nariadenia uplatňovať na výrobu lesného rozmnožovacieho materiálu a monitorovanie jeho predaja, ktorý sa líši od spôsobu, ktorý sa uplatňuje na množiteľský materiál poľnohospodárskych plodín, pokiaľ ide o systém klasifikácie, definície a základné zásady inšpekcie a dohľadu, ktoré by bolo vhodné nemeniť. Navyše platné opatrenia na výrobu a certifikáciu takéhoto lesného rozmnožovacieho materiálu sú v súlade s rámcom OECD.

4.21 EHSV nemôže súhlasiť s tým, aby musel výrobca znášať všetky náklady spojené so surovinami používanými na výrobu lesného rozmnožovacieho materiálu, keďže toto ustanovenie pravdepodobne zníži záujem o registrovanie nového materiálu s vysokou genetickou kvalitou tohto typu, čo by malo negatívny vplyv na novú výsadbu v EÚ. Príprava surovín na výrobu lesného rozmnožovacieho materiálu je dlhodobým úsilím, pri ktorom je návratnosť investícií až niekoľko desaťročí.

4.22 EHSV víta skutočnosť že rastlinný rozmnožovací materiál vymenený v naturáliách medzi dvomi ľuďmi, ktorí nie sú profesionálnymi prevádzkovateľmi, má byť vyňatý z oblasti pôsobnosti nariadenia, ktoré musí byť vypracované tak, aby umožnilo zberateľom alebo susedom vymieňať si osivá alebo rastliny bez toho, aby sa museli obávať, že tým porušujú zákony.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“

COM(2013) 0521 final – 2013/0247 (COD)

(2014/C 170/18)

Spravodajca: **pán Boland**

Európsky parlament (10. septembra 2013) a Rada (17. septembra 2013) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 a článku 207 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“

COM(2013) 0521 final – 2013/0247 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 142 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (ďalej len „EHSV“) rozhodne víta návrh Európskej komisie na zmenu článku 70 ods. 4 písm. c) nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 o rozšírení výnimky pre tie členské štáty, ktoré čelia vážnym problémom s finančnou stabilitou, využívať zvýšenú mieru spolufinancovania v záujme riadnej implementácie programov rozvoja vidieka.

1.2 EHSV podporuje návrh, pokiaľ sa bude vzťahovať na koniec súčasného programového obdobia 2007 – 2013, ako i na budúce programové obdobie.

1.3 EHSV odporúča, aby členské štáty, ktoré sú počas programového obdobia 2013 – 2020 stále súčasťou programov finančnej stability, mohli využívať tento nový spôsob spolufinancovania.

1.4 EHSV berie na vedomie, že celkový rozpočet sa nemení, ale víta pripomienku, že bude pravdepodobne potrebné zvýšiť platobné prostriedky v rozpočte na rok 2014 o 90 miliónov EUR v prípade, že členské štáty budú naďalej uplatňovať zvýšenú mieru spolufinancovania.

1.5 EHSV v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami o podpore členských štátov postihnutých finančnou nestabilitou odporúča, aby sa zachovala zásada spravodlivosti.

2. Úvod a kontext

2.1 Európska komisia sa bude usilovať o to, aby bol program rozvoja vidieka v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky riadne implementovaný a poskytol maximálny úžitok všetkým vidieckym spoločnostiam vo všetkých členských štátoch, a to najmä v štátoch, ktoré postihla finančná kríza.

2.2 Vzhľadom na finančnú krízu a skutočnosť, že mnohé krajiny musia zavádzať prísne opatrenia na konsolidáciu financií, je jasné, že spolufinancovanie programov bude problematické.

2.3 V niektorých prípadoch môžu tieto problémy znížiť celkovú úroveň pomoci poskytovanú prijímateľom pomoci, čo následne znevýhodní ľudí žijúcich na vidieku.

2.4 Bezprostredne bude postihnutých sedem krajín. Ide o Cyprus, Grécko, Maďarsko, Írsko, Lotyšsko, Portugalsko a Rumunsko, teda krajiny zapojené do programu. Treba tiež uviesť, že v Maďarsku, Rumunsku a Lotyšsku sa už adaptačný program neuplatňuje.

2.5 Cieľom návrhu je umožniť týmto a iným členským štátom v plne miere implementovať program rozvoja vidieka, aby sa mohlo pokračovať v projektoch bez straty podpory.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Návrh obsahuje ustanovenia, ktoré umožnia uvedeným členským štátom využívať zvýšenú mieru spolufinancovania bez toho, aby sa zmenil ich celkový objem pridelených prostriedkov v rámci politiky rozvoja vidieka na obdobie 2007 – 2013. Vďaka tomuto kroku získajú členské štáty v kritickom období dodatočné finančné zdroje a zjednoduší sa ďalšie vykonávanie programov v praxi.

3.2 Návrh nemá vplyv na viazané rozpočtové prostriedky, pretože sa nenavrhuje žiadna úprava maximálnych výšok finančných prostriedkov z EPFRV stanovených v operačných programoch na programové obdobie 2007 – 2013. Ak však členské štáty budú naďalej uplatňovať zvýšenú mieru spolufinancovania, bude možno potrebné zvýšiť platobné rozpočtové prostriedky v rozpočte na rok 2014 o 90 miliónov EUR.

3.3 Na základe žiadostí členských štátov o využitie tohto opatrenia a vzhľadom na vývoj predkladania žiadostí o priebežné platby Komisia preskúma situáciu a v prípade potreby zváži zodpovedajúce opatrenia.

3.4 EHSV už vypracoval podobné stanoviská, v ktorých uznal problémy so spolufinancovaním, ktorým čelia členské štáty, ktoré prijali programy fiškálnej stability. Ide o stanovisko NAT/613 „Fiškálna konsolidácia/Programy Európskeho fondu rybného hospodárstva“ a stanovisko ECO/352 „Finančné riadenie a pravidlá zrušenia viazanosti prostriedkov v prípade členských štátov, ktoré majú závažné ťažkosti“.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Význam sociálnej a ekonomickej hodnoty programu rozvoja vidieka pre všetky členské štáty je riadne doložený. Vďaka tomuto programu si môžu vidiecke regióny zachovať svoje obyvateľstvo, pretože im z hospodárskeho hľadiska umožnia súperiť s podnikmi, ktoré sú centrálnejšie umiestnené, a zo sociálneho hľadiska tento program predstavuje prínos v kvalite života ľudí žijúcich v odľahlejších vidieckych oblastiach.

4.2 Súčasná finančná kríza výrazne zasiahla hospodársky rast a finančnú stabilitu v niektorých členských štátoch a v jej dôsledku sa prepadol rast aj v celej EÚ.

4.3 Je evidentné, že členské štáty, ktoré musia prijímať prísne úsporné opatrenia a dodržiavať prísne ciele v oblasti výdavkov, ktoré im uložili externé subjekty ako Medzinárodný menový fond, Európska centrálna banka alebo iné subjekty, nebudú schopné plniť svojich povinností spojených so spolufinancovaním programov rozvoja vidieka v súlade s požiadavkami EÚ.

4.4 Je dôležité, aby EHSV uznal, že finančná kríza má vplyv na spolufinancovanie súčasného programového obdobia 2007 – 2013. Táto skutočnosť závažným spôsobom ovplyvní projekty, ktoré sa čoskoro skončia alebo ktoré majú pokračovať až do konca roka 2015.

4.5 Uvedený problém, v dôsledku ktorého by mohli byť znevýhodnené niektoré vidiecke oblasti, sa môže vyriešiť tak, že sa zabezpečí maximálne využívanie dostupných finančných prostriedkov z EPFRV podľa článku 70 ods. 4 písm. c) nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 predĺžením jeho uplatniteľnosti až do konečného dátumu oprávnenosti výdavkov na programové obdobie 2007 – 2013, ktorým je 31. december 2015.

4.6 Lehoty sa uplatňujú na priebežné platby a platby konečného zostatku na základe obdobia, počas ktorého je členský štát príjemcom finančnej pomoci podľa nariadenia (EÚ) č. 407/2010, nariadenia (ES) č. 332/2002 alebo Zmluvy o založení Európskeho mechanizmu pre stabilitu. Žiaľ, členské štáty budú pravdepodobne aj naďalej čeliť finančným problémom po tomto období a nebudú schopné v plnej miere spolufinancovať tieto programy.

4.7 V súlade so závermi Európskej rady zo 7. a 8. februára 2013 a s ustanoveniami článku 22 nariadenia o spoločných ustanoveniach sa miera spolufinancovania zvýšila o 10 percentuálnych bodov. Uvedené sa bude uplatňovať v programovom období 2014 – 2020, a to do 30. júna 2016, keď sa prehodnotí možnosť zvýšenia. Keďže programové obdobia 2007 – 2013 a 2014 – 2020 sa prekrývajú, je potrebné zabezpečiť ucelené a jednotné zaobchádzanie s členskými štátmi prijímajúcimi finančnú pomoc v oboch obdobiach. Členské štáty prijímajúce finančnú pomoc by preto mali mať možnosť využívať výhody plynúce zo zvýšenej miery spolufinancovania až do konca obdobia oprávnenosti a mali by mať možnosť nárokovať si zvýšenú mieru spolufinancovania vo svojich žiadostiach o konečný zostatok, aj keď sa už finančná pomoc nebude poskytovať.

4.8 Možnosť zvýšenia priebežných platieb a platieb konečného zostatku nad bežnú mieru spolufinancovania by nemala byť obmedzená na obdobie, počas ktorého je členský štát príjemcom finančnej pomoci podľa nariadenia (EÚ) č. 407/2010, nariadenia (ES) č. 332/2002 alebo Zmluvy o založení Európskeho mechanizmu pre stabilitu, pretože členský štát aj naďalej čelí závažným problémom so zabezpečením spolufinancovania zo štátneho rozpočtu, a to aj potom, ako bolo poskytovanie finančnej pomoci ukončené.

4.9 Predpokladá sa, že zmena príslušného nariadenia 1698/2005 nebude mať žiadny finančný vplyv, pretože celkový objem prostriedkov vyčlenených na rozvoj vidieka sa nezmení. Komisia však môže prehodnotiť platby vyplatené členským štátom ku koncu celého programu.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu“

COM (2013) 516 final – 2013/0239 (COD)

(2014/C 170/19)

Hlavný spravodajca: **Stéphane BUFFETAUT**

Rada (27. septembra 2012) a Európsky parlament (8. októbra 2013) sa rozhodli podľa článkov 192 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu“

COM(2013) 516 final – 2013/0239 (COD).

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 17. septembra 2013 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie.

Vzhľadom na naliehavosť témy bol pán Buffetaut rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (na schôdzi z 10. decembra 2013) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 121 hlasmi za, pričom jeden člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 Tento návrh na zmenu nariadenia, ktorý je v zásade plne odôvodnený, by mal umožniť lepšie postupovať proti praktikám nezákonnej prepravy odpadu a zaobchádzania s ním v rozpore s normami. Nová legislatíva definuje jasný a jednotný rámec kontrol, čím členským štátom prináša pomoc z metodologického hľadiska. Mala by ich priviesť k tomu, aby zaviedli účinnejšie kontroly, keďže plány kontrol budú každoročne prehodnotené a prispôbené podľa potrieb.

1.2 Pokiaľ ide o vývoz, skutočnosť, že príslušné orgány môžu požiadať o dôkaz, že preprava je v súlade so zákonnými požiadavkami, pokiaľ ide o metódy, technológie a normy zaobchádzania s odpadom, ktoré používajú zariadenia na zhodnotenie odpadu v krajine určenia, by mala zlepšiť boj proti nezákonnej preprave, o ktorej je žiaľ známe, že sa stala mafiánskou činnosťou.

1.3 Zavedením účinných a jednotných kontrol by malo byť tiež možné riešiť prípady nekalej hospodárskej súťaže, keď podniky, ktoré dodržiavajú pravidlá a konajú čestne a transparentne, sú v konečnom dôsledku znevýhodnené voči tým podnikom, ktoré zanedbávajú zákonné povinnosti, obchádzajú ich alebo ich vedome porušujú.

1.4 Lepšia organizácia plánov kontrol sa ukazuje užitočná z dôvodu ochrany zdravia človeka a životného prostredia, zachovania zdravej hospodárskej súťaže v tomto odvetví a boja proti mafiánskym praktikám. Treba mať však na pamäti, že získanie dodatočných praktických prostriedkov vyvolá nevyhnutne určité náklady a bude vyžadovať, aby členské štáty stanovili priority vo verejných výdavkoch.

2. Súvislosti

2.1 Po ôsmich rokoch uplatňovania nariadenia chce Európska komisia vyhodnotiť získané skúsenosti, aby vylepšila ustanovenia nariadenia č. 1013/2006 prostredníctvom zmeny, ktorej cieľom je zjednodušiť postupy a zároveň zefektívniť kontroly na predchádzanie nezákonnej preprave hlavne nebezpečného odpadu.

2.2 Pripomeňme, že účelom predmetného nariadenia bolo transponovať do právnych predpisov Spoločenstva ustanovenia predpisov OECD a Bazilejského dohovoru týkajúceho sa zákazu vývozu nebezpečného odpadu, vyriešiť problémy s uplatňovaním nariadenia z roku 1993, umožniť zosúladenie pravidiel na medzinárodnej úrovni v oblasti cezhraničnej prepravy odpadu, zjednodušiť a sprehľadniť text.

2.3 Hoci otázka súladu európskych právnych predpisov s medzinárodnými dohovormi bola vyriešená, naďalej treba zlepšiť kontrolu a zamerať sa prioritne na nebezpečný odpad a odpad nezákonne odoslaný na skládky alebo odpad, s ktorým sa zaobchádza spôsobom v rozpore s normami. V praxi to znamená, že kontroly sa lepšie zamerajú na najproblematickejší odpad.

2.4 Treba pripomenúť, že v rámci Európskej únie je na voľný pohyb oprávnený každý náklad odpadu prepravovaný na účely zhodnotenia. V prípade odpadu, ktorý sa nepovažuje za nebezpečný, sa na takéto zásielky neuplatňuje povinnosť predchádzajúceho oznámenia a postačuje len splnenie všeobecných informačných ustanovení. Na prepravu nebezpečného odpadu určeného na zhodnotenie a prepravu odpadu určeného na zneškodnenie sa vzťahuje povinnosť predchádzajúceho písomného oznámenia a súhlasu.

2.5 Vykonávanie tohto právneho predpisu predpokladá kontrolu jeho uplatňovania. Členské štáty preto musia vykonávať kontrolu podnikov v súlade s rámcovou smernicou o odpade, ako aj kontroly prepravy po cestách a v prístavoch alebo iného spôsobu prepravy. Kontroly možno vykonať aj na konci reťazca v zariadeniach na zhodnocovanie alebo zneškodnenie odpadu.

2.6 Členské štáty vykonávajú tieto kontroly spôsobom, ktorý uznávajú za vhodný. V nariadení sa totiž neustanovuje žiaden konkrétny spôsob vykonávania týchto kontrol. V dôsledku tejto voľnosti, ktorou disponujú členské štáty, vznikli v praxi veľké rozdiely medzi členskými štátmi. Niektoré zaviedli účinné opatrenia, iné menej účinné, pretože nemajú k dispozícii dostatok prostriedkov na ich realizáciu. Vplyvom tejto situácie si vývozcovia nezákonného odpadu vyberajú na vývoz tohto odpadu tie členské štáty, v ktorých sú systémy kontroly nefunkčné.

2.7 Najzávažnejšie problémy v súvislosti s nezákonnou prepravou sa samozrejme týkajú nebezpečného odpadu, ako aj odpadu, ktorý sa vyváža na skládky alebo sa s ním zaobchádza nevhodným spôsobom a v rozpore s platnými normami. Môže to mať závažné dôsledky pre zdravie ľudí a životné prostredie.

2.8 Negatívne účinky nezákonnej prepravy spočívajú aj v tom, že veľmi rozdielne uplatňovanie kontrol v jednotlivých členských štátoch narúša hospodársku súťaž. Podniky dodržiavajúce právne predpisy sú preto znevýhodnené oproti tým podnikom, ktoré môžu prevádzkovať svoju činnosť v krajinách, kde sa dodržiavanie právnych predpisov kontroluje nedostatočne alebo zle.

2.9 Komisia navrhuje revíziu nariadenia práve preto, aby zamedzila tieto nezákonné a nebezpečné praktiky. Cieľom revízie je podporiť a usmerniť kontroly členských štátov, aby sa lepšie zamerali na vysokorizikové toky.

3. Obsah návrhu

3.1 Okrem toho, že Komisia dopĺňa definíciu opätovného použitia produktov, ktoré nie sú odpadom a v prípade ktorých chce byť splnomocnená na prijímanie delegovaných aktov v oblasti technických a organizačných požiadaviek pre výmenu údajov, podstata návrhu spočíva v zmene článku 50 nariadenia.

3.2 Cieľom týchto zmien je:

3.2.1 prinútiť členské štáty, aby vykonávali kontroly podnikov a zaviedli neočakávané kontroly prepravy, ale tiež procesu zhodnocovania a zneškodňovania odpadu,

3.2.2 zabezpečiť, aby členské štáty zaviedli plány kontrol prepravy odpadu vrátane kontrol zariadení a podnikov a prepravy (cestnej a železničnej prepravy a prepravy nákladu v prístavoch).

3.3 Komisia vymedzuje sedem prvkov, ktoré musia uvedené plány obsahovať, a členské štáty ich musia do svojich plánov zahrnúť, pričom musia tieto plány sprístupniť.

3.4 Ide o uplatňovanú stratégiu s uvedením použitých prostriedkov, posúdenie rizík tokov odpadu v rámci jeho nezákonnej prepravy, stanovenie prioritných cieľov, informácie o počtoch a druhoch plánovaných kontrol skládok odpadu a prepravy, pridelenie úloh každému orgánu zapojenému do kontrol prepravy odpadu, spôsoby spolupráce medzi rôznymi orgánmi zapojenými do kontrol, posúdenie potrieb v oblasti odbornej prípravy kontrolórov. Tieto plány sa majú preskúmať raz ročne.

3.5 Komisia dopĺňa do nariadenia aj ustanovenia týkajúce sa náležitej ochrany nákladu počas prepravy a realizácie činností určených na zhodnocovanie odpadu v súlade s právnymi predpismi.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Situácia, ktorú opisuje Komisia, rozsah nezákonnej prepravy a rozdiely v oblasti kontrol a uplatňovania právnych predpisov, odôvodňuje úmysel prijať opatrenia na zamedzenie tejto nezákonnej prepravy a obmedzenie súvisiacich zdravotných a environmentálnych rizík, rovnako ako na riešenie nepriaznivej situácie podnikov, ktoré riadne uplatňujú právne predpisy.

4.2 Treba však, aby sa zavedenie novej legislatívy nepremietlo do formálnych administratívnych opatrení v snahe dodržiavať novoschválené pravidlá bez toho, aby sa konkrétne uplatňovali v praxi. Vyžiada si to mobilizáciu nových finančných prostriedkov, čo bude citlivá záležitosť pre členské štáty, ktoré sú bez prostriedkov a sú nútené ozdraviť verejné financie.

4.3 Plánované postupy musia byť preto jednoduché, aby tie členské štáty, ktoré v súčasnosti nepostupujú správne, zaviedli, či dokonca zlepšili, tieto nevyhnutné kontroly. Obava zo žaloby pred Súdny dvorom za porušenie povinností vyplývajúcich zo zmlúv, ako aj zo žaloby jednoduchých občanov s legitímnym záujmom konať, by mohla prípadne podnietiť úsilie členských štátov, ktoré konajú nedostatočne.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 216/2008 v oblasti letísk, manažmentu letovej prevádzky a leteckých navigačných služieb, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o implementácii jednotného európskeho neba (prepracované znenie) a oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Urýchlené zavedenie iniciatívy Jednotné európske nebo“

COM(2013) 408 final, COM(2013) 409 final – 2013/0187 (COD) a COM(2013) 410 final – 2013/0186 (COD)

(2014/C 170/20)

Spravodajca: **Thomas McDONOGH**

Európsky parlament (1. júla 2013) a Rada Európskej únie (17. júla 2013) sa rozhodli podľa článku 100 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 216/2008 v oblasti letísk, manažmentu letovej prevádzky a leteckých navigačných služieb, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o implementácii jednotného európskeho neba (prepracované znenie) a oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Urýchlené zavedenie iniciatívy Jednotné európske nebo“

COM(2013) 408 final, COM(2013) 409 final – 2013/0187 (COD) a COM(2013) 410 final – 2013/0186 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 11. decembra 2013) prijal 180 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Kľúčovou prioritou európskej politiky pre letectvo je naďalej jednotné európske nebo s jeho dosiaľ nenaplneným potenciálom priniesť úspory a zlepšenia v oblasti kvality, bezpečnosti, ekologickej prijateľnosti a kapacít v sektore letectva i v európskom hospodárstve ako celku. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) v ostatných rokoch pravidelne vyjadroval postoje občianskej spoločnosti v diskusiách o jednotnom európskom nebi a prijal niekoľko tematických stanovísk⁽¹⁾, ku ktorým podstatnou mierou prispeli mnohé zainteresované strany z oblasti letectva. Vo všetkých týchto stanoviskách dôrazne podporil projekt vytvorenia jednotného európskeho neba.

1.2 Legislatívne návrhy predstavujú evolúciu, nie revolúciu. Stavajú na predchádzajúcich reformách, no nenahrádzajú ich. Mali by však výrazne prispieť k tomu, aby bol európsky systém manažmentu letovej prevádzky v nasledujúcich rokoch účinnejším, integrovanejším prevádzkovým vzdušným priestorom, a to aj vďaka nadviazaniu na výsledky, ktoré sa od roku 2004 už dosiahli.

1.3 EHSV vyzýva členské štáty, aby ukázali odvahu a politickú vôľu rýchlo vytvoriť jednotné európske nebo, a Európsku komisiu, aby sa v plnom rozsahu chopila vedúcej úlohy pri jeho implementácii.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 50 – 55, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 38 – 43, Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 9 – 13.

1.4 Kľúčom na realizáciu zásadnej a dlho potrebnej reformy európskeho vzdušného priestoru je komplexný systém výkonnosti. Vzhľadom na skutočnosť, že v prvom referenčnom období neboli dosiahnuté ciele nákladovej účinnosti, je o to dôležitejšie, aby ciele stanovené pre druhé referenčné obdobie podnecovali vytváranie skutočných, fungujúcich funkčných blokov vzdušného priestoru, na dosahovanie súčinnosti a odstraňovanie oblastí, v ktorých v súčasnosti medzi 37 samostatnými poskytovateľmi leteckých navigačných služieb dochádza k duplicite.

1.5 Realizácia skutočného jednotného európskeho neba bude napriek počiatočným výzvam hnacou silou nepretržitého rastu európskej leteckej dopravy a vytvorí významné nové príležitosti pre zamestnanosť a vyhliadky na európsku kariérnu štruktúru pre riadiacich letovej prevádzky.

1.6 Neodkladne treba do praxe v plnom rozsahu zaviesť sociálny dialóg. Len komplexné partnerstvo v európskej leteckej doprave týkajúce sa ľudských zdrojov môže zabezpečiť nevyhnutný jednotný záväzok na všetkých stranách a harmonizovaný prístup k realizácii skutočného jednotného európskeho neba, ktoré by predstavovalo prínos pre všetky časti hodnotového reťazca v odvetví leteckej dopravy, životné prostredie a v neposlednom rade pre európskych spotrebiteľov.

1.7 Čo najskôr by malo prebehnúť zlúčenie a konsolidácia funkčných blokov vzdušného priestoru a zníženie ich počtu. Konceptia virtuálnych stredísk predstavuje technickú inováciu kompatibilnú s výskumom manažmentu letovej prevádzky jednotného európskeho neba (SESAR) a zároveň umožňuje kontinuálny a sociálne únosný prechod. Na zavedenie SESAR sa bude musieť urobiť reforma manažmentu letovej prevádzky. Zároveň by sa mala vykonať celoeurópska normalizácia zariadení manažmentu letovej prevádzky.

1.8 Hranice funkčných blokov vzdušného priestoru by sa tiež mali preskúmať, aby sa zabezpečil ich správny tvar a veľkosť a mohli tak slúžiť na účely, na ktoré boli zriadené. Rozhodujúcim determinantom zloženia funkčných blokov vzdušného priestoru by mali byť skôr dopravné toky, súčinnosť pri poskytovaní služieb a potenciálne zlepšenia výkonnosti, než len samotná geografická blízkosť či politická/kultúrna spriaznenosť.

1.9 Navrhované posilnenie funkcie riadiaceho siete, pričom sa uprednostňuje prínos európskej siete pred užším národným záujmom, je jednoznačne vítané.

1.10 Výbor oceňuje iniciatívu týkajúcu sa uvoľnenia doplnkových služieb ATM, teda ich otvorenie väčšej konkurencii. Trvá na tom, aby pred uplatnením takýchto opatrení Komisia neodkladne zorganizovala vypracovanie nezávislej štúdie o ich vplyve, predovšetkým zo sociálneho hľadiska a z hľadiska zamestnanosti⁽²⁾.

1.11 Dôležité je stanoviť ciele, ktorými sa zvýši účinnosť a súčasne zachová akosť pracovných podmienok a lepšia bezpečnosť letovej prevádzky.

1.12 Do tvorby politiky treba viac zapojiť používateľov vzdušného priestoru.

2. Úvod

2.1 Európske letecké odvetvie zohráva dôležitú úlohu v európskom hospodárstve, keďže podporuje obchodovanie a cestovný ruch a je nástrojom na zvyšovanie zamestnanosti. Kľúčovým faktorom v hodnotovom reťazci leteckého odvetvia je služba riadenia letovej prevádzky. Mala by zaistiť bezpečný, časovo úsporný a nákladovo efektívny tok leteckej dopravy, čím by sa minimalizovala spotreba paliva, emisie oxidu uhličitého a dĺžka trvania letu.

2.2 Európske letecké navigačné služby sa však historicky vyvíjali primárne v rámci štátnych hraníc, keď si jednotlivé členské štáty vytvorili vlastný systém ATM, čo viedlo k nákladnej a neefektívnej štruktúrálnej fragmentácii európskeho vzdušného priestoru a trvalo nedostatočnej schopnosti reagovať na požiadavky jeho používateľov – leteckých spoločností a v konečnom dôsledku platiacich zákazníkov.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 9 – 13 (bod 4.7).

2.3 Implementácia SES a s tým spojenej reformy európskeho systému manažmentu letovej prevádzky sa musí zrýchliť, aby sa tak pomohlo našim používateľom leteckého priestoru v prostredí tvrdej globálnej konkurencie, súčasťou ktorej sú nové letecké mocnosti, ako napr. Ukrajina a Turecko ležiace v bezprostrednom susedstve EÚ⁽³⁾, a uľahčil sa hospodársky rast v budúcnosti. Legislatívne balíky SES I a SES II doteraz priniesli len neuspokojivé výsledky. Komisia teraz predkladá ďalší legislatívny návrh⁽⁴⁾ s pozorne zvolenými cieľmi, aby uľahčila skorú implementáciu SES. Tento najnovší legislatívny balík označovaný ako SES 2+ pozostáva zo štyroch nariadení, ktorými sa vytvorilo jednotné európske alebo⁽⁵⁾, a zmien a doplnení nariadenia, ktorým sa zriaďuje Európska agentúra pre bezpečnosť letectva⁽⁶⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Cieľom iniciatívy SES je zlepšiť celkovú efektívnosť organizovania a riadenia európskeho vzdušného priestoru.

3.2 Na základe analýzy uvedenej v tomto oznámení⁽⁷⁾ a súvisiaceho posúdenia vplyvu⁽⁸⁾ Komisia navrhuje legislatívny balík (SES 2+)⁽⁹⁾ s cieľom konsolidovať a prípadne aj urýchliť reformu manažmentu letovej prevádzky (ATM) v Európe ďalším zlepšovaním kvality, účinnosti, bezpečnosti a environmentálneho vplyvu poskytovania leteckých navigačných služieb a smerovaním ku konsolidácii európskeho systému manažmentu letovej prevádzky. Správy vypracované oddelením skúmania výkonnosti v rámci organizácie Eurocontrol ukázali, že táto neúčinnosť a fragmentácia systému spôsobili len v roku 2010 náklady vo výške viac ako 4 mld. EUR, ktorým sa dalo predísť.

3.3 Prvou problematickou oblasťou, ktorou sa posúdenie vplyvu SES 2+ zaoberá, je nedostatočná účinnosť a nákladová efektívnosť poskytovania leteckých navigačných služieb v Európe. Tá je naďalej veľmi neúčinná, pokiaľ ide o nákladovú a letovú efektívnosť či o kapacitu. Rozsah uvedenej skutočnosti je zjavný, keď sa porovná so situáciou v Spojených štátoch amerických, ktoré majú vzdušný priestor porovnateľnej veľkosti. V USA je vzdušný priestor riadený jediným poskytovateľom služieb na rozdiel od 38 poskytovateľov traťových služieb v Európe. Poskytovateľ služieb v USA riadi takmer o 70 % viac letov s počtom zamestnancov nižším o 38 %. Hlavné dôvody tohto rozdielu v účinnosti a produktivite spočívajú v odpore členských štátov EÚ dostatočne rozšíriť ciele v oblasti nákladovej efektívnosti v prvom referenčnom období systému výkonnosti, slabé plnenie aj týchto nízkych cieľov, neúčinný dohľad a presadzovanie zo strany dozorných orgánov a neprimerane vysoký počet pomocných zamestnancov pracujúcich pre poskytovateľov služieb.

3.4 V Európe má 60 % podiel na celkových poplatkoch za manažment letovej prevádzky 5 poskytovateľov⁽¹⁰⁾. Tu vyvstáva kľúčová otázka, prečo sú títo veľkí prevádzkovatelia napriek úsporám z rozsahu dvojnásobne a niekedy aj štvornásobne drahší ako ich menší konkurenti. Je to tak napriek všetkým ekonomickým teóriám, ktoré hovoria presný opak. Oddelenie skúmania výkonnosti v rámci organizácie Eurocontrol odhaduje celkovú výšku priamych a nepriamych nákladov na referenčné obdobie 2015 – 2019 na viac ako 70 miliárd EUR.

Vzhľadom na to, že systém výkonnosti SES stanovuje celoeurópske ciele na druhé referenčné obdobie, ku ktorým musia jednotlivé členské štáty primerane prispieť svojimi národnými plánmi, je zrejmé, že dosiahnutie celkových cieľov EÚ v oblasti nákladovej efektívnosti značne závisí od toho, či krajiny, ktoré vytvárajú väčšinu poplatkov, vykonávajú svoju časť práce v záujme požadovaného zlepšenia. V prvom referenčnom období to tak nebolo.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 51 – 55.

⁽⁴⁾ Tamže.

⁽⁵⁾ COM(2013) 410 final.

⁽⁶⁾ COM(2013) 409 final.

⁽⁷⁾ COM(2013) 408 final.

⁽⁸⁾ SWD(2013) 206 final.

⁽⁹⁾ COM(2013) 409 final a COM(2013) 410 final.

⁽¹⁰⁾ Pozri tabuľku s prehľadom „Calculation of 2014 Unit Rates – Adjustments and revenues“ v informačnom dokumente „Initial Estimates of the Route Charges Cost-Bases and Unit Rates“, ktorý vydal rozšírený výbor Eurocontrolu pre traťové poplatky 16. júla 2013 (s. 6): http://www.eurocontrol.int/sites/default/files/content/documents/route-charges/operation-reports/ce-99-2013-3452-fin_item_2-en.pdf.

3.5 Druhým kľúčovým problémom, ktorým sa treba zaoberať, je rozdrobený systém ATM. Európsky systém ATM zahŕňa 28 národných orgánov vykonávajúcich dohľad nad vyše sto poskytovateľmi leteckých navigačných služieb (ANSP), na ktorých dohliadajú samostatné národné regulačné orgány a medzi ktorými existujú s tým súvisiace rozdiely v systémoch, pravidlách a postupoch. Veľa dodatočných nákladov je spôsobených tým, že v Európe pôsobí veľký počet poskytovateľov služieb, ktorí sami rozhodujú o svojom vlastnom programe kapitálových investícií, samostatne uskutočňujú verejné obstarávanie a zachovávajú si svoje systémy, ktoré často nie sú kompatibilné so systémami iných poskytovateľov leteckých navigačných služieb⁽¹¹⁾. Problémy ešte zhoršuje oddelená odborná príprava pracovníkov, vytváranie odlišných prevádzkových postupov a skutočnosť, že je poskytovanie služieb obmedzené len na malý vzdušný priestor. Každý rok vynaloží 38 hlavných štátnych poskytovateľov leteckých navigačných služieb spoločne asi 1 miliardu EUR na investičný majetok, pričom nedochádza k žiadnej koordinácii ani kontrole toho, či je to prínosom pre celú sieť.

3.6 Cieľom iniciatívy SES 2+ je prispieť k väčšej koordinácii v súčasnosti samostatného prijímania rozhodnutí a podporiť väčší prínos a spoluprácu v rámci siete.

4. Vývoj výkonnosti leteckých navigačných služieb

4.1 Koncom 90. rokov 20. storočia bolo poskytovanie služieb riadenia letovej prevádzky v Európe nedostatočne rozvinuté a málo efektívne. O viac ako desaťročie neskôr je roztrieštenosť európskeho vzdušného priestoru naďalej výrazná.

4.2 V roku 2011 dosiahli priame a nepriame náklady na riadenie letovej prevádzky v Európe výšku približne 14 miliárd EUR. Samotné priame náklady (vybrané formou poplatkov za užívanie) tvoria viac ako 20 % celkových prevádzkových nákladov (bez nákladov na palivo) najefektívnejších leteckých spoločností. Na rozdiel od iných druhov dopravy všetky tieto náklady uhrádzajú používatelia, a teda zákazníci.

4.3 Kým produktivita (meraná v hodinách riadiaceho letovej prevádzky) vzrástla za uplynulých 10 rokov približne o 18 %, celkové náklady na riadenie letovej prevádzky rástli ešte rýchlejšie (takmer o 40 %). Riadiaci letovej prevádzky však tvoria len tretinu všetkých zamestnancov poskytovateľov leteckých navigačných služieb, čo ukazuje na veľmi vysoký počet pomocných zamestnancov (asi 30 000 v roku 2011).

5. Zvýšenie účinnosti SES

5.1 Skúsenosti ukazujú, že členské štáty, ktoré sú výlučnými alebo väčšinovými vlastníkami poskytovateľa služieb, majú silnú tendenciu zamerať sa na veľké toky príjmov zo systému služieb riadenia letovej prevádzky, ktorý financujú používatelia. Môžu sa preto zdráhať súhlasiť so zásadnou zmenou vedúcou k integrovanej prevádzke vzdušného priestoru, ktorá by mohla obmedziť využívanie súčasných trás vedúcich cez ich vzdušný priestor, ktoré štáty resp. poskytovatelia leteckých navigačných služieb uprednostňujú napríklad s cieľom dosahovať príjmy.

5.2 Zosúladenejší sieťový prístup k plánovaniu trás by mohol znížiť priemernú dĺžku letov cez európsky vzdušný priestor asi o 10 minút, čo by sa znížilo množstvo spaľovaného paliva a s tým súvisiacich emisií CO₂. Kým pre poskytovateľov leteckých navigačných služieb ani pre štáty nemá súčasná neúčinnosť žiadnu skutočnú nevýhodu, bremeno nákladov znášajú zákazníci leteckých spoločností a nevyhnutne sa prenáša na spotrebiteľov.

5.3 V súčasnom systéme majú členské štáty vo Výbore pre jednotné alebo rozhodujúce slovo, pokiaľ ide o ciele, schvaľovanie plánov výkonnosti a prijímanie nápravných opatrení v prípade, že ciele neboli dosiahnuté. Ako EHSV uviedol vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽¹²⁾, používatelia a poskytovatelia leteckých navigačných služieb by mali mať v prípade potreby možnosť zúčastňovať sa na schôdzach Výboru pre jednotné alebo ako pozorovatelia. Výbor uznáva, že Komisia vyvinula určitú snahu o lepšiu konzultáciu s neštátnymi stranami zainteresovanými na SES, a to zriadením samostatného odvetvového konzultačného orgánu⁽¹³⁾, no domnieva sa, že účinná implementácia SES si vyžaduje zmysluplný dialóg medzi všetkými zainteresovanými stranami a štátmi a ich plné zapojenie.

⁽¹¹⁾ Pozri správu Eurocontrolu o porovnaní prevádzkovej výkonnosti súvisiacej s ATM v USA a Európe, 2010.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 9.

⁽¹³⁾ Odvetvový konzultačný orgán sa prvýkrát stretol v roku 2004. Na internetovej stránke Komisia uvádza, že všetkým subjektom v odvetví ponúka príležitosť povedať Komisii, čo očakávajú od jednotného európskeho neba a vyjadriť svoj názor na jednotlivé možnosti a harmonogramy. Komisia zamýšľa využívať poradenstvo odvetvového konzultačného orgánu pri nasmerovaní nielen legislatívnych iniciatív, ale aj normalizácie či investícií Komisie do výskumu a infraštruktúry. (http://ec.europa.eu/transport/modes/air/single_european_sky/consultation_body_en.htm)

5.4 Vo svojom novom legislatívnom balíku Komisia navrhuje zintenzívniť kontrolné a sankčné mechanizmy. EHSV jednoznačne súhlasí s návrhom Komisie, ktorá dozerá na systém výkonnosti a nesie zaň najvyššiu zodpovednosť, aby boli členovia orgánu na preskúmanie výkonnosti priamo nominovaní Komisiou s cieľom zachovať nezávislosť.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Najlepším regulátorom je hospodárska súťaž, no práve tá v poskytovaní základných služieb manažmentu letovej prevádzky úplne chýba. V skutočnosti by sa ani nedalo uvažovať o zavedení hospodárskej súťaže vo všetkých službách manažmentu letovej prevádzky v krátkodobom až strednodobom horizonte. Analýza Komisie naznačuje, že základné služby riadenia letovej prevádzky sú prirodzené monopoly prinajmenšom pri súčasnej technológii. Keďže hospodárska súťaž chýba, je o to dôležitejšie, aby takíto monopolní poskytovatelia podliehali prísnej a účinnej hospodárskej regulácii, ktorá by nahrádzala hospodársku súťaž. EHSV preto podporuje návrh implicitne vyjadrený v SES 2+, aby Komisia pôsobila ako účinný európsky hospodársky regulátor manažmentu letovej prevádzky.

6.2 Prvý balík SES z roku 2004 mal do poskytovania podporných služieb zaviesť trhové mechanizmy, a tak zvýšiť ich účinnosť. V praxi sa však veľa nedosiahlo napriek tomu, že dva prípady zavedenia takýchto opatrení – vo Švédsku a v Spojenom kráľovstve – priniesli pozitívne výsledky (jeden z poskytovateľov leteckých navigačných služieb odhadol približne 50 % úsporu v porovnaní s internalizovaným poskytovaním podporných služieb).

6.3 Najpraktickejšia by bola oblasť podporných služieb, ako meteorológia, aeronautické informácie, komunikácia, navigácia či služby dohľadu. V rámci manažmentu letovej prevádzky aj mimo tejto sféry existuje mnoho spoločností, ktoré by mohli ponúknuť takéto služby. Mohlo by ich poskytovať viacero poskytovateľov naraz, aby sa čo najviac zvýšila konkurencia, alebo – ako nedávno navrhol Eurocontrol vo svojej analýze koncepcie „centralizovaných služieb“ – by sa mohli prisúdiť jedinému poskytovateľovi či zoskupeniu poskytovateľov služieb stojacemu za viacerými hlavnými poskytovateľmi.

6.4 Komisia zastáva názor, že v záujme zvýšenia účinnosti poskytovania podporných služieb by sa mali zaviesť trhové mechanizmy. Vo svojom legislatívnom balíku Komisia navrhuje oddelenie a otvorenie trhu s niektorými z uvedených podporných služieb. Väčšinu oblastí uvedených na pôvodnom zozname kandidátskych centralizovaných služieb, ktorý navrhol Eurocontrol a ktorý je venovaný správe údajov, by mohli poskytovať subjekty pôsobiace mimo sféry manažmentu letovej prevádzky. Malo by sa teda zvážiť, či nechať priestor aj ponukám od iných než existujúcich poskytovateľov leteckých navigačných služieb, aby sa tak zaviedol určitý prvok hospodárskej súťaže, predovšetkým konkurenčnejšie verejné obstarávanie.

6.5 Niektoré ťažkosti s implementáciou SES možno pripísať ťažkostiam, ktorým čelia národné dozorné orgány: neprimerané zdroje, nedostatok odborných znalostí a nedostatočná nezávislosť od vlády a poskytovateľov leteckých navigačných služieb. Ak sa nebudú riešiť tieto nedostatky, značne to ohrozí implementáciu SES. Veľké množstvo národných dozorných orgánov v Európe je protikladom USA, kde existuje len jeden regulátor. Nariadenie EÚ o manažmente letovej prevádzky – možno na základe funkčných blokov vzdušného priestoru – by zlepšilo jednotnosť a presadzovanie implementácie SES a pomohlo by znížiť náklady na dohľad, ktoré znášajú používatelia a v konečnom dôsledku spotrebiteľia.

7. Odstránenie rozdrobenosti európskeho systému manažmentu letovej prevádzky

7.1 Pretvorením funkčných blokov vzdušného priestoru sa má odstrániť rozdrobenosť vzdušného priestoru tak, že sa zavedie spolupráca medzi poskytovateľmi leteckých navigačných služieb, optimalizuje sa organizácia a využívanie vzdušného priestoru a tráť cez rozsiahlejšie oblasti, čím sa vďaka úsporám z rozsahu dosiahne celková súčinnosť.

7.2 Hoci členské štáty a ich poskytovatelia leteckých navigačných služieb vykonali veľa práce v snahe vytvoriť funkčné bloky vzdušného priestoru, nedosiahol sa podstatný pokrok. Bolo avizovaných deväť funkčných blokov vzdušného priestoru, no ani jeden z nich nie je plne funkčný a zdá sa, že väčšina z nich mala skôr splňať formálne požiadavky, než vyvolať súčinnosť či dosiahnuť úspory z rozsahu.

7.3 Skutočné vytváranie funkčných blokov vzdušného priestoru (v protiklade k čisto inštitucionálnemu) bolo často blokované zo strachu, že by sa znížili príjmové toky z poplatkov za letové navigačné služby, a to v niektorých prípadoch až o viac ako 30 %, ak by k takémuto vývoju muselo dôjsť a racionalizovali by sa služby, napr. skrátením trátí. Silná opozícia zamestnancov, ktorí by bránili súčasný počet pracovníkov, by predstavovala ďalšiu otázku, s ktorou by boli členské štáty v tejto súvislosti konfrontované. Hoci je táto neistota pochopiteľná, nie je opodstatnená. Účinnější manažment letovej prevádzky dosiahnutý vďaka vytvoreniu skutočného jednotného európskeho neba by spolu s rýchlym technologickým pokrokom lepšie zaistil nepretržitý rast leteckej dopravy v Európe, zachoval zamestnanosť a prostredníctvom skôr manažérsko-dozornej úlohy by na riadiacich letovej prevádzky preniesol väčšiu zodpovednosť.

7.4 Požiadavky založené na národnej suverenite sa okrem toho využívali na ochranu existujúcich monopolov, v mene ochrany vojenskej infraštruktúry, cieľov a operácií v európskom vzdušnom priestore. Kým skutočné vojenské potreby sú v rámci SES oprávnené chránené, presná deliaca čiara medzi týmito opodstatnenými potrebami a nenáležitou ochranou národných záujmov sa často stráca. Príklady delegovaného vzdušného priestoru existujú a nevyvolali skutočné otázky týkajúce sa suverenity.

V oblasti letectva boli úspešne sprivatizované kľúčové národné letiská, a to aj s cezhraničnou vlastníckou účasťou. Manažment letovej prevádzky je v zásade infraštruktúrna služba a v Európe je veľa príkladov už existujúcich alebo plánovaných cezhraničných privatizácií kľúčových infraštruktúrnych služieb v energetike vrátane citlivej otázky výroby jadrovej energie, v telekomunikáciách, vodnom hospodárstve atď. Jeden čiastočne sprivatizovaný európsky poskytovateľ leteckých navigačných služieb je vlastne v čiastočnom vlastníctve predstaviteľov nešťatných záujmov.

7.5 EHSV oceňuje zámer Komisie naďalej stíhať prípady porušenia týkajúce sa funkčných blokov vzdušného priestoru zo strany členských štátov, predovšetkým tie, v ktorých sa v nasledujúcich mesiacoch neukáže pokrok smerom k reforme. Jednoznačne uprednostňovanou možnosťou je koordinovaná implementácia jednotného európskeho neba všetkými členskými štátmi pod vedením Komisie, avšak konania o porušení povinnosti sa musia dôsledne používať až ako posledný prostriedok proti porušovaniu pravidiel. Komisia takisto správne zachovala svoj záväzok, že funkčné bloky vzdušného priestoru prijímú organizačné modely vhodné pre integrovanejšiu európsku sieť prevádzkového vzdušného priestoru.

7.6 EHSV podporuje návrh Komisie, uvedený v tomto legislatívnom balíku, a to ďalej rozvíjať koncepciu funkčných blokov vzdušného priestoru tak, aby bola flexibilnejším nástrojom pre poskytovateľov leteckých navigačných služieb, ktorý by bol viac orientovaný na výkonnosť, založený na odvetvových partnerstvách a schopný dosiahnuť ciele stanovené v systéme výkonnosti SES.

8. Úloha organizácie Eurocontrol

8.1 Eurocontrol naďalej zohráva významnú úlohu pri implementácii SES. Pôvodne bol zriadený preto, aby poskytoval systém kolektívneho riadenia letovej prevádzky v šiestich európskych krajinách, v priebehu rokov však na seba prevzal aj iné úlohy. S nástupom jednotného európskeho neba by sa mal Eurocontrol preorientovať na svoju hlavnú úlohu, ktorou je koordinovať poskytovanie služieb.

8.2 V záujme lepšej koordinácie svojich činností EÚ a Eurocontrol podpísali v roku 2012 dohodu na vysokej úrovni⁽¹⁴⁾ uznávajúcu prínos, ktorý môže mať Eurocontrol k vytvoreniu účinného európskeho systému manažmentu letovej prevádzky tým, že bude podporovať Komisiu ako jediný európsky regulačný orgán manažmentu letovej prevádzky určený Európskou úniou. V tomto ohľade bude Eurocontrol naďalej podporovať a napomáhať Komisiu a agentúru EASA pri vypracovaní príslušných pravidiel a právnych predpisov.

8.3 Podnikli sa už dôležité kroky, pričom v roku 2013 sa začala záverečná časť procesu reformy Eurocontrolu. Ide stále o medzivládnu organizáciu, ktorej stanovy a orgány prijímajúce rozhodnutia (napr. dočasná rada) ešte neodrážajú výsledky nedávnych reformných zmien. Komisia podporuje prebiehajúcu reformu Eurocontrolu, ktorá bude zameraná na riadenie a fungovanie európskej siete manažmentu letovej prevádzky. Európska únia už uznala osobitný význam tejto úlohy, keď Eurocontrol poverila vykonávaním funkcií sieťového manažmentu stanovených v legislatíve o SES. Tento vývoj by sa mal podporovať v plnom súlade s právnym rámcom SES a spustením projektu SESAR. Navyše sa nemôže uskutočniť bez toho, aby v riadení tejto organizácie nedošlo k posunu k prostrediu väčšmi ovplyvňovanému týmto odvetvím.

8.4 Z hľadiska dosiahnutia SES má kľúčovú úlohu systém výkonnosti, pričom zodpovednosť za preskúmanie prognóz letovej prevádzky a traťových odplát vypracovaných členskými štátmi EÚ by sa mala presunúť z rozšíreného výboru Eurocontrolu na orgán na preskúmanie výkonnosti, ktorý by ich mal kontrolovať v mene Komisie. Keďže rozšírený výbor podáva správy dočasnej Rade Eurocontrolu, a tým aj členským štátom EÚ, navrhovaný prenos preskúmania prognóz letovej prevádzky a traťových odplát vypracovaných členskými štátmi EÚ na orgán na preskúmanie výkonnosti by bol logickejší v kontexte systému výkonnosti a zodpovedal by navrhovanej úlohe Komisie ako európskeho hospodárskeho regulačného orgánu pre manažment letovej prevádzky. Preskúmanie prognóz letovej prevádzky a traťových odplát vypracovaných členmi Eurocontrolu nepatriacich do EÚ, ktoré sa tiež realizuje v systéme výkonnosti SES, by mal naďalej vykonávať rozšírený výbor Eurocontrolu.

8.5 Komisia označila Eurocontrol za subjekt, ktorý má vykonávať funkciu manažéra siete pod vedením rady manažérov siete. Funkcia manažéra siete už ukazuje svoju dôležitosť.

⁽¹⁴⁾ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st13/st13792.en12.pdf>.

8.6 Cieľom by mala byť koncepcia odvetvového partnerstva v záujme lepšieho poskytovania služieb, čo by bolo v súlade aj s ďalšou reformou Eurocontrolu. Na tento účel by sa poskytovatelia leteckých navigačných služieb a používatelia vzdušného priestoru podieľali na činnosti manažéra siete ako na určitom spoločnom podniku. Tento model zaisťuje oddelenie od regulačných orgánov, pretože odvracia funkciu manažéra siete od úlohy medzivládnej organizácie dohliadajúcej na zmes národných blokov vzdušného priestoru a smeruje ju k racionálnejšej koordinácii služieb leteckej navigácie, zameranej na vytvorenie účinnejšej a nákladovo efektívnejšej európskej siete v oblasti vzdušného priestoru hodnej pomenovania „jednotné európske nebo“.

8.7 EHSV víta návrh Komisie obsiahnutý v tomto legislatívnom balíku, a to posilniť úlohu manažéra siete na základe jednoduchšej štruktúry riadenia, v ktorej zohráva výraznejšiu úlohu príslušné odvetvie, teda poskytovatelia leteckých navigačných služieb, používatelia vzdušného priestoru a letiská.

9. Úloha Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva (EASA) v manažmente letovej prevádzky

9.1 Rozhodujúci význam pre politiku EÚ v oblasti bezpečnosti letectva má už od roku 2002 agentúra EASA, ktorej cieľom je dosiahnuť vysokú a jednotnú úroveň bezpečnosti, pričom zároveň podporuje aj tradičné ciele EÚ ako rovnaké podmienky, voľný pohyb, ochrana životného prostredia, predchádzanie regulačnej duplicite, presadzovanie pravidiel ICAO⁽¹⁵⁾ atď.

9.2 V zmysle legislatívy má Komisia navrhnúť zmeny na odstránenie prekrytí po tom, ako EASA stanoví zodpovedajúce vykonávajúce predpisy.

9.3 Manažment letovej prevádzky bol odlišný v tom, že sa rozlišovalo medzi „bezpečnostnými“ a „inými ako bezpečnostnými“ pravidlami vzhľadom na dodatočnú úlohu, ktorú v otázkach nesúvisiacich s bezpečnosťou zohrával Eurocontrol.

9.4 V súvislosti s blížiacou sa realizáciou projektu SESAR sa problém zosúladenia rozličných technických pravidiel zhoršuje, pretože regulačný systém musí uľahčiť všetky súvisiace technológie a koncepcie alebo ich musí určiť ako povinné. Musíme prejsť k jednej regulačnej stratégii, štruktúre pravidiel a procesu konzultácií v pod zástitou EASA.

9.5 Komisia v tomto legislatívnom balíku navrhuje odstrániť prekrytie medzi SES a nariadeniami EASA a podľa toho tiež rozdeliť prácu medzi rôzne inštitúcie. Komisia by sa tak mala zamerať na kľúčové otázky hospodárskej regulácie, kým EASA zabezpečuje koordinované vypracúvanie návrhov na všetky technické pravidlá a dohľad nad nimi, pričom sa bude opierať o odborné poznatky Eurocontrolu.

10. Sociálny dialóg

10.1 Naliehavo potrebné je venovať sa sociálnemu dialógu, do ktorého by boli zapojené všetky zainteresované subjekty v hodnotovom reťazci odvetvia leteckej dopravy, ako sa uvádza v aktuálnom prieskumnom stanovisku⁽¹⁶⁾ EHSV na tému „Jednotné európske nebo II+“ Má kľúčový význam pre implementáciu SES.

10.2 V tejto súvislosti by sa malo pracovať na normách platných v celej EÚ, ktorými sa zabezpečí zamestnanosť a kvalita v letovej prevádzke. Vzhľadom na to je 5. pilier jednotného európskeho neba rozhodujúci, pokiaľ ide o primerané zohľadňovanie výziev v oblasti zamestnanosti, mobility pracovníkov, zmien v personálnom riadení a v oblasti ďalšieho vzdelávania. Sociálny dialóg by sa preto mal posilniť, nemal by sa týkať iba čisto manažmentu leteckej prevádzky, ale by sa mal otvoriť aj pre ďalších sociálnych partnerov mimo leteckých navigačných služieb, a takisto by sa mal otvoriť aj na diskusie o sociálnych účinkoch na zamestnancov leteckých navigačných služieb, leteckých spoločností a letísk, ako aj o otázkach, ako možno zachovať pracovné miesta v celom letectve.

V Bruseli 11. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁵⁾ Medzinárodná organizácia civilného letectva.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 9.

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK